

HISTORIÆ ROGGENBURGENSIS PARS POSTERIOR DE ABBATIBUS.

Trajecimus (Deo sint laudes) flumen non absque metu naufragii. Cùm enim fax non nisi obscurissima, subinde omninò extincta, de Pharo penderet, non semel animo pendere cœpimus, quorsum vertenda esset prora, ut anchoram tutò figere possemus. Jam læti vela damus pelago, in quo remigandum quidem erit diutius, sed, quod speramus, ventò magis propitiò carbasa inflante. Itaque hac secunda Historiæ Roggenburgensis Parte Abbatum explorabimus fata. Ordo servabitur idem, qui fuit partis primæ de Præpositis; nempe in fronte collocabimus Abbates nostros, medium tenebunt Antistites Ecclesiarum Filialium, in fine ponemus Annotationes. Ut verò, quales quantosve Viros commemoraturi simus, Lector benevolus uno quasi intuitu cognoscat, Abbatum nomina, annos electionis & mortis, tabula sequens docebit.

TABULA ABBATUM.

Nomen.	Electus.	Mortuus.
I. JOANNES DEYRINGER, Sueviæ & Bavarïæ Visitator.	1440.	1474.
II. UDALRICUS POELER, resignat 1482.	1474.	1484.
III. GEORGIUS MAHLER, primus Infulatus, J. U. Doctor Friderici 3tii Imperatoris Consiliarius intimus.	1482.	1505.
IV. JOANNES MILLER	1505.	1507.
V. JODOCUS TREHER, Maximiliani I. Imp. Consiliarius intimus.	1507.	23 Maji 1528.
VI. JOANNES MAYER, hujus cognominis I.	1528.	7. Novembris 1543.
VII. GEORGIUS ERMANN, Sueviæ & Bavarïæ Visitator.	20. Novembris 1543.	15. Decembris 1554.
VIII. JOANNES MAYER, hujus cognominis II, Rmi. S. R. I. Prælatorum Collegii Circuli Suevici Director, resignat anno 1566.	22. Decembris 1554.	16. Junii 1570.
IX. GEORGIUS HIEBER.	19. Octobris 1566.	1572.

Nomen.	Electus.	Mortuus.
X. JOANNES SCHI-FELIN Resignat 1580.	22. Martii 1572.	
XI. JOANNES MAYER, hujus cognominis III.	24. Novembris 1580.	1. Februarii 1587.
XII. VITUS BREG, Resignat 1589.	10. Februarii 1581.	
XIII. JACOBUS WERCKMANN.	24. Augusti 1589.	20. Februarii 1610.
XIV. MICHAEL PROBST, Resignat 1639.	19. Martii 1610.	15. Decembris 1640.
XV. FRIDERICUS ROMMELIUS, SS. Theol. Licentiatus.	5. Decembris 1639.	30. Augusti 1656.
XVI. BONAVENTURA SCHALCK.	31. Augusti 1656.	18. Novembris 1661.
XVII. FRANCISCUS DOSER, Resignat 1677.	5. Decembris 1661.	1678.
XVIII. ADALBERTUS RAUSCHER, Resignat 1694.	postulatus è Canoniam omnium Sanctorum 10. Junii 1677.	25. Augusti 1711.
XIX. HUGO LINDTNER, Resignat 1713.	18. Februarii 1694.	3. Augusti 1722.
XX. DOMINICUS SCHWANINGER,	5. Decembris 1713.	24. Februarii 1735.
XXI. CASPARUS GEISLER, SS. Theol. & SS. Can. Lic. Vicarius Gener. & Visit. Rmi. S. R. I. Prælatorum Collegii Circuli Suevici Condirector.	22. Martii 1735.	23. Junii 1753.
XXII. GEORGIUS LIENHARDT, hodie præest, præstitque diu.	17. Julii 1553.	

Et hæc sunt nomina nominatissimorum Imperialis Canoniam nostræ Abbatum; quanta pro bono Monasterii egerint, durissima non nunquam experti, nostrum modò est, dilucidare. Neque veretur calamus subintrare hoc mare magnum & spatiosum, dum oculus ubique securum respicit portum. Sit igitur

CAPUT I.

Joannes Deyringer, Abbas I. Sueviæ & Bavarie Visitator.

§. I.

Fridericus III. Imperator concedit privilegium erigendi molendina, prohibet, ne subditi nostri alibi recipiantur in cives. Ejusdem primæ preces. Emitur Nordholz. Alienata vindicantur. Joannes moritur.

Agmen Abbatum idem ipse, qui chorum claudit Præpositorum, ducit Joannes Deyringer, vir tanto honore dignissimus, quamvis usque modò sit mytherium, quâ demum via Joannes ad majora subsellia ascenderit. Puer solem primò vidit Ingstadii, pagò Imperiali nostro Monasterio proximè adjacenti. Ephebos egressus, & literis apprimè excultus, niveam ingressus est Religionem, in qua super nivem dealbatus pro-

progressus fecit tam admirandos, ut, qui venerat servire Deo cum metu & reverentia, anno 1440. dignissimus fuerit iudicatus, qui cum potestate dominaretur Servis Dei. Sub Præpositi nomine Domum Domini curæ suæ commissam felicissimè administravit usque ad annum 1444, quo Præpositum cum Abbate mutavit, non mores, nam semper perstitit Joannes in eodem. Abbas, sive Religionis Zelum attendas, sive Oeconomiam peritiam desideres, utrinque fuit eminent. Unde suos inter Comprovinciales Abbates singulari condecoratus est præ eminentia, constitutus ab Ordinis Archimandrita Sueviæ & Baviaræ Visitator. Hoc sub onere utitur nemo non fudet, Joannes ne utiquam fractus, vires ita divisit, ut dexteram Provinciam universam, sinistram Roggenburgum suam dexterrimè sustentaverit, Abbas felicissimè ambidexter. Pluribus intento non fuit minor ad singula sensus; quod sensit & experta est Canoniam nostram, à cujus cer vice sinistra quævis providentissimus removit, & bonis variis studiosissimus augmentavit.

Annò Salutis 1448. primum & non postremo ponendum loco Privilegium obtinuit à Friderico III. Romanorum Imperatore gloriosissimo, cujus tenore omnibus & singulis Dynastiis severè interdicatur, sine consensu Abbatis & Conventus subditos territorii nostri in cives alibi locorum recipere. Amplissima insuper facultas conceditur, in bonum Monasterii & subditorum in quocunque ditionis nostræ fundo erigendi molendina, salvo tamen jure tertii, adjectâ in contravenientes huic Privilegio, aut usum impediens pœnâ duarum marcharum auri, toties quoties à transgressoribus solvenda, quarum pars altera Camerae seu Fisco Imperii, pars altera Abbati & Conventui Roggenburgensi deputatur. Datum hoc Privilegium annò salutis, ut supra, Neustadii die Mercurii ante Festum S. Thomæ, imperii Friderici nono, appenso sigillo majori firmatum. Ad Mandatum proprium Domini Regis in Consilio.

Idem Fridericus Imperator ad Joannem primas preces interposuit pro Joanne Koppell, ut pro pietate sua & servitiis fideliter præstitis à Monasterio Roggenburgensi præbenda quædam laicalis eidem concedatur ad dies vitæ, & in omnibus corporis necessitatibus è culina & cellaria provideatur. Quis iste præbendarius fuerit, nescitur. Litteræ autem Cæsareæ datæ sunt Neustadii die Veneris post Festum S. Martini anno Christi 1454. Regni Romani 15, Cæsareæ Dignitatis 3. Chartæ pergamenæ inscriptæ, & majori Sigillo roboratæ. Ad mandatum proprium Domini Imperatoris Ulricus Welzl Vice-Cancellarius.

Qui præbendas aliis concessit ad primas preces, pretio comparate etiam novit suo Monasterio Bona, quæ victum præberent filiis. Anno siquidem 1457. à Vito de Hochen Reehberg emptionis titulo ad Canoniam transtulit pagum Nordholz, avitam nobilissimæ ejusdem nominis familiæ sedem, solutis mille quadringentis florenis, prout testatur Instrumentum emptionis sigillis sex munitum. Summa, quantumvis hodie vix cœmendæ domui honestiori sufficiens, tempore illo censebatur notabilis, utpote quo sua India viscera necdum aperuerat, ut fulvum Europæ parturiret metallum. Ut verò ex omni parte pro bono Cœnobii sui staret Joannes, nec momentò quievit, sed à quietâ sua, ut putabant, Bonorum Roggenburgensium possessione deturbaturus malæ fidei detentores, domi se non continuit, Romam usque supplicibus litteris excurrans, ut alienata redirent ad Dominum. Impetravit igitur à Callisto Papa III Rescriptum Pontificium, Præposito ad Insulas Wengenses in Ulm, & Decano S. Mauritii Augustæ inscriptum sequentis tenoris:

Callistus Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Præposito in Wengen per Præpositum solito gubernari, Constantiensis Diœcesis, & Decano Ecclesiæ Sancti Mauritii Augustensis, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilectorum Filiorum Abbatis & Conventus Monasterii in Roggenburg, Præmonstratensis Ordinis, Augustensis Diœcesis, precibus inclinati, præsentium vobis autoritate mandamus, quatenus ea, quæ de Bonis ad dictum Monasterium spectantibus alienata inveneritis illicitè, vel distracta, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii legitimè revocare curetis, contradictores per Censuram Ecclesiasticam, Appellatione postposita, compescendo, Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratiâ, odio, vel timore subtraxerint, Censurâ simili, Appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non ambo his exequendis potueritis interesse, alter vestrum nihilominus exequatur. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo septimo, pridie Nonas Maii, Pontificatus nostri anno tertio.

Rebûs tam præclarè gestis Joannes verè magnus audiebat, & majora sibi de viro ad maxima nato promittebat Roggenburgum. Sed mors edentula minuit Joannem, qui filios sine Patre, Provinciam absque Vicario, tristes reliquit, ad Cælorum gaudia translatus. Annalista Ordinis scripsit, Joannem trienniò ante mortem negotiosum

Marthæ ministerium cum tranquillo Mariæ otio permutasse. Quo ex fonte hauserit ista, nescimus. Erroris convincit testis vel mutus, lapis nempe sepulchralis, qui muro immissus nomen saltem Joannis, & annum obitus 1474 (non 1477, ut ponit Annalista) cum laudes & encomia Abbatis capere non valeret, hunc in modum exprimit:

Annô Domini 1474 obiit
Venerabilis Pater & Dominus Joannes Deyring,
Hujus Monasterii primus Abbas,
Cujus anima requiescat in pace.
Amen.

Ejus commemoratio in Necrologio habetur ad diem VIII. Augusti.

§. II.

Jodocus & Joannes, Canonici Roggenburgenses, postulantur ab Ursperga in Abbates, quæ eorum ibi fuerint fata.

Magnum supra diximus Joannem Abbatem nostrum, melius scripsisset penna maximum, utpote Patrem Abbatum. Filios nempe velut aquila pullos, ad summa educavit. Primus de horum numero, & omni numero absolutus fuit Jodocus, à Canonicis Urspergensibus in Abbatem XXXII. postulatus est anno 1452. Parcè, & satis obscure de Viro Clarissimo loquuntur Urspergenses Fasti, dicentes: *summos in servandis augendisque Monasterii bonis conatus dum adhibet, æmulum insidias subterfugere nequens, fuga & cessione se proripuit.* Meliori calculò Jodocum notavit R. P. Cham, qui ait: Vir erat verè magnus, & virtutis Præmonstratensis in se suisque studiosus, & Religionis in sacris & profanis Zelator eximius, qui summa cum diligentia præfuit. Sed pulsus ob invidiam regnò virèsque superbas, rarum decus virtutum, splendoris sui radios alibi diffudit. Augustam namque venientem vix Eminentissimus DD. Petrus de Schaumberg S. R. E. Cardinalis & Episcopus Augustanus vidit, mox vicit Principis animum Jodoci virtus, cui priùs Infula Abbatialis æmulo, Mitra Episcopalis peperit æmulatores, pro eo acriter pugnantes, quis eorum esset major in laudando Jodoco, ex Abbate Urspergensi in Episcopum Adramytenum & Suffraganeum Augustanum promotum. Cùmque illo tempore Abbatia Fuldenbacensis, Ordinis S. Benedicti, Episcopi Augustani subjaceret regimini, administratio illius Jodoco nostro, exploratæ virtutis & peritiæ viro, ab eodem Eminentissimo Cardinale commissa est anno 1468. Tandem expleto administrationis trienniò, Augusta ad augusta cælorum atria virtus exaltavit, quem invidiæ virus suppressere moliebatur. Lapis sepulchralis, in ambitu Cathedralis Ecclesiæ, exhibet Jodocum, Redemptori nostro è cruce deposito adgeniculantem cum hac epigraphe:

Anno MCCCCLXXI.

XXIII. Mensis Januarii obiit Reverendus in Christo Pater
Et Dominus, D. Jodocus, Episcopus Adramytenus,
Suffraganeus Augustanus, cujus anima requiescat in pace.

Si licet, & fas est, nos Cygnum superaddimus, tumescentibus oceani fluctibus innatantem cum lemmate: *elevant adversa.* Bruschi quoque in Chronologia Monasteriorum &c. laudibus Jodoci suum commodavit calamus, verbo *Ursperg* sequenti carmine ludens:

Et hic mihi est paucis canendus versibus,
Multa fuit qui clarus arte & gloria:
Amavit ipsum Phœbus atque Palladis
Varia Chorus præstantia & arte nobilis.
Adeste nostris ergò Musæ versibus,
Iterum feram vobis dignum munusculum,
Non pœnitebit vos laboris istius,
Insumentis brevem quem meo nomine.
Ad id facillimum est laudare dexteros,
Quos inter hic primum merebitur locum;
Animo, fide, solertia, virtutibus,
Coluit pio vos ille semper pectore,
Vestrosque alumnos, & bonos clientulos,
Qui vestra amore castra sectantur pio.
Pietatis alter haud fuit studiosior,

Con-

Constanter & Christum , ipsiusque dogmata,
 Laudavit , ac Marpesiâ constantiâ
 Defendit , hanc Divinæ fortitudinis
 Turrim sacram nullo violandam tempore.
 Is cum novem annis hic sedisset integris,
 Exutus Abbatis fuit cognomine ,
 Nec amplius frons hæc ferebat Infulam ,
 Quam Pontifex summus piis concesserat
 Rectoribus clari istius Sacrarîi.
 Injuriam quam cum tulisset fortiter ,
 Vocatus hinc ad Augustanum Præsulem ,
 Graviore dignitate sublevatus est.
 Donatus est quàm plurimis honoribus ;
 Nempe virtus ipsa omnibus suum locis
 Decus solet , dignumque habere præmium ,
 Sua fortibus virisque ubique patria est,
 Ut piscibus totum mare est patria optima.

Optimè , si Superis placet. Sed risum teneatis amici ; tu vero Apollo laurum
 depone , & Bruschio impone.

Alter , quem Roggenburg Urspergæ dedit Abbatem XXXIV , erat Joannes Gern-
 gros , qui nullam omninò laudem tulit ; dicitur enim , quòd , cum desperaret , Ursper-
 gam alieno oppressam ære liberari posse , inertem & in molli otio vitam egerit , ac
 consumpserit usque ad annum 1479. Sed miramur fanè , quod Ursperga Joannem
 Gerngros non minuerit , quæ Jodocum habere noluit magnum , & Ulricum Joannis
 Prædecessorem Censorio Ordinis iudicio amotum vidit.

§. III.

De Abbatibus S. Lucii , & Churwaldiæ.

Hæc quoque Canonica utraque sub Joanne nostro Præpositi nomen valere iussit. Et
 Sanct-Lucenses quidem Joannem IV , primum salutaverunt Abbatem. Is anno
 1456. à Callixto Papa III. impetravit Bullam contra invasores Bonorum S. Lucii , exe-
 cutoribus denominatis Abbate Monasterii Fabariensis , Ordinis S. Benedicti , Præposi-
 to S. Felicis , & Decano Ecclesiæ Cathedralis Curienfis. Pius II , P. M. insigni picta-
 te Joannis & doctrinâ motus , eundem Abbatialibus Infulis annò 1459 decoravit , quas
 moriens 1462 reliquit Successori suo Leonardo II , sub quo anno 1474 consecrata fuit
 Ecclesia parochialis in Bendenen.

Churwaldiæ Conradò III , humanis exemptò , in Præpositum assumptus est annò
 1431. Georgius III. Abbas inauguratus anno 1446. Infulis decoratus obiit 1461. A
 cujus morte , electio novi Abbatis ad diem 26. Aprilis indicta est. Huic actui solenni
 præfedit Joannes Abbas noster , assistentibus ipsi Joanne Abbate S. Lucii , & Ulrico
 S. Jacobi Vallis Portaniæ Præposito. Electores erant undecim , forma Compromissum ,
 per quod fors cecidit in Ludovicum , eodem adhuc die à Reverendissimo DD. Joanne
 Nell est benedictus. Cum anno jam undecimo ad Clavum federet , in cineres resedit
 Monasterium , Ludovicus autem in majores surrexit animos , & paulò post majori cum
 gloria novam stare fecit Churwaldiam , antiquâ illustriorem. Quinquenniò absolvit
 opus , cujus memoriam posteriori Altaris summi parti his verbis inscripsit.

O mundi Domina ! Fratrem Ludovicum de Lindavia.
 Respice benigna Abbatem , ejusque munera digna ,
 Chorum cum campana datum , hocque opus tibi gratum ,
 Capita deaurata Jesu cum Matre tibi donata ,
 Cum Cruce argentea Evangelii textum inspice pia.
 Anno Milleno , quadricenteno , septuagenoque septeno.

Abfoluto hoc opere , Ludovicus vitæ cursum absolvit anno 1488. domum non
 manufactam & æternam habiturus in cælo.

De Statu Ecclesiae Adelbergensis.

Tacentem nuper vidimus, vociferantem hodie audiemus Adelbergam. Sub Ruperto Göteler, qui primus abbatiali titulo sub annum Domini 1423. gloriabatur, & quatuor lustris gloriosè præfuit, in pace opulenta sedit Adelberga. Sub Theobaldo Liehel, Decretorum Doctore, Abbate secundo vidit quosdam exurgere fluctus, quos tamen immota mente sustinuit. Sub Berchtoldo Dyrio tandem inundaverunt aquæ super caput ejus, & naufraga periisset omnis libertas atque immunitas, ni clavum anno 1465. tenuisset Berchtoldus, constantissimi pectoris, & infracti roboris Navarchus. Ulricus II Wirtembergiæ Comes, cognomento Adamatus, nimium quantum territorialis jurisdictionis & Advocatiæ fimbrias dilatare ausus, durissima quæque inferebat Adelbergenfibus. Tulere tantisper gravamen Canonici, metuentes Principis iram; sed Berchtoldus, quid sit pavere nescius, in ipso Soli Wirtembergici mediatullo Ulrici nefarios ausus ingenti animo antevertere, & profligare cepit, provocando ad Supremum Pontificis Romani tribunal, cui uni Cænobium suum, ab omni sæculari Magistratu immune, noverat esse subiectum. Crusius, qui Appellationis, ut vocant, Instrumentum autographum vidit, reticuit totum. Nos, ne pereat, Transumptum ipsius, manu Georgii Wernlini ex Eßlingen, publici Sacra Imperiali Autoritate Notarii, subscriptum (quod cum non nullis aliis documentis velut Palladium quoddam ex Trojano incendio remansit) hinc ex integro adnumeramus. De verbo ad verbum ita habet:

In nomine Domini, Amen.

Per hoc præfens publicum Instrumentum cunctis ipsum intuentibus pateat evidenter & sit notum, quoddam anno à Nativitate ejusdem MCDLXVI, indictione XIV, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris Domini Domini Pauli Divinâ providentiâ Papæ II anno ejus III, quarta die mensis Julii hora meridiei vel quasi in Oppido Imperiali Eßlingen Constantiensis Diœcesis & ibidem in Curia dicta Minorum Adelbergensium, in inferiori solario ejusdem coram testibus & me Notario publico subscripto personaliter constitutus Venerabilis Pater & Dominus D. Berchtoldus Abbas Monasterii S. Udalrici in Adelberg Ordinis Præmonstratensis nomine sui, nec non nomine honestorum Joannis Finesim Prioris, Wolfgangi Egen, & Thomæ Reiner Conventualium ejusdem Monasterii Adelberg suorum Consyndicorum & Procuratorum, de quorum procuratione & Syndicatorii mandato ego Notarius publicus subscriptus sufficienter informatus fui, tam nomine sui, quàm etiam ut Syndici & Procuratores totius Conventus ibidem, habens & tenens suis in manibus quandam Appellationis schedulam in papyro conscriptam animo & intentione à quibusdam molestiis sibi & Monasterio per Magnificum virum Dominum & D. Ulricum Comitem in Wirtemberg & ejus famulos sibi in certis factis & molestiis in eadem schedula latinè descriptis, hucusque multipliciter illatis & ab eo perpeßis, formidarèque habens de futuris & majoribus gravaminibus & oneribus sibi & Monasterio suo imponendis, infligendis, & comminandis, ab eisdem gravaminibus, nec non periculis & damnis sibi & Monasterio suo quovis modo ex his emergendis, appellandi, & appellationem interponendi. Itaque idem Dominus Abbas & Syndicus nomine quo supra per eandem schedulam inferius scriptam, quæ tunc alta & intelligibili voce periegit, juxta contenta & formam ejusdem, modo & forma quibus melius valuit ad Sanctissimum in Christo Patrem & Dominum nostrum D. Paulum S. R. E. Summum Pontificem ejusque Sanctam Sedem Apostolicam à cunctis gravaminibus sibi & Monasterio suo illatis vel inferendis appellavit, provocavit, Apostolos petiit, protestabatur & alia omnia fecit, quæ in dicta schedula appellationis infra inserta continentur, & quæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint & opportuna, requirens me Notarium publicum subscriptum debita cum instantia, quatenus super præmissis unum vel plura publicum seu publica sibi & dictis suis Consyndicis & Procuratoribus conficerem, & confecta traderem Instrumentum & Instrumenta. Acta sunt hæc anno Domini, indictionis, Pontificatus, die mensis, hora & loco, quibus supra, præsentibus ibidem Venerabili Viro & Domino D. Desinstetensi Præposito Ecclesie in Dengendorff Ordinis Sacrosancti Dominici Sepulcri Jerosolymitani, Nobili viro Hugone de Rechberg, de Hohen-Rechberg Seniore, Domino Ludovico Schleifs Conventuali in Dengendorff Constantiensis Diœcesis Notario publico, & D. Joanne Fabri Presbytero & Plebano in Steinberg Augustensis Diœcesis, testibus fide dignis ad præmissa vocatis & rogatis. Tenor verò dictæ Appellationis schedulæ sequitur per omnia, et est talis.

Cum

Cum Appellationis remedium in oppressorum seu se opprimi timentium relevamen & subsidium ab utriusque juris conditoribus salubriter sit adinventum; hinc est, quod Nos Berchtoldus Abbas hic præsens, Joannes Findesem Prior, Wolfgangus Egen, & Thomas Reiner, Conventuales Monasterii S. Udalrici in Adelberg Ordinis Præmonstratensis, tam nomine nostrum quam etiam nominibus Syndicatoris, procuratoris, & autoritate totius Conventus ibidem, de qua quidem Autoritate & procuratoris seu Syndicatoris mandato sufficienter & plenè per quædam Apostolica Instrumenta desuper confecta auctoritati, coram Venerabilibus Viris hic astantibus testibus, & vobis Notario publico, tanquam persona authentica dicimus & proponimus; Quod licet nos & nostrum Monasterium per longa annorum curricula & ab antiquo, sic quod hujusmodi in memoria hominum non sunt, à Sanctissimis Romanæ Ecclesiæ Pontificibus Summis, nec non à Divis Romanorum Imperatoribus & Regibus sumus & fuimus laudabiliter & legitimè privilegiati & liberati & gratis specialibus muniti, ultra illa sacra & legitima privilegia, dudum & multiformiter toti Ordini nostro à variis sanctis Patribus & Principibus concessa & tributa, quibus quidem privilegiis, licet in genere Ordini nostro concessis, illis tamen in nullis derogare, sed in specie eis frui, sicuti nos & quæpiam ex nobis tangunt, de eis gaudere & potiri valemus, de quo hic publicè protestamur, in finem & effectum, quod Ecclesia nostra Adelbergensis, atque singulæ personæ in eodem Divinis cultibus & Ordini famulantes ut eorum est, nec non bona nostra nobis & nostro Monasterio quovis modo competentia per nullum brachium sæculare vigore alicujus Advocatiæ, Principationis, vel alterius Domini aut jurisdictionis nullo quovis modo gravari, restringi, aut aliqua obligatione ad nullam servitutem, jurisdictionem, aut servilem respectum trahi seu gravari deberemus, nomine, occasione cujuscunque talis Dominationis vel Advocationis, quocunque nomine hujusmodi dici merentur, respicientes in solam Sedem Apostolicam & Romanorum Imperatorem vel Regem, quibus juxta mentem Litterarum Apostolicarum & Imperialium eorumque Privilegiorum nostrorum & gratiarum contentarum subiecti sumus & dicimur, ut suo tempore hæc omnia ad lucem & evidentiam veritatis producere nos offerimus, de quo etiam hic publicè protestamur.

Istis tamen omnibus non obstantibus Magnificus & Generosus Vir & Dominus D. Udalricus Comes in Würtemberg præfatum nostrum Monasterium nos & nostra bona in suam potentiam, dominationem seu Advocationem, ut sibi subiectos, trahere regere & subdere non veretur. Et quod magis incongruum & illicitum videtur, non attentis privilegiis, immunitatibus & gratis, quibus nostrum Monasterium, nos, & bona nostra communiti & liberati gratiosè sumus, ipse præfatus Dominus Comes consequenter hujusmodi suam jurisdictionem & dominationem, imò verius exactionem in & contra nos ostendere, exhibere, & sibi ipsi usurpare volens, & ipse & per suos nobis & nostro Monasterio intolerabilia damna expensas & gravamina inferre non formidat, in nostrum & nostri Monasterii maximum gravamen & periculum, canes suos venaticos cum famulis & servis ad venationem requisitis ad nostrum Monasterium impellendo, & ibidem ferendo per longa tempora, nec non & innumerabiles expensas per hæc & grave dispendium nostri Monasterii trahendo, hospitalitates etiam cum hoc in suis clientibus & servis frequentes nobis permultum adjungendo, sic quod eò minus quæ nostri Monasterii utilitatis & honestatis esse videntur, procurare & acquirere possemus. Et quamvis hucusque piè & non sine modica causa hujusmodi intolerabilia damna & gravamina illicita sustinuerimus; nihilominus tamen cum in his nullam alleviationem seu minorationem, sed magis aggravationem, ponderationem, & onerum majorum dorsis nostri & Monasterii nostri impositionem & tandem Monasterii nostri detrimentum & ruinam cernere valemus, convenit nobis hujusmodi periculis & damnis seu gravaminibus, quantum in nobis fuerit, obviare, & in his alleviamina subsidia, & remedia à nostris Superioribus quærere, ut tandem nos de hujusmodi enormibus & injustis inflictionibus non reddamur participes. Et quamvis hucusque juxta privilegia, Constitutiones, & ordinationes nostrorum Patrum & Superiorum & Visitorum Ordinis nostri Præmonstratensis satis honestè, ritè, & laudabiliter vixerimus; nihilominus tamen idem Dominus Comes, vigore non nullarum Litterarum Apostolicarum, ut ad aures nostras veridica relatione pervenit, nos per quosdam Reformatores, quorum aliqui apti, alii verò minùs apti noscuntur, & nulli tamen de Ordine nostro existentes, quibus ritus Ordinis pateat, sed magis de Ordine nostro inscii, reformare & nostram conversationem, quæ à Patribus nostri Ordinis commendata fuerat, innovare & mutare intendat. In quo quidem opere incipiendo & inferendo, tanquam in quo anguis lateat, magis gravari & enormiter lædi formidamus in nobis & nostro Monasterio, & quod plus est & magis pertimescendum, nostra jura & privilegia, quibus ratione nostri Ordinis & Monasterii nostri muniti sumus, in hac re incipienda infringi

& molestari noscuntur. Idcirco nos Berchtoldus prædictus Abbas tam nomine nostro, nec non aliorum Consyndicorum & Procuratorum nostrorum, tam nomine nostrum, quam etiam totius Conventus nostri Monasterii à gravaminibus præmissis illatis, nec non inferendis, expressis & non expressis, comminatis vel comminandis, communiter & divisim, seu quæ verosimiliter ex præmissis à quovis nostro colligi vel oriri possent nobis & nostro Monasterio, ad sanctam Sedem Apostolicam Sanctissimam D. N. Paulum PP. in Dei nomine his inscriptis provocamus & appellamus, & apostolos petimus tales, quales de jure possumus & debemus, si quis sit, qui nobis dare velit & possit, primo, secundo, tertio, instanter, instantius, instantissime, subjicientes nos & dictum nostrum Monasterium, omnia bona nostra, & omnes nobis adhærentes seu adhærere volentes & eorum bona tuitioni & defensionem ejusdem Sedis Apostolicæ. Et protestamur, quod hanc nostram appellationem, si opus fuerit, volumus insinuare & notificare eis, quibus de jure debemus, & alia facere volumus, quæ pro justificatione præsentis appellationis requiruntur & incumbunt facienda, ut est moris atque stili, salvo nobis jure hujusmodi appellationem mutandi, minuendi, corrigendi, aliam vel alias de novo faciendi, & interpretandi totiens quotiens visum fuerit expedire, vel esse opportunum, & aliis remediis juris nobis semper salvis &c.

Non fortius puto pro domo sua peroravit Tullius. Sed videamus plura, quæ commendant Berchtoldum, Abbatem boni communis promovendi studiosissimum, & Ordinis sui Zelo planè exæstantem. Ejus industriam precarii Ordinis nostri Codices variè sparsi mendisque plurimis scatentes in Ordinem reduci, & Argentorati, ubi tum primum Germani typos invenerant, nitidissime excusi fuere, quibus per annos fat multos Suevia nostra usa fuit. Piis item conatibus Berchtoldi Sanctimonialis Adelbergenses ad oppidum Lauffense translatae sunt, Pontificiis desuper tabulis impetratis. Paucis: quiescere Zelosus Præsul nec voluit, nec potuit, donec requiem æternam dederit ei Dominus anno 1501, ad olympum translatus, postquam per septem olympiades & annos tres sudore & labore diffluens, quasi in olympi stadio cucurrerat. Extat ejusdem etiam hodie inter Sectarios memoria in Parochiali Ecclesia Hundsholz, quam à fundamentis excitârat, ubi in modum precantis ante Virginem Deiparam genuflexus, hæc effatur.

Berchtoldus, cognomine Dyrr, Venerabilis Abbas
 Hanc tibi Christe sacram condidit Ecclesiam,
 Et rogat, ut clemens intrantis vota popelli
 Exaudire velis. Dic bone Lector, Amen.
 Annalem numerum si quis fortasse requirat,
 Hunc infra pictum versibus absque legat.
 MCCCCXC.

J. V.

Annotationes.

Callistus III. antequam Petri Cathedram ascenderat, dicebatur Alphonfus Borgia. Natione Hispanus, in utroque Jure versatissimus, aliquamdiu Alphonfi IV. Arragoniæ Regis Secretarium egit. Sub Martino V. reliquias schismatis, quod Clemens VIII. fovebat, omnes è medio, ipsum verò ad majora tulit Martinus, denominando Episcopum Majoricensem. Quo tamen honore recusato ab Eugenio IV. purpuratorum Patrum Collegio adscriptus, & Valentia Episcopus est consecratus. Nullas unquam admisit alias præbendas, dicere solitus; suam sibi Virgineam Sponsam sufficere. Propè octogenarius post mortem Nicolai V. à quindecim Cardinalibus Romæ in Pontificem electus est anno 1455, conformiter oraculo Vincentii Ferrerii, quem postea in Sanctorum numerum retulit. Sedit in Pontificatu annos tres, menses quatuor, à pietate in pauperes, liberalitate in Principes, Zelo hostes Christiani nominis extirpandi commendatus.

Fridericus III, Romanorum Imperator, orbi natus est ex Ernesto Austriae Duce, & Cunigunda filia Ducis Nassoviensis. Verus Imperii Romani Fabius, in agendo minimè præceps, cunctando restituit rem. Hostes, quos potentiâ non poterat, debellare novit prudentiâ. Imperator verè & semper Augustus, Augusto Imperatorum primo annis vitæ undecim superior, regiminis solò triennio inferior erat, Cæsar plus quam jubilæus, nempetribus supra quinquaginta annis, de Roggenburgo optimè meritis.

Pri-

Primarum Precum, quales Fridericum Joanni Abbati nostro fecisse diximus; naturam erudito Lectori non explicamus. Illarum usus olim frequentior, nec hodie obsoletus est. Testes habemus complura Monasteria, quæ hujuscemodi præbendariis 30, 40, vel 50 florenos annuatim solvunt.

Præpositus ad Insulas Wengenses Ulmæ, cui à Callisto III commissio super restitutione bonorum Roggenburgo malè abstractorum demandata est, vocabatur Conradus, vir & generis nobilitate & doctrinæ præstantiâ insignis. Patrem habuit Joannem de Plintheim, Matrem Annam de Liechtenstein. Electus in Præpositum anno 1445, & à Concilio Basileensi, cui interfuit, confirmatus, Ecclesiæ suæ per annos 19 præfuit & profuit, tum denique, quasi non haberet ampliùs, quod ageret, animam agens. Quod nomen Decano S. Mauritii Concommisario fuerit, ex manco Decanorum catalogo, quem affert P. Kham 2. part. Colleg. ne quidem suspicari potuimus.

Super eo, quòd Berchtoldus Dyrius Sanctimonialis de Adelbergenfi Cœnobio ad oppidum Lauffense transfuisse dicatur, pluribus mihi conveniendus est Lector, ut orationem iniqua obstruam, videlicet Casparis Bruschi, Nicolai Reiffneri, & id genus malæ notæ Scriptorum, qui propter ædes Virginum Deo viventium Asceteriis nostris olim contiguas petulanti calamò Præmonstratenses proscindunt, ut patebit inferiùs. Igitur qui rebus Ecclesiæ evolvendis vel tenuem locat operam, facilè deprehendet, cum ipsis adeò Virorum cœnobiis sacra Virginum contubernia surrexisset. Oxirinchum quidem Thebaidis urbem ita Religiosis cœtibus abundasse memorat Evagrius a) ut Monachorum decem, virginum verò viginti millia numerarentur, qui in certas Classes divisi juges & pervigiles diu noctûque laudes Deo concinere solebant, tanto quidem urbis illius commodo, ut una velut Ecclesia fieret, & suum intrâ se cælum quodammodò haberet. Transiit mos iste ad illud etiam Religiosorum genus, qui sub nomine Clericorum Regularium à S. Augustino instituti mixtum vivendi modum profitebantur; iis enim contiguum Sacrarum Virginum Collegium suffecisse, certisque legibus firmasse constat ex Epistola 109 ad Sanctimonialis Hypponenses. Ejus generis fuit celeberrimum olim Franckenthalense utriusque sexûs Cœnobium, quod à profugis è Belgio Calvinistis occupatum, factum est habitatio Spiritus immundi. b) Atque ex hac plantatione accepti non solum Virorum, sed & Virginum palmites longè latèque diffusi plerasque Occidentis Ecclesias uberrimo fructu locupletarunt. Sed & in Anglia hanc consuetudinem viguisse, argumento sunt Cœnobia complura, quorum uni S. Adelbergæ præfecta ancillarum Deo devotarum catervas à virorum contubernio secretas, uti Venerabilis Beda c) refert, mater & nutrix fovebat; idque antiquitùs præstantissimo Ordini S. Benedicti solenne fuisse, ut virorum Monasteriis jungerentur Conventus Sacrarum Virginum, testatur Felix Fabri. d)

Cæterum cum temporis lapsu insigne illud Clericorum Institutum luxari cœpisset, tum alii, tum præprimis S. P. N. Norbertus arctioribus illud repagulis obfirmare aggressus, sequiorem tamen sexum adeò non exclusit, ut sub eadem pænè tecta Præmonstratensia admiserit. Constat id ex quadam Cælestini II e) ad B. Hugonem Abbatem Præmonstratensem Bulla, Romæ data, solo nimirum ambitu murorum Virginum habitationem à viris secretam fuisse, ita ut nullum propè reperire fuerit Ordinis nostri Cœnobium virile, cui non è vicino Sacrarum Virginum Domicilium responderet.

Eandem môrem Primores nostros, vivente adhuc S. P. Norberto, Roggenburgò illatos observasse, argumento fuerunt rudera, quæ longa Majorum traditione remanserunt ex diruto Virginum domicilio, quod solius Cœmeterii area separabat à virorum habitaculis. Hinc frequentes illæ in Necrologio nostro commemorationes Willipurgis, Adelheidis, Elisabethæ, Gertrudis &c. Sororum nostrarum. In Rhœtiam Transalpinam & Würtembergiam Roggenburgenses postea, ubique sacras Velatis parthenones constituere. Curia quidem è regione cœnobii S. Lucii in amæno colle, qui hodie ad S. Hilariam dicitur: Churwaldia ad S. Nicolaum, Adelbergæ ad D. Virginem Dei parentem. Atque iis quidem aliisque locis convenientibus ad pulchritudinem tam sanctæ & honestæ Religionis castis matronis & viduis, sanctis & Deo devotis Virginibus velut pretiosis lapidibus, ex duobus virorum & mulierum parietibus uno angulari lapide conjunctis jucundum Deo constructum habitaculum visebatur. Et quoniam in Choro & Ecclesia non cantabant, sed in silentio tantùm orationi vacabant;

Q 2

a) apud Baron. ad annum Christi 315. b) Gabr. Pennot. L. 2. Hist. Canon. c. 39. n. 5. c) L. 4. Hist. Angl. c. 8. d) L. 2. Hist. Suev. c. 12. e) A. C. 1143. 8. Idus Decemb.

„bant, psalteria sua legentes, & Horas Canonicas vel Beatæ Virginis Mariæ secretò
 „cum omni humilitate & devotione dicentes; commorabantur seorsim ejusdem Ordinis
 „Sacerdotes & Clerici, Viri probati & Religiosi, qui eis in Divinis officiis servientes,
 „confessiones earum per fenestras audiebant, & eas certis temporibus verbis divinorum
 „Scripturarum instruere studebant. Hæc totidem penè verbis Præmonstratensium Insti-
 „tuta describens, complexus est Jacobus à Vitriaco Cardinalis, f) qui, cum Apostoli-
 „cæ Sedis per Germaniam, Galliam, & Syriam (quò sese Præmonstratenses jam tum nu-
 „merosa prele effuderant) legatione fungeretur, & primo post Ordinem nostrum à S.
 „Norberto fundatum sæculo vixerit, credendus est melius novisse sacros Instituti candi-
 „ditus, quàm Caspar Bruschius, Nicolaus Reüsnerus, & similis farinae Scriptores, qui,
 „cum omne, quod pium est, vellicare soleant, etiam in Præmonstratenses suum exacu-
 „erunt calamus. Et quidem Bruschius g) Superiorem Dei Cellam, inclytum Ordinis no-
 „stri apud Herbipolenses Cœnobium describens, id factum asserit, *ut ne Monachis deesset*
Costa, quam adeptam primo humani generis parenti, & postea cum multo lucro redditam eadem
sciebant h) Reüsnerus verò ejusdem Bruschii Anasianum iter describens plurimus est in
exagitando S. Salvatoris seu S. Brigittæ Instituto (hodieum adhuc utr. usque sexus Reli-
giosos solo muro discretos admittit) & plures calumnias confert, quibus ad ejus gene-
ris cœnobia solo æquanda principibus qui non erant catholicæ Religionis stimulos
addat.

Sed non mirum, hosce Veneris nepotes ex amussi ad carnem factos, non perci-
 pere ea quæ sunt Spiritus; quippe minime existimandum est, S. Norberto aliisque Re-
 ligionum Fundatoribus aliud curæ cordique non fuisse, quàm ut hisce velut prædiciariis
 sequacium suorum castitatem voto firmatam expugnarent, aut sufficientibus ad finem
 mediis eos destituerent. Perpetuus ille carcer, cui Vestales Sacræ Deo æternum victuræ in-
 cludebantur, nulli virorum pervius, clathri illi ferrei, fenestræ cancellatæ, quas non
 attingebat nisi sola Sacerdotis auricula, excipiendis conscientiæ sordibus admota, fre-
 quentes Sacrorum usus, orationum gemitus, animorum suspiria, & alia id genus ex
 Ordinis instituto peragenda plus satis immunes reddebant ab omni Sorde. Illud non ne-
 gaverò, Ordinis fervore cum tempore, quod omnia consumit, intepescente, im-
 provida alicubi securitate torporem & negligentiam aliquam irrepisse, *atque fenestris il-*
lis in Ostia conversis (verba reddo Cardinalis Vitriaci) dormiente O'liarid in fervore diei Iso-
sethum percussam esse in inquine, & dum arcæ sentinam percussit inimicus, aquis aperte in infe-
riora intrantibus, multos utriusque sexus in limo submersos perisse. Verùm ubi Patres nostri
 experimento cognoverunt (ait idem Purpuratus Author) *illam B. Hieronymi sententiam, si cum*
viris feminae habitent, viscarium non deerit diaboli; germinant feminae cum viris habitantes spi-
nas, & arcana mentium acuto mucrone percutiuntur, nec possunt tuto corde habitare cum Domino,
qui feminarum accessibus copulantur; idcirco prudenter in generali Capitulo unanimiter firmaverunt,
quòd feminas de cætero non essent recepturi. Hæc ad omnem calumniam prævertendam tre-
 centis admodum annis ante Bruschium & Reüsnerum scripsit Vitriacus, ut noveris Le-
 ctor, nunquam defuisse in Ordine nostro, qui omnem ab ipso mali speciem amolirentur.

Cæterùm id generalis Capituli Decretum, inter communes postea leges relatum
 k) hodieum viget, ita ut nulla mulier ad idem cum viris etfi discretum contubernium
 admittatur in forem, quamvis non excludantur ab illis locis, quæ ab antiquo Soro-
 ribus preces suas dicentibus erant deputata, ita ut non minùs hodie Virginum, quàm
 Virorum plurima per Hispaniam, Galliam, Germaniam Ordinis nostri Cœnobia cen-
 seantur. Decreto Capituli generalis, quod indicavimus, etiam in Provincia nostra
 exequendo primus, quantum scio, manum admovit Conradus Præpositus Marchtal-
 lensis, severò edictò Sanctimonialia à Cœnobii sui limitibus proscribens, l) qui propte-
 rea ab eodem Bruschio & Martino Crusio rerum Suevicarum confarcinatoribus, & mil-
 le fabularum architectis miserè vapulat, tanquam homo sequiori sexui minùs propiti-
 us. Scilicet quod Præmonstratensium cum Sacris Virginibus contubernium paulò an-
 te damnaverant, nunc quasi crudeliter dirutum vociferantur educati saltitantes inter
 capreas Menalæ, sibilanti in tenebris Floræ, advocanti sub crepusculo Canidiæ,
 lenocinanti Agapitæ, focariis, Lydiis, Glyceriis devotissimi Mystæ. Ast cursum non
 retardat Luna, latrante molosso. Conradum alii aliique Provinciæ Patres secuti, Par-
 thenones vel omninò sustulerunt, vel ad alia loca transfulerunt, quos inter Berchtol-
 dus

f) C. 22. Hist. Oriental. g) Chronolog. Monast. Germ. h) L. 5. var. peregrinat. p. 6. i) loc. cit.
 k) Stat. dist. 4. c. 14. l) in descript. Monast. Marchtal.

edus Vestales suas Adelbergenfes Oppido Lauffenfi intulit , ut ibi consummarent cursum suum , & Sponfo cum lampadibus & oleo obviam exirent. Sanè hoc in opere operam & oleum perdidiffe Berchtoldum , nemo prudentium afferet.

CAPUT II.

Udalricus Pöller Abbas II.

§. I.

Transigit cum subditis de Nordholz super lignatione & servitiis præstandis. Ejus Mariana devotio , Resignatio & Mors.

Sublatò è vivis Joanne , cujus regimen omni ex parte fuerat nunquam non fortunatissimum , in Abbatem secundum anno 1474 renuntiatus est Udalricus Pöller , natione Suevus , patriâ Gynzburgensis. Magnum , dum vixit , ab insigni pietate & doctrina eminenti nomen habuit , à pace , cujus conservandæ studiosissimus erat , non immeritò pacificus nominandus. Eam ob rem ut , exclusis procul turbis , in opulenta requie annos transigeret , primo regiminis anno cum Nordholzensibus super quibusdam punctis transegit. Erant illi subditi sub Joanne recens adscripti Monasterio. Cùm autem , ut habet biverbium , forma regiminis mutetur , ubi nova priori brachio succedit manus , necessum videbatur , quid & quantum à subditis exigat Dominus , & qualem fideles servi sint habituri. Conventum præprimis ac decisum est , quæ ligna cædere , colligere , ad fabricam applicare eisdem liceat ; dein quas annuatim operas præstare , sub quibus conditionibus alienare bona possint. In arbitrum Transactionis electus Würtembergiæ Comes Eberhardus , vidit omnia tractari pacificè , & , quæ tractata fuerant , illis perpetuum firmitatis robur autoritate sua superaddidit. Aliud Oeconomix procul dubio laudabilissimè administratæ argumentum de Ulrico non suppetit , sed plura lego , ex quibus insignem Abbatis pietatem colliges.

Illam ex omnibus dilexit , quæ Mater pulchræ dilectionis dicitur & quam quisquis amore deperit , perire non potest. Totum se illius servitio addixit , probè gnarus , huic Dominae fervire , esse regnare. Cùmque triangulare pedus sacratas non caperet flammæ , in omnem eruperunt angulum , ut igne sanctissimo conflagrarent universa. Jam ante Ulrici tempora Parthenium viguerat Sodalitium ; at nescio quæ tepiditatis aquæ extinxerint charitatis ignem. Modicus sub cinere duntaxat gliscebatur calor , qui ut in novas exurgeret flammæ , ligna supposuit Ulrici inflammatissimus ardor , effecitque , ut Maria , si non plures certè magis fervidos numeraverit Sodales. Præterea non contentus , sub patrocinio B. V. Mariæ gloriose in cælos assumptæ Basilicam nostram stare , ejusdem Dilectæ suæ honoribus Sacellum privatum erexit , voluitque , ut singulis Sabbathinis diebus , post Vesperas ex more Ordinis decantatas , in eo Marianum diceretur Rosarium , dato ad hoc pietatis opus publicò Campanæ signo , quatenus extranei quoque præsentés sese sisterent , corde & ore gloriosam cæli Dominam honoraturi , aut certè , si labores manuum pedem sisterent , domi suæ poplite lunato pulchram ut Lunam septies salutarent verbis Angelici Legati. Privatas autem Præfulis pientissimi devotiones enumerare quis valeat ? ajunt , Apelli nullam fluxisse diem sine linea , nos tutò credimus , Ulricum non præterisse horam , qua stas preces non dixerit Mariæ , à qua nec separari voluit mortuus , utpote qui etiamnum vivus sepulturam sibi elegit in Sacello Virginis. Fortis ut mors in dilectione Ulricus fortiorem se credidit mortem , à cujus præambulone , senio , debilitari jamjam vires sensit. Ut ergò fortius validiusque certaret in ultimâ luctâ , onus omne , quod reluctans in humeros susceperat , sponte sua deposuit in manus Joannis , Reverendissimi Abbatis Urspergensis , præsentibus Henrico Rothensi & Berchtoldo Adelbergenfi Abbatibus. Trienniò voluntariæ Resignationi supervixit , expectans in amata solitudine sua , quando mors vocaret ad certamen. Sed cæcam fefellit Ulricus , & placidissimè obdormivit in ipsa Vigilia S. Joannis , ut nempe securius ad cælos penetraret , si ducem aut comitem viæ haberet Præcursores Domini. Lapis sepulchralis ejus obitum succinctè recenset his verbis :

Annò Domini MCCCCLXXXIII
 Vigilia Sancti Joannis Baptistæ obiit
 Reverendus Pater & Dominus Ulricus Pöller,
 Secundus Abbas hujus Monasterii,
 Cujus anima requiescat in pace.

§. II.

Annotationes.

Eberhardus Comes Württembergiæ & Montis Pelicardi, sub cujus authoritate Ulricus cum subditis de Nordholz transfegit, natus est annò 1445. adolescens Naucleri viri ævò suò celeberrimi curæ & informationi traditus, insignes in scientiâ progressus fecit, animò tamen ad equestria semper magis inclinante. Annò ætatis suæ decimò quartò 11. Decembris à Friderico III. Romanorum Imperatore Majorennis, & regendo Württembergiæ Comitatu habilis declaratus est. Anno 1468. sacra Palæstinæ loca invisit, & Jerosolymis eques creatus, tum à Romano Pontifice Rosâ aureâ donatus domum rediit. Tubingæ celeberrimam ad nostra usque tempora Universitatem erexit anno 1477. à Maximiliano I. Imperatore, quem à Belgis captum Brugæ cum aliis in libertatem denudò afferuerat, aureo Vellere, demùm in Comitibus Imperialibus Wormatiæ anno 1495 primus titulo Ducis fuit condecoratus. Obiit anno 1496. & sepultus jacet Tubingæ.

Joannes Abbas Urspergensis cognomine dicebatur Riebler, eratque numero XXXV, Infulatus V. Prædecessorum suorum culpas eluisse, & ruinas refarciisse scribitur. At ne majora auderet & faceret, podagrâ vehementer obsistente, proprio motu cessit Abbatîâ.

Henricus, cognomento Henlin, Abbas Rothenfis XXVI, Capitulo Generali ad S. Martinum Laudunensem sub Huberto Abbate Præmonstratensi anno 1481 congregato interfuit, & Fraternalitatis Litteras, quales antea à Cardinale Marco Patriarcha Aquileiensi, & Sedis Apostolicæ Legato impetraverat anno 1474, obtinuit pro iis, qui ad reparationem & conservationem ædificiorum, Calicum, librorum unò incendiò consumptorum adjunctrices porrigerent manus. Ad manes abiit 7. Martii anno 1501.

De Berchtoldo Abbate Adelbergensi consule Caput præcedens.

CAPUT III.

Georgius Mahler, Abbas III, primus Infulatus.

§. I.

Georgius à Sede Apostolica impetrat Confirmationem omnium Privilegiorum, & eorum Conservatores.

Abbatem in Georgio Mahler pingimus, cui nec primum similem visa est nec habere sequentem Imperialis Canonica Roggenburgensis terrâ jactatus & altò, altior omni decumano fluctu velut Marpesia cautes stetit. Georgio Ulma Civitas Imperialis dedit Cunas, eminens doctrina Juris utriusque lauream, Ecclesia Roggenburgensis annulum, Fridericus Romanorum Imperator Consiliarii intimi titulum, & Roma Infulam. Eximia in rebus agendis dexteritas fecit Monasterio nostro utilissimum, merita orbi notissimum, suavissima morum honestas omnibus amabilem, invictum animi robur solis hostibus terribilem. In Abbatem anno 1481 electus, primum vigilantia, quam pro juribus Ecclesiæ suæ fartis testisque conservandis habebat, argumentum dedit secundo sui regiminis anno, quo Privilegiorum, ab Innocentio Papa IV confirmatorum, novis à Sigismundo & Friderico invictissimis Romanorum Imperatoribus augmentatorum iteratam Confirmationem, & eorum Conservatores libello supplici à Sixto IV Pontifice Maximo petiit, ac impetravit. Tenor Pontificiæ Bullæ est sequens:

Sixtus Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Quoniam in his, quæ felicem Monasteriorum & Religiosorum locorum quorumlibet Statum & augmentum concernunt, Nostra jugiter versatur intentio, ea propter his, quæ ad hoc à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris emanasse comperimus, ut firma perpetuò

tuò & illibata persistant, libenter, cum à Nobis petitur, Apostolici muniminis adjicimus firmitatem. Dudum siquidem à felicis recordationis Innocentio Papa IV Prædecessore nostro emanarunt Litteræ tenoris subsequenti: Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Præposito Ecclesiæ S. Augustini de Roggenburg, ejusque Fratribus tam præsentibus quàm futuris. Regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus convenit apostolicum adesse præsidium, ne fortè cujuslibet temeritatis incurfus aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, Sacræ Religionis infringat, ea propter Dilecti in Domino Filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Sancti Augustini de Roggenburg, Augustensis Diocesis, in qua Divino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri & Nostra protectione suscipimus, & præsentis Scripti privilegio communimus. Inprimis quidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum & Beati Augustini Regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque Bona, quæ eadem Ecclesia in præsentiarum justè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, Largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma Vobis vestrisque Successoribus & illibata permaneant: in quibus hæc duximus propriis exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, villam de Innestetten, & de Breienthal, de Schieffen, de Monufeshoven, & de Ebershusen, villas cum pertinentiis earundem, de Grosriedt, Albenbere & de Steinbere, villas cum pertinentiis earundem, nec non & Ecclesias, alias possessiones vestras cum pratis, terris, vineis, nemoribus, usuagiis & pascuis, in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sanè prædiorum vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hæctenus vos spoliavit, five de animalium vestrorum nutrimentis, nullus à Vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel Laicos, liberos & absolutos è Sæculo fugientes ad Conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere: prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Ecclesia vestra promissionem fas sit sine Præpositi sui licentiâ, nisi arctioris Religionis obtentu, de eodem loco discedere, discedentem verò absque communium Litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem Generale Interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, Excommunicatis & Interdictis exclusis, non pulsatis campanis, dummodò causam non dederitis Interdicto, suppressa voce Divina Officia celebrare, Chrisma verò, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, à Diocæsano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitare exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diocæsani Episcopi & vestro Capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvis Privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, Sæcularibusve personis à vobis omninò fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & ultimæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publici usurarii, nullus obstat, salva tamen justitiâ illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decimas præterea & possessiones, ad Jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi, libera sit vobis de Nostra auctoritate facultas. Obeunte verò Te nunc ejusdem Loci Præposito, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibidem qualibet surreptionis astutiâ seu violentiâ præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum & B. Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna impostero sollicitudine providere volentes, Auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras Locorum, seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem retinere, capere, interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non Libertates & Exemptiones sæcularium Exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas Auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis Scripti Privilegio communimus. Decernimus ergò, ut nulli hominum omninò liceat præfata Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrè conserventur eorum,

pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura, salva Sedis Apostolicæ Auctoritate, & Diocesani Episcopi Canonicâ justitiâ. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica Sæcularisve persona hanc Nostræ Constitutionis paginam sciens contrâ eam temerè venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sanctissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri JESU Christi aliena fiat, a que in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem Loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Lugduni per manum Magistri Marini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii duodecimo Kalendas Julii, Indictione sexta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo, ducentesimo quadragesimo octavo, Pontificatus verò Domini Innocentii Papæ IV anno quinto. Cùm autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte Dilectorum Filiorum Abbatis & Conventus prædicti Monasterii, olim per Præpositum soliti gubernari, petitio continebat, ipsi desiderent Litteras prædictas tunc Præposito & Fratibus dicti Monasterii concessas, ac omnia & singula in eis contenta pro illorum subsistentia firmiori etiam à Nobis Auctoritate Apostolica confirmari & approbari. Nos igitur cupientes, ut Litteræ prædictæ eò firmius illibatæ persistant, quò sapius fuerint Apostolicæ Sedis præsidio communitæ, eorundem Abbatis & Conventus in hac parte Supplicationibus inclinati, Litteras prædictas ac omnia & singula in eis contenta, nec non & alia Bona, quæ postea Abbas & Conventus, seu tunc Præpositus existens præfati adepti fuerint, ac etiam Litteras, Exemptiones, & gratias quascunque à Regibus & Principibus, ac etiam ab inclitæ memoriæ Sigismundo Romanorum Imperatore semper Augusto, super gratiâ & privilegio utendi Civilegio in Oppido Ulm, Constantiensis Diocesis, quo hætenus per centum annos & ultra pacificè & inconcusse præfati Abbas & Conventus usi fuerunt, nec non ab aliis Fidelibus, & præsertim à Charissimo in Christo Filio nostro Friderico moderno Romanorum Imperatore semper Augusto eisdem Abbati & Conventui ac Monasterio rationabiliter etiam in genere vel specie indultas & concessas, quatenus sunt in usu, Auctoritate Apostolica ex certâ nostrâ scientiâ tenore præsentium approbamus & confirmamus, suppletentes omnes & singulos, tam juris quàm facti, defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem. Et nihilominus Venerabili Fratri Episcopo Civitateni, & Dilectis Filiis, Abbati Monasterii S. Galli, Constantiensis Diocesis, & Decano Ecclesiæ Constantiensis per Apostolica Scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios, præmissa omnia & singula, ubi & quando expedit, fuerintque de super requisiti, solenniter publicantes, ac eisdem Abbati & Conventui efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittant eos contra præinsertum Litterarum tenorem à quoquam quovis quæsito colore molestari, seu quomodolibet perturbari. Contradictores, molestatores & perturbatores quoslibet & rebelles per Censuras Ecclesiasticas, atque alia juris remedia, Appellatione postposita, compescendo: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non omnibus illis, quæ idem Innocentius Prædecessor in suis Litteris voluit non obstare, contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per Litteras Apostolicas non facientes plenam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Approbationis, Confirmationis, suppletionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, decimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno undecimo.

Jo. Horn.

L. Grifus.
Jac. de Bona parte.

Georgius Abbas Fæderi S. Georgii, Suevico postea dicto, se associat. Georgio Bavarix Duce per Ludovicum de Habsperg occupante & diripiente Roggenburgum, Romæ Monasterii causam strenuè agit. Inde redux armata manu Bavaros aggreditur, & expellit.

Abbatem animi infracti jam omninò videbimus militem cataphractum, pro Monasterii juribus tanquam pro aris & focis decertantem. Quanta Georgius Bavarorum Dux mala intulerit Sueviæ nostræ, Historia olim decantata fuit, hodieum deploranda est. Cùm abundaret divitiis, harum pedisequis non caruit vitiis, præprimis ambitione turbulentus. Oppignoratus eo tempore fuit Marchionatus Burgoviensis Episcopatu Augustano: illum datò pretio ad se redimens Georgius primò pedem, dein violentas etiam manus intulit Imperio. Non vacat pluribus recensere, quæ Maximilianum Romanorum Regem inter & Georgium diffensiones fuerint, nosse sufficiat, fœdus surrexisse Suevicum, ut conjunctis manibus Georgii armatum retunderetur brachium, contunderetur fastus. E re sua duxit Georgius noster, ut periculo caput subduceret, nomen dare Fæderi. Sed qui charybdin vitare laborabat, cum primis incidit in Scyllam.

Ludovicus de Habsperg, Ducis Georgii in Oppido Weiffenhornensi Gubernator, illorum de Classe Minister fuit, qui, antequam sonent classica, manus iniquitati ministrant, & omnem malorum iliadem detonant in Apollines, qui stant pro Troja. Is ab omni labe sese immunem credidit, si labefactaret Immunitatem Roggenburgensem, & torquem aureum fidelitatis, suæ præmium sibi promittebat, si ferreum injiceret Abbati. Verùm subodoratus Georgius summum evasit incendium, & convasatis rebus pretiosioribus, Ulmam profugit. Adest illicò Ludovicus, nescio dicam insanus an maniosus, Imperiale Roggenburgum subito occupat, equitibus suis quævis diripiendi facta potestate. Neque hic stetit effrænata Gubernatoris licentia, quin majora &, quæ libent, sibi licere ratus institit, ut in persona sua fidelitatem Duci Bavarix subditi jurarent, nempe hosti suo juratissimo. Tum enimverò agnus innocens non balare, sed ululare auditus est, dum leo pecus simul & totondit & deglubit, Ludovico gravissima servitia imponendo, tributa varia exigendo. Exul interea Abbas, si tamen exulat vir fortis, Romam venit, ibique Sixto IV. Pontifici maximo vividâ, quâ pollebat, eloquentiâ in vaforis artes, injurias, ambitionem explicat, Apostolicam adjurans benignitatem, potentiâque implorans adversus insidiatorem libertatis Ecclesiasticæ. Justissimæ causæ Patronum fortem & facundum miratur Pontifex, plenâque concedit potestatem, fendæ in Bavarum & ejus affectas Excommunicationis.

Hoc armatus fulgure, & in Sueviam redux, ad maxima quæque stimulos sibi succrescere sensit, Friderico Romanorum Imperatore calenti foco ligna subjiciente. Hic Georgium per litteras animabat, ut, quamvis Ludovicus de Habsperg in dedecus & contemptum Cæsareæ suæ Majestatis, Jurisdictionis, & supremi Domini Roggenburgense Monasterium occupasset, ac subditos ad Juramentum fidelitatis Georgio Duci præstandæ compulisset, prædicto Ludovico in nulla profus re sese subiceret, sed Dominum suum venerari pergeret Imperatorem, utpote supremum Advocatum & Defensorem Ecclesiæ, & cui Roggenburgum quò ad temporalem Jurisdictionem immediatè subjaceret. Idque præcipere se inquit Fridericus sub pœna amittendæ gratiæ Cæsareæ, & Privatione omnium Privilegiorum, immunitatum, reddituum, censuum, vectigalium. Morem sine mora Imperatoris Mandato gessit Georgius Abbas, & copiosum sub signa sua coire fecit militem, armata manu pro recuperanda Monasterii libertate pugnaturus. Apparatum belli præcessit interpellatio geminata. Detentorem Bavarum de restitutione appellat. Illudit minacibus litteris Dux Georgius, sed illusorem ludum orbi fecit Georgius Abbas, qui disploso Excommunicationis fulmine in aciem prodire jussit militem. Cùm Pars quasi ex insidiis pugnans non paucos Bavarorum interficerent, Abbas forti Ulmensium cinctus catervâ ipse Dux belli aggreditur Ducem. Signis felicibus concertat, & Bavarum, interveniente Suevorum fœdere, in Locum suum redire coëgit. Apud Confederatos, quorum & ipse Pars magna fuit, postea conquestus de damno Ecclesiæ suæ illato, Judicium Cæsareum, cui Augustæ Vindelicorum Celsissimus Princeps & Episcopus Eustadianus Imperatoris nomine præfederat, imploravit, atque, cùm Partes suas strenuè egisset, causam obtinuit, Parte adversa ad multam pecuniariam, quæ damnum resarciret, condemnatâ.

Sed omnium pessimè Roggenburgi direptio cessit Ludovico de Habsperg; quippe 23. Januarii 1488. ad omnes Electores, Duces, Principes, & Status Imperii tam Ecclesiasticos quàm Sæculares Oeniponti exiit edictum à Cæsare, in quo Ludovicus, eò quòd, insuper habitis Comitiorum Francofurtensium Decretis, Roggenburgum invaserit, Advocatiæ Cæsaris & Imperii violenter subtraxerit, banno superiori vapulat, cum addito, eidem pœnæ omnes subjacere, qui quovis modo Habspergio asyllum auxiliùmve daret. Insuper indemnitati illorum consulitur, qui vel bona Ludovici diriperent, vel omninò Ludovicum occiderent. Et sic meritò illi, qui fastuosè jus dixit aliis, interdictum est aqua & igni, ut non haberet, quo calefaceret ferrum innocenti cruore lividum.

§. III.

Georgio rebelles se & inobedientes exhibent Religiosi, sed auctoritate Cæsaris ad obedientiam redeunt.

Pulsis locò Bavaris, in propria venit Georgius; at sui eum non receperunt. Et prò Deum immortalem! quis unquam talia somniasset, ipsissimi illi in perniciem suam vigilabant, pro quibus, ut dormirent securi, tanta pertulit Georgius. Filios intelligimus Religiosos, quorum aliqui in Oppido Weiffenhornensi commorantes, etiam vocati venire volebant. Alii quidem domi remanserant, non tamen ad farcinas, sed quasi ad telonium sedentes: siquidem omnes census, redditus, & vectigalia recipiebant. Nempe colluserant cum Ludovico de Habsperg, atque alium à Cæsare Regem habentes, etiam Abbatis Imperio subesse detrectabant. De tanta insolentiâ haud dubiè per Georgium commonitus Imperator Fridericus, suam interposuit auctoritatem, ut eò citiùs rebelles ponerent supercilium. Quapropter Litteris convenit Abbatem Sorethanum, præcepitque, ut Roggenburgum se conferret, & causâ intimiùs examinâtâ, quos de Conventu reos deprehenderet, juxta Ordinis Regulam, Statuta, & Capitula severius castigaret, ne (vide, ut Privilegiis Ordinis consultum velit Fridericus) ad avertenda mala majora contra rebelles aliâ procedere juris & potestatis viâ cogeretur. Litteras quoque sub eodem anno & die dedit ad Ottonem Mayr, Joannem Nefen ceterosque Canonicos Roggenburgenses. In his sibi delatum esse refert, quatenus sine præscitu & licentia Georgii Abbatis, contra Ordinis Regulam & Statuta, auderent recipere census, vectigalia, aliosque Monasterii redditus non sine notabili damno. Cùmque suâ quâ Romanorum Imperatoris & supremi ac directi Advocati intersit, quæcunque mala avertere, addit, nisi spatio quindecim dierum resipiscerent, Administratione ultrò cederent, Georgio tanquam Domino & Prælato suo promptam in omnibus obedientiam exhiberent, ipsum solum & non alium respicientes, noverint, se Imperatoris & totius Imperii disgratiâ aliàsque pœnas incurfuros. Finem intestini hujus belli nuspiam invenire potuimus. Quis verò dubitabit, Georgium sub tanto Protectore victorem non stetisse in arena, filios autem in pedes cecidisse, & sacratæ manûs osculo novam ac inviolabilem spondidisse obedientiam, præsertim dum viderunt, subditos sæculares novo homagii Juramento Præsulum optimo subarrhari, ut modò dicemus.

§. IV.

Georgius Possessionem demò immissus, feliciter præest. De Confirmatione Privilegiorum, & novis concessis.

Tandem post nubila Phœbum reduxit annus suprâ Millesimum quadringentesimum octogesimus nonus, quo Fridericus Imperator Bartholomæum Rodt delegavit, ut Georgium in Possessionem Monasterii, Dignitatis, omnium Jurium Auctoritate Cæsarea demò immitteret, & subditos novò eidem homagiò subjiceret. Diem tantæ festivitati assignatam non reperio, jucundissimam fuisse, nullus ambigo, præsertim Georgio Abbati, cui togata præ sagata Pallade semper in amore fuit. Formulæ Juramenti homagialis hæc notatu dignissima verba leguntur inserta: Item jurabitis Clementissimo Domino nostro, Romanorum Imperatori, & Sacro Imperio, quòd velitis ipsum agnoscere & venerari tanquam supremum Advocatum Monasterii Roggenburgensis. Item quòd legitimo Domino & Prælato vestro, Abbati Georgio, hic præsentem, vel cui is mandaverit, in omnibus velitis esse obedientes, subjecti, & prompti in reddendis censibus, vectigalibus, redditibus, in omnibus bona Monasterii promoveri, & mala removeri. Item quòd in communi necessitate non velitis ad alium defensorem recurrere, aut alterius Jurisdictioni vos subjacere. Item jurabitis, quòd laudatissimo Fæderi Suevico cum

Domino

Domino & Prælo vestro fideliter velitis adhærere, prout alii Domini, & Monasteriorum homines, quæ eidem Fœderi associata sunt.

In anathema restitutæ Libertatis & subjectionis immediatæ Imperio Romano, Cæsaris stemmata his versibus ornata triumphali penicillo delineari curavit Georgius:

Cæsareas Domus hæc cognovit semper habenas,

Quamlibet à Bojo Principe pressa fuit.

Exule sed tandem revocato Præsule, rursus

Ipse per Imperium libera sceptra tenet,

Cæsaridum quod pista notant hæc arma, nitori

Quæ Janus voluit restituisse suo.

Rebus ita compositis, manum gladiò fatigatam, non fractam, admovit Clavo, atque, ut nemo posthac infringere privilegia Monasterii sui temeraria manu auderet, repagulum temeritati positurus, Maximilianum Romanorum Regem, tunc Ulmæ commorantem, supplex adiit, quatenus dignaretur confirmare autoritate regali omnia & singula Canonice Roggenburgensis privilegia. Exauditus est pro sua reverentia à Rege Consiliarius Regis; datis namque tabulis publicis Maximilianus anno 1490. die Mercurii post Dominicam *Cantate* confirmavit omnes gratias, immunitates, Litteras, privilegia, judicia, Præfecturas, jurisdictiones, Dominationes, vineas, Aquæductus, prata, sylvas, piscinas, jus venandi, fructus, redditus, census, vectigalia, veteres consuetudines & observantias. Privilegium hoc confirmatorium anno & die; quò suprâ, Ulmæ datum, chartæ pergamenæ inscriptum, & majori Sigillò Regio firmatum est.

Hoc modo paci publicæ, alio, qui sequitur, privatæ subditorum suorum tranquillitati consuluit Abbas. Adverterat Georgium, exortis subinde litibus jus & æquum æquò parte dici à Judicibus minùs idoneis, qui partes litigantes in summum justitiæ & fori Roggenburgensis præjudicium ad alia tribunalia pariter sanioris Consilii & majoris doctrinæ Judicibus destituta. Itaque ipse Juris utriusque Doctor articulos quosdam & Constitutiones condidit, secundum quas à Præfectis subditi judicarentur, quin vel ad dexteram vel ad sinistram declinare, aut jota unum addere vel apicem demere licuisset Judici inferiori. Utque vim legis haberent ejusmodi constitutiones, voluit illas ab Imperatore Friderico confirmari. Pergratum accidit Friderico, Consiliarium suum tam præclarum esse justitiarium; unde precibus Georgii clementissimè inclinatus, rata voluit esse firma, quæ statuisset Abbas, addito ad calcem Confirmationis, ut, si causa emergeret, in qua discrepant Judices & Assessores fori Roggenburgensis, prætermissis quovis alio tribunali, decidendam Consulibus Civitatis Ulmenis deferrent. Adjecta in transgressores pœna ascendit ad 20. marcas auri. Quod Pater approbavit, non reprobavit Filius Maximilianus, quin pœnam duplicavit illi, qui præsumeret hoc privilegium impugnare, vel usum impedire, ita ut 20. marcæ cedant Camera Regiæ, & totidem Monasterio.

Idem Maximilianus I renovavit Privilegium Friderici, Austriæ Ducis, de quo C. ult. part. prioris. Item diversas Privilegiorum copias, quæ de verbo ad verbum referuntur, confirmavit Wormatiæ 1. Augusti 1495. eodem anno & mense, die autem 3tio confirmavit forum judicii Roggenburgensis in causis civilibus; concessit facultatem condendi statuta & leges particulares, voluitque, nullum, Abbate tanquam legitimo Judice præterito, appellationi locum esse, nisi causa concerneret ipsum Abbatem & Monasterium, pro quo casu immediatè vel ad Cæsarem, vel ad Imperium statuit esse appellandum. Hujus & alterius de Articulis pœnalibus privilegii publicatio facta est 1. Februarii 1496 in tabernæ (Gasthaus) superiori cubili circa horam secundam pomeridianam, præsentè Abbate Georgio & potiori parte judicum Dicasterii Roggenburgensis.

Anno 1494. Sabbatho post festum S. Erasmi Maximilianus sæpè memoratus mandato Regio præcepit, ut Roggenburgenses nullum alium Protectorem aut Advocatum recipere nisi Cæsarem. Cum igitur anno 1497 Bernardus de Knöringen jus Advocatiæ (Castenvogtey) violenter in se transferre quæreret, Georgius ad Maximilianum querelam contra Bernardum detulit. Eleganter in litteris suis perorat Georgius, docetque, quemadmodum à primo fundationis tempore libera facultas Roggenburgo fuerit, Advocatum eligendi. Et primò quidem electum esse Brunonem: dein annis abhinc ducentis Nobiles de Eberstall vi potius & minis, quàm jure Advocatiam in se transfulisse, usque dum Conradus pro se & posteris suis tutelam Præposito per emptionem cesse-

rit: postea Ellerbacenses electos esse, quin ullum omnino jus in Monasterium sibi arrogassent: Ellerbacensibus Fratrum electione successisse Consules & Magistratum Ulmenfes: denique cum Ludovicus de Habsperg dire affligeret Roggenburgum, & à Romano Imperio tentaret avellere, bannò majori vapulasse. His propositis, provocando ad privilegia ab ipso Maximiliano confirmata, rogat, ut temerarius Bernardi aufus compescere dignaretur. Quem effectum supplicatio fortita fuerit, ignoramus.

§. V.

De privilegio Altaris portatilis, & Confirmatione aliorum.

Georgius, impetrato Pontificalium usu, piè moritur.

Ea fidelium primi temporis in ter Venerabile Sacramentum erat devotio, ut, quoties iter faciendum fuerat, viæ comitem adsciverint Deum Eucharisticum, vel è collo pendulum, vel alio modo portatum. Pietatis antiquæ æmulus S. P. N. Norbertus sæpiùs in die Missarum solennia celebrasse legitur in vita. Secuturus Patrem filius, ut nullibi ad sacrificandum deesset ara, portatilis usum impetravit à Legato Apostolico. Privilegium hoc amplissimum Lectoris oculo subjicimus.

Raymundus Episcopus Gurcensis, Sanctissimi Domini nostri Papæ Referendarius domesticus, Ejusdemque & Sedis Apostolicæ ad Almaaniam, universæque & singula, Provincias, Civitates, Terras, & loca Germaniæ Sacro Imperio, & illis Electoribus, &c. subjecta, cum plena potestate Legati de Latere Nuntius & Orator, Venerabili & Religioso Viro Domino Georgio Abbati Monasterii in Roggenburg Augustensis Diocesis Salutem in Domino. Personam tuam Nobis & Apostolicæ Sedi, cui in Legationis obsequium sollicitudinem, devotam, tuis exigentibus meritis, paternâ benevolentia prosequentes, illa tibi libenter concedimus, per quæ sicut piè desideras Divinis Officiis intentus existas, & spiritualis Salutis tibi proveniat incrementum. Hinc est, quòd Nos tuis devotis precibus inclinati, ut liceat tibi habere Altare portatile cum debitis reverentia & honore, super quo in locis ad hoc congruentibus & honestis possis per te ipsum, sive alium Sacerdotem idoneum, sine tamen alieni juris præjudicio, etiam antequam illucescat dies, circa tamen diurnam lucem, cum qualitas negotiorum pro tempore ingruentium id exegerit, ita quòd id ne tibi nec Sacerdoti taliter celebranti ad culpam valeat imputari: & similiter cum ad loca Ecclesiastico Interdicto Ordinaria Authoritate supposita te declinare contigerit, in illis clausis januis, Excommunicatis & Interdictis exclusis, non pulsatis campanis, submissâ voce, in tua & familiarium tuorum domesticorum præsentia Missas & alia Officia Divina celebrare, seu celebrari facere, dummodò tu vel illi causam non dederint Interdicto, nec id tibi vel illis specialiter contigerit indici. Ideòque Tu & Successores tui ipsius Monasterii Abbates pro tempore existentes, quascunque Missivas, seu alias Litteras, gratiam vel justitiam quomodolibet concernentes in cerâ rubeâ Sigillum Monasterii apprimere liberè & licitè valeas, & ipsi Successores valeant Authoritate Apostolica, qua quòd ad hoc per speciales Sanctissimi Domini nostri Innocentii Divinâ providentiâ Papæ VIII Litteras fungimur, & Legationis autoritatibus tenore præsentium indulgemus. Provisò quidem hujusmodi indulto ante diem celebrandi, seu celebrari faciendi parcè utaris: quia cum in Altaris Officio imoletur Dominus Noster JESUS CHRISTUS DEI Filius, qui candor est lucis æternæ, congruit id non noctis tenebris fieri, sed in luce. In quorum fidem & testimonium præsentis Litteras fieri, nostrique Sigilli jussimus & fecimus appensione muniri. Datum Nûrnbergæ, Bambergensis Diocesis anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quadringentesimo, nonagesimo primo, decimo Kalendas Maji. Pontificatus Ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ præfati anno septimo.

P. Constant.

Idem Illustrissimus Legatus Raymundus, cum anno 1501. Roggenburgi pernoctaret, ad instantiam & preces P. Prioris hoc Privilegium extendit ad omnes & singulos tam præsentis quàm futuros Canonicos Monasterii Roggenburgensis. Aliud quoque adjecit Privilegium, vi cujus Roggenburgenses perpetuò Almutiis de quibuscunque pelli- bus, demptis tamen nobilibus, quæ ad Prælatos spectant, uti, illaque deferre & gerere possunt, non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac Monasterii & Ordinis juramento, Confirmatione Apostolica vel quavis firmitate roboratis Statutis & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Litteras super hoc dedit in ipso Monasterio Roggenburgensi anno 1501. undecimo Kalendas Augusti, Alexandri Papæ sexti anno nono.

Qui

Qui tanta sollicitudine curabat, ne deficeret ara, multò sollicitior erat, ut locus non deesset, in quo Sacerdos staret ad aram. Viderat Georgius, tumultuante bello nec Sanctis, nec sacris parcitum esse, cumque reddita postliminiò pace scrinia diligenter evolveret, nec litteras, quibus Ecclesiæ variæ Roggenburgo unitæ fuerant, reperiret, multum animo cæpit angere, veritus, ne, ubi littera scripta non faceret fidem unionis, aliena perfidia unitas aliquando fuisse omnino negaret. Opportunè tunc agebat Ulmæ Raymundus Sedis Apostolicæ Legatus, & interea ad Cardinalitiam Dignitatem promotus. Hunc novas unionis litteras rogavit Georgius, & impetravit, ut sequens loquitur Tabula.

Raymundus miseratione Divina Titulo Sanctæ Mariæ novæ, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis Gurcensis, ad universam Germaniam, Datiam, Suetiam, Norvegiam, Phrisiam, Prussiam, omnesque & singulas illarum provincias, Civitates, terras & loca, etiam Sacro Romano Imperio in ipsa Germania subjecta, ac illis adjacentia, Sedis Apostolicæ de Latere Legatus, ad perpetuam rei memoriam. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte Dilectorum nobis in Christo Georgii Abbatis & Conventus Monasterii in Roggenburg Præmonstratensis Ordinis, Augustensis Diœcesis, petitio continebat, quòd licet alias Parochiales Ecclesiæ in Bibrach & Wallenhausen ac Wisenbach & Zaizertshoven Augustensis Diœcesis Monasterio in Roggenburg fuerint & sint perpetuò unitæ, annexæ, & incorporatæ, illasque postmodum tanquam sic unitas & incorporatas pacificè & quietè tenuerint & possederint, prout adhuc tenent & possident de præsentibus. Nihilominus guerris & aliis sinistris eventibus, qui retroactis temporibus in partibus illis, pro dolor, viguerunt, Litteræ unionum, annexionum & incorporationum hujusmodi deperditæ fuerunt. Et sicut eadem petitio subungebat, si parochialis Ecclesia in Berg, Augustensis Diœcesis, quæ de jure Patronatus Abbatis pro tempore existentis, & Conventus ejusdem Monasterii perpetuò etiam uniretur, annecteretur, & incorporaretur, profecto commodo & utilitati ejusdem Monasterii plurimum confuleretur. Quare pro parte Abbatis Georgii & Conventus prædictorum Nobis fuit humiliter supplicatum, ut uniones, annexiones & incorporationes Ecclesiarum Parochialium in Biberach & Wallenhausen ac Wisenbach & Zaizertshoven prædictarum confirmare & approbare, seu illas de novo, nec non parochialem Ecclesiam in Berg prædictam, quamprimum illa per cessum vel decessum, seu quamvis aliam dimissionem moderni illius Rectoris vacare contigerit, eidem Monasterio unire, annectere, & incorporare, aliasque Statui eorum in præmissis opportunè providere dignemur. Nos igitur Monasterii ac Abbatis & Conventus prædictorum commodo & utilitati, quantum possumus, providere volentes, ipsosque Georgium Abbatem & Conventum à quibuscunque Excommunicationis, Suspensionis & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel causâ latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum ferie absolventes, & absolutos fore censentes, eorum in hac parte supplicationibus inclinati, uniones, & incorporationes de dictis parochialibus Ecclesiis eidem Monasterio factas, hujusmodi, quatenus factæ sint, autoritate Legationis nostræ, qua fungimur in hac parte, tenore præsentium confirmamus, ac illas de novo, si & in quantum opus sit, nec non parochialem Ecclesiam in Berg prædictam, cujus fructus, redditus, & proventus quatuor marcharum argenti, secundum communem existimationem, valorem annum ut asseritur, non excedunt, eidem Monasterio in Roggenburg perpetuò eadem Authoritate unimus, annectimus, & incorporamus, ita quòd cedente vel decedente moderno Rectore ejusdem Ecclesiæ Berg, seu illam aliàs quomodolibet dimittente, liceat Abbati pro tempore existenti & Conventui præfatis corporalem, realem, & actualem parochialis Ecclesiæ in Berg possessionem propria autoritate apprehendere, nec non aliarum Ecclesiarum parochialium in Biberach & Wallenhausen ac Wisenbach & Zaizertshoven unitarum hujusmodi possessionem in qua, ut asserunt, existunt, continuare, illasque omnes & singulas perpetuò retinere, & illarum ac Ecclesiæ in Berg prædictæ fructus, redditus, & proventus in suos ac illorum & Monasterii usum & utilitatem convertere, Diœcesani locorum & quorumvis aliorum licentiâ desuper minimè requisitâ. Proviso quòd Parochiales Ecclesiæ prædictæ debitis propterea non fraudentur obsequiis, & animarum cura in eis nullatenus negligatur, sed eorum congruè supportentur onera consueta. In quorum fidem & testimonium has nostras præsentibus fieri, nostrisque Sigilli jussimus & fecimus appensione communiri. Datum Ulmæ Constantiensis Diœcesis anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quingentesimo primo, nono Kalendas Augusti, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Alexandri Divinâ Providentiâ Papæ Sexti anno nono. Raymundus.

Gratis de Mandato Rev. mi Dni. Legati Raymundi.

Tom. VI. Collect. Monast.

T

Jam

Jam anno 1498. Georgius noster partibus suis faventem expertus erat Alexandrum Papam VI, qui Autoritate sua Decano Ecclesiæ Augustanæ (Udalricus de Hohen-Rechberg vocabatur, Decretorum Doctor, electus 1465, mortuus 1. Junii 1500) delegata, Philippum de Letra Hospitalis Memmingensis Magistrum ad restituenda quædam Monasterii nostri bona compulit. Ad hunc denuò recurrit Abbas, partim ut Privilegiorum Confirmationem & eorum conservatores, partim & mitræ aliorumque Pontificalium usum sibi & Successoribus suis impetraret. Utrunque benevolum habuit Pontificem. Nos prætermisiss Bullis Confirmatoriis, quæ in forma communi datæ leguntur solum adducimus Bullam, quæ mitram & pedum dedit Monasterio nostro.

Alexander Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Georgio Abbati & Conventui Monasterii in Roggenburg, Præmonstratensis Ordinis, Augustensis Diœcesis, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Exposcit vestræ devotionis affectus, quem ad Nos & Romanam geritis Ecclesiam, & Religionis promeretur honestas, ut humiles preces vestras, quantum cum Deo possumus, ad exauditionis gratiam admittamus. Hinc est, quòd Nos vestris honestis votis annuere volentes, ac vos & vestrum quemlibet à quibuscunque Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel causâ latis, si quibus quomodolibet innodati estis, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, ut Tu fili Abbas & tui Successores, qui pro tempore fuerint, Monasterii de Roggenburg, Præmonstratensis Ordinis, Augustensis Diœcesis, Provinciæ Moguntinæ, Abbates Mitrâ, anulo, Sandaliis, Chirotecis & aliis insigniis & Ornamentis Pontificalibus uti, & quotiescunque Te & Successores prædictos Divina Officia solenniter celebrare contigerit, Benedictionem, solemnem post Missarum, Vesperarum & Matutinarum Solemnia Conventui, populo ad Divina in singulis Monasteriis ejusdem Ordinis, ac Ecclesiis Parochialibus, eisdem mediata vel immediata subjectis, dummodò aliquis Antistes vel Apostolicæ Sedis Legatus tunc præsens non fuerit, convenienti elargiri, ac Pallas, Vestes, & alia Ornamenta Sacerdotalia ad Divinum cultum necessaria & pertinentia, quotiescunque opus fuerit, benedicere, ac dicti & aliorum Monasteriorum eidem subjectorum personis ad hoc idoneis quatuor minores Ordines, etiam extra tempora à jure statuta, ritè conferre, & ejusdem Monasterii & alii subjectorum Monasteriorum prædictorum, cæterasque etiam parochiales Ecclesias illis, ut præfertur, subjectas, ac Capellas, Altaria & Cœmeteria earundem Ecclesiarum, aquâ prius, ut moris est, per aliquem Catholicum Antistitem benedictâ, quotiescunque effusione sanguinis vel feminis polluta fuerint, reconciliare perpetuò, liberè, & licitè possitis, felicis recordationis Alexandri PP. IV. Prædecessoris nostri, Constitutione quæ incipit: *Abbatibus &c.* ac illa, quæ præcipit reconciliations hujusmodi per Episcopos tantum fieri, & quibusvis aliis Apostolicis, ac in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Constitutionibus & ordinationibus, nec non Monasteriorum & Ordinis prædictorum juramentò, Confirmatione Apostolicâ, vel quavis alia firmitate roboratis Statutis & consuetudinibus, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, Tibi & eisdem Successoribus autoritate Apostolica tenore præsentium de specialis dono gratiæ indulgemus.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis & concessio- nis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsum- pserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum e- jus se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Domini- cæ Millesimo quingentesimo tertio, Kalendis Decembris, Pontificatus nostri anno un- decimo.

P. Zuba

P. Thomarotius.

Tandem mors posuit metas Herculi nostro, & columnis ad mare non Gaditanum, sed Mortuum, inscripsit: non plus ultra. Cessit quasi opportunè venienti, quia nil amplius supererat, quod ageret in terris, & secessit in regionem mortis 18. Septem- bris anno 1505. Laudem etiam ab exteris tulit; sic enim de Georgio Speculum hono- ris Domûs Austriacæ loquitur: Vir erat Staturâ prælongus, & hilaris semper, in de- cernendo velox & providus, in exequendo felicissimus, in adversis invictus, Juriùm- que Canonice suæ defensor acerrimus. Sepultus est in sinistra parte Chori, & lapis tu- mulo impositus hanc epigraphen exhibebat.

Anno

Anno Domini MCCCC. obiit
 Venerabilis Pater & Dominus
 Georgius Mahler
 Tertius Abbas hujus Monasterii
 Cujus anima requiescat
 In pace.

Alias autem lapis marmoreus muro immixtus loquebatur hoc modo:

Anno Domini
 MCCCCV. XVIII. die Mensis Septb.
 Obit Venerabilis Pater & Dominus
 Georgius Mahler
 Primus Infultatus, tertius Abbas hujus Monasterii,
 Cujus anima requiescat.

Ex his ambigi posse videtur, quando hæc primæ magnitudinis stella de Hemisphærio nostro ceciderit, sed primo lapidi fides ex eo non habenda, quia, cum hominum pedibus jam aliquot sæculis fuerit subjectus, faciliè accidere potuit, vel etiam debuit, ut litteræ aliquæ aut Cifræ obtritæ fuerint & deletæ, vel incuriâ lapidicæ primitus omiffæ. Cum autem Epigraphæ secunda magis singularia doceat, & ex dictis superius infallibiliter constet, Georgium post annum 1500 adhuc in vivis egisse, cum Joanne Guler nobili Equite de rebus Rhætiæ fol. 128. & R. P. Cham indubitanter judicamus & asserimus, præclarissimum hunc Abbatem obiisse anno 1505.

§. VI.

De Abbatibus Ecclesiarum Filialium.

In Ecclesia Churwaldensi, præfidente Rmo. Joanne Abbate Urspergenfi, & assistentibus ipsi Leonardo Abbate S. Lucii & Paulo Præposito S. Jacobi in Pretigoia, per Compromissum ex Priore in Abbatem anno 1488. die 13. Martii electus est Joannes à Trostberg, de quo non multa reperimus; in perficiendis, quæ Ludovicus cæperat, ædificiis & præcipuè domo Abbatiali indefessè laborasse, atque sub annum 1494. Altare in honorem SS. Petri & Pauli à F. Balthasare Ord. Prædicatorum, Episcopo Trojano, & Henrici Episcopi Curiensis Suffraganeo esse inauguratum, tradit R. P. Georgius Häberlin Can. Roggenburg. & Administrator Churwaldensis in sua *Churwaldia fundata, propagata, desolata*. Obit Joannes anno 1497. De jure & vi Statutorum Ordinis nostri electionem dirigere debuisset Georgius Abbas noster, utpote Pater Abbas Churwaldiæ. At quoniam pax Domi suæ illo tempore non fuit, vices potestatemque suam omnem quod ad hunc actum commisit Joanni Abbati Urspergenfi, ut constat ex litteris Georgii datis Uimæ 6. Febr. 1488. in quibus asserit; „cum hoc tempore propter non tutum ac-
 „cessum, gwerris, insidijs, dissidationibus specialibus personæ nostræ imminenti-
 „bus, discriminibusque viarum, & negotiis arduis tum Monasterio tum nobis
 „nunc incumbentibus personaliter explere (scilicet officium Patris Abbatis) perface-
 „réque non valemus, Authoritatem facultatémque nostram nobis in hoc quomodoli-
 „bet competentem aut competere valentem, ut expensis parcatur, Rdo. in Christo
 „Patri ac Domino D. Joanni Abbati in Ursperg tenore præsentium damus & concedi-
 „mus, ita quod ipse nostro nomine eorum electioni præsit & interfit, vota colligat,
 „electum confirmet, cæteraque omnia & singula nobis quovis modo competentia tum
 „ratione Statutorum Ordinis tum etiam Superioritatis, faciat, agitet & perficiat, et-
 „iamsi quid foret, quod speciale mandatum requirat. Quæ omnia & singula per eum
 „facta aut facienda, grata, rata habere volumus.

Post obitum Joannis à Trostberg, præfidente Georgio Abbate nostro, electus, sed non confirmatus est Joannes Weis, ed quod consentire noluerit, electionemque de se factam mox resignaverit in manus Patris Abbatis. Unde in ejus locum venit Gebhardus Benz Abbas, (si Joannem non velimus numerare, prout alii faciunt) numero IV. ob insignem humilitatis actum Joanni Pater - Abbas sequentes indulgit prærogativas. Post Priorem Monasterii primum ubique locum tenuit. In dormitorio Cubiculum decentius pro placito eligere, vel omnino novum, intrà septa tamen Monasterii & propriis expensis, habitationis locum construere potuit, ut ibidem Monasticam vitam duceret. In virtute S. Obedientiæ districtè mandatum Abbati & Conventualibus, ut Joannem pio amore amplecterentur, sincera in Domino tractarent charitate, in concessis ipsi privilegijs nullo modo turbarent, aut impedirent sub pœna

amittendæ vocis activæ in Capitulo, & stalli in choro ac Refectorio. De Gebhardo plura audiemus inferius; hæc interim habeto Lector. Anno 1502 deducto ad fastigium & templi & Cœnobii ædificiõ in festo S. Michaëlis Archangeli per Henricum Episcopum Curiensem solenni ritu Omnipotenti Deo dedicata est sub honore & patrocinio B. V. Mariæ, S. Michaëlis Archangeli, & SS. Angelorum. Anno 1503. 17. Maji R. D. P. Conradum Schmelzli Canonicum & Professum Churwaldensem ad S. Jacobum in Brettigola Præpositum instituit, rebus ibidem sensim in deteriora vergentibus. Ejusmodi Præpositus erat ad nutum Abbatis Churwaldensis amovibilis, ad hoc juramentõ obstrictus. Præterea Subpriori Churwaldiæ singulis annis solvebat 8. florenos, nempe singulis angariis duos. Solennitas autem institutionis hæc fuit. Postquam juramentum deposuit novus Præpositus, à Churwaldensi Abbate illius digito inferebatur annulus aureus, & byreto capiti imposito in Altari Summo constituebatur, ubi interim Canonici Hymnum SS. Ambrosii & Augustini decantabant.

In Canoniam Adelbergenfem Berchtoldo anno Christi 1501 è vivis abeunti successit Leonardus Dyrius, Juris utriusque Doctor, Maximiliano I & Carolo V Imperatoribus à Consiliis, Sacri Ordinis per Sueviam & Bavariam Visitator. Iniquissima optimi viri fata suo recensebimus loco & tempore.

§. VII

Annotationes.

Sixtus IV, antea Franciscus de Rovere, Savonæ natus, & juvenis S. Francisci Ordinem amplexus, ejusdem postea Generalis Magister extitit. A Paulo II. Cardinalium associatus Collegio, post mortem Pauli 9. Augusti Anno 1471. Pontifex creatus est. Contra Mahometem II, qui jam Imperia duo, regna quatuor, Provincias viginti, & civitates decentes occupaverat, orbem Christianum ad arma vocavit, atque hunc in finem instruxit Classem bellicam à centum & quatuor navibus auctariis formidandam. Rhodus Insula à Mahomete impugnata, non expugnata, Turcas in Rhodo saltare gestientes, mare mortuum trajicere coëgit, prælio victos fugatosque An. 1480. 26. Julii. Anno sequenti interiit Mahomet, Christianorum terror. Sixtus verò pientissimè obiit 12. Augusti 1484. Pontificatum tenuit annos 13. dies 3. approbavit Ordines Religiosos Minimorum à S. Francisco de Paula, Eremitarum S. Augustini Discalceatorum à Baptista Poggio Genuensi institutos. Catalogo Sanctorum Bonaventuram, Beatorum Fratres quinque ex Ordine Minorum, temporibus Honorii Papæ III. in Regno Maroccoano Martyrii Laureolâ decoratos, adscripsit.

Alexander VI, cui Mitram debet Roggenburgum, priùs Rodericus Borgia, natione Hispanus, adhuc juvenis à Callisto Papa III. avunculo suo Cardinalis & Archiepiscopus Valentiaë renuntiatus est. In Cathedra succedens Innocentio VIII. anno 1491, sedit annos undecim, venenõ, quod Cæsar Borgia Cardinali Adriano de Cornetto propinare intenderat, sublatus, postquam, ut Diurnale aliquod Manuscriptum perhibet, Episcopo Culmensi sacramentaliter confessus, Viaticõ sacrõ munitus esset.

Maximilianus I. Friderici III. & Eleonoræ filius, septem calluit linguas. Nubens Mariæ Burgundionum Comitissæ Comitatus Burgundiæ & Flandriæ junxit alaudis Austriae. Imperator pius & justus, Conciliabulum Pisanum omni virium conatu impedivit, regiones septentrionales in vera Catholica fide conservare studuit. Perjurii & blasphemiae tantus osor, ut nullum hac pice inquinatum lateri suo hædere passus sit. Egenorum Patronus & Amor Hospitalia decem erigi sufficienterque dotari moriturus jussit. Sacrificio Missæ quotidie interfuit, tanto Sacerdotes honore profecutus, ut venientes ad se illicò confidere mandaverit. Sarcophagum, etiam in præliis, semper penes se habuit, ut quotidiana mortis memoria doceret semel bene mori. Prolem genuit masculum & fœminam, nempe Philippum & Margaritam. Ille nubendo Joannæ de Arragonia sociavit Austriae Regna Hispaniæ, Neapolis & Siciliæ. Hæc primò desponsata Carolo VIII, Galliarum Regi, ante nuptias repudiata in thorum non est missa. Nupta secundò Joanni Arragoniæ Principi, lessum paulò post cantari audivit marito. Tertio copulata Philiberto Sabaudiaë Duci, paulò magis propitium habuit Hymenæum. Obiit Maximilianus propè sexagenarius Velsæ in Austria anno Christi 1518.

Georgius Bavariæ Dux, expilator Roggenburgi, ex Patre Ludovico divite lineæ Landishutanæ genitus, & ipse dives est appellatus. Uxorem duxit Hedwigem Casimiri Poloniæ Regis filiam. Homagium à subditis vix duodenni præstitum est. Illis cum potestate

testate præesse capit anno 1479. quæ bella gesserit Dux divitiis superbus, consule Historias. Obiit anno 1502.

De Fædere Suevico ita habet R. P. Cham in Hierarchia Augustana p. r. C. 6. Class. 4. Sect. 3. in annot. fol. 299. Anno 1488. ad fures, latrones, prædones, & hujus farinae homines, raptos vivos, vias infestantes, atque passim per Sueviam ac Bavariam grassantes, extirpandos, Maximilianus I. Imperator instituit Ulmæ Societatem, seu *Fædus Clypei S. Georgii*, Suevicum appellatum, ex Electoribus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus conscriptum. Uniebantur Confœderatis non solum Suevi ac Bavari, sed etiam exteri Prælati Ecclesiastici, & Civitates Imperiales. In vexillo, quo utebantur, repræsentabatur S. Georgius Eques draconem transfodiens, unde equites Clypei S. Georgii cognominabantur. Hæc si cum illis jungimus, quæ à Bavaris Georgius Abbas & Canonica nostra pati habuit, manifestum est, aut Bavaros tempore illo à fœdere defecisse, aut Habspergium, qui Duci Bavarie militabat, falsissimò Nomen & Imperia Ducis sui jactasse, cum tanto res & spes nostras obvolvitur turbine.

Nomen Abbatis Sorethani, ad coërendos Canonicos Roggenburgenfes delegati, non quidem exprimit litteræ Fridericianæ, quia tamen regiminis annus concordat, procul omni dubio fuit Henricus Oestreicher, Ordine XXIV, Abbas III. vir prorsus egregius, SS. Can. Doctor, & S. Cæsareæ Majestatis Consiliarius. Petro Fuchs Antecessore suo ob Senium Abbatiam resignante anno 1480. regimen auspicatus, Ecclesiam, Bibliothecam & Cæmeterium exornavit, Marispurgi domum in suburbio sitam pro suo ac suorum refugio comparavit, subditos sui Monasterii ab omni aliena Jurisdictione (solo denegatæ Justitiæ casu excepto) exemi. Obiit anno 1505. 18. Aprilis. Referunt eadem litteræ commissoria, quòd Visitatoris munere functus fuerit Henricus; verum de hoc altum silent Annales Sorethani, & merito; nam ad annum usque 1656. hæc dignitas Sorethi non fuit. Ut tamen sua verbis Cæsareis constet veritas, dicendum, in hac causâ Visitatorem egisse unâ cum aliis Prælati specialiter deputatum.

Conservatores Privilegiorum nostrorum ab Alexandro VI. constituti, erant Hieronymus & Conradus, ille Ochenhusii, hic Wiblingæ, Abbates. Hieronymus, cognomine Buchelberger, natus in Dinkelspil, ordine, postquam Monasterium in separatam Abbatiam à Martino V. P. M. fuit evectum, septimus, electus 23. Febr. 1498, post 10. annorum regimen obiit 1508. Conradus Rhue, Nomine II, Ordine XIX, Infultus I, Abbas Wiblingæ, mitram accepit ab Innocentio Papa VIII. anno 1488. Solennitatem Wiblingæ institutam, quando prima vice mitratus apparuit Conradus, ita describit quidam Anonymus: Anno 1488, fuit Infula donata Monasterio, & in Exaltatione S. Crucis cantavit D. Abbas primum Officium cum Ministris præcedere solitis, & fuit populus ad Officium multus. Imò fuerunt, qui prandium caperent, circiter quingenti homines, & fecerunt oblationem juxta cujuslibet honorem. Adfuit simul D. Philippus Comes de Kirchberg cum Vxore sua de Schauenberg, ac antiqua Comitissa de Kirchberg vidua, nata de Fürstenberg, & plerique viri docti & indocti, Doctores & Magistri. Et M. Christianus Prædicator in Ulma fecit sermonem ad populum, & habuit pro Themate illud Esther 6. quid debet fieri viro, quem rex vult honorare? Ita Templum honoris Wiblingense Sæc. 4. C. 5. fol. 55. styllum hujus Historici ne mirare, ferrea enim vix non fuit illa ætas. Obiit autem Conradus 12. Julii 1504.

Martium denique Nobilium de Habsperg spiritum commendant Ludi equestres, septimus anno 1042. ab Henrico III. Imperatore Halæ Saxonum, & octavus 1080. celebrati, quibus interfuere. Dolendum propterea, quòd Ludovicus cæco placendi Bavarie Duci spiritu ductus, à Gloria Majorum exciderit.

CAPUT IV.

Joannes Müller Abbas IV.

De Joanne Domini Præcurfore, ut Ambrosius Lib. 2. Comment. in Lucam C. r. ante finem observat, in Evangelio nihil legimus, nisi ortum ejus, & Oraculum, exultationem in utero, vocem in deserto, occasum in Carcere: de Joanne Georgii Successore aliud ferè nihil invenimus præter ortum ejus & occasum. Natus Memmingæ, patrem habuit ejusdem urbis Consulem. Ipse quòd certius saluti consuleret, tene-
Tom. VI. Collect. Monast. U ris

ris sub annis Civium turmas fugiens antra deserti petiit, factus in Cœnobio nostro Canonicus Præmonstratensis. Qui regulas ad infimum usque apicem servaverat, post mortem Georgii supremum honoris apicem conscendit, Abbas IV. Virum maximæ spei, & non nisi magna molientem animo præmatura mors occupavit. Cum enim vix biennio præfuisset, inter homines esse desit, raptus, non quidem, ne malitia mutaret intellectum, sed ut virorum optimus malitiosos haud videret rusticos, qui paulò post diabolico furore perciti sùsque deque verterunt omnia. Sepultus est in sinistra Chori abside suprâ gradus in dextro latere, ubi sequentia faxo insculpta legebantur.

Anno Domini MCCCCVII.

Obiit Venerabilis Pater & Dominus

Johannes Müller

Quartus Abbas hujus Monasterii,

Cujus anima requiescat in Sancta pace.

Unam unicam, sub Joanne scriptam, Archivium nostri Monasterii asservat copiam vidimatam Wilhelmi Henselmann Abbatis Urspergensis, referentem verba Tabulæ illius Fridericianæ, qua confirmantur articuli pœnales & constitutiones ac leges particulares à Georgio Abbate Joannis Prædecessore latae & promulgatae. Copia Chartæ Pergamenæ inscripta est, appenso Abbatiali Sigillo, & Subscripto nomine Hieronymi Winckelhofer de Ehingen, Notarii Apostolici & Cæsarei. Haud vanè suspicamur, Udalricum Winckelhofer, inter Præpositos Monasterii nostri septimum, Hieronymo sanguine junctum fuisse, cum & nomen & patria utriusque convenient. In Templo honoris Wiblingani inter Abbates recensetur Jodocus Winckelhover, cujus quæ fuerint gesta, ne falcem alienæ immittamus messi, Lectorem ad ea remittimus, quæ in hac *Collectione Scriptorum* &c. domesticus prælo commisit calamus.

De Wilhelmo Henselmann hæc Fasti Urspergenses: ex Pastore de Kemblach in Abbatem sublectus est, vir à sapientia, à continentia, à benignitate, & demissione animi, frugalitate, œconomia laudabilis. Alienata prædia recuperavit, tentatam à Prædecessore caducarum ædium instaurationem absolvit gloriosè, & humilis moritur anno 1523.

CAPUT V.

Jodocus Treher Abbas V.

§. I.

Jodocus à Maximiliano I. & Carolo V. Imp. Confirmationem Privilegiorum, jus gladii, & facultatem nundinas celebrandi impetrat.

Jodocus Vâldenſis Gryſo, uno & dimidio ſuprà Curiam Rhœtiæ tranſalpinæ metropoli in ditione Orttensteiniana natus, poſt obitum Joannis in Abbatem Canonicè eligitur anno 1507. Menſe Martio, non ſine omine, Martiſ tempora imminere Jodoco, licèt aurea fuerint prima regiminis luſtra. Receptò ejusdem menſis quarta decima die à ſubditis homagio, præſente adhuc Reverendiſſimo DD. Henrico Epifcopo Adramyteno Antiftitiſ Auguſtani Suffraganeo, prout teſtatur Inſtrumentum publicum Homagii, manum illicò miſit ad fortia. Et quoniam, aſſerente Joanne Guler Equite in Hiſtoria de Rebus Rhœtiæ, vir erat ad majora quæque natus, omnes Abbatis optimi partes ita explevit ad amuſſim, ut amuſſis faciendi factus fuerit Succęſſoribus, ne quis amuſſi alba quidpiam faceret. Pacis amantiſſimus impedire haud valuit diſſenſiones, quas ſcientia & agendi dexteritas licèt amicabiliter fovebant, dum quælibet in Jodoco primas ambiebat. Utraque tandem hoc effecit, ut Roggenburgum habuerit Abbatem providentiſſimum, Maximilianus Imperator Conſiliarium prudentiſſimum. Ut teſta ſua Euris Notisque faceret impervia, Authoritate Cæsaris ſarta teſtâque voluit eſſe Domûs ſuæ Privilegia. Sed parùm Jodoco fuit, gratias antiquitùs datas videre innovatas; novas quoque exambiit, &, quod miraberis, pedo non contentus, etiam affectavit gladium. Ad hæc nundinari quoque voluit, ut, qui in foro poli omnes quærebat Chriſto lucrifacere, in foro fori lucrum bonorum faceret. Quidquid petiit, impetravit, nempe jus gladii & patibula erigendi, in quibus penderet clepax Mercurius, ad altiora non natus, ſed factus, & facultatem, ſolennes bis anno nundinas, minores hebdomadatim celebrandi Inſtadii. Utrumque hoc ac novum proſùs non tamen Jodoco immerito collatum Privilegium venit ab Auguſtiſſimo Romani Imperii Moderatore Maximiliano I anno 1513. die 12. Menſis Junii Wormatiæ in charta pergamenea ſcriptum, & Sigillo Cæsareo ex aureo & ſerico nigri coloris filo pendente munitum, adjectâ 50. marcharum auri

auripœnâ ; & sub iisdem terminis confirmatum ab invictissimo orbis Christiani Hercule Carolo V. Nundinis bis annuatim celebrandis dies statuti erant tertia ante festum S. Galli Abbatis , & feria secunda Dominicam à lætitiis dictam immediatè sequens ; hebdomadarius verò dies Martis. Attamen cautum simul esse voluerunt Imperatores nundinis aliorum locorum ultrà milliare non distantium. Quòd jurisdictionem altam Privilegio præterea insertum fuit , ut , quoties contingeret vacare Imperium , toties Abbas & Successores de novo ab Imperatore tanquam jus feudatarium peterent , agnoscerent , ac propterea consuetum juramentum , & fidei tatis homagium præstarent. Bis hoc præstitit Jodocus Abbas , prima vice in oppido Tüßensi ad manus Delegati Cæsarei Joannis Comitiss de Montfort , vocato in testem & adstante Wilhelmo de Turrheim in Zell , ubi tamen protestatus est Abbas , quòd ejusmodi juramentum sibi tanquam Personæ Ecclesiasticæ , & non minùs Romanæ Ecclesiæ quàm Sacri Imperii Prælato nequaquam in præjudicium cedere debeat , ut liquet ex publico Hieronymi Winckelhofer Notarii Apostolici & Cæsarei Instrumento desuper anno 1513. confecto. Altera vice simile juramentum 22. Junii 1521. deposuit coram Magistratu Civitatis Ulmenis.

Dum ita Jodocus jus zelat , justitiam justitiæ faciunt Weiffenhornenses. Etenim oppido suo intempestæ noctis silentiò egressi , & Roggenburgum delati , fores pulsant , nocturnis vigilis Abbati significant , adesse , qui patibulum in via Ingstadium ducente erectum destruere vellent. Nec mora , ad locum digressi , in securi & ascia patibulum (sic insultatorie loquitur Chronicon Weiffenhornense) ita cadere fecerunt , ut non amplius surrexerit. Eadem violentiæ via nundinis Ingstadianis posuere metas ; an jure vel injuriâ processerint , viderint ipsi , cum nobis haud constet , utrum Jodocus vel Successorum aliquis querelas super hoc detulerit Imperatori. Posthumi gratulamur nobis , quòd patibulò destructò patibularios non teneamur alere in catenis.

§. II.

Jodocus ædificia reparat. Et Bibliothecam insigniter exornat.

Et suum Jodoco cum lapidibus negotium fuit. Ruinam complura meditabantur ædificia , & manum expectabant fabri murarii. At fortius fulcrum venit à brachio toratoris , qui tam benè in murum fortissimum coëgit saxa , ut vel tempus voracissimum sibi metuere cæperit , an quondam in ruinam subsidentia esset visurum. Turres quoque in laudem suam bilinques reddidit , dum anno 1512. geminis magnæ molis campanis instruxit , quarum maxima hæc habet coronæ superius scripta. JESUS Nazareus Rex Judæorum titulus triumphalis defendat nos ab omnibus malis. Inferius : Maister Georg zu Ulm gofs mich , für Hagl und Schaur lit ich 1512. in Altera verò hæc leguntur : Sanct. Mathæus , S. Marcus , S. Lucas , S. Joannes 1512.

Præ cæteris verò immortalis nominis famam Jodoco peperit illustris , totaque Alemanniâ famosissima Bibliotheca , litteratorum & omnigenæ eruditionis Codicum , tam à typis quàm amanuensibus editorum numerosa suppellectile instructa. Hanc mirabundus conspexit , suisque inseruit Diariis Layrvelius Doctor Sorbonicus , S. Mariæ in Nemore Abbas , & totius Sac. Ordinis nostri Vicarius Generalis. Nullibi locupletior rem vidisse , nullibi picturis & lemmatibus splendidiorem testatur rei litterariæ censor optimus. Ingenti labore & immensis sumptibus ex omni gente & lingua Codices collegerat Jodocus. Ordinatum in capsulis juxta cujusque disciplinæ Authores & materiam per classes diviserat , & unamquamque cistulam Textorius illa ætate celeberrimus Poëta versibus exornavit. Rem , quia antiquitatem , commendat , Lectoris oculo subjicimus.

Primo loco , propè januam ad sinistrum latus visebatur imago Salvatoris è Cruce penduli , cujus lateribus adstantabant Judæorum Synagoga , & nata recens Ecclesia. Inscriptio hæc erat : *At ubi venit fides , jam non fumus sub pædagogo.* Galat. 3.

Carmen inferius appositum hoc erat.

Ipse ego , quæ verum suscepi Ecclesia Christum ,
Suspicio placidis vulnera quinque genis.
Cæca , maligna , excors , & nunquam credula veri ,
Tecta caput , Christum sic Synagoga nego.
Gratia post legem subit , quod jussio legis
Non potuit , cælum gratia sola dedit.

In primo librærum repositoꝛio collocabantur tum veteris tum novi testamenti volumina. Pictura duplex erat, Moysen altera & Davidem, altera SS. Joannem & Matthæum Evangelistas exhibebat cum hac inscriptione: *Lex per Moysen data est, gratia vero per Christum.* Joan. 1. inferius autem legebatur:

Prima jacent summis sacrata Volumina Cistis,
Tædia quæ pellunt, dantque salutis opem.

Repositoꝛium secundum obtinebant quatuor Ecclesiæ Doctores, positâ hac superscriptione: *Docti fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiuunt multos, quasi stelle in perpetuas æternitates.* Dan. 12. infra.

Quatuor hæc stabiles fidei celebrato columnas,
Qui tibi dant gravibus mystica sensa libris.

Tertium occupabant Theologi Scholastici, appositâ duplici icone, primâ nimirum SS. Thomæ Aquinatis & Bonaventuræ, alterâ Magistri Sententiarum & Gerfonis, cum hac epigraphe: *qui didicerunt justa, inveniunt, quid respondeant.* Sap. 6. Subscriptio.

Veridici illustant sublimia scripta Magistri,
Tertia Doctores pulpita qui retinent.

In quarta sede locabantur Theologi Morales, sub expressis hinc inde nominibus S. Antonini, Alexandri de Ales, Alvar. Vincentii, Romerii de Pisis &c. velut dicentium: *Multa dicimus, & deficiunt verbis: consummatio autem sermorum ipse est.* Eccl. Subscriptio hæc correspondebat:

Hic breviter collata legas sacra omnia summis,
In quibus est, quidquid pagina sancta docet.

In prima parte quintæ Sedis reconditum erat Jus Canonicum: in altera Jus Civile. Visebantur illic depicti S. Clemens Papa, & Panormitanus: istic verò Justinianus Imperator & Tribonius, vultu defixo in Justitiam, Virginis habitu columnæ insistentem, dextrâ librum, sinistrâ copiæ cornu gestantem, sub hac inscriptione: *Diligite justitiam, qui judicatis orbem.* Sap. 1. Subscriptio.

Juris, & æquarum numerosa volumina legum,
Et veterum invenies dogmata sancta Patrum.

In sexta sede reponerantur Historici. Pictura Livium, Historiæ Præsidentem exhibebat, scripto ad illius caput hoc versu:

Tempora describo, Regumque heroica gesta.

Conspiciebatur ibidem *Tempus* & ponè illud *Veritas*. Tempus alatum, suis alis velut præteritum, dextrâ futurum expansum, sinistrâ clepsidram tenente, præsens commonstrans. Veritas columnæ insistens alterâ manu librum, altera oculum præferebat, subjecto hoc carmine:

Romulidum Historias, Judæas, & sacra gesta,
Annalésque tuos gens Alemanna legas.

Septimam sedem obtinebant Theologi Mystici, quorum princeps S. Patriarcha Norbertus, gerens ante se Regulam Ordinis, & velut pro concione dicturus, ita Fratres suos affatur:

Candida turba, Dei vestigia prisca sequentes,
Lethiferum diræ vincite carnis opus.
Volvite solerti Divina Volumina sensu,
In quibus est virtus, gloria, vita, salus.

Inferius adscriptum erat hoc distichon:

Divini eloquii præconia fermocinantes,
Christicolis capite hinc pabula larga piis.

Alius insuper effigiatus videbatur Præmonstratensis Canonicus, velut ex ambone ad populum verba facturus, cum hac inscriptione ad illius Caput apposita: *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam; annuntia populo meo scelera eorum.* Et infra subscriptum legebatur:

Temporæque, & Sanctos gravibus extollere dictis
Qui volet, hæc ansam materiâque dabunt.

Octavam sedem possidebant Philosophi, depictis superius Aristotele, Isocrate, Ptolomæo & Alberto Magno, cum hac subscriptione:

Hic Sophiæ cultas offendet triplicis artes,
Astrorum cursus, Pæoniósque modos.

Nonam sibi vendicabant Oratores, Poëtae, Grammatici, appositis iconibus Ciceronis, Virgilii, Prisciani, & hac subscriptione:

Rhetoricen adjuncta docet Divina Poësis,
Cum quibus hic pariter Grammata culta leges.

In decima vagabantur Joco-Serii, & cæteri Miscellanei, adjuncta superius epigraphæ: Joca, seriâque omnia sapientem nosse decet. Inferius:

Ultima congeries farragine mixta librorum
Multa tenet levibus feriâ juncta jocis.

Alterum Bibliothecæ latus exhibebat Deiparam Virginem, Sanctis Paulo & Catharinâ stipatam. Divam Theotocon sic alloquitur Poëta:

O Dea, virgineo gremio complexa Tonantem,
Quæque potes magnum flectere sola Jovem.
Respice mortales placidis, pia mater, ocellis,
Excruciant variis quos sua facta modis.
Præsidium lapsis sola es, lux unica cæcis,
Supplicibus sola es portus, & aura reis.

Apostolum sic affatur:

Ad Christum potuit rigidas convertere gentes
Eloquii, Paulus, buccina clara facri.

Et de S. Catharina sic canit:

Virgo decens Catharina Deo, charissima Martyr,
Artibus omnigenis, & Jove plena sacro.

Ultimum Bibliothecæ latus exornabant insignia Comitum de Bibereck & Hohenzolleren, Cænobii fundatorum, & Jodoci Abbatis, qui hoc Sapientiæ armamentarium instruxit. Prædecessores nostri hoc illi gratitudinis monumentum posuerunt.

Qui dedit hanc doctis solatia Bibliothecam,
Præsul in hac quintus sede Jodocus erat.
Quæ prius obscuro stetit exhorrenda sub antro,
Nunc nitet à tanto splendida facta Patre;
Cui placuit nullo dispersos ordine libros,
Quo cernis, pulchro disposuisse modo.
Qui nova Codicibus addens permulta vetustis,
Expetit augmentum postera turba tuum.
Tempore quo quintus Aquensi in urbe coronam
Carolus accepit, regia sceptrâ ferens.

Vix non irreparabili damno barbaries Sueca, & tumultuantium rusticorum furor, fanis & profanis perinde illudens, Bibliothecam hanc partim donavit flammis, partim discerpit unguibus. Sed novam antiquâ pulchriorem videbimus brevi, sedente ad clavum Abbate doctissimo, & Doctorum fautore maximo.

§. III.

De seditione Rusticorum, morte & sepultura Jodoci Abbatis

Münzer, incredulus ille Thomas, fuit, qui suavit & persuasit rusticis, ut suspensò ad palum aratrò à latere pendere facerent gladium. Quantis, prò dolor! malis tumultuantium furor Teutoniam nostram involverit, evolventi libros ad oculum patebit. Ultimum vix non excidium subistit Trojana quoque Arx nostra Roggenburgensis, ob- & infidente milite græcæ fidei rustico. In pedibus quærenda fuit ubique Dominis salus, dum servi dominati sunt nostri. Unde Jodocus etiam Abbatem occultare necessum duxit, fugâ periculo caput subducens. Abbate sic dilapso, subito illapsa est rusticorum turba, & more Turcis consueto in sacra & sancta enormiter defævit. Etenim esculenta & poculenta vel consumpta, vel ablata, vel, quæ auferri non poterant, conculcata, adeò ut folius tritici modios ultrâ mille & quingentos secum rapuerint; pecudes & pecora abacta, templum profanatum, altaria everfa, Sacrarium seu Tabernaculum effractum, Ciborium cum Dominico corpore, Calices, paramenta Sacra rapta, conscissa, dilacerata: organum contusum, Bibliotheca libris optimis spoliata. Quin in fumum procul dubio abiisset Roggenburgum, protervo quodam homine ignem subjiciente, nisi favillam superveniens indigena suppressisset. Vix primis discedentibus,

successerunt alii, ut, quod non fecerunt barbari, facerent barbarini. Eò usque ascendit effrons hominum audacia, ut illorum unus, nomine Georgius Ebner, origine Ingstadianus, ædes Abbatiales occupaverit, & sese Abbatem dixerit. Sed perbreve fuit ejus regimen, nam paulò post captus, & Bubeshemium abductus, qui caput affestabat mitratum, capite minutus, capitosus esse desiit. Alius quoque, Petrus Saufenthaler dictus, Ehingæ primò ad trochleam prolongatus, dein sub gladio minoratus est. Præterire non decet, quamvis recensere haud delectet, unum de Religioso gremio nostro, videlicet Georgium Maaler, ad partes rusticorum defecisse. Is quâ neicio viâ interceptus, & Urspergam abductus, ibidem in carcere contabuit, prout ex litteris infelicem obitum denuntiantibus constat. Falsum proinde est, quod asserit Chronicon Weiffenhornense, Georgium clam è carcere profugum, ad Lutheri doctrinam transvolasse.

Tandem furore debachantium rusticorum compresso, ad lares proprios rediit Jodocus, defædatam Sponsam suam & omninò decoloratam denuò amabilem redditurus. Sed laborantem mors interceptit, & à labore vocavit ad requiem 21. Maji anno 1528. Sepulchro, quod sibi vivens præpararat, lugubre istud encomium appinxere filii.

Christo Optimo Maximo,
Et perpetuæ memoriæ sacrum.
Viator adsta, & perlege.
Reverendissimus in Christo Pater & Dominus
D. Jodocus
Divæ Mariæ Roggenburgensis Abbas V, ex Infulatis III,
Hoc sibi saxum Antistes vivus posuit.
Is primùm ex patria Veldis, Domini Orttenstein,
Curiensis Diœcesis,
Roggenburgum puer decennis eductus,
Candidæ Religioni inauguratus est.
A suscepta Religione 27mo. anno Præfultui meritis præficitur,
Quem multa cum laude annis 19. administravit;
In quo præsentium non nulla ædificiorum in fundamentis,
Pleraque substructionibus illustravit.
Maximiliano Cæsari à Consiliis, inter præcipuos adamatur.
Moritur tandem pius Pater salutis anno MDXXVIII
Vixit annis LI, mensibus VIII, diebus VIII.
Cujus defæcatissimum spiritum
Sancta & Individua Trinitas in cælis exosculetur, Amen.

Huc huc deflexo transibis poplite, Lector:
Jodoci hîc recubant molliter ossa Patris.
Qui patria è Veldis, Curiensi eductus ab agro,
Parvulus in nostra constitit æde puer.
Et propè ter denos multa cum laude per annos
Perdurat parochus plebis, & inde Prior.
Donec pro meritis dignissima præmia nactus,
Ut fieret quintus Præful in æde sua.
Qui veteres mutans prudenti examine sedes,
Sordida quæ fuerant, candida tecta facit.
Hic pius & solers, sapiens in rebus agendis
Dive, tibi charus, Maximiliane fuit.
Hinc bona posteritas placeat miserescere, & ultra
Dicere, sit requies & tibi vera salus.

§. IV.

Calviniani dirè grassantur in Canonias Filiales.

Imperat græca fides, ubi exulat vera fides, & plerumque simul Christi jugum ac piorum jugulum heterodoxa frangit perfidia. Suo hanc veritatem sanguine signavit, qui caput, dum Gryfones fidem, amisit Theodulus Schlegel Abbas S. Lucii V, & Successor Joannis. Antea publicus Ecclesiæ Cathedralis concionator, graviter in vitia detonuit, vitiosorum verò odium incurrit. In Abbatem electus hospitio peregrinos, sub-

subsidio pauperes, consilio patriotas fovit. Sed dum illi cæperunt audire emissarios Orci, commissarius Dei odio fuit. Ad tribunal citato per sententiam Cumanò asinò dignam interdicitur, ne ultra pulset companas, aut Sacra celebret. Appellans ad comitia Theodulus, non curat interdictum. Offensa Calvini turba, dum prima Januarii nocte somnum capit Præsul, capit Theodulum, ut caperet inter vincula, diem insitare ultimum. Decies appensus trochleæ, decies immotus peritit in fide. Tandem lata sententia, ut Theodulus depeculator S. Lucii, proditor patriæ, & hostis civium (triplex est mendacium, nullum civile) capite plecteretur. Passus est Abbas gloriosus die post festum SS. Vincentii & Anastasii, omine nequaquam fallace, cum Vincentio fortiter vicisse, & felicem cum Anastasio anastasin habuisse in cælis. Abbate sic decollato hæretici Curienes bona S. Lucii invaserunt; Canonici verò bonis spoliati, sed quod optimum habebant, fidem fervare intenti ad Ecclesiam Benderensem confugerunt, S. R. Imperio subjectam.

Excidio Churwaldiæ prælusit interitus Præposituræ S. Jacobi in Brettigoia, ubi constitutus anno 1512. à Gebhardo Abbate Churwaldensi Præpositus, cum in honore esset, non intellexit, & comparatus jumentis similis factus est illis; nam Monasterium & Ordinem deferuit, uxorem duxit, Curiam secessit, ut impensius foveret cutem. Et tamen iste nequam in cute dicebat se Bartholomæum. Frustra dein Gebhardus tentavit novum substituere Præpositum, perveris incolis sanctiora quævis proposita eludentibus & elidentibus; sicque hæreditas Domini versa est ad alios, & S. Jacobus in suo peregrinantis habitu peregrinus factus est in Brettigoia.

Suum quoque Adelberga sensit Paridem. Cum enim anno Christi 1525. Thoma Münzer nec unius teruncii homine imperitam Rusticorum plebellam concitante, pluri- ma Germaniæ cænobia arcésque excisa fuissent, eodem turbine & nobilis Adelberga conflagravit 6. Kalendas Maji, quam dein Leonardus Abbas magno opere refecit. Sed haud stabilis ea fortuna fuit; nam Ulrico III in Lutheranorum castra transfugiente, novis illa malacia motibus agitata, Catholicæ rei extremum diem minitari cepit. Erat Ulricus turbulenti & novandarum rerum studiosissimi animi Princeps, unde & à Suevico fœdere Caroli V. auspiciis ditione bis fuit ejectus, omni interea dominio ad ipsum Carolum ejusque germanum fratrem Ferdinandum devoluto. Ulricus postea nido suo restitutus, contra datam Ferdinando fidem proscriptis mox Catholicis Lutheranos & Zwingianos Concionatores præfecit cathedris, Monasteria complura depopulatus. Hisce fluctibus etiã Leonardus involutus, Adelbergense solum vertere jubetur. Irato igitur mari tantisper cedens, Göppingam secessit, ubi, cum alii passim Prælati etiam carceribus recluderentur, Leonardus ob egregia facta, venerandamque canitiem tanti habitus est, ut victus ipsi & reliquus cultus liberaliter à Duce suppeditaretur, trienniò Canoniam suã extorris Göppingæ mortuus est relicto exilii sui non minus, quàm virtutis & egregiæ in agendo dexteritatis hærede Ludovico Werner, de quo C. sequenti plura dicemus.

J. V.

Annotationes.

Comitiis annò 1529. Eslingæ celebratis Roggenburgi nomine interfuit Bernardus Besserer Ulmenfis. Idem deputatus est 1527 ad Comitia Ratisbonensia.

Non injucundum erit audire, quanta sollicitudine inter exorientes Religionis turbas Ordo Præmonstratensis pro conservanda Disciplina Regulari sudarit; referemus itaque litteras à Capitulo Generali ad Amplissimum Visitatorem Provinciæ nostræ emanatas.

Virgilius de Cymetis SS. Theologiæ Professor, permissione Divina humilis Abbas Præmonstratensis, & Abbatum ejusdem Ordinis Capitalum Generale Venerabili Dilectoque nostro Leonardo in utroque Jure Doctori, eadem permissione Monasterii Adelbergenfis Abbati benè merito salutem & piæ Paternitatis affectum. Cum quis sibi legationis commissæ adimplere nequeat officium, æquitatis ratio suadet & approbat, ut tales in suæ alleviationis partem assumat, qui vices ejus possint laudabiliter adimplere. Iccirò nos de tua discreta scientia & laudabili diligentia non immeritò confidentes, in virtute salutaris obedientiæ firmiter & districtè tibi præcipimus & præcipientes mandamus, quatenus assumpto aliquo nostri Ordinis Zelatore Prælato litterato, Deum solum præ oculis habens, diligenter & attentè visites & visitando reformes omnia & singula

Monasteria, Personas, & loca dicti nostri Ordinis, tam in spiritualibus quàm in temporalibus, & tam in Capite quàm in membris, in Circariis Sueviæ & Baviaræ constitutas & constituta, corrigendo & reformando in eisdem Monasteriis, quæ secundum Deum, Privilegia, Constitutiones, & Statuta Ordinis nostri noviter modificata, corrigenda & reformanda repereris: potissimè facias à singulis prædicti Ordinis nostri personis tria Religionis essentialia Vota firmiter & inviolabiliter observari; habitum decentem cum rasura debita deferri, & tam habitum vellerium & cantus quàm aliarum curiositatum & variorum colorum deformitates evitari. Confessiones omnium personarum Ordinis nostri in dictis Circariis & earum partibus existentium, ad vos recursum habentium audiendi, ac easdem tam à sententia Excommunicationis & Juris in casibus nobis permixtis, quàm à suis peccatis, humiliter & devotè confessis, absolvendi, & eisdem penitentias salutares injungendi. Nec non cum subditis Ordinis nostri super voce & stallo obedientiæque nominata ad supplicationem Prælatorum seu aliquorum proborum virorum, & aliàs secundum exigentiam meritorum eorum, & ad omnes pristinos honores actusque legitimos restituendi; Apostatas & fugitivos nostri Ordinis ubilibet capiendi, seu capi & arrestari faciendi: ac etiam super Irregularitate in casibus nobis permixtis cum subditis Ordinis nostri in jam dictis Circariis, & etiam super minore ætate, ut ad Presbyteratus Ordinem promoveri possint, de duobus annis dispensandi, ipsisque dispensatis litteras suarum dispensationum ad Reverendos Dominos Episcopos, aut Suffraganeos ordinarios ut præsentis, concedendi. Si aliquos nostri Ordinis Religiosos hæretica, seu Lutheria labe cantaminatos in jam dictis Circariis, quod absit, compereris, eos ad veram catholicam fidem reducendi, eosque exhortandi, ut prædictæ fidei Catholicæ & Christianæ adhæreant firmiter, & credant, & eos, in quantum peccaverunt, secundum exigentiam eorum delictorum puniendi & corrigendi &c. &c. En qualis cura, ne lupo dispergat oves. Neque frustranea fuit; quippe non constat, vel unum (suprà memoratum excipe Bartholomæum) ex nobis etiam in illis Monasteriis, quæ cum omnibus bonis suis ad manus alienas devoluta sunt, ab avita fide discessisse.

Ex his litteris colligo, ampliorem illo tempore potestatem fuisse Capiti Generali, cum non ipse solum super ætate ad Ordinem Sacerdotii requisita dispensare potuerit, sed etiam aliis eandem potestatem subdelegare, ita ut quo ad annos omninò duos dispensare concesserit Visitatori Circariarum Sueviæ & Baviaræ.

CAPUT VI.

Joannes Mayer Abbas VI, hujus cognominis I.

§. I.

Subditorum gravaminibus & bono consulit: emit Tafertshoven.

Ratione Parochiarum sibi prospicit. Pie moritur.

Non immeritò mortem Jodoci luxit Roggenburgum, sed metas luctui posuit, dum Joannes Roggenburgo illuxit, quem Bucelinus à Corporis & animi dotibus longè præstantissimum, moribus humanissimum commendat. Bremaci tenuissimo Urspergenfis ditionis vico natus, etiam sub casa vilissima magnos generari spiritu exemplo fuit, quando ob singulares animi dotes anno 1528. mense Junio Sedi Abbatiali impositus est. Nemo non amavit Joannem, utpote quem eximia pietas amabilem omnibus fecit. In corrigendo tam lenis fuit, ut Pater audiverit etiam tunc, quando virga aut ferula judicem esse prodidit, & problema semper fuit, an filii castigati an dolor Patris castigantis fuerit major, certè utriusque fuit maximus, filii, quòd castigari meruerit, Patris, quòd castigare debuerit.

Homagium à Subditis præstitum est Joanni 14. Junii, præsentibus Thoma Abbate Urspergenfi & Udalrico Præposito Wettenhusano. Gravatos equidem sese querebantur Servi paulò ante rebelles; at ubi gravamina legit Joannes, querelas posuere, dum verbis & re colligere datum, nil nisi justa præcipi, injustum nihil exigi. Gratiam quoque sponndit, qui tumultuantium vexilla secuti fuerant.

Qui bono omnium invigilabat, etiam singulis intendebat. Udalricus Zeiler ditione Roggenburgensis homicidii reus inventus, judicatus, & damnatus erat Burgoviæ. Post mortem bona relicta sub arresto posuit supremus Marchionatus judex, haud dubiè fisco adjudicanda. Querelas desuper Christophoro de Stadlon Principi & Episcopo

Au.

Augustano tanquam legitimo Marchionatus oppignorati possessori detulit Joannes Abbas, evicitque, ut Arresto mox sublatò Udalrici hæredes bona pacificè inter se dividere potuerint.

Oeconomiam Joannis quod attinet, penè dixissem, fuisse temerariam. Depopulata jacebat, & splendore suo exuta Canoniam nostram, ut quæ formosa prius fuerat Rachel, modò lippam decore non æquaret Liam. Clamabant lapides opem, inclamabant operam templa, manum divitem desiderabant Sacristia & Bibliotheca, ubique desiderabantur omnia: Et tamen ausus est Joannes desiderare nova. Sed quid miramur? Qui novum ædificiis dirutis splendorem, majorem templis honorem, paramenta Sacristiæ, decorem librariæ brevi brachio restituit, manu non abbreviata novis ditescere bonis non ignoravit, eandem occasione, quæ paulò ante Roggenburgo satis perniciofa fuit, pro damni refarcitione optimam ratus. Viderat nempe Præful oculatissimus, oppida colonorum penuriâ laborare, agros desolatos, & vel idèd minori pretio comparandos. Unde adjecit animum, pagum Tafertshovensem Canoniam suam bonis unire. Jacta in bonum Joannis cecidit alea, dum Gaudentius de Rechberg, quidquid juris & bonorum in Tafertshoven possidebat, pro sexcentis florenis Rhenanis Monasterio vendidit. Instrumentum venditionis, in quo jura & bona omnia singillatim recensentur, in Archivio nostro asservatur, subscriptum à Gaudentio de Rechberg venditore, Conrado de Rot in Ichenhausen, Regiæ Majestatis Hungariæ & Bohemiæ Consiliario, Marchionatus Burgoviensis Præfecto Sylvarum: Erhardo Vöhlin de Frickhausen, Tüssen, & Neuburg Præfecto in Gundlingen: Joanne Bessler Seniore Gynzburgi, Gaudentii Affine tanquam testibus, & proprio uniuscujusque sigillo appenso. Contractus iste emptionis venditionis celebratus est anno Millesimo quingentesimo trigésimo, die Lunæ post Dominicam Judica.

Post hæc Ordinis nostri Privilegiis consultum voluit Joannes. Pridem illa obliquo solum oculo notabat Venerabilis Clerus sæcularis, utpote quorum tenore præciis nostris pedem inferre prohibebantur. Attamen bonis impinguari alienis cupientes, importunis precibus Carolum V. Imperatorem sollicitabant, ut ad ejuscemodi parochias nominarentur. Et verò contigit, ut vel primas preces interponeret, vel sub alio quovis titulo Clericos sæculares præfaret Cæsar, quem satis callidè celabant Ordinis exempti jura & privilegia. Itaque in unum convenère Reverendissimi Abbas Thomas Mang Urspergensis, Joannes Loinger Rothensis, Joannes Mayer Abbas noster, Jacobus Murer Minoraugiensis, Joannes Witmayer Sorethensis, Henricus Stolzin Marchtallensis, & Leonardus Dyr Adelbergensis, communique Decreto sanxerunt, supplices ad Imperatorem dirigere litteras, exposituras, quemadmodum locus esse non possit primis precibus aut Nominationibus ad parochias Monasteriis nostris annexas, unitas, incorporatas sequentibus ex causis: 1. quia præfatorum Monasteriorum Abbatibus pro tempore existentibus à Sede Romana specialiter concessum esset, parochiis unum ex Canonicis suis præficere, & pro libitu revocare. 2. quod Clerus sæcularis privilegio Apostolico esset inhabilis ad possidendam parochiam, Ordini incorporatam, & usque modò in quietâ possessione fuisse Ordo Præmonstratensis. 3. allegabant, ejusmodi primas preces aut Nominationes à nullo hucusque Imperatorum emanasse. 4. rei Divinæ damnum esse timendum, eò quod præbenda modica ne vix quidem sufficiens videatur Clericis. 5. perpetuo hospitem numero quasi in tabernas publicas migratura Cœnobita. 6. hæc ipsa in bellis Helvetico, Bavarico, Würtembergico, gallo-belgico multum esse gravata, aut omninò. 7. tumultuantium rusticorum furore diruta, flammis donata, atque ad incitas redacta. Octavum denique & ultimum motivum adducebatur omnium & singulorum privilegiorum, immunitatum, jurium &c. Confirmatio ab ipsomet Carolo & Prædecessoribus facta. Non dubitamus, quin Carolus æqui rectique tenacissimus justissimis Prælatorum postulationibus faciles aures, Clericis ob- & subreptitiè parochias quærentibus repulsam dederit. Anno 1533.

Inter hæc & alia in maximam Canoniam nostram utilitatem gesta cum ultra annos quindecim pedum tenuisset, ut nemini quidquam deberet, etiam naturæ debitum solvit, nexu Carnis solutus 7. Novembris Anno 1543. Lapis ejus memoriæ positus propè Sacristiam sequens epitaphium exhibebat,

Deo Maximo Æterno , Christo , pietatique
 Devotissimus Pater Joannes Maier Roggenburgensis Antistes dignissimus,
 Bonorum tutor fedulus ,
 Malorum placidus corrector ,
 Ac rei domesticæ diligens administrator
 Hoc marmor memoriæ suæ vivus posuit
 Rerum potitus annis 16.
 Naturæ satisfecit anno ætatis suæ LXII,
 Nostræ Salutis 1543. 7. Novembris.
 Tendimus huc omnes.

Alius autem lapis , qui primum gradum constituabat ad ingressum Ecclesiæ Septentrionem versus ita loquebatur :

Joannes Maier
 Abbas hujus Cœnobii tertius
 Obiit anno gratiæ 1543.

In quo si nomen numerale *tertius* ad Joannem referas , amphibologia inscriptionis sublata est , quia sub nomine Joannis utique tertius fuit.

§. II.

De Statu Ecclesiarum Churwaldensis & Adelbergensis.

Præpositurâ S. Jacobi in Brettigoia violenter extinctâ , etiam agonizare cœpit Churwaldia. Quippe , vivo etiamnum & calamitatis spectatore Gebhardo Abbate IV , annis 1527. & 28. heterodoxi bona invaserunt , portisque ablatis Conventum Regularem in diverforium & prætorium mutarunt. Cùmque anno 1536. 5. Augusti Gebhardus è vivis excessisset , atque unicus duntaxat Conventualis isque fenex , Martinus Dufft nomine , superesset , jure eligendi seu nominandi Abbatem ad Abbatem Roggenburgensem utpote Patrem devoluto , Joannes Præsul noster in Antistitem Churwaldiæ vocavit Florinum Jannut Canonicum Sanct. Lucensem & Parochum in Bendenen. At cùm auctoritate Patris-Abbatis Subprior Roggenburgensis deputatus , ut Florinum in possessionem mitteret , Churwaldiæ adventasset , rebelles subditi , qui per vim iniquissimam jus electionis sibi arrogare volebant , pulsatis etiam campanis turbas concitârunt , & neo-electum furori sese subducere , ac discedere cœgerunt. Post ejus discessum tumultuantes rustici ad electionem pseudo-abbatis processerunt , pacificè , si Superis placet , electum altari imposuerunt , eidemque circum altare stantes inter pocula & commestrationes applauserunt. Nefario hoc ausu detecto tantum interveniente Regia Auctoritate apud Grysones effectum est , ut expulso Pseudo-Abbate Churwaldenses receperint Florinum , positis tamen conditionibus admodum iniquis. Senescenti propria denuò auctoritate quasi Coadjutorem addiderunt Martinum Buff , prius Conventualem , qui potestate & sigillo Abbatis abusus bona divididit ac distraxit , egregius omninò coadjutor , qui plumas vendidit , ut arctum , quo viveret Florinus , panem & aquam coëmeret. Post dies fat malos bonum denique , licèt ultimum vidit Florinus 14. Octobris anno 1548. postquam per tria non integra lustra pastorem sine grege , Regem sine plebe egerat , vir melioribûs fatis dignissimus.

Diximus suprâ , Leonardum Dyrium calamitatis & miseriæ hæredem reliquisse Ludovicum Werner. Hic in ipsa Ecclesia Roggenburgensi , ubi exul agebat , electus , annis duodecim expectare debuit , donec in amplexus Rachelis suæ admitteretur , Ulrico Wûrtembergiæ Duce fores & aditum præcludente. Tandem ubi Dux Cæsareis armis profligatus , diem sibi à Carolo dici ad Augustana Comitia videret , focum metuens , forum declinare voluit , profugus ad Helvetos. Verùm armata manu Wûrtembergiæ appropinquante , mittit Augustam nuntios , quibus excusaretur , quòd statuto menstruo non comparuisset , adversa valetudine præpeditus. Cùm igitur in Comitibus illis seridò actum esset , ut Prælatis Cœnobiis suis extorres restituerentur , suos etiam Adelbergæ redditus est Ludovicus. Trienniò post moritur Ulricus , & succedit Christophorus , patre nihil in Catholicos æquior , nisi quòd ille aperto Marte pugnaverit , hic vulpino pede inceserit. Ludovico enim Adelbergæ Abbati imprimis præcipit , ut permisso tantisper in suo Cœnobio Sacrorum Catholico ritu perficiendorum usu , nulla deinceps in parochiis eidem Monasterio subjectis faceret. Deinde novis legibus novoque vivendi modo Ludovicum cum suis adstringere tentavit. At pro eo , quam Ordini suo fidem juraverat , generoso animo Principis conatui refragatus est Abbas , datis etiam ad

Chri-

Christophorum litteris. Constanti hoc responso Dux motus ab omni deinceps vi manus abstinuit, & Ludovicus usque ad annum sexagesimum quintum supra Mille quingentos Adelbergæ laudatissime præfuit, tumque Catholico ritu inunctus beatam celo animam reddidit nonis Januarii 1565. ætatis suæ 75. Defuncto Ludovico, qui supererant Adelbergæ, Præmonstratenses trepidare statim & fugam meditari cæperunt, sed à Joanne (alius est ab eo, cujus nomen hoc Caput præfert) Abbate Roggenburgensi aliquamdiu cohibiti, donec novæ contra ipsos prodirent molitiones. Et verò Christophorus Princeps nil amplius cunctandum ratus hominem ipsis alienæ religionis, Christophorum Bänder, Abbatem præfecit, quem atratum lupum oves candidæ pertimescentes, neque humanitus ullum sibi auxilium adfuturum sperantes, denique ad Matrem suam Roggenburgensem Ecclesiam redierunt. Atque in hunc modum per varios casus per tot discrimina rerum corrui nobilis ille mons Adelberg; faxit Deus! ut rursum erigatur.

§. III.

Annotationes.

Christophorus ex illustrissima & hodiernum ditissima Comitum à Stadion familia oriundus, in Episcopum Augustanum LV eligitur annò 1517. moritur 1543. cum tempore illo etiam in non nullos Principes principatum teneret Lutherus, & vexilla illius potiores passim Sacri Romani Imperii urbes sequerentur, etiam Augusta Vindelicorum cum primis schismati manus dedit, infaustos sibi oriri soles vidit Christophorus. Nam posteaquam anno 1520. ad conservandos suos Pastores Dilingæ Synodum indixerat, ad quam 160 Presbyteri confluxere, ipsemet cum quadraginta Canonicis Augustâ pulsus anno 1537. die 18. Januarii tempore pomeridiano Dilingam migravit. Episcopum secutus Præpositus S. Crucis cum suis Canonicis Regularibus aequè illuc concessit. Sancti Mauritanii, tribus exceptis, Landspèrgam, Moniales ad S. Ursulam pariter Dilingam abierunt. Abbas S. Udalrici cum suo Conventu præter unum Monachum in arcem suam Wittelspach se recepit. Præpositus S. Georgii cum suis Guggenbergam, Abbatissa verò S. Stephani cum suo Gynecæo Höchstadium discessit. Virgines Religiosæ ad S. Catharinam civili custodiæ & protectioni se submiserunt, ea propter in urbe perstituerunt.

Gaudentius de Rechberg Alberti junioris natu minimus (si Lexico universali habenda fides) ab hodiernis comitibus de Rechberg tanquam communis & prima familiæ radix honoratur, licet Rechbergii & Pappenhemii ut communem utriusque familiæ patrem ac originem venerentur Ernestum Marechallum Calatinum, quem anno 1170 mortuum asserunt Scriptores. Gaudentius ergò noster, à quo pagus Tafertshofensis titulo emptionis ad Canoniam nostram pervenit, prioris Gaudentii nepos erat, & ille respectu hujus nostri Gaudentii avus; nam Gaudentius hic natus ex Joanna de Landau matre patrem habuit Georgium primi Gaudentii filium. Si nosse cupis, quàm potentes olim in bonis fuerint Rechbergii, citatum consule Lexicon verbo *Rechberg*. Varias interim passam fuisse Rechbergiorum familiam temporum injurias & vicissitudines, ex eo liquet abundè, quòd eorundem bona, quæ tam solerter non minus quàm cumulatè ubique locorum collegere proavi atavique, in primum, ut ita loquar, penè redierint nihilum.

Tempore emptionis Pagi Tafertshofensis Clericus Sæcularis administrabat parochiam, qui singulis annis octo scaphas filiginis vi contractus ac in recognitionem juris Advocatiæ Roggenburgum transmittere tenebatur. Illò anno circiter 1560 defuncto à Joanne Mayer hujus cognominis II è gremio Roggenburgensi Tafertshofium destinatus est parochus, & hæc animarum cura in hodiernum usque diem demandata, manet Canonicis Roggenburgensibus.

Porrò de Sylva, quæ vocatur *der Heiligen Waldt* & inter cætera bona à Rechbergio divendita continetur, quæstio, utrum ad Sanctum in Tafertshoven vel ad Monasterium pertineat, diu multumque agitata, nuperrimè tandem Jurisconsulto celeberrimæ Academiæ Dilinganæ soluta, & Sylva Monasterio adjudicata est.

De cætero nomen Tafertshofen variè in documentis scribitur, scilicet *Tavertshöfen*; *Taberzhoven*; *Tbauertshoven*; *Tauberzhoven*; *Taffertshofen*.

Georgius Ermann, Abbas VII, Sueviæ & Bavariæ Visitator.

§. I.

De Privilegio Fori Roggenburgensis, & tutela Austriacæ Domui delata.

Vix justa funebria Joanni perfoluta fuerant, dignum & justum filiis videbatur orphanis, ut Mater pullata viduarum veste deposita, in stola jucunditatis jucundissima nati Salvatoris Festa celebraret, novo cōpulata Sponso. Dies 20. Novembris dedit dignissimum, quando actum electionis dirigente Reverendissimo Thoma Abbate Urspergenfi, assistentibus Amplissimis Conrado Rothensi, & Joanne Marchtallensi Abbatibus, unanimi votorum calculo in Abbatem VII electus est Georgius Ermann. Virtus, pietas, & Disciplinæ Regularis amor tantus in Georgio eluxit, ut illustrissimum totius Ordinis Caput judicaret, fore, ut erecta semper cervice staret Provincia Sueviæ & Bavariæ, si hujus tam Capita quàm membra colla subjicerent Georgio, denominato utriusque Circariæ Visitatori, quod munus, usque dum obiit, gloriosè obiit, ita quidem, ut, qui externis intendebat sollicitus, providus simul attenderet ea, quæ domi suæ vel agebantur, vel agenda fuerant.

Forum judicii Roggenburgo Joannes Ellrang Præpositus XVI, foro animam Georgius Mahler Abbas III, qui leges & Statuta vel articulos omni sapientiâ conditos condidit, litibus protelatis finem dedit, quo de loquimur, Georgius Ermann. Advertebat, quòd, licet Justitiæ sacrata trutina haud amplius penderet à manu Judicum in utramvis partem magis propendentium, & jus diceretur cuilibet ad juris aequitatem, nihilominus subditi sui frequenter exteri Rhadamantis ad urnam citarentur, crumenu-la omni vix non aurò emunctâ. Quare Cæsarem appellat rogatque, ut frivolis ejusmodi appellationibus modum finemque faceret. Fecit Carolus V, dum litteris Cæsareis anno 1544. die 29. Martii Spiræ datis sub pœnâ 30. marcharum auri præcepit, ut nullus subditorum Roggenburgensium citaretur ad Imperii Judicium aulicum Rottwilæ, vel quocumque aliud Provinciale, aut Civitatum Westphalicarum, vel denique ad tribunal aliud, quibuscunque in terris & quocumque nomine veniat. Quòd si quispiam huic privilegio contravenire ausus fuerit, omnia & singula acta judicii interpellati cassa, nulla, & irrita declarat supremus Imperii Judex, facta Abbati pro tempore existenti potestate, ut solus ipse tanquam judex competens subditorum suorum causas audiat, judicet, decidat. Et solus excipitur casus denegatæ justitiæ.

Interim ad partes Lutheri defecerat Imperialis Civitas Ulmensis, sub cujus tutela à multo jam tempore quievit Roggenburgum. Quoniam verò nemo sanus ovile lupo custodiendum tradit, tutelam alibi coactus est quærere Georgius, invenit sub alis Austriacæ alaudæ, quæ in throno Cæsareo nidulata fulmineis aquilæ Romanæ telis hostilia quævis remove-re potentissima fuit. Jus tutelæ, seu Conservatorium (non jus advocatiæ, ut R. P. Cham partit. 3. in Monast. Ord. S. Norberti loquitur) in se clementissimè suscepit Ferdinandus Romanorum Rex & Caroli V Germanus Frater, & quidem sub conditionibus Monasterio apprimè faventibus. Nam 1º stipulatum est, ut acceptatæ tutelæ Instrumento publico caveretur in Comitibus Augustæ celebratis, quod & factum anno 1548. die 27. Januarii 2do non obstante hoc Conservatorio, Roggenburgo libertas S. R. J. Monasteriis concessa mansit integerrima. 3. adpromisit Ferdinandus, sub titulo Conservatoris nullo modo jugum ægravare. 4. utrique parti liberum fuit, juri acquisito cedere, vel Conservatorium alteri deferre. 5. in recognitionem tutelæ acceptatæ solum petiit viginti quatuor florenos annuatim solvendos. Atque ut indemnitati Roggenburgensi in casibus passim obviis magis magisque consuleret, die 2. Julii anno 1549 per Rescriptum Regium supremo Sueviæ Præfecto demandavit, ut, quandoquidem subinde nimis difficile sit, ad legimen Superioris Austriæ excurrere, pro casu necessitatis imploratus nunquam desit auxilio & subsidio; quievit autem Canonica nostra sub umbra alarum Austriacarum usque ad tempora Caroli Marchionis Burgoviensis.

§. II.

§. II.

*Georgius Lavingam mittit Missionarium P. Joannem Mayer
Priorem. Mors Georgii.*

Ne serò quondam cum Phrygibus saperent Neopalatini, in tempore desipere cessarunt, redeuntes ad caulam Christi, ut æterna non exciderent aula, & pabulum fierent leoni rugienti, si pergerent ululare cum lupis. Audire talia jucundum accidit Augustissimo Imperatori Ferdinando, qui mox operam dedit, ut in vineam istam mitterentur operarii, vulpes parvulas vineam demolientes ejecturi. Cùmque pars magna Neo-Palatinatûs subjaceret pedo Episcopi Augustani, Ferdinandus datus ad Eminentissimum S. R. E. Cardinalem & Supremum Augustanæ Diœceseos Pastorem Ottonem litteris eundem serò hortabatur, ut cardinibus suis moveret alienam doctrinam & ostio, ne redire posset, angularem & cardinalem lapidem admoveret Jesum Christum. Officio suo non defuit Otto Eminentissimus, sed Viros doctrinâ, & pietate eminentes undique conscripsit, qui panem sale conditum frangerent Palatinis. Georgium quoque Abbatem nostrum litteris convenit, ut Apostolico labori tantisper commodaret P. Joannem Mayer Cœnobii sui Priorem. Epistolæ de Germano in Latinum idioma fideliter translata tenor est sequens.

Dei Gratia Otto Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis,
Et Episcopus Augustensis sinceram in Christo charitatem.
Venerabilis ac Religiose in Christo
Nobis sincerè dilectè!

Postquam Romana Cæsarea Majestas Nobis Neoburgensi ditioni Diœcesis nostræ veram Catholicam fidem denuò implantare concessit & mandavit, mandato parere volentes, Lavingam misimus Doctorem Conradum Nicrosium circiter ante quatuordecim dies ad prædicandum ibi Evangelium, & initium rebus faciendum. Locuti etiam sumus cum vestro Priore ex mandato Cæsareæ Majestatis, ut elapso tali tempore Lavingam vel ad alium locum juxtâ ordinationem nostram se conferret, veram antiquam Christianam Religionem annuntiaturus. Quapropter gratiosam nostram intensionem & preces ad Vos dirigimus, velitis hoc prædicto Priori benignè concedere, pro quo Vobis & Monasterio vestro gratiosè addicti erimus. Datum Augustæ 21. Decembris anno 1547.

Otto Cardinalis.

Nil moratus Eminentissimi Cardinalis preces & vota Georgius, Joannem præstito tempore Lavingam dimisit. Ibi, quantumvis cum hominibus animæ super carbones denigratæ agendum fuerit, non tamen lavit æthiopem, quippe qui ab Lutheri hara ad aram Christi feliciter reduxit incolas. Illud æternâ memoriâ dignum refertur de Joanne, quòd, cùm Lavingana plebecula non contenta manducare corpus Domini, sitiret etiam Sanguine sacrato de poculo bibere, Joannes quintâ majoris hebdomadis feriâ inter Laicos promiscuus à suo Sacellano sub una Specie Synaxin sumpserit, atque hoc suò exemplò, quos verbis, rationibus, & innatâ facundiâ non poterat, ad faniora revocaverit.

Dum ita sollicitus in salutem animarum foris laborat Joannes, domi graviter laborare cæpit Georgius, & aliquamdiu cum morbo, mortis prodromo luctatus, morte placida defunctus ivit in domum æternitatis. Abiit autem in ipsa die octava immaculatæ B. Mariæ Conceptionis, ut conceptum de Spiritu Sancto, & natum ex Virgine Matre videret Deum. Hominem, quem, quamdiu homo fuit, toto cordis ardore adoravit. Unde etiam sepulchrale saxum exhibebat devotissimum Præsulem Crucifixi genibus advolutum cum hac epigraphe.

Venerandus Pater & Dominus
Georgius Ermann

Hujus Cœnobii Roggenburgensis Abbas dignissimus
Obiit anno 1554. die 15. Decembris.

Insignia illius referebant alaudam aristam rostrò ferentem, & stellis coronatam.

§. III.

De Canoniis Filialibus.

Ut venerandi Patres Sanct-Lucenses bonis spoliati, & Monasterio pulsi, saltem jus Mitræ, quantum poterant, salvarent conservarèntque, post interregnum ultrà
Tom. VI. Collect. Monast. Z viginti

viginti annos protensum, anno 1550. in Ecclesia Benedurana Abbatem V. elegerunt Georgium Feyrstein, virum doctrina & morum integritate conspicuum, paupertatis patientem, & pro aris & focis viriliter certantem. Carolum V Cæsarem Ulmæ agentem conveniens, miserabili Monasterii sui statu exposito, protectionem Regiæ Majestatis impetravit, qua imminentes circumquaque inimicos, & residuæ inhiantes fortunæ compescuit, repagulo Cæsareæ potestatis objecto. Georgius Beneduri mortuus anno 1560 ibidem sepultus est.

In Ecclesia Churwaldensi post obitum Florini (Neque enim meretur Martinus Buff, ut Abbatibus annumeretur) 23. Januarii 1549. à quatuor Commissariis Austriacis & totidem Gryfonibus in Abbatem VI electus est Eberhardus Renck, à rusticis pessimâ formâ installatus. Erat is ex illegitimo thoro natus, ex Pontificia tamen dispensatione ad Sacerdotium promotus, & pro tempore Capellanus in Kazis. Electionem sic, ut præfertur factam nullo modò confirmare voluit Georgius Abbas Roggenburgensis, & Ecclesiæ Churwaldensis Pater-Abbas, donec intercedentibus pro Electo Episcopo Curiensi & Balthasare de Ramschwag cum Petro Dynasto ad cavenda majora mala primò ad Ordinem, dein ad Professionem, denique ad Abbatiam admisit Eberhardum, qui malè electus, priùs installatus, pessimè præfuit, quia plurimùm obfuit, usque ad annum 1562.

§. IV.

Annotationes.

Ne separemus Castorem à Polluce, jungimus Carolum V & Ferdinandum I, fratres, ex Philippo Hispaniarum Rege genitos, quorum ille Gandavii in Flandria, iste Medinæ in Hispania natus est. Regis uterque filius, Imperator uterque fuit, Carolus bellò, Ferdinandus pace præclarissimus. Carolus sæpissimè victor, nunquam gloriosius triumphavit, quàm quando se ipsum vicit, & relictis filio suo Philippo Hispaniarum aliorumque regnorum, Ferdinando fratri coronis, coronidem factis suis toto mundo notissimis gloriosissimam imposuit in Eremitorio S. Justi in Extremadura haud procul ab urbe Pallenza, ubi biennium in negotioso Mariæ otio, & denique animam pientissimè egit, natus annos 57. sub eodem sydere (tauro) cum Carolo Magno & Augusto Imperatoribus natus, primum gloria & rerum magnitudine æquavit, alterum bellandi dexteritate omninò superavit. Ferdinandus à morte Caroli Septennio Sceptrum pacificè tenuit, mortuus Viennæ in Austria anno Christi 1564, ætatis suæ 71. cum Anna Ladislai Hungarorum Regis filia mundo genuit filias undecim, filios quatuor, ex quibus Successorem Imperii habuit Maximilianum II.

Otto ex illustri Truchfessorum familia natus, in Episcopum Augustanum LVI Dilingæ electus est 10 Martii 1543, Creatus postea S. R. E. Presbyter Cardinalis. Anno 1547. die 7. Augusti Augustam ingressus, in æde S. Udalrici super aram D. Martyris Afræ incruentam litavit Hostiam, & mox Templum Cathedrale à Lutheri contagione expiavit. Dein pridè festivitatis S. Hilariæ in prædicta Ecclesia Cathedrali præsentibus Ecclesiasticis Vesperas solennissimè celebravit, Michaële Sidonio Episcopo concione polemica S. Evangelium illustrante. Anno 1548. Canonici Cathedrales Dilingâ Augustam redierunt, & 13. Augusti primum celebrarunt Capitulum, nec non universus Clerus in integrum est restitutus, exceptis Religiosis S. P. Benedicti ad D. Udalricum, qui primum sequenti anno obtentâ bonorum restitutione redierunt ad Claustrum.

Cum anno 1559 Ferdinandus I solenni apparatu parentaret Carolo V, inter Catholicos Principes & Legatus ex Protestantibus solus Palatinus nomine sui Principis Sacris interesse voluit; cumque inter Missarum Solennia pax daretur, Legatus autem subterfugeret, indignabundus Cardinalis Otto dixisse fertur: Si non vis benedictionem, habeas tibi maledictionem in æternum. Obiit Otto anno 1573.

In Comitiiis Spirensibus anno 1544. nomine Monasteriorum Urspergensis & Roggenburgensis, quæ tum adhuc sub tutela Ulmensium erant, recessui subscripserunt Weyprecht Ehinger & Martin Weyckmann: in Comitiiis verò Augustanis anno 1545 Georgius Besserer Consul, Hieronymus Schleicher & Joannes Krafft Ulmenses. In recessu Imperii Augustæ de anno 1555. malè adducitur Reverendissimus Georgius noster, utpote jam anno 1554. mortuus: benè autem nominatur in recessibus 1551. & 1548. itidem Augustæ erectis.

Qudd

Quòd Roggenburgum antiquitus jus venandi faltem aliquod possederit, testes sunt Litteræ Nobilis Christophori de Turrheim in Biberach-Zell datæ ad D. Waltherum de Hirnheim, Sylvarum Præfectum, in quibus conqueritur de jure venandi ad fluvium Biberin & Osterbach sibi ablato, cum tamen Maximilianus Imperator omnibus Nobilibus in Marchionatu Burgoviensi indulserit venationem extrâ Saltus & in extremitate Sylvarum, atque unâ cum D. Abbate Roggenburgenfi in ejusmodi locis cervos & apros venatus esset. Ad quas litteras in altera papyri pagina respondit Hirnheimius, tam Domino de Turrheim quàm D. Abbati Roggenburgenfi jus venandi de-nuo concessum esse.

Cæterum ævo illo necdum moris fuisse, ut Religionem ingredientibus vel profidentibus assignentur nomina, colligimus manifestè ex Instrumento Electionis Rmi. Georgii, in quo leguntur Joannes quatuor, Georgii duo, Andreas itidem duplex.

Ultimò demùm manus iteratò conferendæ sunt cum Bruschio. Petulantissimus iste juvenis, utpote tum vix annos 19. natus, quemadmodum alios miratos Præsules aggredi non est veritus, ita etiam Canoniam nostram ejusdemque olim membra traducere claudicante sua effrontique Musâ non horruit. Poëtæ Poëta respondebit.

Præpositos primos, Rectores, atque parentes
 Carmine quî poteras nobilitare tuò?
 Ac si nulla tuis sine versibus acta niterent,
 Nobilitasque omnis te sine nulla foret.
 Non est, ut blateras, tibi nobilis illa potestas,
 Et tibi fat miseram cessit Apollo lyram.
 Sed nihil, inquis, ego possum decernere certi,
 De quibus ipsa etiam Bibliotheca tacet.
 Dum nil scripserunt rebus de talibus illi,
 Ad quos spectabat plurimum is ipse labor.
 Falleris, & casto quæris monumenta labore,
 Publica queis meritò Bibliotheca caret.
 Lustrasses alibi (nisi janua clausa fuisset)
 Vidisses metricis plurima digna modis.
 Vidisses amplos, qui Cæsaris ore favores
 Profluxère, Sacro Pontificisque throno.
 Vidisses magni quoque provida facta Rudolphi,
 Et nova pro nostra jura coëmpta domo.
 Henrici nostras legisse gesta per oras,
 Præsidis & Boicis cognita facta plagis.
 Legisses, noti virtus invicta Georgii
 Quæ tulit, extremis exagitata malis.
 Cæsaris è sacro scivisses esse Senatu,
 Et mirâ celebrem dexteritate virum.
 Complures taceo, quorum tibi facta negata,
 Ut de jure decet, te juvenesque latent.
 Hinc illæ Satyræ, tot & hinc mordacia dictis
 Carmina, livoris signa superba tui.
 Hinc nudè levitèrque refers, quod sola supersunt
 Nomina, quæ nihil hîc utilitatis habent.
 Scilicet ut mendax Homeri Zoilus olim
 Ipse miser dictis nobile carpsit opus:
 Sic tu Sacratas petulanti Carmine Mitras
 Impetis, & claros conditione viros;
 Magna tot unde tibi venerunt munera, quorum
 Vixisti largâ munificâque manu.
 Quin etiam noster candore notabilis Ordo
 Non potuit Satyris candidus esse tuis.
 Sed grates refero, simili quoque carmine carmen
 Solvo, parique meas laude rependo vices.
 A decimo nonus tibi cum decurreret annus,
 Te jactas miserâ hæc jam blaterâsse lyrâ.
 Quid tibi Mome canam? quid habes in Carmine magni?
 Hoc verum & magnum est: fat juvenile fuit.

Joannes Mayer, hujus cognominis II, Abbas
VIII, R^{mi} S. R. I. Prælatorum Collegii Director.

§. I.

Qualis quantusque fuerit Joannes apud externos.

Pedum Pastori emerito, Mitra Laureolam inter Apostolicos labores promerito, annulus errantium Doctori, Maria debebatur Joanni. Hinc est, quòd post obitum Georgii Sedes Abbatialis septem duntaxat diebus vacaverit, neque multum laboraverint Capitulares, quem vocarent in Patrem, cum omnes in fronte Joannis legerint nomen Abbatis. Igitur 22. Decembris 1554. datus est annulus in digito ejus, & Mariam Joannes accepit in sua, præsentibus Reverendissimis Præsulibus Thoma Urspergenfi, Electionis Directore, Vito Rothenfi, & Christophoro Marchtallenfi. Homagium præstitère subditi 12. Februarii 1555, proluxo & eleganti sermone actui solenni initium faciente Nobilissimo Domino Joanne Christophoro de Turrheim in Biberachzell. Problema semper fuit, an subditus verè Servus, & Joannes dictus fuerit Dominus. At ubi cessit Abbatia, quis fuerit, nemo dubitavit, cum uno omnes ore subditi clamarent, se verum amittere Patrem. Exiguus inter parvos, magnus fuit inter magnos, & maximi semper æstimatus à maximis. Unde sicut umbra hominem, ita honor sequebatur Joannem, ut ut honorari semper refugeret, mitis & humilis corde. Habent, quod nemo non novit, Reverendissimi S. R. I. Prælati in Suevia proprium Collegium, & in eo Præsidentem cum Syndico. Præsidentem, per vota secreta eligi solitum, vocant Directorem, eò quòd cæterorum nomine negotia publica Viennæ & in Diæta Imperiali Ratisbonensi dirigere debeat. Munus hoc Reverendissimi Præsules detulère Joanni, simulque aperuerunt, ut munere in gloriam Nominis sui, in communem omnium defungi valeret. Celebrabat illo tempore Ferdinandus Romanorum Imperator semper Augustus Augustæ Vindelicorum Comitum, quibus Abbatialis Collegii nomine interessè iussus est Joannes. Sedit inter Proceres velut stella primæ magnitudinis, & tot fudit oracula, quot verba. Semel ex ambone sacro dicere iussus à Ferdinando, ad eòd suavis concione concionem præsentem in sui admirationem rapuit, ut dubitaverint, utrum audiverint prædicantem Joannem Roggenburgensem, an verò Paulum Tharsensem. Exinde crevit honor, crevit & titulus; ab Imperatore enim in suum nominatus est Sacellanus.

A Comitibus Domum redux, soli Roggenburgo intendere cogitabat. Verum non ita Delus Bæotica, ut Arx Siligoburgica frequentabatur, quia sacratior hinc, quam ibi, ex meliori tripode divinabat Apollo. Et verò jam Consiliarium, jam agere arbitrum vel invitatus cogebatur Joannes. Corporis Infassiatice cervici ad eòd durè cum rationum Præfecto supremo Marchionatus Burgoviensis Prætor insidebat, ut vix non spina dorso frangeretur. Doluit ea res Nobilibus terræ, ac præ cæteris diffidebatur cor Dominorum Eberhardi de Freyberg Equitis, & Viti de Pappenheim in Wertingen & Hohenreichingen S. R. I. hæreditarii Marschalli. Sed malo emplastrum nesciebant, timebantque, ne ulcus ore magis dilatato hiaret, si apertè congrederentur. Igitur, quid agendum, Joannem consulunt, qui dum tacitos agere cuniculos suadet, rebus optimè consuluit.

Sed & Ferdinandus Joannis Sacellani sui licèt absentis oblivisci haud voluit. Repullulaverant anno 1565. lites & discordiæ Eberhardum de Freyberg inter & Isaacum Ham Rationum Præfectum Burgoviæ. Cùmque lite jam contestata Eberhardus morte citaretur ad tribunal Judicis æterni, causam parentis urgebant coram regimine Oenipontano, & jura sua contra Isaacum acriter tuebantur superstitibus filii, Philippus Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis Decanus, Carolus, Otto, Marquardus & Leo Fratres. Litis arbiter delectus est Joannes cum potestate, partes litigantes citandi, audiendi, & pacifica compositione sub Ferdinandi nomine judicandi. Quòd si nullus transactioni locus foret, utriusque partis motiva & rationes fideli calamo Oenipontum referret. Æquus erat arbiter, sed an locus fuerit æquo, ignoramus. Sufficit, ad eòd probatam Ferdinando fuisse fidem Joannis, ut illi causas arduas confidere neutiquam diffideret.

§. II

Joannis utilissima oeconomia, Resignatio, Mors.

Quamprimum Joannes cepit præesse, ut universis prodesset, singulorum bonis prospectum voluit. Advertit autem, sat malè cautum esse subditis, si Judæis, pessimæ hominum faci & ex mille dolis ac fraudibus compactæ, diutiùs in Territorio Roggenburgensi cum incautis Christicolis commercia habere. Ut ergò Judam mercatorem pessimum proscriberet, à Carolo V. amplissimum rogavit impetravitque die 18. Junii 1555. Privilegium. Hujus tenore 1. Judæis interdictum fuit omne commercium usurarium cum subditis, & sine consensu Abbatis & Conventus, vel Præfectorum sæcularium nulli licebat contrahere, vendere, mutuum dare oppignoratis sive mobilibus sive immobilibus. 2. A Judæis super nullo debito, post Privilegii publicationem contracto, citari poterant Roggenburgenses ad forum extraneum cujuscunque Judicii vel Aulici vel Provincialis. 3. Si Privilegio publicato Judæus ad recipiendas usuras vel pretium vel pretiò æstimabile elocavit, id totum, quidquid fuit, in spoliū cessit Abbati & Conventui. 4. Casu, quo subditorum aliquis à Judæo vel ad Judicium aulicum Rottwilæ, vel ad Provinciale Superioris & Inferioris Sueviæ citabatur, hic comparere non tenebatur, & Processus Judiciarius ad instantiam Judæi desuper institutus nullius erat roboris aut firmitatis. 5. Denique omnia & singula Judæorum Privilegia vel præhabita, vel deinceps à quocunque Imperatore impetranda, huic contraria, in perpetuum cassà, nulla, irrita, & quasi non edita declarabantur. Adjecta in prævaricatores pœna ascendebat ad 50. Marchas auri puri, divisione more solito faciendâ. Privilegium hoc Chartæ Pergamenæ inscriptum, Majori Cæsaris Sigillò ex filo holoferico nigro auroque intertexto firmatum est. Adjacet illi in Archivio nostro Copia Vidimata Reverendissimi DD. Georgii Frey Præpositi in Wettenhausen de anno 1555. & die 19. Augusti. Ipsissimum hoc Privilegium Authoritate sua roborarunt anno 1559. die 19. Aprilis Augustæ Ferdinandus I, & anno 1566. ultimo Aprilis ibidem Maximilianus II. Imperatores gloriosissimi. Cùm verò Judæorum astutia viam nihilominus inveniret, intrâ fines Territorii nostri usuraria exercendi commercia, Joannes pessulò nunquam removendò fores obseraturus, libellò supplici convenit Imperatorem Ferdinandum, ut Mandatum exiret ad Magistratum Gynzburgensem, Neoburgensem & Krumbacensem, item ad Dominos Henricum de Rot in Münsterhausen, & Berchtoldum de Rot in Ichenhausen, quatenus Judæi intrâ lapsum certi termini pignora accepta extradere cogerentur. En quàm subditos suos dilexerit Joannes, infensissimus Synagogæ hostis.

Post hæc confirmata etiam voluit quæcunque Privilegia antiquitus concessa, quod & fecit Ferdinandus I. demum annò 1556. à Paulo Papa IV. Conservatores obtinuit Abbates Campidunensem, Salemitanum & S. Udalrici Augustæ.

Porrò quod prudentem ac providam Joannis Oeconomiam commendat, est grangia Hochbuechenensis, quam è fundamentis excitavit. Libellus item, in quo accuratissimè descriptæ sunt operæ ac servitiæ, à subditis præstanda, ne scilicet vel minimo eorum onus alliget, aut grave aut omninò insupportabile. Præterea quamvis opes non modicas in ædificia dilapidaverit, nunquam tamen ita vacuos habuisse legitur loculos, ut non superfuerint alibi locorum cum fructu elocandi, aut elocati.

Minus ex Senii, quam humilitatis sensu, Vir talis ac tantus spontè Abbatiam dimisit anno 1566. quadriennio superstes inter continuata pietatis exercitia victas tandem morbis mortique manus dedit die 16. Junii 1570. quæ omnia succinctè continet Epitaphium propylæo Capellæ in Infirmitorio hoc modo insculptum.

Anno ab Incarnatione Christi 1570. die 16. Junii

Circa 3. diei horam è vivis excessit

Reverendus ac pius in Christo Pater ac Dominus D. Joannes Mayer,

Ex Civitate Weissenhorniana oriundus,

Hujus Monasterii Abbas VIII.

Sedit ad Gubernacula annos XII.

Cujus anima sit in sinu Abrahamæ.

H. S. F. Y. &

Scutum illius superiùs digonum infrâ in rotundum coit; transversim sectum in duas regiones dividitur: Superior nigra virum exhibet flavis indutum, & tres aristas manu tenentem: In inferiori, quæ flava est, tria ejusdem coloris lilia sunt.

De Abbatibus S. Lucii & Churwaldiæ operæ pretium non est, ut specialem hæc inferamus Paragraphum; nam Christianus Ganzmann Abbas S. Lucii VI. ipso electionis anno, nimirum 1560. ejus verò Successor Michaël Paulinus 8. Maji 1570. mortuus est.

Tom. VI. Collect. Monast.

A a

Chur

Churwaldiæ in Abbatem VII anno 1562. eodem modo , quem suprà retulimus de Eberhardo , electus & installatus est Nicolaus Jannatsch , sæcularis Sacerdos & Parochus in Sevis , quem providè administrasse dicunt. Sed calculò sat nigrò notatur in litteris à Regimine Oenipontano ad Abbatem Roggenburgensem datis , ubi dicitur , quòd nullam rei domesticæ curam habeat , sed pro alendis duntaxat propriis prolibus (prò quales sunt isti Canonici Præmonstratenses) sit sollicitus , & in illarum subsidium villam emerit pro 600. florenis , magnò Monasterii detrimentò. An vera , an falsa fuerit delatio , dies Domini declarabit. Obiit Nicolaus 10. Jan. 1588.

J. V.

Annotationes.

Paulus Papa IV , zelosissimus ille Evangelii Phinees , ante electionem dicebatur Joannes Petrus Caraffa , Neapolitanus , ex familia Comitum de Matalone oriundus. A Paulo III sacrâ purpurâ donatus , Marcello II , successit 1555. 23. Maji natus annos 79. toto vitæ suæ tempore nec Medico , nec medicinâ usus , unico ad mensam cibo & modico vinò contentus , tunc primùm concessit dormitum , quando somnus jam gravabat oculos. Judæorum turbæ fallaci infensissimus , perpetua lege fancivit , ne bona immobilia possiderent , atque ut à Christianis discernentur in Urbe , voluit , Viri pileos flavos , mulieres ejusdem coloris vela gestarent. Justitiæ tenacissimus , tres Nepotes suos Carolum Cardinalem , Joannem Ducem Palliani , & Antonium Marchionem de Montebello cum universa familiâ omnibus dignitatibus & officiis privatos , Româ proscrispsit. In miseros hosce adhuc severiùs animadvertit Pius IV , qui Carolum Cardinalem clam in arce S. Michaelis Carnificis manu strangulari , Joannem & Antonium decollari jussit. At S. Pius V. in Caraffas verè pius trucidatis solemnè ritu parentavit , appensis doloris castro gentilitiis scutis , & dignitatum officiorumque insigniis. Insuper in locum strangulati Caroli , Cardinalem creavit Antonium Caraffa , filium Reginaldi & Joannellæ. Notarium verò , qui processum judicarium formaverat , è patibulo suspendi jussit. Paulus IV. Pontificatum tenuit annos quatuor , menses duos , dies viginti quatuor , die 18. Augusti 1559. pientissimè mortuus ; nam morti vicinus in Sacello domestico lacrymis ubertim manantibus quotidie SS. Missam celebravit , & Horas Canonicas cum Sacellanis alternando decantavit. Ultima morientis verba hæc erant : *Latus sum in his , quæ dicta sunt mihi , in domum Domini ibimus.*

Abbates , Campidunensis jam tum S. R. I. Princeps , Salemitanus , & ad S. Udalicum Augustæ , constituti à Paulo Privilegiorum nostrorum Conservatores , erant *Wolfgangus de Grünenstein* , *Joannes Michael* dictus *de Neufra* & *Jacobus Köplin* , qui Monasterio S. Udalrici per annos quinquaginta duos præfuit Abbas ordine XLVII. Joannes de Nefra Salemium 5. annis egregiè administravit Abbas XXV. præsentis vitæ subtractus 25. Octobris 1558. Poëta quidam inter Joannem & Stephanum II comparisonem instituens ita canit :

Post erat Antistes MICHEL De nefra Ioannes
Ter dignus Præses rexit sana atque profana.
Fana , profana regit StephanVs DeXterrIMVs Abbas
SaCratVs PræfVL LVfra nIVata tibi.

Idem Poëta de eodem Joanne (cui adscripsit illud Prov. 10. v. 13. *In labiis sapientis invenitur sapientia*) ac moderno Excellentissimo Abbate Anselmo II ita pergit :

Est Salomon sapiens , pia quem Sapientia donis
Multis exornat , pectus , & ora rigat.
Anselmus Salomon novus est , Sapientia regnat ,
Ut fortis degat , subdita corda regat.

Vitus Textor , Electioni Joannis testis assistens , Abbas Rothensis XXXI à pietate & Oeconomia laudatus , benè gessisse res Cænobii , animam verò 3. Kalend. Julii efflâsse scribitur anno 1556.

Christophorus Boner , itidem electionis Assistens , Abbas Marchtallensis XLII plurima à Lutheranis in Suevia lascivientibus passus mala , ad declinandos furiosorum insultus unâ cum grege providus aufugit Pastor , fugientem mors interceptit anno 1558.

CAPUT IX.

Georgius Hieber, Abbas IX.

§. I.

*Gyrovagi, prædones, pauperes suspecti eliminantur. Origo
dissidiorum cum Marchionatu Burgovienſi paucis describitur.*

Mutemus clypeos, notum antiquis biverbium erat: Pedum & Mitram Joannes cum Georgiis mutasse Roggenburgi, vel sola produnt nomina: præcessit enim Joannem Georgius, sequitur Georgium Joannes Georgius, quem in Capitis fronte positum legis, Fratribus suis concordantibus votis præpositus est 29. Octobris anno 1566, sub eodem, quo Antecessor, electionis Præside, Assistentium vices obeuntibus Reverendissimis Abbatibus, Martino Rothenſi, & Michaële Minoraugiensi, in quorum etiam præsentia mox altero ab electione Sole juratum dixere homagium subditi. Breve regimen Parcæ, inquietum Georgio fecerunt turbines minimè parci.

Hos inter cristas præ cæteris erigebant, qui colla etiam prætereantium pedibus alias submittere videntur, humiliati quidem nimis, sed nequaquam humiles, & communi vocabulò dicti *Lands-Knecht*. His sese magno associabant numero rapaces vultures, aliique sat multi, quos centones passim dilacerati mendicabula, digiti verò longissimi de stirpe prædonum, vulgò Cingarorum, progenitos palam testabantur. Crederes, Romulum ad vivos rediisse, ut denuò urbi suæ conquereret inquilinos, adedè redundabant viæ publicæ, & sylvæ obstrusæ hujusmodi farinæ hominibus. Sed præſidiarios hosce milites solâ protervâ iniquitate armatos non amavit Suevia. Unde suas armavit cohortes, quibus noster quoque Georgius equites duos optimis armis instructos junxit, ut pedites istos cum fociis pediculis longiùs amandarent, & orbis ultimò purgantò purgarent Sueviam.

Aliud quoque hominum genus hoc tempore infestum caput esse illis, quorum securitati tot & tam ampla consultum volebant Privilegia Romani Imperii Moderatorum. Jam suprâ, licèt quasi tantùm per transennam, insinuavimus, Nobiles Dominos de *Freyberg & Pappenheim* ad Joannem Abbatem nostrum consilii causâ adiisse, quatenus meliori viâ suæ consulerent securitati, à Præfectis Burgovienſibus multùm afflictæ. Facile suggestit remedium Ucalegonti Joannes, cum propria nondum arderet domus; Georgius verò, qui sua jamiam fumare tecta viderat, sollicitus esse debuit, ut alieno etiam ex fonte hauriret aquas, flammis subito exortis sufficientes. Enodamus mysterium quantum licet. Exosa erant Præfectis Burgovienſibus Privilegia Cæsarea Corpori Insaffiatico (hoc nomine comprehendimus illos, qui bona immobilia vel ipsimet pleno Domini jure possidebant, vel subditis suis ejusmodi bona intrâ fines Marchionatûs possidentibus jura dabant) concessa, utpote quæ juribus Domini sui præjudicioſa, aut omninò fatalia credebant, idedque hinc inde movebant manus, ut firmo pede non staret Corpus Insaffiaticum. Sed inter motus adedè inexpectatos non immobile fuit; quippe primas super hac causâ querelas movit coram Throno Cæsareo; & cum ibi aures minùs vacuas reperiret, conjunctis viribus obviam processit adversariis. Litem ab ovo ad malum usque recensere si vellet calamus, succumberet oneri, etiam Hercule in partes ferendas vocato. Pauca igitur, & hæc horis tantùm subsecivis descripta communicabimus, uno vel altero paragraphò huic Causæ assignato, ex quo tamen abundè Lector cognoscet, quam longa sit via per præcepta, difficilis abbrevianda per exempla.

§. II.

Differentiæ super jurisdictione in Tafertshoven sopita.

Mors Georgii.

Suum veritati testimonium perhibet experientia, quòd *parva sæpè scintilla magnum excitet incendium*. Emptionis, ut audivimus, titulo à Gaudentio de Rechberg sub Joanne Abbate VI Monasterio accessit pagus Tafertshovenſis, ita tamen, ut Rechbergiis ex alia linea descendentibus sui in pago fuerint subditi. Accidit anno 1543 ut eorum aliquis nimiùm sese gravatum à Præfectis Roggenburgensibus quereretur coram No-

bili Joanne de Rechberg, qui plus justò delatori credulus, sine prævia causæ cognitione litteris præmeditatè quidem, ut loquitur, non tamen amicitia tollendæ causâ scriptis convenit Georgium Ermann Abbatem Monasterii nostri VII. is causâ ritè cognitâ pomum discordiæ remotâ morâ tollere pollicebatur. Et verò in cunis suffocata proles haud amplius clamare valuisset, nisi sub annum 1551 alii quidem Rechbergenses subditi vociferari cæpissent, jugulo suo minari Roggenburgenses. Tum enim verò flamma in apertum erupit incendium, sopiendum certè, si manus compositioni, aures æquo commodâset Rechbergius. Sed novam hic quotidie fabam coquens, & neicio quas illatas sibi injurias commentus, causam Cæsaris judicio decidendam postulavit. Acquivit Ferdinandus I petenti, & Commissarium delegavit 5 Februarii 1563. Eminentissimum Cardinalem & Episcopum Augustanum Ottonem. Is causæ litigiôsæ quantocius finem daturus utramque partem, ut ultimo Maji compareat, Dilingam citat. Cum verò jam hæc, jam pars altera dilationem peteret, interveniente 15. Julii 1564. Imperatoris Ferdinandi morte Officium Commissarii expiravit. Atque utinam tumulo simul illata esset discordia, neque novus malorum cumulus priori accrevisset. Sed Rechbergio prolem fovente, nullus causæ Patronus favere potuit, præsertim cum novis quotidie molestiis Rechbergius frangeret Abbatem. Inter hæc anni omninò quatuor præterlapsi sunt, cum tandem sub Eminentissimo Mediatore Ottone, qui denuò Commissarius fuerat constitutus, pacis oliva resflescere cepit, omni discordiâ per amicabilem compositionem extindâ 24. Aprilis 1568. Tantæ molis erat natos componere fluctus, quorum reciproci æstus tres Amplissimos Præsules penè ad mortem fatigârunt. Averruncent Superi superiores & novos!

Hoc ab onere liber Georgius, domi suæ sese subito oneratum sensit. Voluerat Maximilianus II Romanorum Imperator Desiderio Helmschmid emerito Nobilium famulo de congrua sustentatione provisum esse. Quapropter jussit, præbendam laicalem Desiderio assignaret Abbas noster. Desiderium haud desideratum tectis prohibere desiderans Georgius, nullum non lapidem, sed cum Sisypho movit. Quippe rationes Georgii Maximilianus attendens, petito inhæsit, & Canoniam nostram denuò supernumerarium in triclinio numeravit. Quis contra torrentem?

Annus interea suprâ Millesimum, quingentesimum, septuagesimum secundus mundo, Georgius verò appropinquabat tumulo, in quem descendit mense Martio, denuò ascensus è pulvere, quando mundus residebit in cineres. Sepulturæ locum haud indagare potuimus. Ad clavum sedit ductis rigorosè calculis annos quinque & menses totidem.

§. III.

Annotationes.

Maximilianus II Ferdinandi I & Annæ Ladislai Hungarorum Regis filia primogenita, uno eodémque anno Rex Bohemiæ coronatus, Germaniæ electus, Hungariæ salutatus est. Uxorem habuit Mariam Caroli V filiam, principem faminam verè felicissimam, utpote quæ filia, Nurus, Conjux, & Mater Cæsaris fuit, filia Caroli V, nurus Ferdinandi I, Conjux Maximiliani II, Mater Rudolphi & Mathiæ. Tempore Maximiliani Hugonotti Galliam, Flandriam Geusii miserè divexarunt. Cyprus & Tunis cesserunt Turcis 1572. nova in cælis stella apparuit propè signum Cassiopeæ, Jovè & magnitudine & lucis splendore major 1574. Imperator calculi doloribus oppressus, nondum quinquagenarius obiit anno 1576. Monarcha pius, pacificus & justus, adulatorum & detractorum hostis acerrimus, Symbolum suum *Deus providebit* in quavis necessitate sæpiùs repetere solitus.

Thomas Mang, qui jam quarta vice Abbatum Roggenburgensium electioni præfedit, inter Præsules Urspergenses XXXVII, Coloniensis Academiae Doctor Theologus, quadraginta septem annis præfuit. Monasterium à Rusticis combustum, tanta celeritate ac dexteritate è cineribus novum & splendidius resuscitavit, ut omnes in admirationem raperentur. Diem supremum obiit 1569.

Martinus Ermann, primus Electionis Georgianæ Assistent, Abbas Rothenfis XXXIII tam laudabiliter & religiosè præfuisse scribitur, ut optimos æquaverit Prædecessores, & Successoribus regendi fuerit exemplar. A Sixto Papa V usum Pontificalem, à Joanne de pruetis nomen Visitatoris per Circariam Sueviæ obtinuit. Sub eo

B. Wil-

B. Wilhelmus Eifelin, Canonicus Rothensis vitæ sanctimoniâ, & post mortem etiam miraculis claruit. Defunctus est Martinus 15. Kal. Decembris 1589.

Michaël Hablzel, Assistens secundus, Abbas Minoraugiensis XXXII. vitâ excessit ærâ christianâ 1575.

In causa contra Præfectos Burgovieneses à Maximiliano II Commissarii denominati sunt Episcopus Eustadianus, & Georgius Fridericus Marchio Brandenburgicus.

Cæterum sub Georgio omne jus venandi Roggenburgo periisse, produnt litteræ quædam Ferdinandi Archiducis Austriæ de anno 1571. in quibus Abbati quidem concedit, ut in certo & per Sylvarum Præfectum determinato districtu vulpes, leporesque venari possit, Litteræ tamen Reversales petuntur, quibus declaret Abbas, Indultum hoc merè gratiosum justitiam aut jus omninò nullum parere Roggenburgo. Et certè mirari satis nequeo, Georgium tam promptè manum admovisse tabulæ, ut Reversales exararet, cum latere ipsum non potuerint Privilegia, toties venandi jus confirman-
tia. Quidquid sit, unico actu & cautione jurata Successoribus viam præcluserit Georgius, efficaciter tuendi jura. O utinam scripturo quis acclamasset: Georgi! *manum de tabula.*

C A P U T X.

Joannes Schiffelin, Abbas X.

§. I.

De rebus à Joanne gestis.

Joannes Prioris officio optimè functus, defuncto Georgio, dignissimus est inventus, qui ex Priore fieret primus. Electionem, 27. Martii anno 1572. celebratam, moderabatur Reverendissimus Pater Abbas, D. Georgius Abbas Urspergensis, assidentibus sibi Amplissimis DD. Martino Rothensi, Michaële Minoraugiensi, & Benedicto Soretheni Abbatibus. Juramentò fidelitatis subditi neo electo subarrhati sunt 25. Aprilis.

Homo pacis pacificam in fede Abbatiali non invenit domum, Burgovia turbas concitante. Jam sub Georgio antecessore Magnus Vogl, Secretarius Roggenburgensis, Georgius Gessler, Præfectus Breittenthallensis, & Jacobus Hornung ex Zaisertshoven, actore Christophoro Hermann Krumbacensi, Burgoviam peremptoriè citati fuerant ad tribunal. Sed per exceptionem fori incompetentis declinabant judicium citati, afferente Georgio, sibi tanquam legitimo Judici competere, ut jus & æquum Actori, sententiam dicat in reos. Quievit interim in Domino Abbas, sed neutiquam acquievit Burgovia, ad definitivam usque sententiam procedens. Hujus nullitatem causatus Joannes Successor, & protestando sibi suorum jurium integritatem reservans, appellat ad Judicium Camerale Spiram. Obstupuit Burgovia Abbatis animum, quin ipsemet Ferdinandus Archidux Austriæ, Roggenburgensis Monasterii Protector & Conservator factum insolitum miratus, Oenipontò rescripsit Joanni, per hanc Appellationem & specialia Domûs Austriæ, & communia Jura Imperii esse violata, cum vel ad se (Ferdinandum) vel ad Superioris Austriæ regimen appellandum fuisset. Verùm Serenissimi Protectoris sui litteras nihil Abbas moratus, supplicando institit apud Imperialis Cameræ Judicem, ut Constitutio de Spolio &c. &c. ad effectum deduceretur contra Præfectum Burgoviensem, vulgò *Landtammann*, præsertim cum limites suæ potestatis enormiter excesserit, non obstante interposita Appellatione, condemnando reos, Actorem in illorum bona immittendo, & insuper Magnum Vogel Secretarium suum Nordholzii, pago Roggenburgensi, armata manu capiendo, Burgoviam postea deductum. Causam evicit Abbas, & Judices extraneos docuit, dormire quandoque Homerum, non dormire Roggenburgi Baldum.

Eliam cum Supremo rei venatoriæ Præfecto rem habuit Joannes. Interdixerat ille tribus communitatibus de Nordholz, Christertshoven & Rennartshoven omnem arborum eradicationem in loco, *die Cammer* dicto. Injuriam sibi fieri, ad oculum demonstravit Abbas ex eo, quòd omnis ille locus jure Domini, autoritatis & proprietatis Monasterio sit incorporatus, & ad pascenda pecora dictarum Communitatum ab antiquis temporibus deputatus. Præterea locum omninò nihil fructificasse, nisi quòd subinde fagus sepientis hortis servierit. De cætero nullam aliam arborem ad talem magnitudinem unquam

Tom. VI. Collect. Monast.

B b

ex.

excrevisse, ut vel lepus sub umbra illius pernoctare potuerit. Hac declaratione non obstante, nova seges diffensionum vel inter sylvas orta est. Vi privilegiorum suorum prætendebat Roggenburgum libertatem quocunque demum in loco arbores eradicandi, & fundum in agros vel prata mutandi. Excipiebat rei venatoriæ Præfectus, reclamare jura forestaria, quæ læderet, quisquis sine præscitu & consensu Præfecti arbores eradicare præsumeret. Re ad Serenissimum Archiducem Austriae delata, litis arbitri delegati sunt Carolus Welfer L. B. de Zünburg, Serenissimi Consiliarius, Camerarius, & supremus Marchionatus Burgoviensis Præfectus, & Isaac Han, Consiliarius ac Rationum Præfectus, qui præhabita oculari inspectione in sequentia consenserunt: eradicationem arborum Roggenburgo etiam irrequisito rei venatoriæ Præfecto licere in locis, ubi nullum esset ferarum lustrum, & factus damnum, secus dicendum de loco & limitibus venationis principalis.

Verum & hæc transactio ætatem non tulit. Unde de mandato Serenissimi Archiducis in oppido Weissenhornensi 14. Aprilis 1577. denuò convenère Reverendissimus Abbas Joannes cum Rev. mo DD. Georgio Abbate Urspergenfi, Vito Breg Priore & Urbano Simon Cellario; item DD. Carolo de Freyberg in Raunau & Joanne Georgio Jurium Doctore ex una, ex altera parte DD. Carolus Welfer, L. B. de Zünburg & DD. Albertus Schenck de Stauffenberg in Wilsingen Serenissimi Centurio Constantiæ, uterque commissario nomine, cum Gallo Hageri Jurium Doctore, item supremus rei venatoriæ Præfectus D. Simon Tänzl de Trazberg cum Mathæo Layman Jurium Doctore. Biduo utrinque decertatum est acriter, tertio tandem die ita conclusum. 1. liceat D. Abbati & Successoribus ejus vulpes & lepores in agris propè adjacentibus certi districtus, similiter anates aliasque volucres in utroque stagno trajicere, similiter capere meles, quamdiu gaudet gratioso jure venandi. 2. eradicatio arborum conceditur ad normam Conventionis anno 1576. initæ. 3. districtus, in quo vulpes aut lepores venari permittitur, certis notetur signis, & desuper utrinque extradantur Litteræ.

His ita compositis Privilegia confirmata, Rudolphus autem II sub Autoritate suæ Cæsareæ Majestatis firma voluit esse omnia 8. Augusti 1577. illud verò Caroli V usuraria Judæorum commercia prohibens ratihabuit eodem die & anno.

Porrò ut non diceretur Fridericus à vacuo loculo, elocatas ad ærarium Gynzburgense pecunias repetiit, utpote elapso jam tempore; verum ab Oenipontano regimine decentissimè rogatus, novum decenni terminum indulgit.

Et hæc quidem pro utilitate, quæ autem sequuntur, in decorem Domus Dei præstitit Joannes. Chorum anteriorem insigni temporibus illis organo instruxit, quod usque hodiè in laudem Dei & honorem B. V. Mariæ resonat in Ecclesia Schiesseni. Antiquitatum & monumentorum amantissimus artis eximie picturas, ne invidio vetustatis dente penitus corroderentur, renovari curavit, plura haud dubiè præstiturus, si corpori virtus non defecisset.

§. II.

De rebus sub Joanne gestis, ejus Resignatione & morte.

Jure in fronte hæc ponimus, quod ipsis nobis peregrinum videtur, nempe P. Joannem Bonemayr Parochiam in Rennartshofen administrasse. Per quod ostium ad ovile illud intraverit Pastor candidus, an præsentatus à Patrono, an postulatus ab Ordinario, nescimus. Certum tamen est, jus Patronatus ad Parochiam illam nullo unquam tempore stetisse penes Roggenburgum, & tam ante quàm post Joannem saluti animarum invigilasse Clericum Sæcularem, licet pagus ipse Monasterii nostri subjeat Jurisdictioni temporali.

Anno 1572. die 24. Aprilis tractatus quidam est initus inter Commissarios Serenissimi Archiducis Austriae, & Comites Fuggeros, quis deinceps jurisdictionem altam exercere debeat in pagis nostris Tafertshoven, Christertshoven & Flüffen. In eo controversia inter utramque partem ita dirimebatur, ut Marchiones Burgovienses jurisdictionem præfatam exercerent in Tafertshoven, Fuggeri autem in Christertshoven & Flüffen.

Causam Corporis Infantiatici contra Marchionem Burgoviensem quod attinet, in congressu anno 1576. Donauwerdæ habito 21. Februarii unanimiter conclusum est, electis Deputatis (*dem Engen ausschufs*) illimitatam potestatem esse concedendam, vel amicabiliter vel aliâ juris viâ causam tractandi. 2. expensas ab omnibus proportionaliter solvendas, & Deputatis de indemnitate sua cavendum esse. Congressus iste faci-

lè celeberrimus fuit ; nam Prælati & Nobiles magno numero personaliter eidem interfuerunt. Præter alios numerati sunt Marcus Fugger de Kirchberg & Weiffenhorn, Joannes de Stein in Jettingen, Marquardus de Freyberg in Haldenwang & suo & Abbatum Urspergensis & Roggenburgensis nomine, Eglofus de Riedheim in Rempshard, Rallenberg & Harthausen, Melchior de Stein in Reifenspurg, Joannes Sebastianus Schertlin de Burtenbach, Sebastianus Schertlin prioris pater nomine Ludovici Schertlin in Binswangen. Deputatis, qui antea numerum quartum non excedebant, adjuncti sunt Philippus de Mazenheim, Ordinis Teutonici Commendator Donauwerdæ, Joannes de Stein in Jettingen & Mazensiefs, Reverendissimi Abbates Udalricus Cæsarensis, Erhardus Elchingensis, & Imperialis Civitas Ulmensis. In hoc insuper congressu Deputatis facta est potestas, quoties ratio aut necessitas postulabit, convocandi Infassiaticos, tempus & locum congressûs denominandi, ibidémque super bono publico consultandi, decidendi, exequendi. Nomine Reverendissimi nostri Abbatis Joannis subscripsit Carolus Schmid Secretarius.

Sub Joannis regimine ad mandatum Gregorii Papæ XIII. Ordo Præmonstratensis reformationem amplexus est, Joanne de pruetis totius Ordinis Generali vel omnia vel saltem pleraque Cœnobia visitante. Idem Gregorius P. M. confirmavit Privilegia Præmonstratensium, ilud præcipuè, quod immediatè & soli Apostolicæ Sedi totus Ordo sit subjectus

Interim Joannes, quia valetudo sinistra corpus, non animum fregerat, ut sibi soli & Deo viveret, mitram cum pedo sponte dimisit anno 1580. quando autem Dominus Servum suum dimiserit in pace, ut videret salutare Dei, non constat. Insigne illius supernè angulis in curvum hexagonum est, dein & lateribus, infra demicirculo clauditur. Area è cæruleo & flavo perpendiculariter secta exhibet virum sine pedibus habitu ad modum sectionis scutariæ oppositis coloribus tincto. Illius brachia extensa sunt, dextrum malleo est munitum, sinistro tria tenet lilia. Quid Joannes scuto hoc mirabili indicare voluerit, noverit ipse, nobis mysterium est.

In Abbatem Sanct-Lucensem anno 1576. Beneduri electus est Hieronymus Huttler, qui abdicatâ 1592. Abbatîâ diem extremum clausit Rothi anno 1613. post voluntariam Hieronymi cessionem, donec ad meliorem fortunam perveniret Canoniam, Administratores constituti sunt, quorum primus erat Michaël Berckmiller Canonicus Roggenburgensis.

§. III.

Annotationes.

Gregorius XIII. Pontifex verè Maximus, electus est 13. Martii 1572. natus Bononiæ ex Patre Buoncompagno & matre Angela Mareschalchi, ibidem in celeberrima Universitate annis octo publicus Professor Jura docuit. Bis interfuit Concilio Tridentino, sub Paulo III tanquam Auditor Camerae Apostolicæ, & sub Pio IV, à quo Cardinalis creatus est. Romæ septem fundavit Collegia, aliorum quoque vel author vel promotor, nempe Viennæ in Austria, Græcii in Styria, Pragæ in Bohemia, Dilingæ in Suevia, Fuldæ in Franconia, Olomuci in Moravia, Rhemis in Gallia, Mussiponti in Lotharingia, Brunspergæ in Porussia, Claudiopoli in Transilvania, Vilnæ in Lithovia. Intra pauculos annos operibus piis auri milliones duos, dotandis Virginibus pauperibus millionem alterum impendit. Orbis Christianus ipsi Calendarium emendatum debet. Religiosorum amator eximius & fautor obiit 10. Aprilis 1555. ætatis suæ 83. Pontificatûs propè 13.

Ferdinandus Archidux Austriæ, quem Rudolphus II Canoniam nostræ Conservatorem constituit, erat Ferdinandi I. Imperatoris filius natus minor, & Maximiliani II frater. Is Augustæ Vindelicorum matrimonio sibi junxit Philippinam Francisci Welfer Patritii Augustani filiam, ex qua binos suscepit filios, Andream & Carolum, de Austria dictos, quibus tamen ob disparem Matris cum Patre conditionem prærogativa Archiducis nunquam fuit concessa. Interim verò Andreas auctus est dignitatibus Ecclesiasticis, factus primò Cardinalis, dein Episcopus Constantiensis, demum & Brixinensis. Carolus obtinuit pro vitalitio Marchionatum Burgoviensem, Gynzburgi residere solitus, ubi etiam Monasterium PP. Capucinorum fundavit. Cum conjugæ suæ Sybilla Wilhelmi Ducis Juliæ filia vixit improles, & mortuus in habitu Capucini tumulatus est. Porrò Ferdinandus cum Philippina sua per annos triginta vixit quàm amicissimè. Anno

1582. ad secunda vota transiens, solenni ritu sibi copulavit Annam Catharinam Wilhelmi Ducis Mantuani filiam, quæ peperit proles quinque, ex quibus tres impuberes mortuæ, Anna Catharina Monialem induit, Anna verò Matthiæ Imperatori nupsit. Ferdinandus Pater obiit 24. Jan. 1595.

Anno 1576. celebrata sunt Comitia Ratisbonæ, ubi nomine Prælatorum Circuli Suevici subscripserunt recessui Imperii Matthæus Abbas Salemitanus, & Martinus Abbas Minoraugiensis.

CAPUT XI.

Joannes Mayer, hujus cognominis III, Abbas XI.

In paragraphos non discriminamus Caput hoc, quia mors, nullo discrimine facto, nimis præproperè Caput nostrum invadens, Joanni multum faciendi tempus, nobis multa scribendi materiam subtrahit.

Mundo in Oppido Weiffenhornensi natus, sed mundum non mundum cognoscens, eidem in Cœnobio denatus est, factus Clericus, dein Abbas, nunquam verò per saltum promotus. Nam, licet de virtute in virtutem volaverit, ad officia tamen ascendit per gradus, Subprior, Prior, Abbas.

Electio, anno 1580. die 24. Novembris celebratæ, Præsidentem Reverendissimus D. Georgius Abbas Urspergensis, Assistentem Amplissimus D. Martinus, Præsul Rothenheim egerunt. Testes P. Oswaldus Som Prior Urspergensis & P. Georgius Frey Parochus in Berckheim egerunt. Nemo non prospera quævis volebat neo electo, ut qui vas electionis dudum sese probaverat, nec ullus dubitabat, Saturni sæculum rediturum. Namque pietas ad omnia utilis, utilissimum, humilitas magnum fore Abbatem spondit. Sed spes fefellit, vota elusit atræ mortis invidia, quæ Joannem magna concipientem, ad partus tempora venire haud permisit. Cùm enim vix menses gemini abiissent, primo morbus, mox morfu mors impetiit Joannem. Ita peremptoriè citatus, ne Judicem haberet Leonem, Agni imploravit patrocinium, post hæc verba: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere mei*, placidissimè expirans. Defunctum R. P. Oswaldus Som Prior Urspergensis terræ mandavit in ipso Festo Purificationis B. V. Mariæ, non sine omine, Joannem cum Virgine purissima purificatum jam illa die, quo tot in terris coruscant luminaria, vidisse Lumen ad revelationem gentium olim in terram missum, in quo perpetuò felix lætabitur justus. Epitaphium saxo incisum ita loquitur.

Post resignationem

R. D. Joannis Schifele ex Priore in Abbatem

Electus est R. D. Joan. Mayer Weiffenhornensis.

Præfuit Abbatia 2. Menses & 6. dies moritur 1. Febr. a. 1581.

R. Vitus Breg Abbas XII.

Hoc Epitaphium erigi curavit

Scutum, cui Infula cum pedo imposita, supra digonum, infra in circulum cojens, transversâ per centrum lineâ sectum est. Caput Scuti perpendiculari lineâ ad centrum usque partitum est, cujus prior areola aurò tinctâ Castorem Cæruleum continet à dextra ad sinistram confidentem: posterioris quadripartitæ secunda & tertia nigra est. Pes verò in auro tria lilia exhibet è viridi colle protuberantia.

CAPUT XII.

Vitus Breg, Abbas XII.

§. I.

Viti regimen, cessio, Zelus animarum, obitus.

In vitò Viti calamò describimus acta. Decima Februarii dies anni supra Millesimum quingentesimum octogesimali primi ex Vicario in Ebershausen vocavit ad mitrati Pastoris curam in Roggenburg, electione sub præsidio Reverendissimi D. Georgii, Abba-

Abbatis Urspergensis, & assistentia Amplissimorum Præfulum Martini Rothenfis, Leonardi Minoraugiensis, canonicè institutâ. Homagium altero mox die recepit à Subditis, gratulationes & applausus à Viris plurimis magna nobilitate conspicuis; secunda & prospera optabant omnes, sed minus omnibus prosperatus est in vita Vito. Equidem Imperator Rudolphus II. Protectorem & Conservatorem Monasterii anno 1586. constituit iteratò Ferdinandum Archiducem Austriae. At quomodò Roggenburgum lenem ab Austria sperare poterat Austrum, qui nubes dissiparet, quod paulò ante inimicum sensit Africum, quando nimirum anno 1581. idem Ferdinandus omne jus venandi etiam gratiosum unâ cum litteris concessionis revocavit, nec nisi ægerrimè Vito demissimè supplicanti in gratiam continuandæ hospitalitatis restituit. Quamquam quid hæc modica commemoramus? vicos & pagos Morenhausen, Seybertshoven & Waltenberg deploramus posthumi, à Vito alienatos pro 20000. florenis, remanente penes Roggenburgum onere gravissimo, etiam non subditis ligna necessaria quot annis subministrandi. Absit autem, ut omnis in Vitum culpa recidat; nec enim credere fas est, illorum sine consensu, quorum intererat, perniciosissimum hunc venditionis contractum esse celebratum. Nostrò tamen iudiciò extrema quæque prius experiri oportuisset, quàm cum damno irreparabili alienare immobilia. Sed factum infectum fieri nequit. Clavum, quem novenniò ferè tenuit, dimisit, & ad Parochiam Braittenthalensem secessit. Accidit paulò post ut ab Illustri *Carolo de Vöblin* in Illertissen requisitus Divina faceret in Vöhringen. Suavi Tityri fistulâ oves captæ jam non alterius sequi volebant modulamen avenæ; sed Reverendissimo Abbati Roggenburgensi Jacobo supplices factæ petierunt, ut à Vito deinceps in avita pascua ducerentur. Impetrato consensu, Abbatem resignatum Patronus præsentat Episcopo Augustano, ejusque in Spiritualibus Vicario, à quibus perbenignè curæ pastorali in Vöhringen immissus est, quam totis undecim annis administravit. Inde digressus caulam Tafertshofensem ingressus est, in qua nitidè purgatâ rursus aliquo tempore laboravit, donec ab ovibus discesserit, vocatus ad nuptias Agni. Discessus hora, dies & annus nullibi, discedentis commemoratio in Necrologio nostro 13. Martii notatur.

Scutum illius Abbatiale superius digonum, ultrâ medium descendens figurâ circulari terminabatur, in quatuor areas transversè partitum. Cephalica cyano tincta angelum referebat, extensis brachiis tria lilia ferentem: centrica in argento geminum rubens cor exhibebat: umbilicaris aurea triplici latino S. conspicua erat, perigea demum argentea corde rubeo in medio collocato notabatur.

§. II.

De causa Corporis Insaffiatici.

Causam hanc, ut diximus, currente duntaxat calamo perstringemus, ne frustra longius occupare possit spatium, rebus domi nostræ natis destinatum; præsertim cum vix aliquid juvet, crambem recoquere, vel prima vice ad nauseam usque inspidam. Igitur paucissimis Lectorem Benevolum docemus, Serenissimum Archiducem Austriae & Marchionatus Burgovienfis Dominum territorialem amicabili compositioni inter partes litigantes faciendæ aures & manus dedisse anno 1583. ut verò dissidentes eò felicius convenirent in unum, & hic jurâ sua manerent inviolata, ibi privilegia facta tectaque persisterent, Arbitrum causæ elegit Reverendissimum Principem & Ordinis Teutonici Magistrum, Virum ad omnia summa natum, & miræ in pertractandis feliciterque enodandis negotiis maximi momenti dexteritatis.

Enimverò vel æquitati causæ suæ, vel omninò æquissimæ Themidi diffidere dici potuisset Corpus insaffiaticum, si talis tantique Viri arbitrio se suaque committere detrectasset. Quamprimum igitur à Serenissimo Archiduce Austriae Reverendissimo huic Magistro Mediationem detulit; in ipsum etiam ceu Mediatorem compromisit Corpus insaffiaticum. Quare ut delato sibi muneri Mediator quantocyus faceret satis, non distulit rebus facere initium, indictò ad diem Decembris tertiam publico congressu, Donawerdæ celebrando, ut ibidem utraque parte audita optimum ad justitiæ leges ferret iudicium.

An majori cautelâ & prudentiâ comite Romanus olim Senatus, quem Cineas regius Pyrrhi Legatus congregationem Regum prudentissimorum dixit, in decidendis causis procefferint, penes Lectorem iudicium esto. Interim ut ea quoque, quæ suarum erant, partium, Actor seu Corpus insaffiaticum ad amussim expleret, ordinatis in congressu quodam Augustano iis omnibus, quæ ad rem factura videbantur, in Deputatos, Donawerdam abituros, electi sunt Reverendissimus ac Celsissimus S. R. I. Princeps &

Episcopus Augustanus, DD. Marquardus, Reverendissimum Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Augustanæ, Reverendissimi S. R. I. Prælati Cæsarensis & Elchingensis, Perillustres Domini, Joannes de Stein in Jettingen locò Eglofi de Riedheim in Rempshardt & Marquardi de Freyberg in Haldenwang, utpote qui dimissionem impetraverant, Marcus L. B. Fugger, Christophorus Rechling in Horgau: Civitates Imperialis Augustana & Ulmenfis, ac denique Arbogastus de Schellenberg in Münsterhausen, & Carolus de Freyberg in Unter Raunau, omnes per litteras rogati.

Porrò quid in illo congressu Donawerdano statutum fuerit, ignoramus; stabile nihil esse conclusum, exinde concludimus, quòd integrum vix non triennium abierit, donec in publicum prodierint articuli quidam, quos ab omnibus aliis discriminat adverbium *Interim*, & usque hodie receptò vocabulò nominantur *Interims - Mittel*. Labor omnino supervacaneus foret, pleniorum de istis articulis hîc inferere explicationem, cum neminem judicemus tam esse peregrinum in Israël, hodieum in nostris Dicasteriis ad litteram & sensum illorum ferri judicium, terminari lites, exortas sopiri dissensiones, jus cuique suum illæsum conservari. Cæterum ex istis dimetiri licet, quàm lento & verè testudineo, quod juridico incedit, pede procedat.

§. III.

Annotationes.

Duplicis in hoc Capite Episcopi Augustani fit mentio. Unus Marquardus de Berg erat, numero quinquagesimus octavus, electus anno 1575, mortuus 28 Januarii 1591. Successor ejus Joannes Otto de Gemmingen electus anno 1591. obiit 6. Octobris 1598. porrò de Marquardo notandum, quòd fuerit antiquissimæ Suevorum familiæ de Berg ultimus, J. U. Doctor, Canonicus Moguntinus, Summus Præpositus Ecclesiarum Cathedralium Augustanæ & Bambergensis, denique per viam Inspirationis in Episcopum electus, nondum Sacerdos. Unde primam incruentam Hostiam 1. Januarii 1576. litavit Augustæ præsentè Alberto Duce Bavarix, 15to ejusdem mensis Dilingæ in Sacello arcis à Proepiscopo Augustano Michaële Dornvogel consecratus. Turrim arcis Dilinganæ restauravit, altius erexit, & novo testo ornavit. Tumulus jacet in Sacello aulico Dilingæ.

Electus in Mediatorem causæ controversæ vocabatur Henricus ex antiquissima & nobili familia de Bodenhausen, Magister Ordinis Teutonici trigessimus nonus, sed quartus, qui, postquam Albertus Marchio Brandenburgensis ejurata religione Catholica nefarias cum Dorothea Daniæ Regis filia celebravit nuptias, & Lutheri dogma secutus, Ordini Borussiae furripuit, Mergenthemii in Franconia residere coactus est.

Articulorum, qui *interims - Mittel* vocantur, hæc origo fuit. Privilegium Maximiliani de anno 1492, utraque pars litigans tanquam sibi favorabile pro se allegabat. Cum autem sic hæere inciperet tota controversia, quidam articuli sub mediatione præfati Henrici, Ordinis Teutonici Magistri fuere propositi, ab utraque parte *interim* observandi, usque dum tota controversia terminaretur per compromissa.

Anno 1582. Rudolphi II. Imperatoris Privilegium usuraria Judæorum Commercia iteratò prohibens, per Lambertum Bomgarter Notarium Cæsareum, Consistorii & Judicii Ulmenfis Procuratorem juratum & Civem ibidem in locis & Ordine sequentibus promulgatum est: 18. Aprilis Gynzburgi. 19. April: horis antemeridianis Ichenhusii, pomeridianis in Hochenwang. 20. April: de manè Burgovii, vespere in Scheppach. 21. April: manè in Binswangen, meridie in Bittenwisen, vesperi in Emersacker. 22. Aprilis ante prandium Aurbaci, circa horam duodecimam in Steppach, sub tertiam in Kriegshaber. 23. Aprilis Pfershemii ante prandium, post in Leüttershoven. 4. Maji à meridie Neoburgi. 5. Maji de manè Krumbaci ratione Judæorum Hirbensium, sub vesperam Thannhusii. 6. Maji in Vishach & Immenstetten. 26. Maji in Orsenhausen & 27. Erbaci. 1. Junii Osterbergæ. 10. Julii Altdorfii ad Vineas. 11. Ravenspurgi. 17. in civitate Wangensi. 18. coram Judicio provinciali in Wangen. Denique 24. Augusti in festo S. Bartholomæi Apostoli Roggenburgi, ubi profectò ejusmodi Decretum Cæsareum vel maximè desiderabatur, ne ulterius ab hac humani generis lue damnificarentur subditi, qui juxtà Diarium Reverendissimi Viti solis Judæis debebant 30000. florenorum.

Jacobus Werckhmann, Abbas XIII.

§. I.

Quale fuerit Jacobi regimen, & quando mortuus.

Vito liberè cedente, pedum & Mitra cesserunt Jacobo, præsentibus Reverendissimis Abbatibus, Michaële Urspergenſi Electionis Moderatore, Mathia Minoraugiensi, & Ludovico Sorethenſi, canonicè electo 24. Augusti anno 1589. jure homagii Subditos sibi obſtrinxit die Septembris septima; actum hunc suâ præſentiâ solennizarunt Reverendissimi Præsules Michaël Urspergenſis, Georgius & Vitus, uterque resignatus, ille Urspergenſis, hic Roggenburgensis. Patria Jacobi Sorethum fuit, ubi propè Candidos adolevit, inter Candidos Roggenburgi in Abbatem excrevit. Literarum amator tenerrimus, litteratorum fautor præcipuus, non pepercit sumptibus, ut viros haberet eruditos. Unde quot annis Fratres suos ad celeberrimum omnigenæ litteraturæ Dilinganum emporium emisit, qui nunquam non scholastico pulvere gloriosè fordidi ad lares suos redierunt. Ex his Michaëlem Probst Successorem, Simonem Maurer, Joannem Kopp, & Hieronymum Utler S. Lucius vidit Abbates laudatissimos: Churwaldia verò Michaëlem Jäger, Joannem Buck, Casparum Keckh & Georgium Häberle habuit Administratores solertissimos. Sic ad pulpita Musarum gloriosè, ac minus laudabiliter ad mensam nummulariam sedit Jacobus. Nam Viti premens vestigia 16. Augusti anno 1584. pagum Zaisertshoven venditione vertit ad alienos, onere de ligno prospiciendi alienatis rursus Roggenburgo remanente.

Venditionem suo modo compensavit emptio, aut saltem Jacobi emendavit factum, non sine consensu Protectoris Serenissimi, Patris Abbatis Reverendissimi, Vicarii Generalis amplissimi factum. Jam anno 1556. jus Patronatûs ad Parochiam Christertshovensem unâ cum juribus & bonis eidem annexis venum obtulerant Nobiles *Carolus & Michaël de Welden*, sed repulsam tulit uterque. Id qua de causa factum, non est nostrum divinare. Crambem, licet antiquam, Roggenburgo tamen magis placituram *Dietricus de Horben in Kyngenberg* Sac. Caes. Majestatis & Serenissimi Archiducis Austriae Ferdinandi Consiliarius, & hujus per Marchionatum Burgovienſem Supremus Præfectus recoquere, Jacobus autem noster super cibo isto, qui levissimus videbatur aliis, nequaquam nausare cepit, etiam de arrha jamjam locutus. De felici rerum successu nil dubitans, Dietricus ut pretium majus reciperet, extollere parochiam, laudare incorporata bona novit perbenè, non tamen subicit onera, quòd videlicet quivis pro tempore existens Pastor annuatim Collatori scaphas octo filiginis mensurâ Memminganâ mensuratas pendere, 40 insuper aut 56. florenos sub titulo cujusdam reservationis solvere teneatur. Pretium proin exegit maximum, paulò post descendit ad majus, denique contentus minori. In hoc rerum articulo optimum fore censuit Jacobus Abbas, si manus ultima contrahentium negotio admoveretur in Monasterio nostro. Verùm quia negotia aliò vocabant Dietricum, ut præſens huic vacaret, delegavit filium suum Georgium de Horben, quocum 15. Martii 1595. contractus omnimodò & perfectè initus est, dum Abbas supra duo florenorum millia sexcentos solvere promisit, Georgius centum in paratis pecuniis petiit, cæteros ad censum annualiter præstandum reliquit. In diebus illis parochiæ præerat *R. D. Joannes Buchschueſter* Clericus Sæcularis, qui pro dolor (& Clericis caro sua domesticus inimicus est) non quidem ultra crepidam sapuit, sed omnino desipuit, amore captus ædituæ. Ut scandalum brevi migraret ex animo plebis, Plebanum scandalosum procul ab oculis fieri petiit novus Ecclesiæ Patronus, Jacobus Abbas. In vota petentis descendit Officium Augustanum, & ab officio suo Joannem amovit ad turpia Dinæ amoribus motum. Erat proin Joannes iste de Venerabili Clero sæculari novissimus Apostolorum, in cujus locum subintravit Pastor candidus è gremio Roggenburgensi nominatus.

Plura de Jacobo non habet, quæ referat, calamus. Quiescit ergò, quoniam & Abbas ad requiem abiit æternam anno 1610. Abbatiale Scutum quod attinet, supra digonum, infra semicircularare fuit. Transversè bis sectum tribus areolis constabat: superior usque ad centrum Scuti argentea virum referebat nigris vestitum, & tres aristas (Monasterio à nomine congenitas & usque modò in sigillis tam Abbatis quàm

Convenit exprimi solitas) manu ferentem : in altera , quæ carulea est , tres stellæ micant : infima ex auro soleam ferream in medio , cum clavo eidem perpendiculariter supposito , in cuspide collocato exhibebat.

§. II.

De Statu Ecclesiarum S. Lucii & Churwaldiæ.

Mitra Sancti-Lucensis invisas exosa tenebras Caput , super quod quiesceret , annulus , in quo scintillaret , ambiabat digitum. Sedit illa super Caput Matthæi , innuavit se iste digito Agricolæ. At neque Matthæus homo erat ambitiosus , ut tiam caput ambientem æstimaret , neque Agricola diu superbire voluit annulo , qui manum suam noverat esse natam aratro. Igitur Matthæus Agricola primò Canonicus Roggenburgensis , dein Administrator , tandem electus annò 1597. Abbas S. Lucii , depositâ mitrâ , Roggenburgum rediit 1599.

Matthæum secutus est Simon Maurer , itidem ex Canonico Roggenburgensi Administrator , ex Administratore Abbas S. Lucii. Desponsatus absenti , in præsentis Sponsæ amplexus involare unicè gestiebat Simon. Neque à proposito deterrebat difficultatum lapis , qui inter Alpes plurimus occurrebat. Hunc ut feliciter moveret , Mitratos Provinciæ Sueviæ Patres in partem laboris evocavit , quibus suam quoque operam pro recuperanda S. Lucii Abbatia addixit Zelosissimus Abbas Canonici Wilthinensis propè Oenipontum in Tyroli. Secundavit vota Patrum Deus ; quippe in Transactione Lindaviensi , à Reverendissimo & Serenissimo Archiduce Austriæ Leopoldo cum delegatis Rhætiæ Confœderatorum Commissariis inita , cæteros inter articulos conclusum est , omnia illa , quæ circa bona Ecclesiastica olim per vim à Rhætiis attentata fuerant , nulla esse & irrita , consequenter ablata unâ cum Monasterio S. Lucii denuò Canonicis Præmonstratensibus restituenda. Sed moras traxit executio , quia stomachabatur injustitia , parere iusta præcipienti , & reddere injustè sibi parta. Igitur suam interponit auctoritatem Reverendissimus & Illustrissimus DD. Alexander Schappius , Episcopus Campaniensis , S. Sedis Apostolicæ ad Helvetos & Rhætos Nuntius , & Curia tunc subsistens tam fortiter suadet , tam feliciter restitutionem non differendam persuadet tribus communibus Rhætiæ Ligis , ut publicum & authenticum restitutionis ac installationis Instrumentum erexerint , quod incipit : *Nos Præsides & Oratores Fœderis , ditionis , que Mariensfeldensis in Conventu Curia congregati fidem universis facimus , notumque reddimus. Cùm inter Reverendissimi Principis ac DD. Leopoldi Archiducis &c. Dominos Commissarios ex una parte , ex altera verò inter Delegatos à Communibus tribus Ligis &c. &c.* Peracta hunc in modum Simonis Abbatis immisione , ipsius quoque Monasterii & templi actualis traditio subsequuta est. Sed , prò dolor ! utrumque ab insultantibus fidei Catholicæ adversariis adedè devastatum & profanatum fuerat , ut non nisi ingenti pecuniarum summa ad restaurandum opus fuisset necesse. Ad hæc , qui sanctè promissi fuerant , Censuræ , redditus , bonaque immobilia ab injustis possessoribus nequaquam sunt restituti. Cùm igitur Simon Maurer domum Domini reædificare non valeret , ad locum , unde venerat , discessit , ibique paulò post non sine suspitione propinati à quodam Pretigio veneni decessit , postquam Sancti-Lucensibus Beneduri laudatissimus & melioribus fatibus dignissimus Abbas præfuisset annis viginti & uno.

Ultima anni dies Sylvestro Pontifici Maximo sacra est , ultimus , qui Sacris Pontificalibus gloriabatur Churwaldiæ , Sylvester fuit. Professus ad S. Lucium in Præsulem postulatus à Jacobo Abbate nostro , anno 1589. die 29. Januarii investitus est. Cognomine *Schrof* ad Scopulos verè allisit Churwaldiam , cui per annos decem plùs obfuit , quàm præfuit. Unde Sylvestro in pace deposito , mitram depauperata domus posuit , & se Administratoribus supposit , quorum primus erat Michaël Jæger Canonicus Roggenburgensis.

§. III.

Expediuntur brevi calamo , quæ hoc & sequenti tempore in Causa Corporis Insaffiatici acta.

Ut Causa hæc satis odiosa nostrum non frangat calamum , nos frangemus filum , ea tantum obiter notando , quæ sequioribus acta sunt annis. Anno 1603. Præsfecti Bur-

Burgovienses insimulantur, variis modis & artibus elidere ac eludere articulos ab utraque parte initos. 1619. in novis Comitibus statuuntur nova remedia ad retundendos insultus. Anno 1653. peremptoriè postulatur Fridericus Abbas noster, ut quotam suam nongentorum florenorum solvat, quatenus stipulata viginti florenorum millia Ferdinando Archiduci absque ulteriori mora extradi possint. Porro hæc pecuniarum Summa Serenissimo Archiduci eo ex capite adpromissa est, quod filium processus, ad Judicium Cameræ Imperialis delati, ruperit, & articulos ab interim dictos pro futuris perpetuis temporibus confirmaverit. Ex quibus liquidò constat, quàm perniciofa crumenis hæc causa extiterit, ut propterea mirum videri nemini debeat, Reverendissimum Bonaventuram nostrum ejusdem fuisse hostem infensissimum.

Eodem anno novus cum Serenissimo Archiduce Carolo tractatus initus est super interim-articulis. Anno 1657. Augustæ consultatum denuò super quibusdam gravaminibus, ad quæ tollenda Serenissimi Commissarius suavit, Infassiatoci denuò quotam aliquam pecuniariam traderent, secus jura Burgoviensia vi denique fore tuenda. Igitur stipulata sunt 9000. florenorum, ita quidem, ut, priusquam pars media solveretur, ratificatio extradatur, resolutio autem super quibusdam aliis punctis, typo mandatis, ante solutionem residuæ quantitatis. Anno 1658. die 28. Januarii venerunt litteræ Oeniponto, quibus invitabantur Infassiatoci, vellent ibidem per Deputatos comparere 26. Martii, ut tandem aliquando differentiis meta poneretur. Cùm autem Infassiatoci exciperent, ejusmodi delegationem facere metas suæ potestatis excedere, eo quòd causa concerneret etiam Principes immediatos & liberos Imperii status, secundis litteris Oenipontanum regimen insinuavit, Serenissimum Archiducem, nisi dictis die, hora, & loco adesset Deputatus, aliis demùm adminiculis Jura sua defensurum. Utrum dein compositio quædam fuerit subsequuta, nec affirmare nec ausim negare. Illud liquidò constat, etiamnum hodiè tricus non esse finem, & fors duraturas, donec mundi finis aderit. Superfedemus igitur cæteris, utpote ex obliquo tantùm Canoniam nostram respicientibus, & in unoquoque Cœnobiorum Archivio facilè inveniendis. Non tamen prætermitemus ea, quæ singillatim concernunt Imperiale Monasterium nostrum. Convertimur ergò ad domestica.

CAPUT XIV.

Michaël Probst, Abbas XIV.

§. I.

Michaël Abbas Zelosissimus.

Hic vir hic est, quem ore sexcenties reduplicato nunquam satis dilaudare poterit Roggenburgum. Natus Krumbaci, oppidò duabus à Roggenburgo horis distante, à parentibus dictus est *Probst*, bono omine, fore ut aliquando salutareretur Abbas. Mufarum lacte benè potatus, moribus verè lacteis imbutus, non lacteam sed spinis signatam & à Deo - Homine præmonstratam cum Præmonstratensibus inire gestiit Roggenburgi Viam. Virum gravem, licèt nemini gravem, prætulit juvenis. Poëtica lyrâ eruditè cecinit, è rostris fortiter dixit, ad pulpitem profundè docuit, Theologica ad fundum usque edoctus in Athenæo Dilingano. Ad officia quævis natus, ad varia est destinatus, domi Cellarium utilissimum, foris in Braittenthal Pastorem Zelosissimum, Churwaldiæ Administratorem solertissimum agendo, ut proin utroque cæcutiisset oculo Roggenburgum, si, dum morte clausit oculos Jacobus, suos ad alium convertisset, præter Michaëlem. Itaque pro meritis suis amplissimis in Abbatem Amplissimum electus est anno Salutis, & Canonix nostræ ob electionem talis tantique Viri verè salutari, Millesimo, sexcentesimo, decimo, die Mensis Martii nona, præfutura inter Martios etiam furores feliciter. Electioni præfedit Reverendissimus D. Joannes Abbas Urspergensis, assistebant Reverendissimi DD. Balthasar Rothensis, & Martinus Sorethenfis Abbates.

Primum prima decent, primum Michaëlis regimen auspicatori principium fuit. Nempe zelus domus Dei comederat Abbatem, ut solam Dei gloriam sitire videretur. Monumenta certè reliquit talia, qualia Roggenburgi visa sunt nunquam, quia ex omnium sententia ad Sanctissimi Patriarchæ nostri Norberti formam optimè elaboratus, omnem in eo curam posuit, ut, quæcunque vel mediatè vel immediatè Divino servitio consecrari tolerent, & pretiosa & splendida forent. Calicem argenteum auròque

obductum miræ magnitudinis, insigni arte & fusi præcipuè operis decore conspicuum fieri curavit anno 1614. cui anno mox sequenti alium arte & opere similem sed paulò minorem adjunxit. Primum etiamnum asservat servabitque Roggenburgum in perpetuam Præfulis memoriam.

Anno 1628. multis expensis in honorem S. Crucis aram extruxit, quam Gustavus Adolphus Sueciæ Rex artis esse miraculum dixit, suisque severissimè præcepit, ut illæsum atque intactum relinquerent. Neque Gustavo soli sed & omnibus, quotquot gnari rerum artisque æstimatores viderunt, ab eminenti artis sculptoriæ dexteritate & personarum, ut loquimur, ad vivum expressarum varietate admirationi fuit, à pede usque ad Ecclesiæ caput pertingens. Id modò dolemus summoperè, quòd operi æternitate dignissimo, sed tinearum dentibus corroso locus esse non possit in Ecclesia recens ædificata. Eiusdem Praxitelis artificioso scalpro elaborata in Choro posuit sedilia Canonicorum Deo laudes cantantium, quæ ex parte dextra Sanctorum, è sinistra Sanctarum imaginibus affabrè factis condecorantur. His adjecit quatuordecim Statuas majores eadem manu & arte è ligno sculptas, Christi Domini scilicet, Apostolorum & Evangelistarum, æquali ex utraque parte ordine arcubus inferioris fornicis dispositas, & per totam Ecclesiam divisas. Artificium posthumus quoque stupebit oculus. Nunquid magna dicimus? sed his majora percipite, non nisi Præfulum maximò dignissima opera. Organum in odæo posuit numeris omnibus absolutissimum, quod totidem linguis, quot fistulis stanneis, in laudem Authoris amplissimi vocale per sera resonabit sæcula. Ipsum aded templum detractis senilibus rugis juvenescere docuit, dum fornicem imposuit admodum venustam. Tantus pro gloria Domûs Dei Zelus propriæ domûs limitibus coarctari non valuit, etiam foras progressus. Namque Mindelzellæ Ecclesiam parochialem, à Canonico Urspergenfi administrari solitam, altari perquam eleganti ornavit anno 1631. die 25. Junii.

Hæc pro decore Domûs, alia fecit, ut cum decore omnia fierent in domo Dei Quem in finem Canonicorum auxit numerum, ne laus Divina minueretur. Insignis porrò Mariophilus à cultu filii ad honorandam ejus Matrem & oculos & animum coniecit, diutino & non frustraneo labore defudans, ut A. R. P. Joannes Göttert SS. Theologiæ Magister, Sacri & Celeberrimi Ordinis F. F. Prædicatorum per universam Germaniam Provincialis facultatem concederet, in Ecclesia Ingstadiana erigendi Marianam Sacratissimi Rosarii confraternitatem. Ad opus hoc perficiendum ab A. R. P. Thoma Saltner Conventûs Kirchemiensis Priore deputatus est Venerabilis P. Conradus Hefs ejusdem Ordinis & Conventûs, ut prædictam B. V. Mariæ Congregationem Ingstadio implantaret, arâ summa eidem destinatâ, eo quidem pacto, ut Rmo. DD. Michaëli & ejus Successoribus libera deinceps maneret potestas, quoscunque Confraternitati immatriculandi, additis omnibus gratiis, privilegiis ac indulgentiis huic Archi-Confraternitati concessis. Quod profectò opus dixerim tot encomiis celebrandum, quot ultra sæculum eloquentissimæ in Laudes Mariæ Panegyres sunt dictæ, aut Zelosissimæ in peccatores Philippicæ detonuerunt. Utque sacris exedris nunquam deesset eloquentissimus Demosthenes, subtilis Aristoteles, aut profundissimus Alensis, purissimas omnigenæ scientiæ undas Suos haurire voluit de fontibus Dilinganis, unde domum redierunt aliqui temporibus laureâ redimitis, quos inter eminuit Fridericus Rommelius, dignissimus Michaëlis Successor.

Haud minoribus pietatis ac reverentiæ flammis in Sanctissimum Patrem suum exarsit filiorum devotissimus. Cùm enim anno 1617. Deo annuente, Cæsare promouente, Abbate Montis Sionæi in Prag urgente, sacra lipsana Sanctissimi Patris nostri Norberti olim Magdeburgensis Archiepiscopi & Germaniæ Primatis, quinto jam sæculo Magdeburgi dilitescentia, ex Protestantium maribus erepta Pragæ Bohemiæ Metropoli transferrentur, eorumque solennissimæ introductioni dies secunda Maji esset destinata, & Reverendissimus Joachimus Abbas Rothensis cum cæteris almæ Provinciæ Patribus capitulariter Roggenburgi congregatis statuisset, quemdam ablegare, qui nomine Circariæ Suevicæ Sanctissimo Patri debitum haberet honorem, Michaël Abbas Christophoro Abbati Minoraugiensi, in quem fors cecidit, socium adjunxit Fridericum Rommelium Subpriorem & SS. Theologiæ Professore, qui linguâ duplici sed simplici corde pro Roggenburgo honoraret S. Hospitem è regione longinqua adventantem. His vel obiter consideratis nunquid benè dicimus, quòd Michaël fuerit Abbas Zelosissimus. Jam, si placet, consideremus utilissimum.

Michaël Abbas utilissimus.

Non ita prosperatus est Laban in bonis suis, vigilante ad gregem Jacobo, ut Roggenburgum ditescere, sedente ad clavum Michaële. Argum sefellit Cacus, qui dormiente Pastore rapuit vaccam; oculis Abbas noster leonis in morem dormivit apertis, non tantum ut nemo raperet bona, sed etiam ne ulla præteriret occasio, augendi possessa. Quare ut caulam haberet bene custoditam, quæ largâ manu concesserant Imperii Moderatores, renovata, confirmata, dilata voluit per Mathiam I. Rudolphi II. Successorem. Justa petenti non defuit Imperator, qui sub augustissimi sui Nominis umbra jam anno 1612. tutò quiescere publicis litteris testatus est omnes Roggenburgo concessas gratias, immunitates, Litteras, privilegia, judicia, Vectarias, Dominationes, Vineas, Aquæductus, pascua, prata, sylvas, piscinas, NB. *gejaidt*, fructus, Census, Vectigalia, observantias, prout hæc omnia prima vice confirmaverat Maximilianus I, adjectâ eadem pœnâ 20. marcharum auri puri. Eodem anno & die confirmavit etiam Privilegium de exemptione fori, excipit tamen Mathias res & Casus illos, qui in Maximiliani I. Ordinat one Judicii aulici Rotwilani titulo quinto partis secundæ exprimuntur. Æquè facilem in confirmandis Privilegiis nostris expertus est Ferdinandum II anno 1627. quod concernit Protectorem & Conservatorem Monasterii, is sub Michaële fuit Ferdinandi Archiducis filius natus minor Carolus, S. R. I. Marchio Burgoviensis, Landgravius Nellenburgensis, Comes de Hochen-Rechberg, Veldkirch, Bregenz, & Hochenegg, qui litteras protectionis anno 1611. communicavit Roggenburgo. Litteris istis inserta legitur copia Rudolphi de anno 1586. 28. Julii, in qua Conservatorium transiit in Ferdinandum Archiducem sub sequentibus conditionibus, etiam à Carolo servandis. 1º. ut Conservator Abbatem, Priorem & Conventum Monasterii nomine Cæsaris & Imperii per decennium protegat atque defendat. 2º. quo non obstante sit & maneat Roggenburgum Status ac Monasterium Romani Imperii. 3º. ut Conservator eo, quo reliquos Marchionatus Burgoviensis Infassiatos, modo foveat, novis molestiis, vectigalibus, equis, hominibus, canibus, aut alio quovis modo non oneret. 4º. pro Conservatorio annuatim pendantur quindecim floreni.

Sic itaque repagulò januis obductò, in bonum Cœnobii sui negotiari capit Michaël, jam steriles elocando pecunias ad censum, jam varia bona coëmendo, inter quæ, prætermisiss minoribus, eminebant tria prædia rustica Niderhusii, Roggenburgo per sexies mille & obtingentos florenos incorporata; item aliud in Braittenthal cujusdam Nobilis de Erolzheim ad hastam propterantis. Muros deinde Collegii nostri tum vetustate collapsos tum bellorum motibus concussos restauravit. Novum insuper ædificium idque satis amplum, Canonicorum suorum habitaculis destinatum (nos *Dormitorium* vocamus) à fundamentis erexit; aulam verò, ut vocant, actibus publicis & Disputationibus destinatam bellè exornavit, ac tabulato superius subtili è ligno arte & opere mirando. Crederes, sic exhaustum iri Abbatis marsupium; sed falleris; namque domum suam ære alieno gravatam magna ex parte levavit. Ubi ubi demum onus quodcunque remove potuit, in utilitatem Canonice respiciens, absque ullo personarum respectu fecit. Unde molestias à Carolo Monasterii Conservatore causatas æquò tantisper animò tulit, & hinnulis equorum hyberno tempore liberaliter in grangiis suis & locum indulfit & pabulum, nudis gratiarum & benevolentie promissis compentatum. At cum Serenissimus Princeps vice quadam insinuaret, se quadraginta quinque equis stipatum ad dies octo venandi gratiâ Roggenburgi commansurum, intrepidè respondit Abbas, hospitem fore gratissimum, si prius de avena prospiceret equis. Porrò eidem Principi pro defensandis Canonice suæ juribus nec latum unguem cessit unquam. Eadem animi libertate sese opposuit; cum multo milite pagos & villas gravari cerneret, ægerimè persuasus, ut quadriduo saltem tectum cum foco indulgeret. Nil effrons fingo, si bifrontem effingo Michaëlem, qui præsentia simul & futura oculo haud fallente inspexerit. Vix Germaniæ fores pulsavit Bellona, jam præveniente manu sollicitabat & impentè rogabat salvam ædibus suis guardiam, & rebus aliò transvehendis immunitatem à vectigalibus, quam eo ipsissimo die impetravit, quo Gustavus Adolphus volitantibus per æra signis victor civitatem Augustanam ingressus est, milite undequaque ad opimam prædam evolante. Restat igitur, ut cælo vix non labascante minimè nictantem intueamur Atlantem,

Michaël Abbas fortissimus.

Sed heu! quò me malus abstulit error? profundo sine fundo immergor, dum tempora Gustavi commemoro. Vel sola cogitatio crines erigit, frontem obnubilat, in lacrymas cogit oculus, pallorem inducit genis, verba medio truncat in gutture, currentem sistit calamum. Ergò ferrum date, ut stylò ferreo aëno describam tempora. Absit autem à calamo, ut tentet exprimere, quàm dirè Germaniam universam presserit, oppresserit, suppresserit infanus Martis Suecici furor. Non tantum ululant Jeremiæ threni, quantum lamentantur pennæ, quotquot in describendo calamitoso hoc patriæ excidio desudârunt, de quo illud Poëtæ Sulmonensis jure dicitur: *hæc facies Trojæ, cùm caperetur, erat.* Nos, quæ domi nostræ nata sunt, recensemus mala. Annus circiter suprâ millesimum sexcentimum trigessimus secundus fluxerat, cùm in viciniam in d & lares nostros penetravit miles Suecicus, ferro & igne depopulatus quælibet. Non fanis, non profanis parvitum, sævitum æqualiter in omnes, lactentem & senem edentulum, focrum & nurum, filiam & Matrem, sororem & fratrem. Lapidés Sanctuarii dispersi, muri quaquaverfum diruti, Sacerdotes gementes, in d huc & illuc profugi, adeò ut P. Ludovicus Vogl Prioris simul & Pastoris in Ingstetten munere fungi coactus fuerit: Abbas è terra sua, tot laboribus culta, tanto sudore rigata exul Beneduri, civés & subditi dirissimè excarnificati, in cute luit, quisquis non habuit in ære, quo ferrum cervicibus arceret. Dies me deficeret, si omnem militis Sueci barbariem commemorare vellem. Ex unius alteriusve clamore Perillum cognoscite. *Andreas Dofer* per annos complures Monasterii nostri coquus à quodam Suecò graviter primò percussus, dein immisso ori ejus baculo, magnam aquæ copiam violenter infusam coactus bibit, variè demum ad mortem usque tortus, aliquot hebdomades superstes tandem inter gravissimos dolores occubuit. 22. Augusti 1633. *Cordula Klingin* conjugata de Schleichbuch utramque manum grandioribus clavibus sibi perterebrari doluit, & ipsa post hebdomades aliquot mortua 9. Julii 1634. Quos autem è medio non tulit ferrum, sustulit fames aut pestis, gemina Martis pedissequa. Sic enim testatur Necrologium Ingstadianum, omnes, quotquot ab anno 1633. usque ad annum 1636. obierunt, aut fame aut peste horrenda defunctos, adeo ut Liber citatus Ingstadianos referat ducentos & nonaginta sex, tum Weiffenhornii & Biberaci, tum alibi tumulatos, Reverendissimo Abbate interim in exilio suo sub malorum vi ingemiscente. Sedatis non nihil turbis, post quadriennium denique ad filios magna ex parte adhuc dispersos rediit Pater, sed præter tristes ruinas, bellique deplorandas clades, quibus omnis Præfulis labor periit, omninò vidit nihil, dum Roggenburgum venit, sed Roggenburgum in Roggenburgo non invenit. Falleris autem, quisquis putas, Michaëlem, cujus vultus primo deturpatæ Sponsæ aspectu concidit, etiam animo cecidisse. Ut fulminantes caloribus globos aut nubes sævum immugientes non metuit avium rex, ita Michaëlem gravissima non perterruit ruina. Vires equidem destituere senem jam annos sexaginta septem habentem, virtus tamen non dereliquit juvenem animum. Igitur animosè rem aggreditur, illata Canonix suæ damna incomparabili fortitudine reparare nititur, pristinum Sponsæ decorem restituere totis conatibus molitur. Triennio opus urget fortiter, labori instat alacriter, cùm senectus, quæ ipsa est morbus, opus imperfectum relinquere jubet auctorem perfectissimum. Quare, cùm ea tunc tempora essent, quæ vel aënum hominem, prout ipsemet conquestus est, frangere potuissent, eos, quorum intererat, instantissimè sollicitat, onus Abbatiale septuagenario deponere liceat, qui etiam perspectis cognitisque, quanta Præfulis optimi dexterrimique virtus tolerasset, qualia laudatissimi regiminis sui tempore patrasset, inter plurima laudum encomia petentis annuerunt precibus, & emeritissimum (sic Instrumento Resignationis inseritur) a munere suo absolverunt anno 1693. die 5. Decembris, annum deinde adhuc integrum superstes, cùm singula disposuisset quàm optimè, desideratus omnibus, malis quibuscunque etiam Marte superior, sola morte inferior cecidit 15. Decembris 1640. ingentem à morte sui memoriam relinquens. Sepultus est propè Sacristiam in ipso sepulchro Reverendissimi D. Georgii Mahler Abbatis III, quem pro viribus æmulatus est.

Figura scuti Abbatialis superius digona, tum perpendiculariter ex utroque latere descendens in rotundum definit. Parmula transversè per centrum secta duabus areis constat; superior aurea Angelum refert, qui sinistra manu stateram tenet lancibus in æquo consistentibus, & dexteram protendit gladiò armatam; in inferiori cærulea tres aristæ candidæ è triplici colle viridi protuberantes conspiciuntur.

Michaëlis sollicitudo pro Ecclesiis Filialibus.

Qui tanta sollicitudine curavit Roggenburgum Matrem, nequaquam Filias ejus neglexit, Administratores submittens, omni laude dignissimos.

Primas inter Sancti Lucenses meretur Joannes Kopp, Canonicus & Prior Roggenburgensis Religiosissimus, Administrator denominatus anno 1630. Sexennium Benedicere egit, tum ad S. Lucium primus ascendit, ibidemque residere, locum possidere, Monasterii turrim, Chorum, Sacristiam & Capitulum restaurare cepit, Fundatoris nomine dignus & Mitra, quam Capiti imposuit annus 1639. sequenti verò ab Episcopo Curienfi Benedictus, vix non ipsum benedictionis diem vitæ habuisset ultimum, nisi divino adjutus auxilio insidias & manifestum mortis periculum, quod duodecim larvati tenebriones paraverant, feliciter evasisset. Vindictam Joannes reliquit Deo, qui scelus vindicare non distulit; unus enim ex Coriphæis Prædicantis filius, occiso fratre suo ejusdem criminis duce ac socio, in fuga salutem quærere coactus, velut Cain à facie Domini profugus delitescere debuit. Cæterum ea sub Joanne fortuna Cœnobii fuit, ut alii ad Professionem admitti, alii foràs ad studia dimitti potuerint, quos ipsemet Fridericus Abbas Roggenburgensis Dilingam duxit, ibique præsentavit. Vitæ finem Joannes fecit anno 1661.

Inter Churwaldiæ Administratores, fata Caroli Berz commemorari merentur. Is anno 1614 constitutus, etsi Monasterium, potissimâ bonorum parte ablata, valdè gravatum invenerit, spiritualia tamen & temporalia, quantum afflicta patiebantur tempora, tam sedulò curavit, ut eximiam à Simone Maurer Abbate Sancti Lucensi laudem tulerit. Sed spem omnem elusit præciditque tempestas non nisi ignem & grandinem in Caroli caput detonans. Etenim anno 1616. die 17. Octobris Toparcha Churwaldensis, Tschirtsenfes, Malixenfes, & Barponenfes Churwaldiam convocavit, ibique absque omni causa, & contra juramentum præstitum exposuit, Ecclesiam toti Communitati esse communem, indeque prædictorum pagorum incolis æquè ac Churwaldensibus jus competere, suffragia ferendi, ac Pastorem (Prædicantem) instituendi. Quod quidem bonorum avidæ plebi adedò suavit, persuasitque, ut proposita quæstione, & collectis ab iisdem votis, an Ecclesia Churwaldensis communis esset, reclamante propriâ conscientia id affirmare nequaquam horruerint, esto, velut murum æneum sese opposuerint Catholici, uno ore conclamantes: dictos tres pagos Tschirtsenfes, Malix, & Barpon propriam Ecclesiam & Prædicantem habere, ab iisdem ne obolum quidem aut in ædificationem aut reparationem Ecclesiæ Churwaldensis collatum esse, propria pacta & transactiones jus clarum dicere. Quin imò his omnibus etiam juramentò confirmatis, pertinaciter tamen contemptis, altera mox die (18. Octobris erat) omnia Ecclesiæ Churwaldensis bona mobilia descripsere, tum post aliquot horas ad trium pagorum acclamationes, per duos viros, quorum unus protestatione nequaquam obstantem coactus fuerat, P. Carolo significari voluerunt: actutum discederet; ita concordantibus votis conclusum esse, Churwaldiam desereret, & quæ secum attulisset, quantocyùs compacta asportaret. Ita illi, quos publica Instrumenta, proprio ipsorum sigillo munita, abstertere debuissent, ne vel in minimo Churwaldiam invasionibus suis affligerent. Interea cum dies inclinata jam esset, quidam pro Carolo intercessit, atque ægerrimè impetravit, saltem liceret abitum differre in crastinum. Manè autem factò, Zelosissimo Administratori, oblati ad incommoda itineris ferenda duobus florenis, migrandum fuit.

Carolò violenter extrusò, Jodocum Gantner Prædicantem immittunt, qui per annos tres cum dimidio illic commoratus, Dei maledictionem palam expertus est, spectris nocturnis diurnisque exagitatus, pecorum subitaneas mortes & agrorum sterilitatem passus; unde ad desperationem ferè actus loco cessit & regimini. Ad S. Regulam præco Evangelicus, ut ajunt, institutus à Magistratu, redivivis timoribus, & spectrorum renascentibus ideis adedò turbatus est mente, ut per fenestram se præcipitem dederit. In desertam Ecclesiam continuò Joannes Curienfis Episcopus induxit P. Georgium Häberle Canonicum Roggenburgensem de Patris-Abbatis consensu, qui terriculamenta ab hæreticis & malevolis venditata, & ab ingressu removentia, flocci faciens, fide munitus, & advolantium ad Campanile candidarum columbarum adventu præfago roboratus, risit nocturnos lemures, imò nullos vidit, audivit nullos, spectra enim, inquebat, veris possessoribus non solent insidiari, sed malis. Ad miraculum passim

divulgabatur habitatio pacifica P. Georgii in Churwaldiæ Cœnobio. Concurrerant ad illum vicini, vel famâ sanctitatis, vel studio curiositatis allesti, quos ille occasione dicendi arreptâ, de religione, de moribus, de fide erudiebat. Mansit autem Churwaldiæ annos duos, & locum denuò cessit Carolo. Post hæc Michaël Abbas indefessis Friderici Rommelli Subprioris sui laboribus tandem effecit, ut omnia feuda Monasterii pro caducis declarata fuerint, sylvâ cum pascuis Cœnobio adjudicatâ, & viâ publicâ per Conventum à sectariis aperta, denuò obstructâ.

§. V.

Annotationes.

Mathias Rudolphi II. Frater Rex Bohemiæ & Hungariæ vivente adhuc & volente Rudolpho, in Imperatorem verò electus est 3. Junii 1612. dum rebelles Bohemos armis subjicere parat, ipse mortis legibus subjectus est Viennæ anno ætatis 62. Christi 1619. postquam sexennio Imperium laudabiliter administraverat.

Ferdinandus II filius Caroli Archiducis Austriæ, & Mariæ Annæ Baviaræ, natus 1578. die 9. Julii, electus Rex Bohemiæ 29. Junii 1617. Hungariæ 1. Julii 1618 Romanorum 28. Augusti 1619. post victoriam Pragensem de Friderico Electore Palatino, qui per ludibrium Rex hyemalis scribitur, relata, Superiorem Palatinatum transtulit in Domum Bavaricam. Medios inter bellorum turbines obiit 15. Februarii 1637. ætatis suæ 59. Imperii 18. Princeps cæterorum omnium exemplar & idea perfectissima, sapiens, justus, & nulla unquam adversitate fractus, singulari pietate & Deo & hominibus factus amabilis, quin & hostibus terribilis, utpote qui pius formidabant orantem, quàm aperto Marte pugnantem.

Anno 1610. Henricus V. ex illustri familia de Knöringen, Episcopus Augustanus juxta Mantissam Stengelii LX Synodum Diœcesanam ad diem Octobris tertiam indixit, cui Reverendissimus Abbas Michaël cum procuratoria potestate interesse voluit P. Joannem Weh Priorem Roggenburgi.

Anno 1614. die 9. Novembris Ingstadii ex Jacobo Ilg & Anna uxore natus in lucem prodiit monstrosus infans, Joannis nomen in baptismo sortitus, ore satis horrido, scilicet exterius intusque patulis naribus, & labio superiori per medium scisso, rostellum quasi piscis habens subtus nasum. Obiit 1. Septembris anno 1615. postquam novem mensibus & 22. diebus vitalem persensit auram, feliciore fruiturus in cælo. Ejus Mater 22. Novembris 1616. similem fœtum, sed mortuam edidisse perhibetur.

Cum Sacra S. P. N. Norberti Lipsana summo Bohemiæ totius applausu, sub Augustissimis Ferdinandi II. Imperatoris auspiciis, post tot studia, exactissimas inquisitiones, erecta Instrumenta publica &c. in Montem Sion, seu Monasterium Strahoviense, prope Pragam translata fuerint, mirari satis nequeo, quod nescio qua sinistra suspitione, non dicam ratione permotus non nemo scripsit, à civibus Magdeburgensibus rogo injecta, atque in odium Ecclesiæ Catholicæ concremata fuisse. Reddò tibi, Lector benevole, è vernacula in linguam Latinam fideliter translata verba, quæ legi in Libello quodam, cui Titulus: *Neu erbehter Himmels-Schaz*, edito anno 1698. ubi fol. 226. Author ita habet: *Quàm vera hæc sint, damno suo experta est infelix civitas Magdeburgensis. Et enim posteaquam à Romano-Catholica fide ad novum dogma defecit, & paulò post odio & invidia stimulante eò processit, ut proprii sui Magdeburgensis Domini & urbis Patroni S. Norberti Archiepiscopi sepulchrum sacrilegè invaserit, ejus sacratissimum Cadaver & ossa extraxerit, extrâ urbis mœnia succenso rogo injecerit, atque NB. in cineres combusserit; veriam Divina Nemesis non diu tardavit; nam factum est (ut pius Sacerdos ipsis prophetasse dicitur) ut post annum civitas Magdeburgensis à D. Generali Tilli multo miute impugnata ex mandato Cesaris, expugnata, & totaliter concremata fuerit. Hæc Author. Quibus in verbis tria præcipuè, nescio quo Fundamento, audacter asseruntur. Et primò quidem, Sacra S. P. Norberti à sepulchro suo raptata, secundo extrâ urbem rogo injecta à Magdeburgensibus in cineres fuisse redacta, & tertio denique anno scelestum hoc facinus sequenti ab Illustrissimo Comite Tillio Parthenopolitano urbis exustione castigatos esse. Ex quibus tandem (siquidem vera essent) ultrò confectaneum est, fœticias duntaxat (quod interjecto verbis NB. haud obscure indicatur) non veras S. P. N. Norberti Reliquias in Bohemiam translatas, Augustissimum Imperatorem Ferdinandum, Reverendissimum Montis Sionæ Abbatem Casparum à Questenberg, Bohemiam universam, Romam ipsam & totum Ordinem Præmonstratensem turpiter deceptos fuisse ac delusos.*

Sed

Sed nempe Authori hujus opusculi ad manus non erat *Narratio* translata à Saxonia in Bohemiam Sacri Corporis Beatissimi Viri Norberti &c. anno 1627. typis Pragensibus edita, ubi ex rerum gestarum ordine de diem in diem circumstantialiter & clarè exposito, ex publicis desuper confectis Instrumentis, ex decreto Pontificio luculenter intelligere potuisset, quàm procul à centro veri aberraverit, dum manu nimùm currente, temerè, & nullo nixus fundamento in orbem divulgavit, sacra Beatissimi Norberti Patriarchæ nostri ossa super accenso rogo in cineres refedisse. Nos proiri Lectorem nostrum ad præfatam Narrationem remittimus, vel ad Bibliothecam Ordinis Præmonstratensis à P. Joanne Le Paige editam, in cujus parte secunda enucleatè descriptam reperiet inventionem & exhumationem Sacratissimi Corporis S. Norberti.

C A P U T XV.

Fridericus Rommelius, Abbas XV.

§. I.

Qualis Fridericus fuerit ante Prælaturam.

Vixit Abbas Michaël, vivere tamen non desit, quia totus in Friderico vivit, quem ad imaginem suam ita totum effinxit, ut nemo non Fridericum dixerit Michaëlem, & in Michaële viderit Fridericum.

Mindelhemij ex Patre Joanne Rommel Dynastiæ Præfecto mundo natus, de mundo non fuit, neque mundum cognovit, utpote qui mundi tumultibus fatis maturè sese subtraxit. Præmonstratensem in Canonia nostra indutus virtute ac mira ingenii capacitate mox prodidit, Virum se fore, & Ordini universo & nostro præprimis Monasterio summè proficuum. Dilingam ad Studia missus, problema reliquit, an plùs Fridericus Musas, an Musæ Fridericum magis coluerint, namque Theses publicas & impressas ea cum laude defendit, ut laureatus ex arena descenderit, SS. Theologiæ Licentiatus. Domum reversus Virum, quidesiderari poterat, ad amussim expressit, nemo tamen unquam discernere valuit, utrum virtus an scientia major in Friderico fuerit, licèt omnes uno ore dixerint piè doctum & doctè pium.

Anno 1624. ad Gryfones cum potestate extraordinaria in Religiosos ibidem degentes missus in ambone sacro Oratorem ita faciendum, in vinea Domini operarium aded zelosum egit, ut fructum centesimum à plebe, singularem & publicam ab Eminentissimo Nuntio Lucernensi laudem tulerit, *in peragendis ibidem negotiis strenuam navasse operam, summàque exinde dignum esse Superioribus suis commendatione.*

Revocatus ad propria altioribus scientiarum disciplinis ex Cathedra legendis præficitur, in simul officio Subprioris honoratus. Suum Græciæ Platonem, Parisiis Alensem, Italiæ Thomam non invidit Roggenburgum, quamdiu in cathedris vidit Fridericum, qui penè Apolline major ex trunco formare novit Mercurios, dum Schola sua non dimisit nisi viros tales ac tantos, qui ad omnia magna emitti poterant. At licet totus versaretur in litteris, obliterare tamen nunquam voluit Monasterii commoda, jam tum in omnem utilitatis promovendæ occasionem vigil, qui quondam futurus esset vigilantissimus. Cum enim Michaël Abbas commoda Religiosis filiis habitacula construere moliretur, Fridericus nullum non movit lapidem, ut pater suus subministraret ligna, quod quia benignè præstitit, memoriam sui aurò dignam reddidit. Neque hinc itetit indefessus Friderici labor; quin ad majora & gravissima Ordinis Sacri negotia manum extendit, non retracturus, nisi victam dedisset, contra quem ageret. Vehementer ingemiscebat, insignem Ordinis nostri Canoniam Adelbergam non lapillo à monte avulso corruisse, sed per hominem, qui in lapidem obriguerat, esse ab Ordine avulsam. Hinc pro recuperanda Roggenburgi Filia primò Librum integrum eruditissimè scripsit, deinde in Comitibus Ratisbonensibus tam potenter dixit, ut Ferdinandus II Romanorum Imperator Restitutionis Instrumento subscripserit.

Ad Prioris postea Officium sublimatus, & Novitiorum Magister constitutus, qui Thomas Aquinas in Theologicis audierat, in Asceticis Kempensem se probavit. Utrique Suos per vias rectas deduceret, semitas rectorum inire voluit, quoddam Castitatis Sodalitium erigendo, utrique Josepho Sacrum, illi nimirum, cujus virga floruit, ut mereretur Sponsus esse Virginis, & alteri, qui velut lilium effloruit, meritò Steinfel-

diæ copulatum Rosæ. Nemo est, qui ignoret, quot curas pariat, quot labores comitentur Officium Magistri, sudandum interdium, laborandum est noctu, ut vinea electa non faciat labruscas. Et tamen tanti momenti negotium quasi per otium ita gessit Fridericus, ut plus quàm satis horarum & temporis superfuerit otio Scholastico. Illo enim tempore elucubravit præclarissimum opus, & absolutissimum ingenii Fridericiani partum *De Jure Abbatum*, prælo publico commissum, & omni jure omnium ore laudatum. A Jure activo Prælatorum pulcherrimam digressionem fecit ad Jus passivum subditorum, pientissimo, eruditionis ac Spiritûs abundantia supereffluente Commentario in Regulam S. Augustini obligationem Religiosorum enucleando, ne soli inhærentes cortici dentes lædant frangantve.

At ecce! dum hisce laboribus instat, militaria reboant tympana, sonant ad pugnam classica, Mars Suecicus inundat Germaniam, rupto velut aggere effunditur in Sueviam, tanto quidem furore, ut sola in pedibus fuerit salus. Dilabitur Abbas Benedurum, aliis ex singulari gratia & clementia administrandæ in Diœcesi Curiensi committuntur Parochiæ, alii alibi reperiunt locum, ubi caput reclinent, solus Fridericus, cum facultates non ferrent ampliùs, in exilium migrare cogitur, & quorumcumque demum, qui exulanti suppetias ferrent, clementiæ ac miserationi relinquitur, ac solæ in comitem dantur litteræ, quibus extorrem se probaret, ita sonantes:

Michaël Abbas in Roggenburg, Diœcesis Augustanæ, Ordinis Præmonstratensis, omnibus, ad quos nostræ Litteræ hæc pervenerint, Salutem & pacem in Domino. Tristis Germaniæ nostræ calamitas, quæ plerosque alios, demum etiam Sueviam, & in hac Cœnobium nostrum Roggenburgense perculit, nosque coëgit à Statione nostra discedere, & Christi consilio à persequentibus de una in aliam civitatem migrare: atque in communi hujus vitæ exilio etiam particulare sentire. Quod quidem Dei gratiâ propter Christum libenter patimur, sperantes, & aspicientes illam patriam, quæ exilio finem, gloriæ initium nunquam finiendum imponit. Interea tamen, quia quamdiu in hac carne sumus, carnis sustentatione egemus, rogamus & singulos & omnes in Christo, ad quos Dilectus Frater noster Fridericus Rommelius Prior noster laudatissimus, SS. Theologiæ Licentiatu &c. &c. cum his litteris à nobis legitime dimissus pervenerit, ut eum, qua possunt, charitate, auxilio, consilio foveant, supportent, protegant, certi, Christo se facturos, quidquid huic minimo in Christi nomine fecerint. Nos etiam, & quotquot de prædicto Cœnobio in dispersione sumus, hisce benefactoribus nostris grati memorésque æternum erimus, &, si Deus nos denuò congregare (quod speramus) dignabitur, iisdem, à quibus temporalia accepimus, spiritualium precum & operum piorum incrementa & suffragia, quanto poterimus cumulo, in Domino remetiemur. Atque insuper huic Fratri nostro in virtute salutaris obedientiæ injungimus, ut statûs sui conditionem singulis mensibus nobis infinuât. In quorum fidem præsentem consueto nostro sigillo & manu firmavimus, & dedimus. Datæ in Parochia Benedurana 8. Augusti 1634.

Michaël Abbas
ibidem exul mppria.

Cum his itaque litteris à suo Abbate dimissus, tristissimo tamen & ancipiti rerum statu nihil turbatus, rectâ ad Canoniam Wilthinensem Ordinis nostri Cœnobium tendit, ibique locum in diversorio feliciter invenit. Et quoniam ad instar ignis quiescere nunquam potuit aut voluit, alios consiliis suis doctissimis juvit, & Ecclesiæ Wilthinensis exemptionem contra Episcopum Brixinensem, irritò licet conatu, mordicus defendit. Fridericum natura virum fortem genuit, atque ideò patriam sibi ubique credidit; semel tamen in amaras lacrymas solutus exulem sese confessus est. Nempe cum exactioes bellicæ increbrescerent, & subditis non minùs, quàm ipsi Canonice nostræ ab hostibus extrema pernicies immineret, ut solvendis litris par esset, omnis thesaurus Roggenburgenfis & Supellex argentea, Wilthinæ deposita, conflari, & ad monetales taleones liquari coactus fuit. Pondus liquati Suazziæ (vulgò *Schwarz*) argenti octogenti marchas & drachma unum æquavit. Tandem remittente non nihil furore Suecico ad lares patrios remeavit Fridericus, & trienniò solertissimum egit Priorem. Quo expleto dictum est ipsi: *amice ascende superius*.

§. II.

Quantus Fridericus fuerit in Prælatura.

Quem pedes septuagenarium ægrè ferebant, sponte sua libentèrque pedum è manibus dimisit emeritissimus Abbas Michaël, ut soli deinceps Deo, fortissimo senectutis suæ

suæ baculo, inniteretur. Præviderat credo pientissimus Præful, dimissum Michaëli alteri committendum, nempe Friderico, qui ipso Resignationis die, Mensis Decembris quinto anni 1639, quod ad immortalem Friderici laudem cedit, per viam quasi Inspirationis Divinæ in Abbatem electus est, præsidente Reverendissimo DD. Matthæo Abbate Urspergenfi, Assistente Reverendissimo DD. Ludovico, Præfule Rothenfi per Sueviam Vicario Generali. Septimo ejusdem fidelitatem Neo-electo jurarunt Subditi, quo ipso die in Abbatem S. Lucii electus est Joannes Kopp, Canonicus Roggenburgensis, de quo Capite præcedenti.

Curam ex omnibus primam impendit interiori Domûs suæ Statui ritè disponendo, in quem finem mox die Decembris octavo Priorem, Subpriorem & Cellarium, demum in Churwaldiæ Administratorem nominavit P. Georgium Häberlin, virum doctrinâ celeberrimum & in cura animarum diu multumque exercitatum, qui tamen propter rerum penuriam aliàsque adversitates, quas jam semel expertus fuerat, inter Calvinî Sectatores sustinendas aliquamdiu tergiversatus, consensum denique dedit, rogatis solum induciis, quibus post Natalitias Christi Feras parochiam Wesianam, quam in Helvetia administrabat, decenter & congruè resignare valerè. Petitas Fridericus concessit inducias, misso, qui interea temporis Divina Churwaldiæ faceret, P. Joachimo Hohenegger.

Exultabat præ gaudio Roggenburgum, Præfulem talem ac tantum à cælo sibi donatum, soli ringebantur Præfecti Marchionatûs Burgoviensis, & nescio quam Serenissimo Canonix nostræ Conservatori tactam injuriam calumniantes, quòd nec vocato nec præsentè supremo Marchionatûs Præfecto celebrata esset electio, per litteras Gynzburgò missas protestando, & sua Conservatori jura omni meliori via reservando, totum actum quasi cassum, nullum, & irritum declarare attentabant. Rei novitatem ac insolentiam miratus summoperè Fridericus, Raymundum pennæ fortis sese ostendit, dum, quæ sint jura Ordinis & privilegia, ignorantes edocuit, & quàm ineptè precarium Conservatorii jus præsentiam in actu Electionis exigat, solidissimè demonstravit, nullis, quod scimus, deinceps litteris super hoc puncto fatigatus aut turbatus.

Itaque cum in pace essent omnia, ad externa operam contulit, ut faceret Jerusalem civitatem perfecti decoris, & antiquâ splendidiorem ab illis, quæ magis necessaria videbantur, initium fecit; & quoniam aquæ ductus, opus sanè rarum & pretiosum, quo aqua Canonix nostræ in edito monte consistenti necessaria ex Biberi fluviolo, subiectam vallem interfluente, ultra duo pedum millia per canales plumbeos in altum ascendere cogitur, Suecorum insolentia destructus fuerat, & propterea undarum penuriâ laborabat Monasterium, ut restauraret quantocyùs, peritissimos hac in arte Magistros ex Imperiali Civitate Ulmensi convocavit, qui magnis aquæductum sumptibus reparârunt, impensis in hoc opus viginti & uno, & propè duobus orichalci centumpondiis, ut propria manu testatum reliquit de anno 1641. die 10. Decembris.

Aquâ sic reparatâ, aqua denuò hæsit, quia Mars, qui modicas duntaxat Præfulis virtuti inducias concessisse videbatur, iteratò sitivit sanguinem. Cum enim dissidentes Germaniæ partes componi inter se aut non possent, aut non vellent, & propositæ pacis conditiones neutri litigantium parti arriderent, amarum flere rursus fecère patriam ad ferrum provocantes. Vix superatis fluctibus & novis miserè involutus meritò cum Poëta exclamavit Fridericus:

Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes,
Posterior nono est undecimoque prior.

Nam Adelberga Ordini & Roggenburgo iterum ablata, Churwaldia furentis in Gryfonia Calvinismi rabie impetita agonizans jacebat, ipsa Mater Roggenburgum periclitabatur, Sponso suo dilectissimo Beneduri exulare coacto. Paucis: manè usque aded turbidum præfagebat serotinum non nisi tristissimum. Sed fortis ac intrepidus Abbas ultimam avertit ruinam, utpote qui in loco exilii sui jam Churwaldienses adjuvit frenuè, jam domestica curavit providè, dum Præfectos Gynzburgenses per litteras iteratas sollicitabat, ut denique census annuos jam ab aliquot annis restantes Monasterio extremè indigenti reddere non ampliùs differrent, ac per moram Debitoris morosi periculum augeatur Creditoris usque modò patientissimi. In Würtembergiam quoque excurrit, quatenus dilectæ suæ Adelbergæ succurreret, geminatis identidem curarum fluctibus ita obrutus, ut, quam in partem se verteret, quem primò, quem deinde juvaret, plùs quàm Hercules in bivio, fluctuaverit. Atque in hoc rerum statu inter decumanas composita, domum cum unico duntaxat servo (ut ipsemet scripto reliquit) reversus,

neminem præter Cubicularium suum, janitorem, & coquam invenit, initium rei œconomicae cum vacca mediocri & vitulo facturum. Sed placet hic propria Friderici verba inferere, quibus in epistola post reditum suum ad Illustrissimum DD. Augustinum Le Sellier totius S. Ordinis Præmonstratensis Generalem data inter alia sic loquitur: „Tecta Cœnobii squalentia, hiulcos parietes, desertos agros, fame belloque enectos, sedibusque pulsos subditos hodie non queror; queror desertas aras, suspensa Divinae laudis in sacra Æde organa, religiosa Disciplinae nervos incisos, pretiosam sacram juxtà atque profanam suppellectilem in militis stipendia erogatam, laxatam Regulæ & Constitutionum compagem, concussas convulsasque, quibus Religionis nostræ splendor antehac innitebatur, columnas, nullas, quod dolendum magis, novitiis substructionibus suffultas, studiorum contentiones remissas. . . . Adelbergam Ecclesiæ meæ filiam, tanta mole sumptuque in Cæsaris aula Ordini nostro restitutam, rursumque abreptam, ipse ejusdem loci destitutus Abbas nuntiavit. Altera filia Churwaldia inter Gryfones Rhætos, jam à centum & amplius annis per mei Cœnobii homines regi solita, variisque discriminibus (quod inter variæ Religionis tenaces solet) circumjactata, ultimum nunc spiritum minatur. Hæc ille.

At quamvis nigra Cœnobii sui fata admodum lugubriter describat Fridericus, candidiora tamen paulò post vidit Roggenburgum, quando non laboribus fatigatus, non ærumnis fractus in id unum unicè incubuit Abbas, ut repararet diruta, refarciret destructa, compensaret perdita. Quem in finem novum curavit fieri organum, quod vocant, positivum; Ornatum integrum seu Vestes Sacras solennioribus Missarum Officiis destinatas, aliaque complura sollicitus Pater procuravit. Præterea, quod æternitatem meretur nominis, ingentem thesaurum instructissimæ quacunque rei litterariæ copia Bibliothecæ posteritati reliquit. Denique ut nec minimum jus, Prælato officitante, Canonici suæ dilaberetur, primò Serenissimam Archiducem Claudiam humillimè, dein subordinatos Præfectos seridè convenit, stipulatam in annos singulos ferinæ carnis quantitatem ultra Monasterio non subtraherent. Addit in epistola: „Quamvis in Supplicatione ad Serenissimam Archiducem nullam venationis mentionem fecerim, confidenter tamen spero, mihi non prohibitum, quod meis licuit Antecessoribus, hinnulos capreasque cervorum, vulpes, lepores & meles, apros denique laqueis & retibus venari. Cùmque telonea auferent Austriaci, inter primos restitit Fridericus.

Sed & Churwaldia luculentum laboris Fridericiani fructum sensit, ut quæ magnis magni Præfulis consiliis auxiliisque suffulta, alienas rapientium manus feliciter evasit. Cùm enim anno 1644 vel 45. Calvinistæ tertidè effractis Churwaldensis Ecclesiæ foribus contra Jura Divina & humana, insuper & pacta propria duos Sectæ suæ Ministros in concionem & suggestum intruderent, debitos census retinerent, & residua adhuc bona inter Prædicantem & Administratorem pro arbitrio suo dividere tentarent, Fridericus rei conscius anno 1646. 30. Octobris in optima juris forma contra quælibet attentata protestatus, dein anno 1648. 25. Julii ipsismet Churwaldiæ comparuit; cùmque refutatis eorum frivolis rationibus, & repetita denuò protestatione, nihilominus violenter capta perlicerent, imò in bonis Ecclesiæ gramen demitterent Calvinistæ, Serenissimum Archiducem Ferdinandum Carolum Ecclesiæ Churwaldensis Protectorem interpellavit, qui datis illico ad Calvinistas monitoriis præcepit, ne quid minimum pactis & promissis propriis contrarium in Ecclesiam attentarent. Hos Friderici labores & Conatus, uti etiam vitam verè Religiosam Canonicorum Præmonstratensium, præsertim Roggenburgensium testimonio publicò dignatus est Celsissimus ac Reverendissimus Princeps DD. Joannes, Episcopus Curiensis, quod, quia obstruit os loquentium iniqua, hic meritò de verbo ad verbum judicamus admetiendum, ita sonat:

Joannes Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Curiensis, S. R. I. Princeps &c. Omnibus & singulis presentium inspectoribus, & auditoribus Salutem in Christo, ac hisce fidem adhiberi indubitam.

Multiplices, qui in Ecclesia Sancta Dei nostris jam temporibus conspiciuntur, Religiosorum Ordines propugnacula sunt, ac velut quædam benè ordinata acies Christianæ Reipublicæ. Quocirca nihil inimico homini, quàm eisdem ad extinctionem usque infidari, antiquius; cùmque propriæ calliditatis telis æncos hosce muros impetere nequeat, dissensionis semen inter fratres totis viribus diffundere, certa victoriæ spe fretus, conatur. Quod vel nunc contra Almam Præmonstratensem Ordinem per nonnullos Confratres, qui non modò ipsimet Ordini, sed & ejusdem P. Generali (quem ex ejus Decretis pro restauratione Disciplinae recenter huc illuc transmissis vigilantissimum præflagimus) insperatæ calumniæ, ac si à Regulari disciplina desciscant, moribusque suis,

fuis, minùs, ut ajunt, Religiosis populo sint offendiculo, notam inurere non verentur, attentari non absque animi nostri amaritudine comperimus.

Tametsi autem certò nobis persuadeamus, fore, ut Sanctitas sua, cujus est, nemini citò manus imponere, Spiritùsve, an ex Deo sint, probare, simul atque novitates, quæ nunquam Ecclesiæ profuere, remove, ac antiquitus benè constituta conservare, debitum sit præcipiti horum Zelo impositura silentium, voluimus nihilominùs & Nos, cum bona etiam causa suo quandoque indigeat Patrono, nostram Attestationis paginam præsentibus adjungere: prout harum tenore fidem facimus, & attestamur, ad Nos hæctenus nihil, de quo prælibati Ordinis Canonici per omnes tam Bavariæ quàm Sueviæ Circulos constituti, jure insimulari valeant, pervenisse, sed potius eos, prout nostra ex scientia, tum etiam nomine famaque publica legitimè nobis constat, in & extrà Monasteria religiosè semper vixisse, ac bonæ vitæ odore, doctrinæque face laudabiliter mundo præluxisse, prælucereque ad præsens, eoque mentis aciem, quomodo Monasteria Divinis iterum laudibus post tot bellorum tempestates resonent, animarumque cura, quam pluribus in locis habent, reparetur, tanta sedulitate figere, ut digni sint, qui ab Apostolica Sedis clementia contra quoscunque foveantur, proteganturque. Duo porrò hujus Ordinis Conventus nostra in Diœcesi extant, is videlicet, qui ad Sanctum Lucium propè muros hujus Civitatis per Episcopos Curienses eidem Ordini ob singularem ejus sanctitatem jam olim aggregatus; Churwaldensis alter, ambo vera omnium virtutum, Regularis observantiæ, Zeli maximè in fide Catholica tutanda, tametsi inter medios hæreticorum scopulos constituta, non malè dixeris Seminaria. Extat enim præclarum celeberrimi Viri THEODVLI Abbatis ibidem ad Sanctum Lucium specimen; furente siquidem per Rhætiam Calviniana hæresi, eidem tanta animi constantia obstetit, ut pro fide Catholica mortem subire, capite ab infida plebe plexo, non dubitavit. Ac licèt tanto Viro sic obruncato, ambo præfata Monasteria fuerint mox ab Hæreticis usurpata, nunc tamen operâ Prædecessoris nostri JOANNIS Episcopi Patruis nostri, prout diligentia Abbatis Joannis de Roggenburg (cujus Prælati præfatorum duorum Coventuum sunt Patres Domùs) denuò non sine Catholicæ Ecclesiæ ornamento, ac Catholicorum solatio restituta, modòque peculiari vigilantia Multùm Reverendi Friderici moderni Abbatis de Roggenburg, uti Patris Domùs, nec non Joannis nunc existentis Abbatis ad S. Lucium taliter conservari, ut spes integræ in iis restorationis affulgeat, gratanter intuentur. Hisce addimus, quàm plurimos ex Monasteriis Sueviæ hujusmodi Ordinis utpote à Sueco milite expulsos Autoritate nostra curæ animarum diversis in nostræ Diœcesis locis inseruisse, quos omnes tam vitâ, quàm solidâ doctrinâ ita conspicuos, ut cæteris aliorum Ordinum Religiosis (absit invidia verbo) facilè præcelluerint, sumus experti. In quorum fidem &c. Curia die 13. Februarii Anno 1651.

Joannes Episc. Curiensis,
(L.S.)

Mag. Tob. Zelfius
Secret.

§. III.

Friderici mors.

Itinerum per Sueviam, Bavariam, Tyrolim, Würtembergiam, Helvetiam & Grysoniam molestiæ, inundantes exiliorum procellæ, perpetua laborum onera tandem fregère Fridericum, utut multò necdum seniò gravem. Itaque infirmatus est Præsul fortissimus anno 1655. de periculo tristes metuebant filii, qui Patrem amabant tenerimè, pro Salute orabant Subditi, qui reverebantur Dominum humiliter; sospitem optabant Principes, qui Virum in Friderico magnum admirabantur. Certè Joannes Episcopus Curiensis, cui Friderici virtus perspectissima fuit, ut primùm de adversa Præsulis nostri valetudine nuntium accepit, altùm ingemuit, atque datis Roggenburgum litteris sic vota sua explicavit: *Optamus, ut ad multos annos non pro Conventùs tantùm, sed pro Christianæ reipublicæ bono perennet senus.* Et hæc quidem vice exaudivit vota Deus, ut de lectulo, super quem ascenderat infirmus, firmus & sanus descenderit. Verùm altero mox anno denuò in lectum decidit, de quo non ampliùs poterat surgere; nam infirmitas fuit ad mortem, quæ, quia furda est, non audivit lamenta filiorum; quia cæca, non respexit calamitates subditorum; quia crudelis, nullis exorata precibus anno 1656. die 30. Augusti circa horam decimam antemeridianam rapuit & nobis eripuit Fridericum, Abbatem, pientissimum, eruditissimum, fortissimum, Principibus charissimum, Apostolica laude celeberrimum, à nobis nunquam satis laudandum. Hinc est, quòd omnis

in laudem ejus penna tunc temporis tacuerit Roggenburgi, quia quælibet desperavit, pro meritis laudare se Fridericum posse. Nos tamen volentes, ut Præfulis maximi memoria inter nos perpetuans apud exteros non emoriatur, hoc defuncto epicinium ponimus.

Ne mireris Viator,
 Quod nec marmor, nec Epitaphium videas
 FRIDERICO Præfuli positum;
 Quæ enim gessit,
 Fuêrunt plurima, maxima, & orbi nota,
 Quæ vel Lapis non caperet,
 Vel prioris Sæculi mortales
 Abundè nota frustrà in saxo legerent.
 Præsentis Sæculi homo
 Si nosse desideras,
 Cujus exuvias hæc tellus contineat;
 Fuit ille
 Religione clarissimus, scientiis notissimus,
 Et celeberrimum Consulenti Sueviæ oraculum.
 In agendis
 Trjade perfectissima,
 Dexteritate, fortitudine, felicitate,
 Conspicius.
 Adelbergam recuperavit,
 Churwaldiam servavit,
 Roggenburgum, & totum Ordinem mirè ornavit.
 Hercules in labore,
 Atlas sub omni onere
 Prioris sæculi fluctuum mole superior,
 Et soli morti,
 Quia homo mortalis,
 Succumbens.
 Fuit

Fridericus Rommelius.

Jam abi,
 Nam dixi fatis,
 Dum in uno nomine dixi omnia.

Porrò Scutum Abbatiale suprâ digonum, tum perpendiculariter ex utroque latere descendens, infrâ in rotundum coit. Area prima aurea Castorem cæruleum exhibet versus sinistram sedentem: in altera cyanea leo flavus sedet capite in terram verso: tertiam itidem cæruleam leo similis occupat versus sinistram sedens: ultima quadripartita est cujus prima & quarta areola nigra, secunda verò & tertia argentea est. Regioni centricæ Scutulum incumbit ejusdem cum majori figuræ, quod minio infectum tres aristas refert flavescentes. Denique suprâ Scutum conspicitur B. V. Maria, manu dextrâ Sceptrum, in sinistro brachio Divinum portans Infantulum, inter mitram & pedum media.

§. IV.

Annotationes.

P Generalis, quem celsissimus Princeps Curiensis præfagit vigilantissimum, fuit Illustrissimus DD. Augustinus Le Sellier, ex Priore Carthovorensi Abbas Præmonstrati electus anno 1647. vir Disciplinæ Regularis tenacissimus, morum gravitate spectabilis, pietate & rerum gerendarum felici experienciâ conspicuus, & ad restaurationem Ordinis potissimum in Galliâ obscurati, à Deo misericorditer submissus; qui omnem à limine possessionis operam dedit, ut dispersos Sanctuarii lapides colligeret, & deformatam Ordinis faciem, suffragante Anarchia, pristino restitueret decori, quem in finem quinque convocavit Capitulum Generale. Tandem ex humilitatis sensu cessit Generalatu, & anno 1670. die 15. Januarii Branæ defunctus, ingens sui desiderium reliquit Ordini universo.

Wil-

Wilthina propè Oenipontum, Tyrolis Metropolim, ab Haymone quodam stupendæ altitudinis gigante anno 878. fundata, primò Canonicis Regularibus cedit. His in irregulares degenerantibus anno 1137. sub Reginberto, Episcopo Brixinensi, successerunt Præmonstratenfes, ex Rothenfi Canonica vocati. Circariæ Magdeburgensi olim adscripti, hodie adnumerantur Bavaricæ. Abbas, qui Fridericum exulantem recepit, erat Reverendissimus DD. Andreas, Ordine XXXVIII, SS. Theologiæ Doctor, qui Jurium Ecclesiæ defensor rigidus, sumptuosas lites, non sine vicinorum odio, intentasse traditur. Suorum quoque Fratrum despicientiam incurrit, eò quodd ex suffossione Corporis Haymonis turris in fundamento debilitata corruerit, Templumque sua mole & casu disiecit. Abbatiam sponte resignavit anno 1650. Cæterum Wilthina meritò virorum maximorum dicitur Seminarium, quod educavit Oratores extemporaneos, Philosophos argutissimos, Theologos profundissimos, laurea & typò celeberrimos.

Manuscriptos Rommellii Codices quod attinet, alteri eorum præfixit titulum: *Adelberga illustre apud Wirtembergios Candidi Ordinis Cænobium auspiciis Friderici ex Suevorum Duce Imp. I. extructa; ab hæresi Lutherana violenter occupata; Ferdinandi II. Caf. Aug. pii, felicitis, Viçtoris beneficio Præmonstratenfis denuò restituta.* Opus omnibus numeris absolutum, in quo Lector candidissimam legit veritatem, & stylo, qui facundissimum Rhetorem prodit, suprâ modum recreatur. Alterius fronti sequens inscripsit nomen: *S. P. N. Aurelii Augustini Episcopi Hipponensis eximii unius Speculi Libellus in vicem Regulæ Canonice S. Norberto Præmonstrati Ordinis Conditori exhibitus, ab S. R. Ecclesia approbatus, à plurimis Religiosis Ordinibus postea frequentatus.* Commentarius luce publica dignissimus, nisi vel negotiorum mole præpeditus, vel morte præventus Opus reliquisset imperfectum.

Cæterum quodd Fridericus in epistola ad Illustrissimum Generalem subditos suos commemoret fame enectos, ex eo facile credideris, quodd illo tempore scapha filiginis 40. florenis vendita sit.

CAPUT XVI.

Bonaventura Schalck, Abbas XVI.

§. I.

Breve, sed utilissimum Bonaventuræ regimen.

Fuit, qui fuit; non fuit, qui fuit. Oedipe dic, quid id est! ut facilior tibi accidat solutio, quæ de Bonaventura dicemus, attentus lege. Vix magnam Fridericus efflavit animam, altero mox die (trigesima prima Augusti erat) Capitulares convenerunt in unum, & unanimes viâ Inspirationis Divinæ in Abbatem elegerunt Bonaventuram, tum Subpriorem simul & exteriorum Proviforem. Nec mirari quispiam debet hanc electionis methodum; ut enim loquitur Instrumentum: *singularis in Bonaventura eminebat discretio, providentia, & in spiritualibus circumspectio, ac Regularium traditionum notitia.* Veldkirchii natus, adhuc minorennis Roggenburgum delatus, & liberalibus disciplinis apprimè excultus, Canonicorum numero adnumerari meruit. Multâ Juris prudentiâ clarus, Friderici in laboribus & maximi momenti negotiis comes, atque ad Comitata Ratisbonensia Socius, dignissimus est effectus, qui magnus magno succederet, tenax adeo Jurium defensor, ut citius clavum Herculi extorqueres, quàm vel minimum à Bonaventura, quod leviter Jura fauciaret. Unde cum primo post electionem die per litteras Supremus Marchionatus Burgoviensis Præfectus peteret, ut statuta eligendo Abbati dies insinuaretur, quatenus titulo Advocatiæ præfens interesse posset, aut saltem, si per temporum injurias minùs hoc liceret, priori saltem observantiæ nihil derogaretur, paucissimis responderi voluit Bonaventura: *de Abbate jam provisum esse Roggenburgo, & curam Burgovii prorsus fuisse super vacaneam.* Irritatus hoc responso, & maximè, quod ne quidem Electi nomen fuisset expressum Præfectus, secundas expedit litteras, quibus Electionis seriem edoceri postulat, a ditò, primam observantiæ de Protectoris præsentia eò potissimum collimare, ut Conservatoris memoria nunquam senesceret. Verum emphaticè Bonaventura reposuit, ejusmodi prætensionem neque sub titulo Advocatiæ, neque Observantiæ cujusdam habere locum, ubi Jura minimè dubia pro liberrima electorum voce clamarent.

Post hæc Oeconomicam Bonaventuræ diligentiam ad sudorem usque defatigavit elocata à Joanne Ermann ad Cameram Gynzburgensem pecunia, cui nescio quæ de-

num fata in causa fuerint, ut rarissimè, nec nisi obstetricante ultimo Præfulum conatu, annum censum debitum solveret: ea tunc fluebant tempora, ut vel Cræsus terentio posuisset pretium. Urgebant Officiales Burgovienses solutionem 15. florenorum pro Conservatorio, altum silebant centum Roggenburgo annuatim solvendo, culicem excolantes, Camelum verò glutientes. Ut suo satisfieret juri, calamos acuit Bonaventura, datis ad Serenissimum Archiducem litteris, ut saltem triennales impetraret census, quo casu promptum sese offert, reliquos omnes ab anno 1132. usque ad annum 1654. restantes gratis remittere. Et tamen plùs impetrare non valuit, quam ducentos florenos, causâ dehinc Abbati Wilthinensi & Joanni de Greüzing agnato suo & Serenissimi Consiliario operosè commendata. Pro miseram peculii sortem!

Novum offensionis lapidem Bonaventuræ supposuit Jacobus à S. Vincentio, supremus rei venatoriæ Præfectus. Volebat Abbas Jure venandi, quod Prædecessoribus suis gratiosè concessum, nec unquam revocatum, sed solis temporum injuriis & iterato bellorum turbine quieverat, denuò in magnum Cœnobii sui emolumentum uti, atque in hunc finem supplicem libellum ad Serenissimum Archiducem direxit. Quoniam verò à tacitis cuniculis & sinistris machinationibus Jacobi à S. Vincentio sibi haud vanè metuebat, Abbatem Wilthinensem fraternè interpellavit, velit constituere Argum, qui gressus Jacobi observaret. Non supervacanea hæc cura fuit; cum enim supremus hic rei venatoriæ Præfectus primò Bonaventuram requireret, ut scripto designaret loca pro jure venandi, postea verò Roggenburgi oretentus cum Abbate tractaret, eas posuit conditiones, quas sola dictavit iniquitas. 1. limites venationis summoperè coarctavit. 2. ardearum venationi cautum voluit, præcipiendo, ne fagi cædantur, aut vendantur. 3. Canes venaticos in Monasterio nutriri, sibi autem cum suis quocunque venationis tempore pro majori commoditate habitationem Roggenburgi esse voluit. Hæc eadem puncta jam Friderico Abbati proposita fuerant, unde promptius etiam respondit Bonaventura, asserens, conditioni primæ possessionem à tempore immemoriali obtinere: alteram ex eo rueri, quòd Roggenburgum doleat vel super unius fagi venditione: tertiam repugnare Instrumento Conservatoris, in quo disertè à canum & hominum onere cautum esset Monasterio; nihilominus paratum se offerebat ad hospitalitatis jura nunquam negligenda. Indignatus huic triplici exceptioni Præfectus, & resolutionem à Serenissimo expectandam reponens, discessit, ejus autem servi passim & ubique divulgabant, omnem omnino venationem Roggenburgo interdictam. An causam Oeniponti evicerit, ignoramus; illud solummodò constat, quòd, cum anno 1659. denuò pro jure hoc Ferdinando Carolo Archiduci supplex fuisset, per venatorem illi insinuatam fuerit, ex Concessione Serenissimi venationem in districtu & locis designatis continuari posse.

Quod telonea concernit, vigilantissimum hac in parte Canoniam nostram habuit Bonaventuram. Siquidem anno 1660. primo Cameram aulicam Oenipontanam, dein Officiales Gynzburgenses convenit, ne immunitas à teloneo inter novas exactiones emoriatur, quam velut certam supposuit Abbas quò ad illas res, quæ vel ex Würtembergia, vel ex civitate Ulmensi pro communi mensa Abbatis & Conventus Roggenburgum advehebantur. Quo audito petebant Gynzburgenses, exhiberi ejusmodi Privilegium & immunitatem à teloneo debere vel in originali, vel saltem in copia vidimata. Cum verò sciviente Marte suecico pleræque Monasterii nostri documenta partim dilacerata, partim alio modo distracta fuissent, petita Privilegii copia inveniri non potuit; nihilominus jus suum aliis juris adminiculis, haud facillè subruendis, fortiter defendit Abbas, argumento præcipuo à possessione temporis immemorialis petito, quod quasi superabundanter stabilivit ex Registro telonearii in Ay, in quo nullibi occurrit. à Roggenburgensibus pro vino vel in Vineis suis Würtembergensibus collecto, vel Ulmæ ad communem mensam coëmto vectigal aliquod solutum esse usque ad tempora belli Suecici. Vivo insuper testium asserto dicta sua confirmavit, nunquam vectigalia fuisse exacta.

Causæ Corpus Infallaticum inter & Officiales Burgovienses controversæ tantus osor extitit Bonaventura, ut, cum aliquando litteras convocatorias accepisset ad novam consultationem super abrogandis quibusdam gravaminibus, in superficie litterarum hæc propria manu adscripserit verba: *Nova gravamina ficta & excogitata, ut nova semper detur pecunia, & fiat processus in infinitum*: nempe congregare, non frustraneè suas erogare pecunias, vel non nisi piis applicare causis quærebat œconomus Abbas, quod præcæteris sensit Churwaldia, quam incomparabili suo labore servatam, & temporum injuriis extremè depauperatam tum consiliis tum auxiliis tutatus est strenuè, efflagitatis etiam, cum propria non sufficerent, ab Ordinis Provincia subsidiis charitativis. Rebus porrò domi suæ restaurandis, recuperandis, conservandis augendisque unice intentus erat; ædificia

dificia bellorum tempestatibus concussa instauravit, & quidquid Fridericus reliquerat imperfectum, perfecit mirabili felicitate, pari providentia, & tanta dexteritate, ut constans fuerit opinio & unus omnium sermo: si vita fuisset Bonaventura, Roggenburgum ex lateritio crevisset in aureum. Sed alia disposuit Cælum. Cùm enim anno 1661. Ulmæ negotiorum causâ ageret, fatali morbo correptus, non Roggenburgum, sed mortem se visurum animadvertit, quam 18. Novembris assistentibus sibi duobus Canonicis Regularibus S. Augustini ad Insulas Wengenses Professis inter sextam & septimam vespertinam obiit in ædibus Roggenburgensibus, Vir, sive Religionem, sive Oeconomiam peritiam consideres, omni exceptione major, & qui revera fuit, qui fuit. Hoc est, ut tandem ænigmatis in fronte positi solutionem demus, fuit Bonaventura, per quem tanta nobis bona venerunt, ut etiam majora à Bonaventura bona ventura tuitò speraverimus. Non fuit, qui fuit, Schalck, utpote nec sibi nec aliis nequam, sed Præful optimus, Suorum amator tenerrimus, & amor perpetuus. Defuncti Corpus Uimâ Roggenburgum translatum, propè Aram S. Joanni Baptistæ sacram inhumatum est. Ut verò memoriæ illius non emoriturus haberetur honos, Franciscus Successor tabulam, in qua Bonaventura ad vivum effigiatus, & coram B. Virgine inter nubes conspicua in genua provolutus cernitur, pingi curavit, in cuius clypeo hæc paucula leguntur: *Reverendissimus Dominus Bonaventura S. R. I. & Ecclesiæ Roggenburgensis Abbas natus 22. Januarii 1616. electus die 31. Augusti 1656. denatus die 18. Novembris 1661. Franciscus Abbas Successor fieri curavit 1663.*

Scutum Abbatiale mitra pedoque coronatum, suprâ digonum infrâ figuræ est rotundæ, lineâ transversè sectum in duas regiones dividitur, superior lineâ perpendiculari à summo usque ad regionem centricam divisa duabus areis constat, quarum prima aurea Castorem subnigrum refert versùs sinistram sedentem; altera quadrisida est, cujus prima & quarta areola nigra, secunda verò & tertia argentea est. Regionem centricam, scutulum occupat ejusdem cum Scuto figuræ, in ejus areola flava Ecclesia conspicitur cum adjectis hinc & inde turribus. Regio inferior geminâ lineâ, unâ dextrorsum, altera sinistrorsum ab infima parte scutuli ad limites parmæ in spiram diductâ, tres areas ostendit; prima quadripartita est, cujus prima & quarta areola nigra, secunda & tertia est argentea. Area media argentea piscem nigrum exhibet incurvatum, in ultima tandem rubea leo flavus stat versùs dextram erectus.

§. II.

Annotationes.

Cùm Reverendissimus Abbas Bonaventura & Prædecessores ejus tantoperè desudaverint vel pro retinendo vel pro recuperando jure venandi, juvat hinc Deductionem Synopticam apponere, ex qua luculenter erui potest, num Canoniam nostram jus venandi competat.

Itaque præliminariter velut certum & indubitatum suppono, quòd aliquando jus venationis penes Monasterium fuerit; aliàs frustraneum fuisset Privilegium concessum *von wildtpann und gejaidt*, consequenter etiam sine fructu & illusoriè duntaxat toties confirmatum. Quando autem hoc jus aut violentiâ aut negligentia perierit, divinare meum non est. Hoc certum, quod adhuc anno 1551. Canoniam nostram Sylvarum delictis ex jure quodam gavisa fuerit, prout ex Actis Venatoriis patet. Nam.

Anno 1551. die 9. Junii D. de Hirnheim supremus rei venatoriæ Præfectus Nobili de Turrheim in Biberachzell, & D. Abbati Georgio II. de novo concedit, ut *jam præbabit* venandi jure utantur.

Anno 1571. die 16. Februarii Serenissimus Archidux Austriae vult, ut cuilibet Abbati pro tempore existenti annuatim extradatur certa ferinæ carnis portio; insimul concedit jus gratiosum, in certo districtu venandi, sub hac tamen limitatione, ut nullus Abbatum hoc jure utatur titulo justitiæ, super quo Georgius III. Reversales scripsit.

Anno 1575. die 1. Januarii Joannes Abbas per litteras intelligit, designatam carnis ferinæ portionem, nominatim quòdam 2. cervos, sibi indulgeri.

Anno 1577. die 17. Aprilis Abbatem inter & rei venatoriæ Præfectum initur transactio Weiffenhornii, & 21. Maji fit designatio districtus ad exercendam venationem, pro libitu tamen revocabilem.

Anno 1581. die 7. Novembris novi limites juri gratioso venandi propter excessus commissos ponuntur à Serenissimo Ferdinando Archiduce, & in vicem 2. cervi & 4. aprì annuatim extradi jubentur.

Anno 1582. D. Vitus Abbas denuò rogat & impetrat jus venandi gratiosum sub certa limitatione.

Anno 1626. Michaël Abbas utitur jure venandi apros in retibus & laqueis. Anno 1629. idem Abbas Leopoldo Archiduci memoriale offert vel ut jus venandi, vel ut deputatum annuatim concedatur.

Anno 1640. die 2. Octobris Friderico Abbati transmittitur copia, quòd in deputatam carnis ferinæ quantitatem Archiducissâ Claudia consenserit, adjunctas tamen conditiones onerosas repudiat Abbas.

Anno 1659. limites venationis coarctare intendit Jacobus à S. Vincentio Comes de Rechberg in Illeraichheim, & quædam loca subtrahere, econtra præterdit jus installandi canes, & pro se ac suis liberi diverforii in Monasterio. Verùm Bonaventura Abbas per expressum Memoriale quoddam mittit Abbati Wilthinensi, Archiduci offerendum, in quo contra injustas Rechbergii molitiones conqueritur, & jus venandi quasi articulatim probare intendit, præsertim ex eo, quòd nunquam fuerit revocatum, & sub solis bellorum tumultibus aliquamdiu quieverit.

Anno 1669. eò quòd fama volarit, saltus aliquos ab Imperatore elocandos, ut sibi quoque pars aliqua obveniat, sollicitat, & anno 1670. Decretum Cæsareum impetrat, in quo conceditur *ein beständigen*, ad nutum tamen revocabile. Duravit autem hoc jus usque ad annum 1693.

Quod attinet pecunias ad censum elocatas Gynzburgi, illas à Serenissimo Ferdinando Archiduce rogatus ad quæsturam Gynzburgensem elocavit Joannes Abbas VIII sub obligatione annuatim per modum censûs solvendi 5. pro 100. summa autem capitalis erat 20000. florenorum. Pro hypotheca assignatum fuit officium quæstoris seu rationum Præfecti cum omnibus appertinentiis. Pecunia hæc verè Cadmæum erat semen, ex quo non nisi lites & discordiæ sunt prognatæ.

Abbas Wilthinensis, qui tam promptas & auxiliatrices Bonaventuræ manus dedit, erat Dominicus, vir omni laude major. Ecclesiam à Fundamentis extructam consecrari fecit à Sigismundo Alphonso de Thun Episcopo Brixinensi. Sacræ inaugurationi Leopoldus I Imperator ex pietatis sensu, & motivo benevolentia, qua prosequeretur Abbatem, promptus adfuit, & suâ præsentia recreavit convivas. Domo Dei, & Fratrum domicilliis eleganter structis, litibus undequaque pacatis, ærario bene nummato, plenus dierum & bonorum operum Dominicus obiit die 10. Maji 1687.

Ludovicus Abbas Rothenfis & Vicarius Generalis, qui vice & nomine Patris Abbatis electioni Bonaventuræ præfedit, erat ex nobili prosapia *Locherorum de Haselberg* oriundus, vir pietate conspicuus, virtute clarus, charitate insignis, moribus integer œconomia industria, rerum gestarum gloria demirandus, quem velut alterum Fundatorem celebrat Rothum. Obit anno Christi 1667. ætatis suæ 67. Professionis Religiosæ 52. Præfultatûs 37. Vicariatûs Circariæ Sueviæ 28.

CAPUT XVII.

Franciscus Dofer, Abbas XVII.

§. I.

Franciscus divinitus servatur Prælaturæ.

Qui fuit staturâ parvus, nomine minor, humilitate minimus, hodieum inter Abbatibus audit doctrinâ magnus, utilitate major, pietate maximus. Vivere cepit Ingstadii, pagò ditionis nostræ, filius Andreae Dofer, cujus à Sueco milite ad mortem usque torti suprâ meminimus: benè vivere didicit inter Musas nostras, dum declinare malorum vias, conjungere virtutes, & reciproco sui & innocentia firmiter inhærere doctus est. Rhetor eloquens nunquam meliùs dixit, quàm dum mundo valedixit, factus in Canoniam nostra Theologus, antequam esset philosophus. Paulò post perfectum sese ostendit Astrologum, utpote cujus conversatio tota fuit in cælis. Sacerdos ad aram Angelus, in tribunali agnus, in Cathedra stetit leo, non quærens, quem devoret, sed ne ovis ulla discerperetur à lupo, cum interim Zelus Dei Pastorem

come-

comederet. Oleum flammæ addidit Mars Suecicus. Cùm enim pastoribus hinc inde dispersis, grex summo versaretur in periculo; non recessit Franciscus, qui vix non solus ad curam pastorem relictus, quò melius ageret pastorem, induit rusticum. Sic vestitus de vico in vicum, de loco in locum pertransit, ut faceret Sacra, & diceret Sancta. Imperterritus adivit pericula, perrupit obstacula, contempsit hostium infidias, paratissimus, vitam dare & sanguinem, ut candidus & rubicundus eò magis placeret Sponso sanguinum. Sed quid imperterritum dicimus Franciscum, quo meticulosior nemo fuit? nullam solus unquam trivit viam, comitem semper habens fortissimum, illum videlicet, qui tribus portat orbem digitis. Genuinus enim Norberti, de quo familia leguntur, filius sepit in die latrevticam litavit hostiam, ut semper haberet in corde, cujus mortificationem jugiter portabat in suo corpore, granum verè electum, quia mortificatum, quin paulò post ferè mortuum, non quidem cadens in terram, sed pendens terram inter & cælum medius, quasi & ipse mediator à Deo constitutus foret. Accidit namque, ut, cùm Sacris jam bis operatus esset, tertium facturus, properaret in Mefshoven, denuò Suevum, quò falleret Suecum, piè mentitus rusticum. Interea, qui cuncta exploraverant, superveniunt Sueci, ex Myita facturi hostiam. At Franciscus abscondit se, & exivit de templo, viam ingressus, quæ ducit Weiffenhornium, ut ad suos rediret Confratres, qui securitatis ergò ibidem latebant in domo Roggenburgenfi. Tuta credebat omnia, cùm subitò propè stagnum (*der Stützenweyer* appellatur) à bis trino Sueco milite ex insidiis petitur, in editum collem raptatur, atque ex obvia quercu & veteruosa suspenditur, ut semel saltem arbor mala faceret fructum bonum. Nunquam enim verò Franciscus sensit, suam ex tenui filo pendere vitam, quàm ex denso fune suspensus ab arbore. Sed nec alibi melius didicit, quòd promptissima suis succurrat clientibus Mater Altissimi, quàm dum pendeat in altis. Etenim visibiliter Francisco adfuit Dei genitrix & Virgo Maria, Virgineisque manibus, ne laqueò suffocaretur, tamdiu impedivit, donec militum unus aut pœnitentiâ aut misericordiâ movente, vel quod verius, Deo impellente regressus, stricto acinace funem abscecidit. Semianimis in terram decidit Franciscus, dein verò & animum & vires colligens, Weiffenhornium perrexit, rem omnem, quæ acciderat ei in via, dissimulans. Ut tamen, si perpetuo tegeter silentio beneficium longè maximum, in Benefactricem suam non audiret injurios, morti jamjam proximus totam rei seriem P. Joanni Sapper, qui Francisco à Confessionibus erat, enarravit, districtè prohibens, ne vel apicem revelaret, donec vitâ excessisset; tum verò super tecta prædicaret, ut, quod aiebat, Mariam verè & sincerè diligentibus innotescat, nullum unquam derelinqui à Maria, qui se verum ac genuinum Mariophilum probaret, qualis à primis unguiculis ad mortem usque fuit Franciscus.

Post hæc à Friderico Abbate ad S. Lucium missus, Missionarium egit verè Apostolicum. Inde parochiæ Beneduranæ præpositus sic curavit sana, ut non negligeret profana. Cùm autem anno 1661. mors præmatura rapuit Bonaventuram, ad electionem vocatus, propter eminentes animi dotes, quas frustrâ sub medio humilitatis oculere tentabat, clarificandus, qui obscura quærebat, quinta Decembris in Infulatæ dignitatis culmine, applaudente populo, congratulante Capitulo festivè constitutus est. At ecce! parùm abfuit, ut Abbate mortuo Abbatiam vacantem non invenerit. Cùm enim mors Bonaventuræ innotuit Burgovio, adest illicò Commissarius, qui usque ad electionem novi Præfulis ex titulo Advocatiæ quasi Roggenburgo præesse, & actui solenni interesse denuò prætendebat, & hoc quidem, quod mireris, connivente, nec contradicente, inò hospitem non vocatum perhumaniter excipiente Patre - Abbate. Sed fortior Patre filia Roggenburgum manibus pedibusque restitit, & jura sua ac privilegia iterâò efficaciter defendit, & Commissarii principale fundamentum, quo pluries Burgovienfes electionibus adstitisse dictitabat feliciter subruit, asserendo, id titulo honoris non Advocatiæ permissum, adductis præterea actibus fat multis in contrarium facientibus.

§. II.

In Prælatura mira virtute resplendet.

Sic est: *honores mutant mores.* Hactenus dicebatur Franciscus minor, modò, cùm inter suos esset maximus, esse voluit Franciscus minimus; virtus namque caracteristica Francisci fuit humilitas, quam ad mortem usque dilexit & coluit. *Ædes Abbatiales nunquam incoluit, vile cubiculum præligendo.* Sedem quoque Abbatialem in Choro non

occupavit, & sic, vivente etiam Abbate, Sedes semper vacavit. Vas electum vasculo ad mensam utebatur testaceo; habitu induebatur communi, imò vix non obfoleto; unde contigit, ut ab adventantibus tam facillè non distingueretur. Certè cum aliquando non infimæ dignitatis persona advenerit, ex Francisco tum propè januam stante quæsit: ubinam Abbas esset? cui Francisco: expectaret paululum brevi compariturum. Quo dicto recessit, paulòque decentiùs vestitus hospitem excepit. In laudem suam pisce taciturnior nunquam aperuit os, etiam reticurus suam de arbore liberationem, nisi injuriam fieri metuisset Virgini - Matri, quam tanto semper amore deperiit, ut more, ore, & re nunquam non devotissimè coleret, nec ullam præteriret occasionem promovendi honoris Mariani.

Patienti Domino addictissimus, passionem dominicam jugiter recolebat, & ea, quæ deerant, in corpore suo piè adimplebat. Imaginem pendens è ligno Dei, stantibus juxta crucem JESU Maria Matre ejus & Joanne Discipulorum dilectissimo, erexit in via publica Ingstadium ducente, textitque Capellula quadam ex lateribus constructa. Ad hanc quotidie seuplurio Jove seu celo grandinante excurrit, & ad foramina Petræ recurrit, ut butyrum, mel & oleum sugeret de Petrâ ferro crudelissimo excavata. Hinc rarò sobrius, semper ebrius videbatur, licet modicissimo duntaxat vino uleretur. Nempe bibebat de genimine Vitis illius, quam genimina viperarum reprobarunt.

In finitus forem, si virtutes Francisci vel obiter perstringere vellem, vidimus enim humilem in prosperis, patientem in adversis, compatiens adversa patientibus, fortem in agendis, prudentem in foro, devotissimum in Choro, candidum innocentiam, rubicundum amore, pauperum Patrem, Fratrum fratrem, Filiorum Matrem. Verbò complectar omnia: vidimus in Francisco Abbatem Sanctum.

§. III.

De Spirituali & Temporalis œconomia Francisci.

Quia primas ubique dedit Deo, dignum & justum, ut primò figamus oculum in spiritualem Francisci œconomiam. Qui Deum dilexit tam tenerè, non potuit non teneri summo Domûs Dei amore. Et verò totus in eo fuit, ut promoveret decorem. Proin augendæ suppellectili sacræ manus apposuit, procurando calices tam affabrè elaboratos, ut nec artis peritiam nec operis majorem pulchritudinem desiderare possis; voluit nempe, ut Sacerdotes, qui ex auro biberent Christi Sanguinem aurei toti sitire discerent Sanctitatem, Francisco super aurum & topazion æstimatam. Campanas dein, quæ devotionem sonarent, & frequentiore populo pietatem vel linguâ ferreâ prædicarent, cæteris quatuor adjunxit duas, secundam nempe & tertiam, quarum priori hæc infusa leguntur: *Sub tuum præsidium confugimus Sancta Dei Genitrix Virgo Maria 1665. Leonard und Johann Baptist Ernst von Memmingen, gessen mich mit Otto Sartorio anno 1665.* posteriori hæc inscripta sunt verba: *JESUS refugium nostrum & Virtus, Maria, Joseph, Anno 1662.* Anno autem orbis redempti 1667. Ecclesiam parochialem in Nattenhausen à fundamentis unâ cum adjecta turri ædificavit, positus in ea tribus altaribus, eodemque adhuc anno die secunda Augusti solenniter inaugurari fecit à Reverendissimo DD. Casparo Zeiler, Episcopo Adramyteno, & Suffraganeo Augustano.

Temporalia quod attinet, œconomum egit peritissimum, non conservatis modò, sed coëmptis quoque bonis conspicuus, inter quæ principem tenet locum pagus Obenhufanus percelebris, quem justo emptionis titulo proprium fecit Canonix Roggenburgensis. Porrò grangiam in Hohenbuch, bellorum tumultibus vix non everfam reædificavit, & tabernam publicam extrâ portas Monasterii versùs orientem sitam construxit.

Clamores Officialium Marchionatûs Burgoviensis infestos audivit Franciscus: redde, quod debes. Sed Echo Roggenburgensis respondit: expunge debitum. Da mihi centum, & habebis quindecim. Vox græca non sonuit, aures tamen Bæoticas invenit, ut propterea tam pro censuum solutione, quàm teloneorum extinctione alias pulsare fores fuerit coactus. Sed in ejusmodi causis ancilla plerumque negat, Dominum esse domi. Sapienti pauca.

Novis quoque prætensionibus cautè obviavit Præsul in agendis minimè præceps. P. Conradus Gerart Canonicus Roggenburgensis & Parochus in Wisenbach, identidem malè habens, consulendi gratiâ Weiffenhornii accessit D. Doctorem Gufer. Ubi sub-

itâ

itâ tactus apoplexiâ , exanimis sub janua corruit. Defuncti cadaver ad Sepulturam Roggenburgensem deportatum. Quod ubi reseivit Burgovium , ad raucedinem usque vociferari , violatam esse jurisdictionem territorialem , nulla mortis facta insinuatione , non petito consensu , neque extraditis reversalibus litteris. Postulatur proin Abbas suo nomine quemquam mittere , qui & litteras & pecunias afferret. Quos ego. Responsum est Burgovio : violare jurisdictionem nunquam somniavit Roggenburgum : sperat propterea , Burgovium contra consuetudinem & prioris temporis observantiam ab exactione reversalium & certâ pecuniarum quotâ destitutum. Quòd si causam urgere velit , dilationem petit Monasterium , ut desuper Ordinis Superiores consulere possit. Altero mox die novæ adsunt litteræ , exceptionem & multam deductionem afferentes , quantus ejusmodi litterarum cumulus in Archivio profaret , nuperrimè auctus Reversalibus , cum scilicet annò 1671. D. Julius Henricus de Gemmingen Canonicus & Custos Ecclesiæ Augustanæ , qui post mortem per territorium Burgovienſe Knöringam ad Sepulturam Patrum suorum deductus esset , expensis ritè solutis. Similes proinde solveret Roggenburgum , cum non sit melioris conditionis , & Superiores Ordinis improbare , aut Statuta nostra Principum Regalibus præjudicare non possint. Interim D. Doctor Mayer , an Reversales sint extradendæ , consultus , traditionem suavit , quo inductus motivo , nobis incertum. Cæterum quia Burgovienſes ad ingentem Reversalium cumulum appellent , nullas tamen invenerunt Roggenburgenses , miror , quòd hac prima vice auctarium petierint , quasi verò similis casus nunquam extitisset , cum tamen vix decennium abierit , quò cadaver Reverendissimi Abbatis Bonaventuræ Ulma Roggenburgum sit transvectum , quin vel minimum muſſitaverint Burgovienſes. Nempe homines fumus valdè labilis memoriæ.

Inſigne pariter œconomica diligentia specimen Franciscus edidit anno 1670. Sacra Cæsarea Majestas volebat ad certum tempus & sub determinatis conditionibus jus suum venandi aliis cedere. Hoc ut primùm Francisco innotuit , & ipse pro certo districtu sollicitabat. Consultationes desuper instituebantur Gynzburgi , quo Franciscus Commissarios cum libera delegavit P. Andream Birckh p. t. Cellarium , & D. Mattheum Molitor supremum Monasterii Præfectum. Qui feliciter effecerunt , ut districtus satis amplus Roggenburgo cesserit , nempe à saltu Waldstettenſi usque ad viam à venatoribus appellatam (*Jägerſtaig*) & ab hac usque ad fluvium , Gynz dictum. Contractum eventualiter & sub certis conditionibus initum , anno 1670. ratum habuit Imperator Leopoldus , voluitque , Litteras concessionis , ad nutum tamen revocabiles , chartæ pergamenæ inscribi , à Francisco autem Abbate Reversales dari , quod & factum 24. Maji 1670. in recognitionem concessæ gratiæ annuatim solvebantur sexaginta floreni. Bienniò elapsò regimen œnipontanum Saltuum Inspectorem constituit Casparum Winckler de Christertshoven , quod onus non adedè leve ex eo , quòd ejusmodi Servi , ut placeant Dominis , plerumque sinistris & falsis delationibus aures onerare soleant , nolens volens toleravit Roggenburgum. Quin etiam 19. Augusti ejusdem anni videlicet 1672. mandatum emanavit , libertati venationis non multum favorabile ; cum enim in primis Concessionis litteris tempus venando determinatum esset à festo S. Bartholomæi Apostoli usque ad Natalitias Christi ferias , mandato posteriori vix bimestre decessit , quia initium venatio sumpsit à die S. Galli ; pro ratione assignabatur error quidam in scribendo commissus ab Officialibus Comitatus Nellenburgensis. At meliùs scripsissent Consiliarii Oenipontani : stat pro ratione voluntas , si Reguli delirantes noſſent parcere Achivis.

Ultimum denique & utilis œconomia & multæ in defendendis Juribus fortitudinis monumentum reliquit , quod sequitur. Vitus Bihler , Joannes Wolwendt , & Thomas Oefner Subditi Illeraichheimenses in pago Tafertshovenſi ad Illustrissimum D. Comitum Joannem de Rechberg in Hohen-Rechberg & Rothenlöwen amaras detulerunt querelas , quasi verò à R. P. N. Fux Canonico Roggenburgensi , & ibidem Parocho , plus justo decimarum exactione gravarentur , ad illas in duplo præstandas coacti. Comes nimium credulus , injustitiam per litteras exponit Francisco Abbati , à quo responsionis locò percepit , querelas omni prorsus fundamento destitui , cum omnes Subditi Rechbergenses in Tafertshoven annuatim & certas pecunias censuales & determinatam frumenti quotam unâ cum decimis ex hortis absque contradictione hætenus præstiterint : interim tres suprâ dictos subditos pœnæ reos esse , eò quod per notabile jam tempus obligationi suæ satisfacere detrectarent. Cum autem tres illi subditi jam contumaces solvere decimas audacter renuerent , P. Henricus Sartorius , qui P. Fux in administranda parochia successerat , mittitur in Illeraichheim litem amicabiliter compositurus. Sed irritò conatu tentavit omnia. Quapropter in vim articulorum Ritua-

lis Augustani rebelles ab annua Confessione & Communione Paschali suspenduntur, tota rei ferie per geminatas litteras Reverendissimo D. Vicario Generali Augustano insinuata. Interim vix non biennium abiit, quin contumaces respuerint, Comitis auxilio freti, qui monitoria Roggenburgensia ne quidem dignabatur responso. Et quoniam suspensionis à Sacramento Confessionis & Communionis vinculo innodati existerent, illos in Sacello suo Domestico à quodam P. Franciscano clam fecit absolvi. Inauditum hoc facinus, quoddam PP. Franciscani causæ ad forum externum & ordinarium deductæ sese immiscerent, maximopere admiratus, per duos è vicinia Parochos rebellibus denuntiari jubet: scirent, se à Sacramentorum participatione tandiu suspensos, donec aut petitas præstarent decimas, aut Reverendissimo Consistorio se sisterent, immunitatem probaturi. Comes hoc in suos evibrato fulmine perterrefactus, omnem polliceri satisfactionem, modò Paschali tempore jamjam imminente liber ad SS. Sacramenta foret accessus subditis. Præterea inducias rogabat, ut, negotiis aliis compositis, huic ed melius manum ultimam admovere posset. Nihilominus aliquod denuò tempus intercessit, usque dum iteratis conventus monitoriis furorem posuit, subditos tributa & decimas solvere jussit, postquam hæc controversia per tres omninò annos agitavit, sed non fatigavit Franciscum.

Ut verò in pace forent omnia, etiam cum Venerabili Capitulo Rurali Weissenhorrensi ratione Parochiarum amabiliter transiegit, ut Religiosi nostri ad Parochias expositi personaliter Capitulis intersint, onera communia æqualiter ferant, præstanda præsentent, & pro ingressu Capituli à decennio in decennium 6. florenos, nec plures, solvant.

§. IV.

De Resignatione, & morte Francisci.

Rebus ita compositis, ut ad mortem, per mortificationem nunquam interruptam cum Paulo quotidie mortuus, aptius se disponderet, Mitram deponere cogitavit. Quare illos, quorum intererat, instantissime sollicitabat, virum curis & laboribus fractum, crebra infirmitate quassatum, & senio exhaustum ab onere haud amplius supportando liberarent. Precibus demum tunc factum satis, cum, ut Instrumentum publicum loquitur, per sedecim annos immortalem sibi laudem comparasset. Lætus hoc nuntio Franciscus, mox 10. Junii 1677. dignitati nuntium misit, & mitram pedumque, quod ægre admiserat, sponte & cum gaudio dimisit, Præsul staturâ minimus, virtute maximus, simplex & prudens, mira mansuetudine, devotione, mortificatione cæcis. Resignato Deus annum vitæ dimidium donavit, Deo momenta singula dicavit, donec septimo Februarii 1678. vitam, quæ continuata virtutum series fuerat, pretiosa in conspectu Domini morte clausit, tumulatus è sinistro latere Altaris B. V. Mariæ de Monte Carmelo. Lapis tumulo impositus Præsulis insignia exhibet. Scutum antiquam Scutorum figuram referens, quadratum est, sed supernè & utroque latere circulariter emarginatum, infra rotundè in conum definit. Transversè sectum duabus areis constat, quarum inferior alba cor rubrum exhibet, imposita eidem stella flava centrum scuti occupante, & lineam transversam intercipientem, tum dimidia ex parte superiori regioni cæruleæ immisâ; ex uno stellæ radio tres aristæ albicantes prominent. Scuto ex utroque latere conglutinata sunt duo minora scutula ovalis figuræ, quorum dextrum Castorem subnigrum ostendit in cærulea regione versus sinistram in viridi cespite sedentem: sinistrum verò quadripartitum est, cujus prima & quarta areola alba, secunda & tertia est nigra. Scuto sequens subjungitur Epitaphium.

Reverendissimus DD. Franciscus
Abbas Roggenburgensis,
Natus 1607. Professus 1629. 7. Julii.
Electus 1661.
Laudabiliter regnavit 15. annis.
Piè in Domino obiit 1678.

§. V.

Annotationes.

Leopoldus I. Imperator gloriosissimus, ex Ferdinando III. & Maria Anna, Philippi III. Hispaniarum Regis filia, 9. Junii 1640. natus, in Regem Hungariæ Pofonii anno

anno 1655, Bohemiæ 1656. Pragæ, Romanorum annò 1657. Mense Julio electus est. De gestis ejus non est, quod tenuis mea penna commemoret, cum etiam eruditissimas succumbere fecerit. Tres successivè duxit uxores, Margaritam Theresiam, Philippi IV, Hispaniarum Regis filiam: Claudiam Felicitatem, Ferdinandi Caroli Austriæ Archiducis, Lineæ Oenipontanæ, gnatam: Eleonoram Magdalenam Theresiam, filiam Philippi Wilhelmi, Electoris Palatini. Viennæ 5. Maji 1705. pientissimè inter hæc verba: *Memento mei Domine: &, Consummatum est;* obiit, postquam regnis, Bohemiæ annis 49, Hungariæ 50, Germaniæ 47. præfuit.

Reverendissimus D. Vicarius Generalis & Suffraganeus Augustanus, cujus geminata in hoc capite facta est mentio, erat Casparus Zeiler, SS. Theologiæ Doctor, Pœnitentiarius, Ecclesiæ Collegiatae ad S. Mauritium Canonicus & Decanus, Consilii Ecclesiastici Præses, Episcopus Adramytenus, mirus munerum aspernator, omnis fastus mundani contemptor, verus pauperum, pupillorum & viduarum pater.

Matthæus Hohenrieder, Reverendissimus Abbas Urspergensis 44, electionis Præses, à Filiis suis Fundatoris nomine dignus & honore dicitur, qui Canoniam suam à milite Sueco in cineres redactam manu forti è ruderibus excitatam restituit velut Jerusalem novam, antiquâ pulchriorem. Apoplexiâ tactus occubuit 15. Januarii 1672. postquam annis 44. Urspergæ præfedit.

Non injucundum accidet Lectori, videre delineationem Monasterii nostri à Francisco Abbate factam, & Capitulo Generali annò 1670. oblatam, quæ sic habet:

Illustrissimo & Reverendissimo Domino D. Michaëli Colbert Abbati Præmonstratensi, & totius Ordinis Generali, Franciscus Cœnobii Roggenburgensis humilis Abbas, simul ac universus ibidem Conventus Filii obedientissimi sub pedibus Reverendissimæ Paternitatis filiali animorum subjectione prostrati sese commendantes, Monasterii statum tum spiritualium, tum temporalium juxta legitimam petitionem declaraturi, sequentia notatu digna invenerunt. Supremo Deo pro benignitate sua auspicante Cœnobium nostrum Roggenburgense, circa annum millesimum centesimum sextum, à Comitibus Bertoldo, & fratre ejus Conrado Episcopo Curiensi de Bibereck, Demutha Comitissa de Hochenzoileren, Bertoldi conjuge fundatum est, cujus authenticæ litteræ foundationis, licet diu multumque quæsita, nusquam tamen repertæ nobis apparuerunt; an aliquando extiterint, vel perversa bellorum ac tristium temporum injuriâ perierint, non constat. Situm est autem in Suevia ab ortu solis in planitie, ab occasu in editiore montis parte consistens, circa annum millesimum quingentesimum Romano Imperio incorporatum, & intrâ protectionis Marchionatus Burgoviensis, Domûs Austriacæ, cui ratione protectionis, vulgò *Schutzgeld*, singulis annis quindecim sunt exsolvendi floreni, terminos continetur.

Progrediente postmodum tempore, crescentibus annis, simul Monasterium partim donationum, partim emptionum incrementis, per sedulam Præpositorum, ac Abbatum subsequentiâ vigilantiam crevit, donec Lutheranismò grassante, bello Schmalcaldico, ac generali rusticorum seditione ingentem cladem sustinens, extremam ferè ruinam perpeffum sit.

SUCCESSU temporis omnia indes deteriora ingravescente nefanda & execranda proprietatis tenacitate fiebant, dum Monasterium ob immodica non solum debita (numerus scilicet septuaginta mille florenorum excedentia) contrahendo, sed etiam propter culpabilem malæ domesticationis incuriam quorundam Abbatum, intrâ spatium septuaginta vel octoginta annorum aut ultrâ, ad summam paupertatis perniciem pervenit, & ita quidem, ut Religiosi postmodum Fratres vix necessariam vitæ sustentationem ob quotidianum debitorum incrementum habuerint, quia prædia, villæ, decimæ, Sylvæ, Collaturæ Parochiarum, imò, quod magis dolendum, integri pagi venditioni (non absque notabili Ecclesiæ detrimento) cesserunt, qui perversus ac vituperandus vivendi modus ad millesimum, sexcentesimum, & decimum usque annum perduravit.

Anno Domini millesimo sexcentesimo decimo, defuncto Jacobo Abbate, Religiosissimus ac vigilantissimus Michaël Abbas Monasterium ad pristinum religiosæ vitæ statum, ac Ordinis Canonici laudabilem rigorem perducens successit, qui ad initium Regiminis superius nominatos septuaginta mille debitorum florenos reperit, sed vix relicta tertia eorum partem suâ prudenti vigilantia, ac indefessâ die noctuque industriâ exsolvit, præter id, quod in reparatione totius destructæ Ecclesiæ, novi Conven-

tūs, Sacristiæ, Bibliothecæ, ac ædificiorum aliorum ædificatione, & Ornamentorum Ecclesiæ emptione maxima cum laude insumpsit.

Interea temporis durante anno millesimo sexcentesimo trigesimo secundo scelestus ac depopulandus miles Suecus suo nefando exercitu armata manu in Germaniam, ac Sueviæ patriam magno ac inexplicabili impetu, inaudita sævitie ac tyrannide omnia fusque deque evertens, nec Sacris quidem parcens suis sacrilegis manibus, sed pedibus conculcans irrupit. Quis mortalium hoc in lamentabili statu, sufficienti lacrymarum fletu, nedum gemebundis cordis suspiriis ac singultibus Monasterii nostri ruinam sufficienter exprimere poterit? si innumeras calamitatum miseras, bonorum omnium destructiones, ac direptiones perpendere velimus. Quis duras tum corporis tum animæ afflictiones, quas Religiosi Fratres capeffendo fugam, derelinquendo Professionis Ecclesiam, & Monasterium, ad extremas redacti incitas perpeffi sunt, calamo condignò describet? inde post Conventualium abitum, maxima templorum, Conventūs, aliorumque ædificiorum ruina (ita testante miserrimâ ipsâ Ecclesiæ Monasterii, aliorumque ædificiorum facie, quæ magis combustorum, quàm extructorum formas præferebant) subsequuta est.

Unde præfenti hoc temporis statu, si quid residui ex annuis redditibus restat, ad restruenda & reparanda Monasterii ædificia summa compellente necessitate impendi oportet. Hinc provenit, ut Abbas & Conventus parcius secundum rerum qualitates, quàm aliàs posset, vivere cogatur, qui aliàs residui sumptus ad Ecclesiæ & Bibliothecæ decentia ornamenta &c. pie ac laudabiliter impendi possent.

Superfunt insuper plus quàm sexdecim millia florenorum, quibus Monasterium creditoribus oppignoratam, ac obstrictum singulis annis debitorum censum (quod valde difficile etiam accidit) destinato tempore absque ulla mora solvere tenetur, licet sub moderno Abbate ultra octo millia florenorum ob diligentem domesticationis vigilantiam sint expiata. Cæterum benedictione Divina hoc rerum statu redditus temporales in tantum sese extendunt, ut hodie viginti quinque Religiosi fratres commodè, ac benignè sustentari queant, quos subsequens demonstrabit Syllabus.

- F. Franciscus humilis Abbas, numero primus, meritis ultimus, ætatis suæ 63.
- F. Andreas Buerck Prior & Novitiorum Magister, ætatis 32.
- F. Josephus Buechl Subprior, & Ecclesiæ filialis in Ingstetten Vicarius ætatis 34.
- F. Matthias Fux, Senior & Jubilatus, ætatis 84.
- F. Norbertus Scheittenberger, Ecclesiæ filialis in Breithenthal Vicarius, ætatis 65.
- F. Dominicus Rittler, ætatis 64.
- F. Joachimus Hoehenegger, ætatis 56.
- F. Godefridus Bertele, Ecclesiæ Churwaldensis Administrator, ætatis 44.
- F. Gabriel Faber, Parochiæ in Nattenhausen Vicarius, ætatis 34.
- F. Severinus Ott, Parochiæ in Tafertshofen Vicarius, ætatis 36.
- F. Felicianus Flachinger, Missionarius ad S. Lucium, ætatis 31.
- F. Augustinus Boding, Ecclesiæ filialis in Schiefsen Vicarius, ætatis 32.
- F. Conradus Gerer, in Ober- & Unterwisenbach Vicarius, ætatis 31.
- F. Milo Gering, ætatis 24.
- F. Clemens Schnell, Parochiæ in Christertshoven Vicarius, ætatis 32.

Isti omnes ferè Philosophiæ, & ad biennium Theologiæ Scholasticæ operam dederunt.

- F. Joannes Sapper, Diaconus & Cellarius, ætatis 23.
- F. Bernardus Buecher, Diaconus & Sacrista, ætatis 25.
- F. Antonius Biber, Diaconus, ætatis 25.
- F. Raymundus Molitor, Subdiaconus, SS. Theologiæ & SS. Canonum Studiosus, ætatis 25.
- F. Basilius Wagner, ætatis 20.
- F. Sebastianus Rott, ætatis 21.
- F. Benedictus Schultheis, ætatis 22.
- F. Adalbertus Wanner, ætatis 21.
- F. Hugo Lindtner, ætatis 18.
- F. Wolfgangus Blau, ætatis 40.

CAPUT XVIII.

Adalbertus Rauscher, Abbas XVIII.

§. I.

De rebus præclarè gestis, Resignatione, & morte Adalberti.

Homerum acutissimum, Tullium in rostris eloquentissimum, Philosophum Divino Platone majorem, Theologum instar aquilæ sublimè volentem in uno damus Adalberto, quem Candidissimo Ordini nostro genuit Canonica, ab *Omnibus Sanctis* dicta, Superiorum gratiosa voluntas Asceterio Roggenburgensi dedit Priorem, meritorum excellentia creavit Abbatem. Cùm enim demississimus Franciscus ultrò dimisisset mitram & pedum, Capitulum Roggenburgense unanimi voce electum è millibus, quem eligere non potuit, postulavit Adalbertum. Sed multis exoptulare postulatus, ut caput subduceret mitræ, & manum pedo, causatus inter cætera: assensum sese præbere nequitiam posse, cùm voto professionis obligatus existeret Reverendissimo DD. Anastasio, Canonice Sanctorensis Abbati. Verùm ne sic quidem effugio locus fuit; mox enim cùm literis ablegatur, qui Conventus Roggenburgensis nomine supplicavit Anastasio, ut, quem merita elegerant, vota postulaverant, in Abbatem concederet Adalbertum. Adest die quarto tabellarius, manumissum nuntiat Adalbertum, qui denique, quia aliter haud amplius potuit, manus dedit, ideoque quartâ decimâ Junii à Reverendissimo Electionis Præside, Maximiliano Abbate Urspergeni, pro more & privilegio Ordinis confirmatus, cæterisque de jure servandis servatis publicè proclamatus est.

Manum diximus dedisse Adalbertum, sed erravimus; sibi enim servavit utramque, ut operaretur paradisum, in quo posuit illum Deus. Mala omnia in malo unico deglutivit Adam, malè audiens mulieri: ut bona quævis Roggenburgo venirent, voluit Adalbertus, frequentius audiri nomen illius, quæ benedicta est inter mulieres. Hinc altero statim post electionem mense Archiconfraternitatem SS. Scapularis 26. Julii ab Admodum Reverendo P. Michaeli PP. Carmelitarum discalceatorum Priore Augustæ solenniter introduci curavit cum privilegiis, indulgentiis & omnibus gratiis à Sede Pontificia huic Marianæ Congregationi concessis, & ne cauda serpentina quemquam ex Confratribus læderet, statuam argentò elaboratam Virginis, quæ Caput serpentis contrivit, prostare in ara fecit. Chirothecam dein Eucharisticam multo argenti & auri pondere gravem, ab opere commendandam genuinus Norberti filius procuravit, ut videlicet splendidior esset thronus in terra Deo, quem Throni adorant in cælis, habentem pro scabello pedum quatuor terrarum orbem. Et hæc quidem domi, alia foris egit. Sacellum S. Wendelini in Schlebuch (quod ante ducentos circiter annos extrâ vicum in via Roggenburgum ducente, ubi nunc agri ex altitudine quadam descendentes in profundo coeunt, appositâ B. V. Mariæ statuâ) cùm ruinas medicaretur, è fundamentis intrâ vicum extruxit, quò cultum S. Wendelini, ad quem illo jam tempore, cùm pecora periclitarentur, auxilii causâ homines accurrebant, insigniter promovit; etenim die 30. Septembris, honoribus Sancti hujus Abbatis consecrata, magnus peregrinantium & populi processionaliter adventantis concursus est, qua occasione in laudem Sancti panegyris dicitur, & solenne Officium à Reverendissimo Abbate decantatur, ut eisdem intercedentibus meritis omnis contagiosa lues procul à pecoribus arceatur, quæ quidem anno 1728. post insolitos Sirii calores tanta clade grassabatur in vicinia, ut turmatim pecora caderent, in territorio autem Roggenburgensi trium duntaxat pecorum jactura desideraretur, quod unicè S. Wendelini publicè privatimque implorati patrociniò adscripsimus. Sacellum numeris suis absolutum solenniter inunxit Reverendissimus Episcopi Augustani Suffraganeus, Casparus Zeiler, & consecratione finita primum ibi Sacrum obtulit P. Bonaventura Kleinmair Canonicus Roggenburgensis. Aliud quoque Sacellum, petitâ prius & facilè impetrata à Reverendissimo & Celsissimo Principe Joanne Christophoro, Episcopo Augustano, gratiosâ licentiâ adjecit grangiæ Hohenbuchensi, S. Antonio Paduano dedicatum.

Parva hæc rides, obstupebis majora; talis namque Præfulis erat vigor, ut quiescere non potuerit, donèc omnia domi & foris vigere conspiceret. Unde ædificia quàm plurima partim restauravit, partim splendidè exornavit, partim funditus ædificavit. Integrum namque ædificium tum hospitum, tum famulorum domesticorum ha-

bitaculis destinatum, Abbatiali horto contiguum, & domum parochialem in Braittenthal unâ cum Sacello S. Urbani erexit: Villam Waldhufanam murò cinxit, Canoniam Sanct-Lucensem superioribus annis sædè dilaceratam, spoliatam, ad lapsum inclinatam pro singulari suo S. Ordinis conservandi augendique studio novam ex omni parte construxit, verè fundatoris nomine dignissimus. Sed quid dicemus de celeberrima Ecclesia in Schiefsen? silere præstat, ubi lapides clamant. Hæc pauca addimus: manum operi primam anno 1682. ultimam 1686. admovit & in solius altaris summi ornatum fexies centum expendit florenos. Hæc quicumque legis, ne credas velim, quasi omne cum lapidibus & lignis negotium fuerit Adalberto. Etenim qui totus credebatur attendere externis, internis totus intendebat, vigilantissimus in Dei laudibus, studiosissimus, ut studiorum in suis amor efferveresceret, fervor amore crederet: nimirum non nisi aquilas progignit Jovis armiger ales, & quæcunque ad Phæbi calores splendidos nictat oculis proles, irato spuriam dimittit ab ungue.

Qui tanta pro domo sua egit, suum Cicero sensit Antonium. Pro Conservatorio florenos 15, pro concessa venandi licentia 60. quot annis solvebat Roggenburgum Burgovio, hoc annuatim Roggenburgo debebat 100. Negare haud volumus, Monasterium tardasse aliquoties stipulatas dare pecunias; sed candida non minus veritas est, nos ne obolum à quæstura Gynzburgensi de censu debito ab anno 1661. usque ad annum 1680. vidisse, ita quidem ut deductis etiam deducendis integrum nobis jus manserit ad exigendos mille quadringentos quinquaginta florenos. Incredibile est, quantum sudaverit Adalbertus, ut æquæ compensationi locus esset. Jam supplicibus litteris Imperatorem Augustissimum adiit, jam alios Consiliarios convenit, jam Burgovienses ad oculum edocuit, nil sese petere, nisi quod ipsa dictaret æquitas. Qui causam urgeret, Oeniponti conduxit Advocatum. Exposuit, sub quanto debitorum pondere gemat Canoniam, allegavit triplum Matriculare, commemoravit bellorum incommoda, non tacuit in bonum Austriacæ domûs vadimonia, recensuit, quòd 6. mensium spatio debuerit viginti millia florenorum expendere. Misit denique Oenipontum P. Hugonem, Cœnobii Priorem; sed incassum omnia. Non admittebatur æquivalens compensatio, non audiebatur excusatio; quin potius audiebat tonitrua, mediis compulsivis & executivis gravis, eò denique adactus, ut pro Conservatorio & foresto petitas solverit pecunias, vix aliqua subinde censuum relaxatione impetrata. O tempora! ô mores! sed laneo incedendum est pede, ne fiat tumultus in populo.

Alia quoque inhibitoria & comminatoria edicta contra se & jura sua emanare vidit in puncto eradicationis arborum. At tam fortiter Præsul intrepidus restitit, ut ipsemet D. Franciscus Volmarus Volmar L. B. de Rieden Oenipontano regimini insinuaverit, ejusmodi eradicationem ob rationes convincentes difficulter prohibendam esse.

His aliisque inter multos labores & sudores rebus divinis, scientificis & æconomicis impensos præclarissimè gestis, de Canoniam Roggenburgensem & Sanct-Lucensem optimè meritis, onus Abbatiale, quod septendecim annis fortissimus Atlas sustentaverat, seponendum duxit, quod cum crebris sollicitationibus à potestate superiore impetrasset, anno 1694. die 8. Februarii in manus Reverendissimi DD. Martini Abbatis Rothensis & Vicarii Generalis mitram ultroneè deposuit Roggenburgensem, retenta tamen illâ ad S. Lucium, quòd ut Lector intelligat, nôsse eum oportet, quòd, cum Florinus Zarn à Capitulo Provinciali anno 1662. Roggenburgi celebrato Abbas Canoniam Sanct-Lucensem destinatus, Abbatiam anno 1689. in Comitii Provincialibus Oberkirchii habitis abdicasset, Amplissimi Patres decreverint, Abbatiam Sanct-Lucensem denuò uniendam alicui Prælaturæ Suevicæ, donec ad meliorem, favente cælo, fortunam perveniret. Et quoniam Ecclesia Roggenburgensis Mater est Sanct-Lucensis, filiam conjungere placuit Matri, ea quidem conditione, ut Præsul Roggenburgensis Abbatiam utriusque gauderet titulò & insignibus, deputatis verò ad S. Lucium Canonicis paternè de subsistentia provideret. Itaque à Matris amplexibus inbrachia filiæ involavit Adalbertus, diligens vitam non quidem otiosam, minùs tamen negotiosam. Atque ibi anno 1704. jubilæus Sacros ad aram stetit.

E Grysonia postmodum ad domum parochialem in Breittenthal, quam in vitalitium sibi reservaverat, reversus, perpetuis laboribus exhaustus, & senio fractus, in morbum incidit, qui tamen, licèt Medicorum judicio lethalis fuerit, Adalbertum impedire non potuit, quòd minùs Religiosis exercitiis ad amissim vacaret; præprimis ita lectione sacra, etiam agoni jam proximus, delectabatur, ut deficeret priùs lector, quàm auditor verbi: imò dum respirabant legentes, obdormire, dum telam pertexebant, denuò evigilare videbatur agrotus. Lætus tardiore expectabat mortem, quia mortalis noxæ vel semel in vita se reum fecisse ignorabat, quo identidem sese consolabatur.

Tan-

Tandem 24. Augusti anno 1711. proximi adventus sui nuntios mors edentula misit, quare, ne impugnatus in pugna deficeret, eum, qui docet manus ad praelium, secum habere voluit, more quoque Christiano inunctus. Tum Canonicas illius diei Horas circa horam Sextam cum adstantibus recitando persolvit, quibus Officium B. V. Mariæ (nos Cursum Marianum dicimus) quantumcunque dehortabantur ceteri, subjungere voluit, sanctè affirmans, se, quamdiu vixisset, Marianum hoc pensum neglexisse nunquam. Sic absolutis omnibus vitæ quoque cursum absolvit circa horam noctis secundam die 25. Augusti, ad augusta cælorum atria transiturus, ubi laudes Deo Poëta canit, Rhetor dicit, Philosophus Deum comprehendit, Theologus in Deo exultat. In mundo, non mundo vixit annos octoginta quatuor, Abbas in negotiis promptus, indefessus, imperterritus. Jacet sepultus in Ecclesia Breittenthallensi.

Scutum Abbatiale, cui Infula cum pedo imposita, suprâ digonum, infrâ in rotundum coit. Quadrifidum est, cujus prima area in medio perpendiculariter subdivisa gemina areola constat, primâ ex toto aurea; altera verò quadripartita primam & quartam areolam habet argenteam, secundam verò & tertiam nigram. Altera scuti area in rubea Unicornu album exhibet versùs dextram exurgens; tertia in flavo Ecclesiam inter duas turres ostendit: in quarta demum cyanea tres aristæ albicantes, & è viridi colliculo protuberantes conspiciuntur.

§. II.

Describitur origo celeberrimæ peregrinationis ad Thavmaturgam Imaginem B. V. M. in Schiefsen.

Nunquam sibi Canonicus Ordo noster à spinis metuit, quamdiu Mysticam dilexit Romanam; nec fluminibus obruendum se credidit, si totum se committeret immitteretque gratiarum mari Mariæ. Unde adhuc in cunis vagiens haud aliam expetiit nutricem, quam quæ lactavit Dominum nostrum Jesum Christum, Virgini-Matri ex assè dedicatus. Certè meliorem haud eligere potuit; cum enim (ex interpretatis parentum nominibus loquimur) expectatio Mariam genuit, Gratia peperit, omnem meritò gratiarum cumulum à Maria expectat. Canalem divinarum gratiarum collactaneus Christi Bernardus nominat Matrem Dei, nos defendimus, vix alibi copiosiores beneficiorum rivos profuere, quam ubi sedem fixerunt Præmonstratenses. In testem vocamus Germaniam nostram, quæ vix unam Candidissimi Ordinis recensebit Canoniam, thavmaturgæ Virginis Imaginem carentem. Habet sibi Rothum Steinbacensem, utramque doloris simul & amoris Matrem: gratulatur sibi Wilthina, Mariam sine labe conceptam novas quotidie parturire gratias in Ambras: gaudet Steingadium, Matrem amabilem esse ter admirabilem in Ilgen: & demum, ut complures taceamus, Roggenburgum nostrum resplendet imagine B. V. Mariæ Majoris, prodigiis innumeris & gratiis nunquam finendis verè Maximæ in Schiefsen, cujus Originem describere hic molimur.

Schiefsen pagus est, dimidiæ horæ passibus Roggenburgò distans, vix alicujus olim nominis, & Sacello modico, SS. Leonardo & Walpurgæ dedicatò, instructum, in quo Vicarius Monasterio excurrens Sacra faciebat. Hoc munere sub annum Christi 1681. sibi demandato vigilantissimè defungebatur P. Severinus Ott, vir totus ad pietatem natus, & tantus mortificationis amator, ut passim conduceret homines, qui pugnis cæderent, aut pede protererent. Mira quoque in eo sedebat humilitas, non quievit fervor, omnes propè metas egressus. Primas tamen vendicabat sibi Mariana devotio, quippe Mariam amabat ut Matrem, reverebatur ut Dominam, nulla unquam occasione prætermissa, qua cultum ejus aliis quoque instillaret, promoveret, prolongaret. Dies noctesque somniabat, quæ imaginem quampiam magnæ hujus Dominæ in Sacello suo parochiali erigere posset, ut nunquam non Rachelem haberet præ oculis, quam totis animi viribus semper & ubique dilexit.

Arridebat præ cæteris Icon B. V. Mariæ, quam vocant Majorem, & Evangelico Lucæ penicillò delineatam esse, constans fama fert. Hinc frequenter ingeminare audiebatur Severinus: confidenter spero, fore, ut miraculis & gratiis inclarescat ejusmodi imago, si quam obtinere potero. Similem illo tempore & quotidianis beneficiis percelebrem venerabatur Haupletshoven, ditionis Freybergianæ vicus. Eò sollicitè rogatâ & tandem gratiosè concessâ facultate viam ingreditur Severinus, non quidem discalceatus, sed tamen, ut compertum postea, pessimè calceatus, utpote calceos indutus acutissimis clavis armatos, additis præterea aliis mortificationis operibus, omnemque trium horarum viam in jugi silentio ac meditationibus sanctis emensus. Factâ per

Illustrem Dominum à Freyberg depingendæ Copiæ copia, in arte Magistrum conduit Neoburgi, qui, manum haud dubiè ducente Virgine, ad ultimam usque lineam perfecit imaginem. Ad primum formosissimæ Rebeckæ ingressum non ita jucundabatur Itacus, quantum Severini Spiritus tripudiabat, tanto ditatus thesauro. At vix non prædatum sese vidit. Benedixerat enim allatam imaginem Reverendissimus Abbas Adalbertus, locum tamen, in quo publicæ venerationi exponeretur, non illicò designavit, fluctuans, an Sacellum S. Leonardi in Schiefsen, aut neo-erectum S. Wendelini in Schiebuch præferret. Quod ubi rescivit Severinus, instanter, instantius, instantissime etiam de genibus supplicavit filius Patri pro Matre in Schiefsen collocanda. Non potuit non annuere ferventissimis precibus & conglobatis Severini votis Adalbertus. Diem itaque introducendæ solenniter imagini destinat illum ipsum, quo purificata, non purificanda, Virgo in templo Hierosolymitano cum nata de carne sua purissima Puritate comparuit, prout ipsemet P. Severinus rudi quidem, sed pietatem spirante calamo expressum reliquit in hæc verba: *Anno 1681. die secunda Februarii ipso die Purificationis Beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ, haud dubiè ex singulari Dei dispositione venit Imago depicta ab originali vera Beatissimæ Deiparæ Mariæ effigie in Hauplezhoven, Deo ejusque dignissimæ Matri sunt infinitæ laudes, ex fidelium plerumque Schiefsensium oblatione libera; Deus annuat votis, ut intentio, qua eò scilicet in Schiefsen venit, adimpleatur. In hunc finem die nono Februarii, scilicet die Dominica Sexagesimæ solenne Officium ab Admodum Reverendo & Clarissimo Domino P. Corbiniano Kam Sacri & antiqui Ordinis S. Benedicti Presbytero, & Imperialis Monasterii SS. Udalrici & Afræ Professo, nec non Monasterii Roggenburgensis Professore p. t. Ordinario SS. Theologiae fuit celebratum ibidem. Hæc P. Severinus.*

Interim Beatissima Virgo, quæ olim cum festinatione abiit in montana, nec per momentum tardavit, ex alto in vallem Schiefsensem pleno alveò & ruptis quasi cataractis depluere gratias, ut gratum sibi ostenderet, habitare in loco isto. Etenim vix ad vesperam inclinata erat dies, ingruentes noctis tenebras lux insolita dispulit, quam directè suprâ Sacellum Schiefsense effulsiſſe cives quidam, Weiffenhornium tendentes, multo stupore defixi conspexerunt. Nimirum diffluxerunt tenebræ ab habitaculo, in quo Sol & Luna, JESUS & Maria, steterunt. Sed morbi etiam infirmitatesque recesserunt, ut primùm Salus infirmorum accessit. Primus, quod sanè mirandum, meliorem humani generis Evam expertus est Adam. Rupit Protoparens nostræ filium felicitatis, Eva malè consulente; in Schiefsen Adamus, Christophori filius, gravi corporis rupurâ laborans fanitatis integræ restitutionem Mariæ debet medenti. Cùm enim, præeunte P. Severino, coram imagine Virginis recens introductæ 10. Pater & ave expansis brachiis recitasset parens, Mater propitia extendit manum non abbreviatam super puerum, quem Christophorus precibus absolutis meliùs habentem, post dies verò quatuordecim omni malo absolutum vidit. Res mira quocumque divulgata suis omne vulgus excivit sedibus, & appensa ex omni latere anathemata Sacellum Schiefsense, quod Turrim Davidicam intrâ muros suos concludebat, toto cælò Davidis turri difformem fecerunt. Namque hanc pendens ex ea fortium armatura terribilem, illud debiliū instrumenta reddiderunt amabile, adeò ut tandem Augustanum Officium sui esse officii duxerit, utrum in pago tam vili verè resideat Augustissima Cælorum Domina. Venit itaque die 27. Julii anno 1682. Plurimum Reverendus & Excellentissimus D. Johannes Eberhardus Scheiffler, S. Theologiæ Doctor, Parochus Neoburgi ad Cameliam, ad opus inquisitionis specialiter deputatus: vidit & audivit, quanta brachium Dei faceret per manum Mariæ: victus, & testium verbis convictus dixit: non est hic aliud nisi domus Dominae. Nil contra fidem fingimus, utut fortassis suprâ fidem scribimus, nullum fuisse morborum, periculorum, aut mortis discrimen, quo major non fuerit B. Maria Major in Schiefsen; cæcus enim videbat, claudus ambulans exiliebat, mutus loquebatur, furdus audiebat, Tabitha à mortuis surgebat, Socrus Petri laborans febribus ministrabat, pœnitens Maria flebat, Dismas à patibulo ad cælum evolabat. Verbò: omnibus omnia facta est Maria in Schiefsen, ut per antonomasiam Thavmaturga ubique diceretur. Interea numerus peregrinantium ita quotidie increvit, ut non tantum Sacellum, quod Chori moderni spatium vix æquabat, sed etiam structura eidem ex ligno addita non caperet adventantes, nec pluvio, nec grandinante, nec cælo hyemante impeditos, quin ex remotissimis etiam partibus turmatim advolarent. Unde Reverendissimus Abbas Adalbertus moderno templo, ferè dixissem Basilicam, construendo initium, quarto autem anno finem fecit, manu ultima per solennem inaugurationem admota abs Reverendissimo & Illustrissimo DD. Eustachio de Westernach, Serenissimi Principis & Episcopi Augustani Suffraganeo, qui Dedicationem Ecclesiæ anniversario ritu celebrari voluit Dominicâ Festum B. V. Mariæ ad Nives proximè sequenti. Cultus verò & confluxus devotè accurrentis populi adeò frequens & numerosus

exti-

extitit, ut unus etiam annus octoginta Communicantium millia non semel numeraverit. Neque succedentibus annis descendit populi fervor; quippe tam in Festis B. V. Mariæ, aut aliis Sanctorum diebus festivis, quam in Sabbathis Quadragesimæ tantus peregrinantium numerus ad panegyres Marianas confluere solet, quantum Ecclesiæ latitudo non capit. Hodie ad promovendum cultum & Curam animarum expositus in Domo Parochiali residet Canonicus Roggenburgensis cum titulo Superioris, adjuncto sibi Coadjutore, qui tamen diebus duntaxat Sabbathinis, & tempore æstatis festivis ibidem pernoctare solet. Viget præterea florétque in Schiessen Mariana Confraternitas, sub titulo septem dolorum B. V. Mariæ anno 1685. erecta, & per sequens Breve Apostolicum confirmata.

Innocentius PP. XI.

Ad perpetuam rei memoriam. Cùm (sicut accepimus) in Ecclesia Beatissimæ Mariæ Virginis in Schiessen Augustanæ Diœcesis, Provinciæ Moguntinæ, una pia & devota utriusque sexûs Christi fidelium Confraternitas sub titulo Septem dolorum ejusdem B. Mariæ Virginis, non tamen pro hominibus unius specialis artis, Canonicè erecta, seu erigenda existat, cujus Confratres & Sorores quàm plurima pietatis & charitatis opera exercere consueverunt. Nos, ut Confraternitas hujusmodi majora in dies suscipiat incrementa, de Omnipotentis Dei Misericordia ac BB. Petri & Pauli ejus auctoritate confisi, omnibus utriusque sexûs Christi fidelibus, qui dictam Confraternitatem imposterum ingrediantur, die primo eorum ingressûs, si verè pœnitentes & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumperint, plenariam: ac eisdem tam descriptis, quàm pro tempore describendis in dicta Confraternitate Confratribus & Confororibus in cujuslibet eorum mortis articulo, si verè pœnitentes ac confessi, ac Sacra Communionem refecti, vel quatenus id facere nequiverint, saltem contriti nomen Jesu ore, si potuerint, sin minus corde devotè invocaverint, etiam plenariam, ac eisdem nunc & pro tempore existentibus dictæ Confraternitatis Confratribus & Confororibus verè pœnitentibus & confessis ac Sacra Communionem refectis, qui præfate Confraternitatis Ecclesiam, seu Capellam, vel Oratorium die festo principali dictæ Confraternitatis per Confratres semel tantùm eligendo, & ab Ordinario approbando, à primis Vesperis usque ad occasum solis festi hujusmodi singulis annis devotè visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam misericorditer in Domino concedimus.

Insuper dictis Confratribus & Confororibus etiam verè pœnitentibus & confessis, ac Sacra Communionem refectis Ecclesiam seu Capellam vel Oratorium hujusmodi in aliis quatuor anni feriatis, vel non feriatis, seu Dominicis diebus per dictos Confratres, etiam semel tantùm eligendis, & ab eodem Ordinario approbandis, ut supra visitantibus & ibidem orantibus, quo die præfatorum egerint, septem annos & totidem quadragenas; quoties verò Missis, & aliis Divinis Officiis in Ecclesia seu Capella vel Oratorio hujusmodi pro tempore celebrandis & recitandis, seu congregationibus publicis vel privatis ejusdem Confraternitatis ubivis faciendis interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, vel pacem inter inimicos composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint, vel etiam qui corpora defunctorum tam Confratrum & Confororum hujusmodi, quàm aliorum ad sepulturam associaverint, aut quascunque Processiones de licentia Ordinarii faciendas, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum tam in Processionibus, quàm cùm ad infirmos, aut aliàs ubicunque & quomodocunque pro tempore deferretur, comitati fuerint, vel si impediti campanâ ad id signo dato semel Orationem Dominicam & Salutationem Angelicam dixerint, aut quinquies Orationem & Salutationem easdem pro animabus Defunctorum Confratrum & Confororum hujusmodi recitaverint, aut demum aliquem ad viam salutis reduxerint, & ignorantes præcepta Dei, & ea, quæ ad salutem sunt, docuerint, toties pro quolibet præfatorum operum exercitio sexaginta dies de injunctis eis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus, præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut, si aliàs dictis Confratribus & Confororibus præmissa peragentibus aliqua alia indulgentia perpetuè vel ad tempus nondum elapsam duratura concessa fuerit, præsentibus nullæ sint, utque, si dicta Confraternitas alicui Archiconfraternitati aggregata sit, vel imposterum aggregetur, aut quavis alia ratione uniatum, vel etiam quomodolibet instituat, priores & quævis aliæ litteræ Apostolicæ illis nullatenus

suffragentur, sed ex tunc eo ipso nullæ sint. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 30. Octobris 1685. Pontificatûs nostri anno decimo.

§. III.

Annotationes.

Innocentius XI, prius Benedictus Odescalchi, ab Innocentio X. purpuratis Patribus annumeratus, unanimi Cardinalium voce Pontifex creatur anno 1676. in festo S. Matthæi, columbâ super caput ejus apparente, cum ætatis annum numeraret sexagesimum sextum. Ipso electionis die Poloni insignem de Turcis reportârunt victoriam. Prætermisissis suis Confanguineis plerosque Ecclesiæ redditus expendit in usus pauperum. Voluit, ut nulla mulier collo & vix non pectore nudato in Ecclesia compareat. Monialibus cujuscunque Ordinis omnem interdixit Musicam. Anno 1687. die 28. Augusti Michæelis Molinos propositiones 68. confixit, & authorem ad perpetuos carceres condemnavit. Sedit in Pontificatu annos fermè tredecim, & mortuus 12. Augusti 1689 in fama Sanctitatis, miraculis inclaruit, præsertim per amuleta, *Agnus Dei* dicta, seu Ceras Papales ab ipso benedictas.

Canonie omnium Sanctorum initia, cui Roggenburgensis suum debet Adalbertum, sic historicè pingunt Fasti Sanctorenfes. Anno 1192. exiit Utta vidua Welphonis Ducis de Schauenburg, ex Castro de Schauenburg propè Oberkirch, nata Comitissa ab Eberstein, unici filii Gerungi Mater, in candidam Præmonstratensium familiam sub id temporis recens exortam, desiderio sanè maximo & ardenti flagrans, cui quòd plenius satisfaceret, divinitus inspirata firmiter secum statuit, suis è facultatibus Canoniam quamdam Ordinis Præmonstratensis fundare. Dubia de loco, asinum oneravit pecuniis, ibidem constituens ædes Religiosas erigere, ubi animal, impositâ farcinâ pecuniariâ sese liberaturum foret. Sed notandum, viros aliquot constitutos fuisse, ad observandum iter ab asino per montes & colles arreptum; qui continuas duas horas pergens, ubi ad altitudinem montium devenit, sitibundus terram calce quassavit, & ecce continuò fons limpidissimus exivit, usque in hodiernum diem lætissimè scaturiens, & figuram ungulæ præferens. Expletâ siti, pergunt denuò asinus & observatores ejus per densa sylvarum ad justum semi-horæ spatium. Ubi in vertice montis stetit jumentum, illico omne suum dejecit onus pecuniale; quod factum est die festo Sanctæ Ursulæ & Sociarum ejus. Inito eapropter consilio, atque obviis impedimentis ritè perpensis, cum & loci sublimitas & continua quasi ventorum asperitas, habitationis de congruo struendæ copiam non daret, nihilominus ad perpetuam rei memoriam extructa fuit Capella Sodalitati ejusdem S. Ursulæ Sacra: in valle verò, quæ præfato monti subjacet, Ecclesiæ omnium Sanctorum fundamenta jacere placuit, quæ anno 1193. feliciter ad apicem surrexit, Claustro cæterisque regularibus ædificiis anno 1198. ad finem deductis. Sita est autem hæc Canoniam in Hercinia, seu sylvâ nigrâ, intrâ limites Diœcesis Argentinensis, locò suapte naturâ horrido, inter montium circumquaque cingentium juga posito. Horrore sitûs non nihil absterriti Præsules, ad Lautterbachum mediâ ab Oberkirch horâ, Monasterium non semel transferre voluerunt; sed Capitulum Generale anni 1484. Præpositis & professoribus postea Canonicis omnem transmigrationis spem suo ademit decreto, quo statuit, ut nullus deinceps ad professionem admitteretur, nisi prius juramento solemni spõndisset, quòd nec per consensum præstandum velit pati aut facere translocationem Monasterii. Usque modo Sanctorenfes paruerunt Ordinis Sanctionibus, inclementia celi, soli sterilitate, nivium frequentia, solitudinis asperitate nunquam fracti. Porrò variam experta est fortunam. Andreas Rahard Præpositus XIII. totam domum subito vidit conflagrare incendio circa annum 1474. Henricus Thel infestus sensit Lutherum & rebellantes rusticos. Sub Petro Müller denuò in cineres resedit. Jacobus Jele Præpositus XXVI. à Ministris Brandenburgicis de nocte comprehensus, in Castro de Achstein Martyr occubuit. Anastasius denique, ad quem pro consensu in electionem missum est, meliora nactus fata, primus Abbas à Capitulo Generali anno 1657. & ter Visitor Sueviæ renuntiatus est.

CAPUT XIX.

Hugo Lintner, Abbas XIX.

§. I.

De rebus gestis, exilio, Resignatione, & morte Hugonis.

In Hallensi principalis Comitatus Tyrolensis civitate ex prænobili familia Lintnerorum de Kolbenthurn natus anno 1652. die 7. Aprilis, patrem habuit Joannem, Matrem verò Catharinam Veronicam, omni morum honestate conspicuos. Adolefcens ad studia Roggenburgum missus, sic pietati studuit, ut candidum fore mores candidi vaticinarentur, & egregius in litteris profectus dignum sacro probaret habitu. Anno probationis inter continuos virtutum habitus transacto, dignus est habitus, qui horto Religionis perpetuè implantaretur ipso mense, quo prima in hortis ridet Flora. Sacerdos ob dotes efflorescentes diversimodis est applicatus muniis, Cellarii, Parochi in Bendenen, Subprioris & Prioris, ut disceret tempore suo agere Abbatem. Egit, quando à rebus præclare gestis clarissimus agere ultrò desiit Adalbertus. Etenim præfidente Reverendissimo D. Josepho I, Abbate Urspergeni, Assistente Reverendissimo D. Martino, Abbate Rotheni & Vicario Generali, Notario R. P. Andrea Serwerth, Canonico Rotheni, testibus RR. PP. Dominico Röhner Urspergeni, & Friderico Schmitz Sanctorensi Canonico, anno 1694. die 18. Februarii concordi votantium calculo ex Parocho Benedurano in Abbatem electus est Hugo.

In Abbatiali dignitate constitutus, quemadmodum de ipso perhibet R. P. Kham, cui Præfulis genius erat perspectissimus, virtute clarior, quàm Sanguine fuit, sincerus, nullà fucati sæculi aspersus macula, miræ comitatis & benevolentiae. Affabilitas, cultusque tenuitas indicio fuere, humilitatem in Hugone vigere maximam. Quisquis illum adiit, nunquam sine spiritali consolatione rediit, quo se Patrem filiorum amantissimum probavit. Præcipuus autem Præfulis labor in eo desudabat, ut insignem Ecclesiis splendorem conciliaret; quam ob rem Altaria in Ecclesia Schieffeni recens exstructa coloribus auro copiosò & argento distinctis obduci, quatuor condelabra argentea cum lampade ex eodem metallo, vestimenta sacra, seu, ut dicunt, Ornatum Officio divino solenni destinatum confici curavit. Quod Roggenburgi quoque eodem fervore præstitit, ubi anno 1700. Sacram Supellectilem splendido ornatu auxit, aurei potissimum operis, & rubro-ferico pro partium varietate distincti, cui successu temporis alium addidit, aurati pariter operis & intextis floribus argenteis conspicuum. Piam deinde operam & manum Sacello Schlebuchensi commodavit, cui turrin adjecit, triplici campanâ instructam. Refectorium quoque gypso & picturis eleganter ornavit, quem laborem Joannes Merck Wessofontanus intrâ quatuor menses absolvit. Simili modo Cellariam & atrium Abbatiale illustrari fecit.

Ut Monasterii jura defendendi non deesset Hugoni occasio, campum satis amplum & à nobis minimè expectatum aperuit D. Ferdinandus Scheler, Sac. Cæs. Majestatis ad Superioris Austriæ Cameram aulicam Consiliarius. Is, cum annò 1694. comitante D. de Grachen Secretario saltus obequitando visitaret, delatus ad officinam vitriariam Magistro ligna cædere, aut truncos eradicare feverissimè interdictum voluit. At noluit sub hoc interdicto vivere Roggenburgum. Unde Gynzburgum ablegatur R. P. Franciscus Kesser Monasterii Prior cum scripta informatione, qua docetur, eradicationem arborum & Officinam vitriariam cum consensu Regiminis Oenipontani sub Adalberto Abbate non tam esse cæptam, quàm legitimè continuatam, utpote qui ad oculum demonstrasset, in eo districtu priori tempore villas Waldhausen, Salchenweiler, & Schweigbeyren fitas fuisse, consequenter fundum jure proprietatis ad Monasterium pertinere. Non acquievit declarationi Commissarius, asserens, officinam vitriariam, NB. antea quidem cum consensu debito erectam, & frequentes eradicationes saltus irreparabile damnum accersere, jura forestalia lædere, articulis ab interim dictis, variisque contractibus super lignorum cæsione initis è diametro contravenire. Doceret proin Roggenburgum, quo jure & ex cujus consensu jus tertii tam enormiter læderet. Enimverò multum clamoris. Acta principaliora tunc ad manum non erant; unde nudo comprobare asserto necessum erat, veritate niti, quidquid dictum scriptumve fuisset. Additum præterea, personas, antehac oculari inspectioni & limitum positioni præsentis, adhuc in vivis dege-

degere, eradicationem annis omninò quatuordecim continuatam, denique Commissarium Cæsareum bienniò, & quod excurrit, abhinc elapsò, factus Roggenburgenses ob-equitantem, ratione Officinæ vitriariæ nihil omninò in contrarium movisse: proinde decretum inhibitorium relaxando, quietam Canonice possessionem haud amplius turba-ret. Aut omninò nullam, aut minùs faventem de calamo D. Scheler fluxisse respon-sionem, ex eo colligimus, quòd Reverendissimus Hugo causam Regimini Oenipontano detulerit, & R. P. Josepho Hamer, Can. Reg. S. Augustini ad Insulas Wengenses pro-fesso, tum negotia Monasterii sui ibidem curanti, & D. Doctori Sartorio energeticè commendaverit. An postea Roggenburgum aut decretò inhibitoriò expressè relaxatò, aut ex titulo quietæ possessionis continuaverit eradicationem, non constat, eò quòd pleraque documenta D. Sartorio Advocato nostro communicata, haud amplius fue-rint remissa.

Hæc cum domi & pro domo agit Hugo, subitò actum esse de domo videt. Di-em supremum tunc obiit Carolus II, Hispaniarum Rex, & tædæ mortuales degenera-runt in Martiales, & Carolo Austriaco & Philippo Andegavensi folium affectante, quod quia geminos non potuit capere reges, ad arbitrium ferri clamatum, quo plerumque arbitro de regnis conclamatum est. Italiam prima corripuit flamma, ubi Petrus denuò ad Galli cantum flere didicit; secunda invasit Belgium, tertia succendit proximum U-calegontem, Palatinatum & partes ad Rhenum Superiorem; quarta denique in nostram usque Sueviam involavit. Ulma inclytum patriæ nostræ munimentum subitanè occu-pata primò cladem sensit, malo exinde in omnem latè viciniam serpente. In quo re-rum statu solum à fuga quærendum erat consilium, Abbate Mindelhemium se recipien-te, Novitiis cum Magistro suo ad Sanct-Lucensem Ecclesiam, consultum in ejusmodi turbine asylum, abire jussis, aliis quaquaversum dispersis. Qui domi remanserant, multa gravissimæque perpeffi sunt. Anno enim sequenti, qui erat suprâ millesimum, septingentesimum tertius, cum hyemare inciperet cælum, & ferrum non amplius calle-ret, Gallus quæsitivus focum, Monasterium cum adjacentibus villis pagisque occupando. Quidquid cibi potùsve Religiosorum indigentiaè destinatum supererat, inter se suos-que diviserunt milites. Crederes, in Regulam S. Augustini jurasse, adèò erant illis omnia communia. Pauperum quoque curam habebant prorsus singularem; nam reliquias, quas vel nolebant, vel nauseabant, Religiosis cefferunt, quod tamdiu continuatum, donec oculus haud amplius invenit, quod dentes roderent. Abacta dein fuère pecora, equi ab ipsis curribus abstracti, quin etiam ex Religiosis duo, PP. Adalbertus & Basilius, Leütkirchium, alius, P. Gilbertus, Ulmam armata manu abducti sunt, ubi sub ar-ctissima militum custodia tamdiu hærendum erat, donec ingenti pecuniarum summa re-dimerentur. Et qui hæc fecit, dicunt esse Christianissimum. Sed nondum est finis. Ma-lum auxit continuus ac ingens pavor, qui afflictis identidem per hostiles copias ingere-batur, ut Officio quoque Divino sine metu vacare non potuerint.

Inter hæc, quanta sit passus Hugo, licèt in tuto positus, prolixè recensendum non existimo; hoc tamen singulare est, quod contempto etiam vitæ periculo quando-que ad suos remeaverit, consolaturus filios Pater, qui tamen fomentis ipsemet egebat, utpote qui in Gallorum annonam, hyberna, itinera, armaturam, munimentorum re-parationem, exstructionem, regale præsidium, & contributiones sub igne ferròque imperatas duorum annorum spatìò ultrâ centum & triginta florenorum millia expendere debuit.

Tandem, dum propè Höchstadium aquila discerpfit gallum, tutior ad penates fu-it reditus, ubi mox operam bellò impeditam denuò ad Ecclesiarum splendorem contu-lit. Et quidem annò 1707. Aræ summæ in templo nostro jam penitus senescenti no-vam substituit, sculptili arte conspicuam, cujus facies hæc erat. In medio conspicie-batur statua B. V. Mariæ in cælos assumptæ, à dextris D. Augustinus Episcopus & Le-gislator noster Pluviali, ut vocatur, veste indutus, Patroni primarii Ecclesiæ nostræ: à sinistris S. Joannes Baptista tanquam Patronus secundarius, ambo inter duo fulcra palmitibus vitis statuminatæ instar circumligata. Superiùs in gloria prominebat Pater Cælestis, à dextra lævæque equis infidebant SS. Martinus & Georgius, ille divisum gladio pallium pauperi exhibens, hic draconem lanceâ transfodiens: inferiùs autem Sanctissimi erat repositorium; Chorum deinde polito marmore stravit, & novum in eo Organum posuit: præterea quatuor turres Canonice nostræ albis laminis ex ferro textit. Anno dein sequenti Chorum Ecclesiæ Wisenbacensis cum adjecta turri à fundamentis æ-dificavit; turrim verò in Tafertshoven antiquo opere exstructam ad medium usque de-jecit, & novi operis structurâ exornavit. Demum obtentâ à Serenissimo Principe & Episcopo Augustano, Alexandro Sigismundo, licentiâ novum Curia Waldhusanæ Sa-cel-

cellum appofuit, opus benefica Plurimum Reverendi, Prænobilis & Excellentiffimi D. N. Rees Collegiatae Ecclefiæ in Dillingen Senioris & Decani manu promovente.

Pedem cum Illuftriffimo D. Maximiliano Wilhelmo Comite de Styrum in Lymburg coactus conferre, pro jure fuo ftetit immobilis Abbas. Bona Francifei Schedi Subditi Illeraicheimenfis in Tafertshoven poft mortem poffidentis inculta jacebant, unde vectigalibus annuis aliisque de jure præftandis defraudabatur Roggenburgum. Ad hæc nemo fe movebat, ut folveret debitum 250. florenorum. Proinde ab ulteriori fibi damno præcavens Monafterium, duos currus fæno onuftos de prato Schedliano avexit, factumque hoc mox Oeniponto infinuavit. Inde mox decretum emanavit ad D. Comitem, ne Jura Roggenburgenfia turbaret. Is hac agendi methodo offenfus, litteris Roggenburgum miffis inclufit copiam Mandati Cæfarei, ut Monafterium convenientem daret fatisfactionem. Refponfum eft, fænum mox reftituendum, fi Ecclefiæ confultum fuiffet indemnitati. Nulla fic parte cedente, diffidentes convenère in Unterroth, ubi puncta in medium allata Roggenburgum acceptavit, fola fago excepta, petitis defuper induciis, quoad ufque domum redirent Documenta, belli tempore aliò translata; infuper refervavit fibi prætenfionem in bonis Schedlianis. Exceptiones hæc juftiffimæ obicem pofuerunt amicabili compofitioni. Quamvis enim jam hic jam alibi privatae confultationes fuerint instituta, ut amœniffimum mutuae pacis ac amicitia vinculum reintegraretur; fato tamen factum eft, ut nova fubinde fatalia majores facerent fciffuras, & calami demum fierent ad contumelias ufque acuti. Culpam haud imputamus Dominis; cum aliunde fati conftet, in ejusmodi cafibus foco ut plurimum ligna fubjici à fubditis, qui ad raucedinem ufque clamant, peti jugulum, dum jus & æquum exigit obolum. Illa præ cæteris oppida, vicos, & villas ejuscemodi tricis vix non inevitabiliter fubjacere videmus, ubi duplex & diverfa manus moderatur habenas. Imperet dextra, reclamabit finiftra; hac legem dictante, finiftrè latam judicabit altera, nec finis erit litium, donec alterutrum judicantis aut cadat aut cedat fubfellium. Certè hæc ipiffima, de qua loquimur, caufa vix alicujus fub ortum fuum momenti, in illas excrevit flammæ, quas nec Reverendiffimi nec Illuftriffimi extinguere potuerunt Mediatores, donec elapfo jufto trienniò fuffragante arbitrio Landgravii de Fürftenberg amicae compofitioni factus fuerit locus.

Quæ tamen cunque demum fequioribus annis cautela ex utraque parte fuerit adhibita, impediri tamen haud potuit, ut non fubinde fcintilla eruperit. Unde immortales fibi à Roggenburgo gratiarum actiones promeruit Reverendiffimus Abbas Cafparus, qui numeratis pecuniis pagum Tafertshoven univerfam & quò ad omnes & fingulos illius incolas noftræ jurifdictioni ac poteftati pleniffimè fubjecit, quo demum pacto controverfiis, litigiis, querelis, ac odiofo litterarum cambio finis venit.

Hæc & alia cum laudabiliffimè ageret Hugo, cenforiam non effugit ferulam, qua filius pofthumus dignum judicat, quòd partem ditionis noftræ præcipuam, pagum Obenhufanum, venditione alienaverit, nemine ex Capitularibus nifi folo P. Gilberto Oetschmann vehementer obluftante. Cæterum anno regiminis fui decimo oétavo currente ab operibus fuis quiefcere voluit, liberè cedens Abbatiâ, & retenta in fedem domo parochiali in Breittenthal. Anno dein 1720. gloriofum Præfuli tempus appropinquavit, quo quinquagenarius ab emiffa Professione Religiofus in domo Dei fteterat. Quam ob rem 14. Julii in manibus Reverendiffimi Dominici Succefforis fui primam oblationem fecunda ratam firmamque habuit, id ipfum præftantibus RR. PP. Bafilio Wagnner & Adalberto Wanner jubilatis. Bienniò fuperftes ita viribus & vifu deficere cepit, ut vix non cæcus haud ampliùs mortis infidias effugere potuerit, quæ tertiâ Augufti 1722. monitum & probè munitum invafit horâ noctis duodecima, ut primam numeraret ibi, ubi diem nox nulla interpolat. Vixit homo annos 70, & hominis exuvias pofuit in Ecclefia Breittenthalenfi. Scuto Abbatiali, quod ovalis figuræ, Mitra cum pedo, ex altera verò parte galea coronata incumbit, è qua duo cornua prominent, quorum dextrum fuperiùs ufque ad medium coccineo, inferiùs nigro colore tinctum eft; finiftrum verò non nihil aureum de cætero in nigrum definit, defluentibus ex utroque Scuti latere laciniis aurò, nigròque diftinctis. Clypei campus lineâ à capite ad medium lateris ovaliter in dextram & finiftram ductâ tribus arcibus confat, quarum prima fuperior ex aurò Caftorem verfus finiftram exfurgentem refert; altera quadripartita eft, cujus prima & quarta areola argentò, fecunda & tertia nigro colore obfita eft, tertia eaque infima Ecclefiam cum duabus turribus exhibet, in cujus porta tres ariftæ è viridi natæ videntur. Regionem centricam Scutulum occupat, idque gentilitium, fuprà digonum infra in rotundum cojens, & quadripartitum. Prima & quarta areola nigra eft, & qualibet triplici diagonali finiftro baltheo infignis,

quadra verò secunda & tertia superius coccinea Cantherium album quælibet complectitur, pars inferior cantherio subjecta nigra est.

§. II.

Annotationes.

Anno 1708. die 12. Decembris in Domino pientissimè obiit Venerabilis P. Severinus Ott, Senior, anno ætatis suæ octogesimo primo, vir miræ in Deum devotionis Mariophilus insignis, cui primariò & Cultus Thavmaturgæ Virginis in Schiefsen, & Ecclesia ejus honori ibidem extructa originem debent, Religionis Zelator eximius, & austera vitæ ratione etiamnum inter nos celebris. Magnam Viri famam auget Imago Crucifixi, multis hucusque in Ecclesia Neocellensi (*Neustifti*) Ordinis Præmonstratensis propè Frisingam in Bavaria beneficiis famigeratissima. Hanc enim cum P. Severinus Neocellam aliquando missus, adhuc ignotam, nec publico cultu celebrem conspexisset, ad præsentem ex illa Canoniam Patres dixisse fertur: curam haberent hujus Sacræ Imaginis, venturum aliquando tempus, quo illa multis coruscaret beneficiis. Vatem fuisse Severinum ad hæc usque tempora experientia comprobavit. Multo senio spectabilis Sacerdos Jubilæus inter continuas lacrymas, ut quotidie solebat, ad aram stetit in pago Schiefsensi extrà Ecclesiam, quæ ingentem confluentis populi numerum non capiebat. Qua occasione Jubilæo panegyricum dixit Mitratus Sacerdos jam à quatuor annis jubilæus, Reverendissimus DD. Abbas Adalbertus. Venerabiles Severini exuvie in Sacello nostro Einsidlensi tumulatæ sunt, quia post mortem quoque non oportuit amantem ab amata, filium separare à Matre.

Anno 1709. die 17. Aprilis Reverendissimus Hugo lapidem fundamentalem posuit Sacello S. Antonii in Nordholz, & mox in eodem loco inter tubas & tympana solenne Officium decantavit. Anno sequenti Serenissimus Princeps & Episcopus Augustanus Alexander Sigismundus licentiam dedit ibidem operandi Sacris.

Eodem anno, die verò 11. Martii, Michaël Frisch, lanio in Biberach, horrendo vulnere, quo vituli solent mactari, collo inflicto mortuus in Camera sua inventus, & suicida judicatus est. Cadaver per fenestras à Carnifice dejectum, in loco debito Burgovienensibus est extraditum, qui cum 15. florenos exigerent, non nisi 6 acceperunt, idque juxta articulos ab *interim*.

CAPUT XX.

Dominicus Schvvaninger, Abbas XX.

§. I.

Dominici mira Vocatio, Studia, Officia, & Electio in Abbatem.

Aut nunquam vivere, aut certè mori nunquam debuit, Dominicus. Ita in laudem Viri omni laude majoris calamum acuumus, dolentes, quod suus Dominico non sit Homerus, qui cytharâ, aut Maro, qui buccinâ canat gesta, aternitate digna, quorum Iliadem nos in nuce conclusam exhibemus. Puerum ex Patre Marco Schwaninger & matre Maria Magdalena Seizin natum primo vidit Stoffenried, pagus horæ spatiò à Roggenburg distans: adolescentem valde liberaliter lactaverunt Musæ Elchingenses: juvenem, si annos excipias, nemo, virum omnis homo admirabundus conspexit. E sacro Baptismatis fonte nomen, non fata Balthafaris tulit: quippe Magum ad cunas Dominici Infantis stella lucidissima, ad domum Domini Balthafarem nostrum duxerunt tenebræ. Ut certius esset inter illos, quos benedictos vocabit Judex, optimum judicavit, si magni viam iniret Benedicti. Commendatitias dedit Elchinga, ut repulsam pulsanti non daret Ottobura. Viam ad hoc Asceterium ingreditur, sed tota vix non die ambulat in circuitu, donec opaca præventus nocte, cum nescio quam sese putaret ementum esse viam, nil tale opinatus ad Canoniam nostram defertur. Liberalior Balthafaris facies, plus tamen ingenua morum honestas rapuit Canonicos, ut altero mox die consentientem & vix petentem suo dignum contuberniò judicaverint. Tyrocinium, parentibus maximoperè invitis, Mense Octobri anni 1692. ingressus, hõc 11. Julii 1694 solenniter professus est egressus, nomen habens Dominici. Paulò post

post ad Dilinganam Academiam emissus, illos pietatis virtutisque emisit radios, ut Marianæ Congregationis primum Secretarius, dein Præfectus fuerit salutatus. Emenso Theologiæ studio, Peripatum deambulare iussus est, publicus ex Cathedra Professor, à qua in Theologicam ascendit. Cursum non absolvit calamus, quia Gallus magis acutum strinxit gladium, & Professore cum aliquot Discipulis in Gryfoniam usque excurrere iussit. Ibi Sacros exponens Canones, in publica velitatione bis antagonistam habere meruit Reverendissimum ac Celsissimum S. R. I. Principem, DD. Udalricum, Episcopum Curiensem. Domi postea Proviforem, foris Administratorem in Benden septenniò, quo expleto domesticum egit Oeconomum. Tandem 5. Decembris anno 1713. majoritate votorum in Abbatem electus est, actum dirigente Reverendissimo D. Josepho II Abbate Urspergenfi, Assistente Amplissimo D. Leopoldo, Abbate Minoraugiensi & Vicario Generali. Ajunt, tres inter quem eligerent, hæsisse Capitulares, & novum tunc Roggenburgi auditum esse triverbium, qualitates eligendorum ita exprimens: in Menrado habebimus Abbatem sanctum. in Macario politicum, in Dominico œconomum. Die Decembris decima tertia subditi de more Neo electo homagium præstitere, qua novum ac sibi proprium Insigne elegit Dominicus. Scuti, quod loquens dicitur, figura ovalis est: caput imago B. V. Mariæ Divinum Pusionem in brachio gestantis occupat, media inter Mitram, quæ in parte dextra, & pedum, quod è sinistra prominat. Scutum lineâ per centrum transversè sectum, in duas præcipuè regiones dividitur, quarum cephalica lineâ perpendiculari divisa, duabus areolis constat; prima ex auro Castorem cum pisce in faucibus refert: altera ex albo & nigro quadrifida est. Regioni centricæ scutulum incumbit, suprâ digonum, infrâ in rotundum desinens, quod tres aristas in viridi colle exhibet. Inferior sive perigæa regio geminâ lineâ circulari à medio scutuli tam in dextrum quàm in sinistrum clypei latus ducta tres areas habet, prima viridis stantem versùs sinistram cygnum exhibet, in media, quæ coccinea est, cygnus conspicitur quasi aquis innatans, tertia demum viridis tertio insignitur cygno, versùs dextram stante.

Eodem præstiti homagii die casus accidit omninò mirabilis, neque silentio involvendus, quo cæli magis, quàm fortis dispositione ad nomen electi, & omen Confirmati perbenè allusum fuit. Piscator quidam Nattenhusanus, Georgius Jacob nomine, sclopeto suo armatus obambulabat amnem Gynzium, anates trajecturus, cum subitò tres cygnos fluvio innatantes conspicit, aves in ditione nostra nunquam antehac visas. Exonerat sclopetum piscator, & glande trajicit cygnum, duobus alarum remigio in altum avolantibus. At illicò reversi aquis sese denuò immittunt, piscator verò globo emissò percutit alterum. Tertius secundò avolans, secundò reversus, tertia præla piscatoris cecidit, qui triplici hoc spolio quasi divite piscium captura lætus, cygnos cygneo Præfuli obtulit, largò donatus stipendio.

§. II.

*Dominicus decorem domûs Domini, & gloriam Dei ac
Sanctorum insigniter promovet.*

Zelum Dominici pro decore domûs Dominicæ, & gloria Dei ac Sanctorum descripturi, viam ingredimur, cujus exitum non dimetitur oculus, etiam vitreis optis tubi oculis adjutus. Extrâ ordinem gradiemur, quia non nisi extraordinaria miramur. Extrâ muros tamen pedem primum efferemus, ubi fatis multa occurrunt, laudibus efferenda, post celebraturi reliqua, nescio dicam Dominici an Dominicani Zeli monumenta, quæ tot in ditione nostra supersunt, ut nulla numeretur Ecclesia, quæ beneficam Dominici non sit experta manum. Veni, vide, & mirare Salomonis æmulum, & veritatem, qua de auris dubitat, videbit oculus, palpabit manus. Pavimentum Ecclesiæ nostræ ad trium usque pedum altitudinem elevatum, eleganti marmore stravit, amotisque scarnis antiquioribus nova subsellia ad formam modernam elaborata substituit. Altaria B. V. Mariæ de Monte Carmelo, & S. P. N. Norberti coloribus venustè obduxit, universo templo hac occasione renovato. Supellectilem Sacram ad splendorem usque auxit pretiosis vestibus, integro atque elegantissimo ornatu, Calicibus affabrè elaboratis, sex candelabris argenteis non spernendæ magnitudinis, Cruce, thuribulò, Tabulis, ut vocant, Secretis ejusdem metalli & operis artificiosi. Sacristiam ipsam dilatavit, effigiatisque è gypso Beatis Sacri Ordinis nostri decoravit, suprâ Sacristiam erexit odeum privatis primò orationibus, publicis dein laudibus deputatum, in quo ringente hyeme nocturnæ dicebantur Horæ, unde etiam loco no-

men venit Chori hyemalis. Capitulum Sacristiæ contiguum, quod prius speluncæ formam referebat, decorè instauravit, dejecto antiquo fornice, ampliatum gypso & picturis spectabile reddidit, aramque novam erexit. Ab Ecclesiæ Matræ jam egrediamur ad Ecclesiæ Matræ Thavmaturgæ in Schiefsen, quæ omnem, quo sanctè superbit, decorem debet Dominico, quod testatur Scriptura in Choro Musico hujus Basilicæ ad pedem cujusdam piæturæ, Reverendissimum Abbatem Adalbertum totumque Venerabile Capitulum Roggenburgense Matræ propitiæ adgeniculatum referentis, in hæc verba: *Hoc Templum in honorem B. Mariæ Majoris Thavmaturgæ maximæ à R. mo ac Amplissimo D. S. R. I. Prælato D. Adalberto Exemptæ Canonice Roggenburgensis Abbate annis 1681 & 82. piè movente R. P. Severino Fubilato exstructum, annis verò 1720 & 21 sub R. mo & Ampl. mo D. S. R. I. Prælato D. Dominico præfatæ Canonice Abbate Vigilantissimo renovatum, gypsoque ac elegantibus picturis artificiosè exornatum est.*

Ecclesiæ Tafertshovensæ novo recreavit Altari summo honoribus S. Joannis Baptistæ sacro, gypso insuper & penicillo originem SS. quindecim Auxiliatorum eleganter exprimi fecit. Chorum Ecclesiæ Biberacensis gypso & picturis, aram principem coloribus auro argenti que immixtis illustravit, quod quidem negotium tanto fervore peractum, ut in die Dedicacionis, 26. Julii numeris suis absolutum fuerit, qua ipsa luce Sacra Particula ex ossibus S. Sebastiani Martyris, qui primarius parochiæ Biberacensis Patronus est, publicæ fidelium venerationi primo exposita fuit. Idem artis beneficium impendit Ecclesiis Breittenthalensi & Ingstadianæ. Sacellum in Unterwisenbach, Capellam verò S. Joanni Nepomuceno quadrantis unius spatio Roggenburgo difsitam in publica via erexit, atque in ea ejusdem S. Martyris, transeuntium precibus honorandi statuam collocavit. Denique Chorum Ecclesiæ Wifembacensis dejecto fornice gypso picturis que, Ingstadianam aram S. Michaëlis sculptili opere conspicuam illustravit, hujus quoque turri renovata, & 10. pedibus altius educta. Hæc pro decore domus Dei fecit Dominicus, jam audire lubeat, quanta egerit, ut devotè stisque temporibus adoretur in Domo sua Deus, & Sanctis in Exuviis & Reliquiis debitus deferatur honos.

Magnus Magni Patris Norberti filius primas dedit Deo Evcharistico. Vix aliquot effluerant anni, cum erecta in honorem Augustissimi Sacramenti Confraternitas vigere cepisset in Episcopatu Augustano, ut Deus sub modica panis specie occultatus publicam magis honoraretur latrâ, conversis etiam animabus aut paganorum aut hæreticorum ad compensandas dein huic Sacratissimo Mysterio illatas injurias, ac tandem ut Confratres non discederent ad vitam alteram, nisi fortium cibo roborati. Triplici huic scopo ut ad amissum responderet Dominicus, fœdus quoddam Evcharisticum instituit, voluitque, ut, quisquis huic amoroso fœderi nomen dare averet, quot annis tria Sacra aut legerent, aut legi curarent, primum, ut debitus ubique cultus Sacramento amoris exhibeatur, compensenturque injuriæ; alterum pro defunctis amorosi hujus pacti; tertium pro felici Pactistarum morte. Præterea constituit, ut singulis annis feriâ secundam Dominicam infra Octavam S. P. N. Norberti immediatè subsequente defunctis ex fœdere Officiò solemni aliisque privatis Sacrificiis parentaretur. Denique Sacrum, cui S. Norbertus cum hac inscriptione: *Signum fœderis Evcharistici in Roggenburg*, ex altera verò parte B. V. Mariæ Major Thavmaturgæ Schiefsensis infusa est, à quolibet Confœderatorum haberi voluit, quibus numismatibus Innocentius Papa XIII. plenarias in quibusdam festis addidit Indulgentias.

Sanctos quod attinet, crederes, purpuratos Christi Pugiles ad vocem Dominici plerosque Romanis excessisse Catacumbis, ut in nostram migrarent Germaniam. SS. Venantium, Severinam, Laurentiam, Valeriam, & bina Capita Virginum de Societate S. Ursulæ in aris veneratur Roggenburgum: SS. Laurentinum & Paulum honorant Schiefsenses; S. Claudium Imperiale Monasterium Elchingense laudat propitium. Canonis Præmonstratensis in Cella Dei inferiori propè Herbipolim glorificant alium, alios alii recolunt, Romam à Dominico procuratos. Adoramus insuper in Ecclesia nostra Guttulam de pretiosissimo Sanguine D. N. J. Christi, Particulam Sanctissimæ Crucis, Clavum, Lanceam, Vultum Dominicum, ab tactis veris Originalibus sacros; Spinam denique Dominico Capiti impressam. Ut verò singularem reverentiam erga Thefaurum istum non prætereamus, audi, quantam Dominicus pompa & Solennitate maxima Particulam Sacrosanctæ Crucis & Sacras Severinæ Virgineæ Martyris Exuvias Roggenburgi introduxerit.

Dies Solennitati indicta erat 12. Julii anno 1722. Summo manè Particula S. Crucis Cruci ex auro & argento affabrè elaboratæ inclusa unâ cum Ossibus Sacris Severinæ veste Romana auro gemmisque præfulgida indutæ ad locum solenni receptioni depu-

ta-

tatum elata, ibidemque constructo pegmati arboribus undique ad amœnitatem augendam collocatis exornato imposita. Circa horam octavam sonantibus omnibus campanis datum est introductioni initium, læto bombardarum fremitu animatum. Cum ad triumphale pegma perventum esset, peractis precibus exceptæ fuerunt Reliquiæ, præeunte multo equitatu, intermixtis è vicinia parochianis, qui processionaliter advenerant, relecta est via. Inter cætera primò à quatuor RR. DD. Parochis portabantur Reliquiæ S. Martyris Laurentiæ, cistulis suis, in quibus Româ asportatæ fuerant inclusæ, sed holosericò velò contestæ; has sequebantur Offa S. Martyris Valeriæ in cistulis suis pariter adhuc recondita, quibus ferendis humeròs suos supposuerunt quatuor RR. PP. Capucini Venerabilis familiæ Weiffenhornensis. Tum visebatur R. mus ac Ampl. mus D. S. R. I. Prælatus D. Dominicus Abbas Roggenburgensis, qui Pontificalibus indutus ordinarios inter Ministros præcedebat triumphale ferculum S. Martyris Severinæ, cujus sacra Offa in quiescentis formam situmque composita, Romano habitu purpureo, aureis phrygii operis floribus gemmisque distincto induta fulgebant. Demum agmen triumphale claudebat R. mus & Ampl. mus D. S. R. I. Prælatus, D. Josephus, Abbas Urspergensis, qui Pontificali habitu indutus, veram Particulam Dominicæ Crucis portabat. Processione per triumphalem portam, quæ in 41. pedum altitudinem erecta erat, templum ingressa, repositis Sacris Reliquiis, hymnòque Ambrosianò decantato, elegantem non minùs quàm acutam panegyrim pro concione dixit Plurimum Reverendus, Religiosissimus, ac Clarissimus P. Jovita, Venerabilis familiæ Weiffenhornensis Fratrum minorum Capucinorum Guardianus dignissimus. Concionem excepit solenne Officium tubis tympanisque concrepantibus decantatum ab altéfato Reverendissimo Abbate Urspergenfi, qui data benedictione Abbatiali finem fecit Solennitati, à qua majores Dominico venerunt animi, ut anno mox sequenti eadem pompâ Reliquias SS. Martyrum Laurentiæ & Valeriæ introduxerit; quin perpetua lege sancivit, ut Festum SS. Reliquiarum in singulos annos sollemnissimè celebraret Roggenburgum Dominicâ ultima mensis Julii.

Non licet hîc præterire insigne beneficium, quod per merita & intercessionem S. Severinæ Deus contulit puellæ Ottoburanæ, etiam antequam ossa sacra publicæ venerationi essent exposita. Erat Josepho Kessler Civi Ottoburano, & Annæ Reifferin uxori triennalis filia, quæ nec pedibus insistere, nec sedere nisi corpore ad instar globi inverso poterat. Malo remedii ubique passim quærebant, sed nullibi reperiebant parentes, esto puellam ad varias beneficiis prope innumeris famigeratissimas imagines deportaverint. Cum autem venerandissima S. Severinæ Offa Ottoburam in domum Joannis Michaëlis Stromayr in arte pingendi acu phrygia celeberrimi essent delata, puellæ Mater cum sua Maria Francisca Josepha (hoc infanti nomen erat) ad ædes Michaëlis semel invisit, filiam coram sacratissimis ossibus in mensa deponit, clam ardentes pro impetrando preces fundit, fiduciâ in merita S. Severinæ maximè animatas. Domum redux puellam imponit mensæ, & ecce jam sedet erecto corpore, quem filia situm nunquam antea aut pater aut mater viderat. Auxit miraculum utriusque fidem & fiduciam in merita S. Severinæ. Adfunt igitur ambo 17. Maji in domo Michaëlis Stromayr, & accensâ coram Sacris Ossibus Candelâ, in genua prostrati Deum enixissimè rogant, intervenientibus Sanctæ meritis perficeret opus inceptum. Neque vota frustravit Deus. Puella enim domi rursus mensæ imposita, primùm, se movere, dein pedes è mensa dimittere, tandem prima vice, corpore licèt inclinato, pedibus insistere. Continuârunt parentes devotionem, consummavit Deus miraculum, dum terciò ab Ossibus S. Martyris reversa domum mater, & relictâ super mensam filiâ, cubiculò excedit, suum curatura negotium. Ubi postlimiò redit, obstupescens videt puellam non solum scamno insistere, sed absque manûs alienæ adminiculo de loco in locum transire. Mater rei novitate attonita vocat maritum, mox etiam convocat amicas & vicinas, ut viderent, quàm mirabilia operatus sit Deus ad intercessionem S. Severinæ. Et hoc initium Signorum Sanctæ Martyr fecit Ottoburæ, quod complura alia Roggenburgi sunt subsecuta, prout varia testantur anathemata, propè Altare appensa.

§. III.

Septimum à fundatione Monasterii Roggenburgensis Sæculum

sollemnissimè celebratur anno 1726.

Gavisus est gaudio magno valde Simeon ille justus & timoratus, qui vidit in templo Jesum Salvatorem sæculi; ingrediente Sæculo septimo, ex quo Regi Sæculorum immortalis

tali consecratum erat Roggenburg, exultavit præ gaudio spiritus Dominici, statuitque majori cum solennitate celebrare sæcularem memoriam, quàm qua populus olim electus aut sua Scenopegia aut Phase celebravit. Primam splendidissimæ festivitatis diem assignavit duodecimam Maji 1726, quâ annua Ecclesiæ nostræ Roggenburgensis memoria recurrebat. Atque ut Solennitati novum decus & splendor accederet, Corpus S. Venantii Martyris eodem tempore pretiosè exornatum triumphali processione in Ecclesiam Roggenburgensem introduci voluit. Hunc in finem novis artificiosi operis ex ferico immixto tapetibus Sanctuarium instruxit, comparato quoque ingenti pretio integro ornato, ex rubro ferico argenteis per totum floribus amœnè non minùs quàm splendide variato.

Vesperas pridie solennes concentu Musico & tubis tympanisque animatas cantavit Reverendissimus Abbas Dominicus. Altera die summo manè absoluto Choro resonantibus omnibus campanis hora quinta venerandum Corpus S. Venantii à quatuor Canonici nostræ Sacerdotibus, & Vultus Christi Domini in ferculo alio splendide collocatus à quatuor Fratribus Canonicis ad destinatum pegma, dimidiâ ferè horâ propè villam Schlebuchenfem diffitum, & ad leges Opticæ paramœnè constructum deferabatur. Horâ sextâ secundum, & mediâ septimâ tertium majori campanâ & bombardarum exoneratione signum ad initium Processionis est datum, quæ sequenti ordine tractûque serpentis in modum quater inflexo per circumjacentem planitiem ad Canonici nostræ Ecclesiam regressa est.

Primus supplicis agminis Dux gallica veste indutus stricto acinace equitabat, quem duo tubicines sequebantur equis insidentes. Tum præcedente tonfore castrensi cum duobus fabris lignariis, Centurio cohortem ducebat præter tympanotribam & Signiferum sedecim demicataphractis compositam. His succedebat Parochia Mefshoviensis, dein Schiefsensis, quæ secum vehebat currum triumphalem in octodecim pedum altitudinem exstructum. Sub Baldachino visibatur imago *B. V. Mariæ Majoris* Schiefsensis floribus fructibus circumdata, inferiùs autem SS. Leonardus & Walpurga ejusdem Ecclesiæ Patroni: locum infimum occupabant SS. Paulus & Laurentinus MM cum textu S. Pauli: *Quis nos separabit à charitate Dei, quæ est in Christo (& Matre) Jesu.* Rom. 8. v. 35. sequebantur Consultores Confraternitatis à VII doloribus *B. V. M. dictæ* cum R. D. Parocho. Hunc immediatè excipiebat levis armaturæ turma ex viris quadraginta consistens, qui Hungarico ritu vestiti evaginato gladio decem ordinibus quaterni equitabant. Hussaros insectabatur numerosa Parochia Wisenbacensis & Ingstadiana cum suo curru triumphali, qui navim in medio mari præsentabat, in qua S. Ursula cum quibusdam Societatis suæ Virginibus sedebat; explicatum mali velum Agnum Dei exhibebat monti insistentem, è cujus pectore Sanguis promanabat, subiecto calice exceptus, inde in duos quasi rivulos dimanans, quorum unus positam ad dextrum montis latus Canoniam Roggenburgensem, alter verò ex sinistro Sacellum Ingstadianum (ubi quondam miraculosa S. Hostia asservabatur, ut supra retulimus) rigabat. Agno hæc erant adscripta: *ME RIGANTE, ET INCREMENTVM DANTE.* In scheda verò à Canoniam nostram ad dictum usque Sacellum protensa hæc legebantur: *PARATA SEDES TVA EX TVNC.* Contraria priori scheda hæc continebat: *A SAECVLO TV ES.* In vexillo Mali: *QVOCVNQVE PERGIS.* In postremo demum puppis explicato velo: *VIRGINES SEQVVTVR.*

Post hunc S. Ursulæ currum incedebat Senatus Marianus Archi-Confraternitatis SS. Rosarii cum ferculo *B. mæ Virginis*, quod excepit Parochia Breittenthalensis cum R. P. Vicario suo. Huic succedere duo Israëlita portantes uvam, duo Levitæ cum suo Pontifice tubas ductiles inflantes, Rex David cum cythara præcedens Arcam à duobus Levitis portatam, quibus adjuncti gradiebantur octo venatores, qui equis albis insidentes sclopetis transversè collocatis bini equitabant, præcuntibus duobus pueris cum cornibus & canum venaticorum turma; perbellè hac venantium globus ad nomen S. Venantii alludebat. Abrahamum deinde gladio de vagina educto Isaac ad immolandum in monte deducendum, insequiebantur duo Cataphracti milites glaucis equis insidentes, quorum unus Lanceam, alter Titulum Crucis, memorialia Passionis suis quæque Sacris Originalibus Romæ applicata, gestabat. His successit A. R. P. Guardianus Venerabilis Familiæ PP. Capucinum in Weiffenhorn, cui crux præferabatur multis floribus & ingeniosis inscriptionibus exornata. Prima facies supra Crucifixum exhibebat Cygnum aristas in rostro ferentem cum lemmate Scripturistico: *VIVENT TRITICO.* Oseæ 14. v. 8. sub Crucifixo alius videbatur Cygnus cum hac inscriptione: *A FRVCTV FRVMENTI MVLTIPPLICATI.* Pf. 4. v. 8. altera facies objiciebat Sudarium Christi Domini cum cygno & hac epigraphe: *HAEC FORMA PLACEBIT.* Postea ferculum Vultus Christi Domini à quatuor è Venerabili familia Weiffenhornensi Patribus Capucinis portabatur, subse-

quen-

quente in Pontificalibus Reverendissimo Abbate Dominico cum Ministris ordinariis, & Consultoribus Confraternitatis Venerabilis Sacramenti cum ferculo S. P. Norberti.

Biberacenses inter Parochianos medius vehebatur Currus triumphalis amœnissima tempe referens: in nubibus fulgebat Signum S. Crucis, inferius exhibebatur S. Venantius cum hac epigraphe: *REQVIESCITE SVB ARBORE.* Gen. 18. v. 4. in horto autem quiescebant Tempora Roggenburgensia, quibus genius Canonice acclamabat: *HAC TVTA QVIESCET IN VMBRA.*

Parochiam deinde Christertshovensem excepit integra cohors militum, Turcico habitu indutorum, cum tympanis & lituis ejusdem ritus: duodecim ordinibus equitantes ducebat Mustapha flava serica veste & Turcico diademate coopertus. Turcis proximus ibat Genius Archiconfraternitatis SS. Scapularis & Consultores Mariani cum ferculo B. Virginis, Parochia Tafertshovensi & Obenhufana; post quas à quatuor equis trahebatur triumphalis currus Roggenburgensis, altitudine sua viginti quatuor pedes complexus. In hoc eminens conspiciebatur S. Venantius, Martyrii laureâ redimitus, infrâ sex elapsa quiescebant Sæcula, Septimum verò & modò fluens genius Roggenburgensis cum hoc Chronologico ad S. Venantium mittebat: *post hæc seX MartYri VenantIo Vestros ConfIDite annos.* Porro sequebatur Parochia Rennartshovensensis & Nattenhufana cum suis A. RR. DD. Parochis, quorum vestigiis instabat caterva triginta & duorum militum, quorum sedecim loricâ galeaque operti, præcedentibus tympanista & tribus tubicinibus, stricto acinace erectisque sclopetis equitabant.

Reverendissimus & Perillustris DD. Joannes Casparus L. B. de Berndorff Civitatis Weissenhornensis Parochus dignissimus cum numerosis suis parochianis præcedebat quintum & ultimum triumphalem currum, à quatuor equis, quibus Caro, Mundus Dæmon, & Ambitio insidebant, vestum; in curru eminebat S. Venantius à Fide, Spe, & Charitate, quarum sub pedibus jacebat Tyrannus cum Sacrificulis, coronatus cum hac Scriptura:

hIs VICTolosa Vos DebeLLaVIt VenantII Mors. Duo deinde genii equitabant Romano ritu vestiti, quorum unus vexillum gestabat, cui inserta ex argento verba erant:

SACRVM CORPVS SANCTI VENANTII.

alterius vexillum exhibebat Aquilam lauro & olivæ ramo insidentem. Genios excipiebat Venerabile Collegium Roggenburgense, sequentibus quatuor ephebis cæruleis vestibus hispanico more indutis, & flores gestantibus; tum ab Adm. RR. PP. Prioribus Mädingensi & Kircheimensi Ordinis S. Dominici & duobus aliis ejusdem Sacri Ordinis Religiosis succollatum videbatur ferculum S. Venantii Martyris, cujus ossa in jacentis & quiescentis formam composita, pretiosa ex holoserico rubro romana veste gemmis & floribus acu phrygia depictis splendide exornata erant; cælum pensile fructibus floribusque conspicuum & columnis octo innixum Sancto umbraculum præstabat, Angelo in ejus apice hanc inscriptionem ostendente: *GLORIA ET HONORE CORONASTI EVM DOMINE.* Sacra Ossa comitatus est Reverendissimus & Amplissimus Dominus S. R. I. Prælatus, D. Josephus, Imperialis Canonice Urspergensis Abbas Vigilantissimus, & Roggenburgensis Ecclesie Pater-Abbas dignissimus, Pontificalibus indutus, quem sequebatur Venerabilis Clerus Sæcularis, agmen claudente innumera utriusque sexus hominum multitudine.

Exterior Canonice nostræ porta magnifico arcu triumphali in quadraginta & unius pedum altitudinem elevato superbiebat, in cujus supremo apice fama ex tuba sua hæc orbi promulgabat verba:

GLORIOSVM NOMEN TVVM IN SAECVLA. Dan. 3.

sub majori, ut appellatur, Cuppola resplendescibat B. V. Maria in caelos assumpta, una cum Sanctis Augustino & Joanne Baptista hujatis Ecclesie Patronis. Paulò inferius in tertio gradu stabat genius Roggenburgensis, & prope illum statua loricata, Fundatores repræsentans, cum hac inscriptione:

VENITE, ET SVB VMBRA MEA REQVIESCITE. Jud. 9. v. 15.

inter quatuor columnas, quibus tota machina fulciebatur, stabat à dextris Astrologus globum caelestem manu præferens, in quo sex retrò acta Sæcula obversante nube quasi deleta, septimum cum nomine *VENANTIVS* anagrammaticè conjunctum erat *VENIT ANNVS*: ad lævam coronata cernebantur tempora cum hoc gemino versu:

Post Sex dum præfens VENIT ANNVS, sæcula nobis

Aurea ab aurato numero VENANTIVS affert.

his geminæ affixiones ex utraque parte in honorem S. Venantii suspensæ respondebant. Per atrium dispositus uno ordine equitatus Hungaricus in armis stabat.

Porta secunda triumphali pariter arcu pyramidibus ex viridi ornata fulgebat, fuspensis hinc inde & à Philosophis Roggenburgensibus acuminosè elaboratis emblematicus cum epigraphe chronologica:

PHILOsophiæ paLæstra Dat Ista roggēnVrgo reVIVIscentI MVnera.

hinc usque ad Ecclesiæ portam ex uno latere murus interpositis arboribus, paris formæ emblematis, ex altero stabant equites Turcici. Tertia verò porta arcu iterum triumphali, variis emblematicis, & hoc duplici Chronologico Sancto Venantio Martyri applaudebat:

VenantI Magne! Verè tibi serVire CVpientes ne DespICE.

IngreDientI Coronato VenantIo DeVotè appLaVDVnt philoSophI.

Quarta demum eaque in tertio atrio Templi porta, ubi cataphracti substitère, viridi arcu & geminis affixionibus decora sequens exhibuit Chronologicon:

sIt Deo, patrI fVtVrI sæCVLI seMpIterna LaVs & gratIa.

Solenni hac introductione finita, populòque Ecclesiam ingresso, Ossa S. Martyris Venantii in ara B. Virginis Einsidensis in hunc finem recens erecta reverenter deposita sunt, Hymnòque Ambrosiano inter tubarum tympanorumque applausus decantato, pro concione super illa verba Hebr. 11. v. 7. *aptavit arcam in salutem domus sue* eloquentissimè peroravit Adm. Reverendus, Religiosissimus & Clarissimus D. P. Benedictus Uttenried, celeberrimi ac Imperialis Collegii Urspergensis Subprior & Vicarius in Rohr dignissimus. Concionem excepit Sacrum solenne abs Reverendissimo Abbate Urspergeni decantatum, Mensa, Vesperæ, & demum Fundatio Canonie Roggenburgensis scenicè exhibita.

Altero die, ut suis quoque Fundatoribus & benefactoribus in tanta festivitate esset honor, illis Officio solenni parendavit Reverendissimus Abbas Dominicus, alio mox Officio à Reverendissimo ac Perillustri DD. Joanne Casparo L. B. de Berndorff, Parocho Weissenhornensi in honorem B. V. Mariæ decantato. Sequentes porrò per Octavam dies solenni singulæ Sacro à RR. DD. Parochis cum agmine supplicii convolantibus celebratæ sunt. Die Sabbathi solennes denuò Vesperæ sub Concantu Musico tubis ac tympanis animato decantatæ fuerunt. Decimâ nonâ Maji, quæ fuit Octava Sæcularis festivitatis, undecim paræciæ processionaliter advenerunt, Solennitati decus ultimum addituræ. Ex ambone sacro non minori eloquentia & fervore dixit Adm. Reverendus, Religiosissimus & Clarissimus D. P. Benedictus Stadelhofer, Imperialis Canonie Rothenis Subprior dignissimus, Notarius Apostolicus publicus, juratus & Romæ immatriculatus, in Psalmi nonagesimi septimi versum primum: *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit.* Concione finita solenne Officium in Pontificalibus celebravit R. mus, ac Ampl. mus Dominus S. R. I. Prælati, D. Hermannus, Imperialis Canonie Rothenis Abbas vigilantissimus, Sac. Ord. Præmonstratensis per Sueviam, Grysoniam & Alsatiam Vicarius Generalis & Visitator dignissimus. Ac tandem Scena theatralis rursus post Vesperas aperta finem fecit Solennitati.

Parili pompâ & solenni rursus Octava anno 1728. celebravit Abbas Zelosissimus introductionem pretiosissimi Sanguinis D. N. J. Christi. Cui ut etiam futura tempora debitum deferrent honorem, voluit, ut diebus Saturnalitiis & singulis per Quadragesimam Dominicis publicæ adorationi, Feriis autem sextis Particula S. Crucis, exponatur, atque decantato Psalmo: *Deus misereatur nostri &c.* ad modulos Musicos voce tamen unifona composito, subjuncta cum versu *Salvos fac Servos.* collecta: *Omnipotens sempiternæ Deus, mæstorum consolatio &c.* dataque benedictione ad pium confluenti populo osculum præbeatur.

§. IV.

De ædificiis, aliisque rebus Dominici œconomiam, & Studii Litterarii bonum concernentibus.

Ætate quidem ultimum, sed mole sua & insigni structurâ primum, quod Patrem habere meruit magnum Dominicum, commemorandum venit ædificium, excipiendis cum decore hospitibus destinatum, cui funditus exstruendo tragicus admodum casus viam & locum fecit. Ingrediente post partum Virginis anno 1732, secunda Januarii, quæ fuit dies Mercurii, omnes & singuli nostræ ditionis opifices cum exteris quoque, qui tribubus nostris adscripti erant, comparere jussi sunt, ut promulgari audirent Cæsareum & Imperiale Decretum complurium errorum & excessuum correctorium.

Quo-

Quoniam verò hyems atrocissima sæviebat, solennis promulgatio sub apèrto Jove fieri haud potuit; unde convenientibus assignata est aula, quæ insolitum frigus removebat calore, hinc & inde à fornacibus cubiculorum proximè adjacentium per apèrtas januas egrediente. At ecce! vix Prænobilis D. Josephus Joachimus Cleffin J. U. Licentiatus & Supremus Roggenburgensis Monasterii Præfectus monitiones quasdam prævias absolvent, cum edito repente fragore confringitur pavementum, dissiliunt trabes, & ducenti circiter homines unà simulque aguntur præcipites. Densissima pulveris nubes, diem propè suffurata, oculi hebetavit aciem, ut discernere haud potuerit, quo usque tandem deciderit miseri. Sed vox & habitus decidentium mox indicio fuit, casum fuisse aut omninò lethalem, aut certè fatalem. Namque alii facie prodibant intumescente, & multo sanguine perfusà, hi fractis pedibus, disruptis alii protrahebantur lacertis, isti fugientium pedibus. Plus quàm lapsu contusi moriturientibus similes edebant gemitus, alii aliter vulnerati ejulabant. Paucis: scena erat tragica, cum Sacerdotes è Choro evocati huic extremam administrarent unctionem, alterius confessioni aures commodarent, alium Sacratissimò Viaticò munirent, alios alio modo possibili consolarentur. Interea tamen, quod singulari miserentis Dei providentiâ factum esse cognoscitur, ex tanto decidentium numero nullus derepente obiit, imò post lapsum superstites filii filiorum narraverunt avi, diem Januarii secundam minùs sibi secundam, & vix non vitæ ultimam fuisse. Unus unicus, alienigena & minimè vocatus, paulò post Obenhufii vitâ excessit.

Hic itaque, ut præfertur, casus viam ædificio stravit, cui circa initium quadragesimæ datum est initium demoliendo turrim, quæ ædificium prius terminaverat, albicante ferro à Reverendissimo Abbate Hugone tecta anno 1698. Repertus est hac occasione perantiquus quidam numerus qui ab omnibus videri, sed à nullo explicari potuit, multo minus Litteris Typographicis exprimi poterit.

Quæ signa excipiebant sequentes versus:

Quorfum tendit homo, qui vult conscendere turrim?

Nititur in cælum totum describere mundum.

in aula verò hæc verba legebantur: 1615. ist das täffer im Saal gemacht worden, durch David Heifs. Muro sequentes inscripti erant versus.

O Decus Austriacum, spes ô fidissima quondam

Ecclesiæ, quæ nunc te sine nulla foret.

Multis pulsa locis pietas sincera, fidisque,

Auspiciis rediit Carole quinte tuis.

Tu solus poteras gentes frænare superbas,

Atque rebellantes Imperii proceres.

Ecclesiæ columen nunc Rex est iste Philippus,

Hanc contra hæreticos protegit, atque fovet.

Diversos populos, distinctaque regna gubernat

Moribus, ingenio, corpore, voce, loco.

Apulus & Calaber, Siculusque, Hispanus &

Insurgunt gentes

Reliqua calce obducta legi amplius non potuerunt.

Dein 27. Maji ædificio novo solenne factum est initium, dum Reverendissimus Abbas Dominicus, Pontificalibus indutus, præsentè Perillustri ac Generoso DD. Francisco Volmaro L. B. de Volmar, Domino in Rieden, Scheppach & Wilishausen, Sac. Cæs. ac Reg. Cath. Majest. Excels. Regim. Superioris Austriæ Consiliario actuali primum fundamento lapidem unà cum capsula plumbea, quæ sequentia continebat, in angulo ædificii, ex una parte meridiem, ex altera occidentem respiciente, immisit.

Anno

à

natIVitate DeI - hOMInIs IesV Christi saLVatorIs nostrI, & pastOrIs bonI fLVente Reverendissimus, & Amplissimus Dominus S. R. I. Prælatus, D.

Dominicus

hoc ædificium è

fVnDaMento reCens eXtrVI CVraVIt,

ejusque primum lapidem feliciter & solenniter posuit vigesima

septima Mensis Maji

Præsens erat totus fermè Conventus Roggenburgensis, ut sequitur:

- P. R. P. Meinradus Eehalt , Prior.
 P. R. P. Franciscus Xaverius Hueber , Subprior & Vicarius in Biberach.
 R. P. Gilbertus Oetschmann , Senior & Vicarius in Nattenhausen.
 R. P. Petrus Bernhardt , Vicarius in Christertshoven.
 R. P. Hugo Widemann.
 R. P. Bonaventura Wörle , Vicarius in Tafertshoven.
 R. P. Leopoldus Neumayr , Vicarius in Wisenbach.
 R. P. Udalricus Pöller , Administrator Churwaldensis.
 R. P. Edmundus Zimmermann , Vicarius in Braitenthal.
 R. P. Wilhelmus Rainer , Cooperator in Schiefesen.
 R. P. Christophorus Kayser , Cellarius.
 R. P. Joannes Nepomucenus Haller , Culinarius.
 R. P. Augustinus Brinzinger , Superior in Schiefesen.
 R. P. Bernardus Hornung , Vicarius in Ingstetten.
 R. P. Gerungus Frendel.
 R. P. Franciscus Holzmann , Concionator in Schiefesen.
 R. P. Casparus Geisler , SS. Canonum Professor.
 R. P. Dominicus Mahler , Vicarius in Mefshoven.
 R. P. Innocentius Weigel , SS. Theologiæ Professor primarius.
 R. P. Balthafarus Zeckhel , Præses Confraternitatis SS. Rosarii.
 R. P. Cœlestinus Jacob , Chori-Regens.
 R. P. Laurentinus Kollmann , Cantor & Bibliothecarius.
 R. Jacobus Lacopijs Remmele , Circator.
 R. P. Severinus Bendel , SS. Theologiæ Professor secundarius.
 R. P. Adrianus Hanckh , Succentor.
 R. P. Antonicus Westenthanner , Sacrista.
 R. P. Claudius Pannœckher , Professor Inferiorum.
 R. F. Ludolphus Beckensteiner.
 R. F. Hermannus Khuen.
 R. F. Fridericus Baur.
 R. F. Marianus Mockh.
 R. F. Benedictus Hofer.
 R. F. Norbertus Thausean.
 F. Josephus Krueg.
 F. Marinus Gros.
 D. Christianus Widemann Architectus , & filius ejus operis Socius
 Joannes Widemann.

saLVete bonI , pII posteri & nobIs In æternitate
 VersantIbVs aLIqVanDo plè preCaMInI.

Cæptis ita favit rerum opifex Deus , ut , posteaquam in Vigilia SS. Apostolorum Simonis & Judæ major pars tecti fuerat imposita , tandem vigesima prima Novembris inter consuetas cæremonias manum ultimam fabros murarios & lignarios admovisse viderit. Cubicula sequiores anni quæ gypso quæ picturis affabrè illustrarunt.

Quod reliqua concernit ædificia , vel exterior etiam forma authorem prodit Dominicum. Prætorium , quod anno 1716. extrà portam Canoniæ nostræ versùs orientem funditus exstruxit , & mole sua & structurâ suâ regulis architectonicis quàm optimè aptatum commendat artificem. Ædes parochiales Wisenbaci , quas vilem antea casam rustici præteriens subsannavit oculus , dignas inquilinò Canonicò restauravit. Anno 1725. novum ædificium quò ad inferiorem contignationem Pistrinæ & Scriniariorum ac lanionum Officinis , quò ad superiorem verò hospitum commoditati destinatum erexit. Anno 1728. æstate ineunte , cum antiquam domum parochialem Tafertshovii destruxisset , novæ è fundamentis excitandæ initium , finem verò appetente autumno fecit. Hortum Abbatialem eleganti vivario jucundum reddidit ; Conventualem utilissimè ampliavit. Nam murum tribus antiqui operis turribus armatum , qui orto limites posuerat , dejecit , locum cæteroquin declivem , & fruticosum plurima undequaque advestâ terrâ complanavit , & cum ingenti rei domesticæ emolumento plantis innumerisque & exquisitis arboribus instruxit , quas in circumjacentibus quoque hortis magno numerò plantavit.

At quoniam de emolumento rei domesticæ nobis excidit verbum , illud oraculo confirmabimus , quod in laudem Dominici Reverendissimus (intermedio Casparo) Successor modernus Abbas vigilantissimus , Georgius edidit , videlicet : in œconomia majorem Dominico nec habuit , nec habebit Roggenburgum. Et sanè quisquis vel sinistro,

ut

ut ajunt, oculo relegit, quas pecuniarum summas in Sacra non minus quam profana expenderit: qui novit, quantum intestinis exagitatus fuerit bellis, sumptus non modicos devorantibus, paradoxum credet, quod dicimus, Dominicum ingenti debitorum pondere Roggenburgum liberasse, atque novas, quibus ditesceret, venas aperuisse aureas, in omnem promovendi boni occasionem verè Abbas vigilantissimus.

Restat, ut quædam de studiis delibemus. An plus Apollo suas in Pindo, an Roggenburgenses Dominicus intensius amaverit Musas, problema est. Quamdiu ad Clavum sedit, non tantum singulis annis quosdam ex Religiosis Fratribus in Dilingana Universitate aluit, sed domesticos quoque inter parietes integrum quasi Athenæum erexit, dum Rhetoricam, Philosophiam, Jus Pontificium, Theologiam Moralem & Scholasticam Roggenburgi doceri voluit, præcipiendo, ut sæpius per annum discipuli publica doctrinæ specimina ederent, quo factum, ut viros nunquam non ad manus viderit, etiam publicâ Cathedra dignissimos. Horum ut stimulos acueret, in coëmendis libris nullis pepercit sumptibus, magno suorum emolumento armamentarium Sapientiæ novâ eruditissimorum voluminum arinaturâ instruendo. Quod tum præprimis egregie præstitit, quando Bibliothecam integram nongentis libris copiosam pretio non modico comparavit, ut limpidißimas scientiarum undas ex fontibus defœcatissimis haurire possit Musophilus.

§. V.

Mors & Exequiæ Dominici.

Multa diximus, plura omisimus, quæ ad insignem Canonie nostræ splendorem, immortale decus, & maximam utilitatem non minus laudabilissimè, quam pro sua in agendis dexteritate planè mirâ felicissimè præstitit Dominicus, plura haud dubiè superadditurus, nisi mors ultima linea rerum lineam agendorum jamjam inchoatam rupisset. Crederes, mortem ipsam in talem tantumque Præsulem fuisse officiosam. Ut enim nemine quid opinante in Abbatiam non irrumperet, fores antea pulsavit lenta hydropisi. Hac igitur, salute Medicorum judicio desperatâ, per integrum ferè bimestre decumbens, 24. Februarii die, qua fors in Mathiam cecidit, Cygnus noster Roggenburgensis lessum cecinit ex cantu nobis duro, quos sine Patre reliquit orphanos, sibi molli dum è procellosis hujus mundi vadis ad littus perpetuæ felicitatis enatavit. Mœrentes Filii, ut Patri suo amantissimo affectum vel post fata deferrent, non minus splendidè, quam ingeniosè parentarunt. Castrum doloris magnis sumptibus erectum, & tanto Præsule dignum, filialis amoris erat mnemosynon. Duodecim Symbola hinc inde funestas inter tœdas pendentia placidissimum Reverendissimi Capitis adumbrabant obitum. Placet singula hinc adducere, ut vel sic in posterorum animis vivat longiori vitæ stamine dignissimus Abbas Dominicus.

Symbolum primum

Repræsentabat Pelicanum pullis assistentibus proprium Sanguinem dispensando emorientem, cum lemmate:

et tV LVX oCVLIs hoDIerna noVIsIma nostris,

Ovid. Heroid. epist. 9.

Lux fueras nobis, Præsul, clarissima vitæ,
Lux pietatis eras, Lux probitatis eras.

Et Tu Lux oculis hodie sis ultima nostris?

Plangite! nox luctûs, luce cadente, venit.

Symbolum secundum.

S. Angelus Custos moribundum Reverendissimum ad cælos invitans.

Lemma.

PROPERES ASCENDERE CAELVM. Statius. Sylv. 4.

Spiritus è cælo est, de vili corpora terra:

Illum redde polo, corpora redde solo.

Eja! beate Cliens! properes ascendere cælum,

Mens tua, quò semper sueverat ire, volet.

Symbolum tertium.

Cor cum alis Cygneis ad cælum avolans.

Lemma.

DEO MELIORA COHAERENT PECTORA. Stat. Sylv. 2.
 Jam mea jam pennas imitentur pectora Cygni,
 Ad cælum, cui sunt nata, volare decet.
 Terra vale! de te non omnia membra recepi,
 Hinc neque debentur singula membra tibi.
 Est *singillatim qui finxit corda*, Magister:
 Hæc capiat. Tibi do corpus, habésque fatis.
 Accipe, Magne Deus! tibi nam *meliora cohærent*
Pectora; scruteris, sunt tua corda Deus.

Symbolum quartum.

Sydus, Cygnus dictum, innatans Eridano, ad quod Cygnus, Reverendissimi symbolum, avolat.

Lemma.

SIC SIMILIS SIMILI.

Cygnus erat Præful, Cygnos in scuta vocabat,
 Temporibus cygnus, pectore cygnus erat.
 Hinc meritò, postquam *lacrymarum valle* natavit,
 Transiit in *Eridanum*, flumina læta bibit.

Symbolum quintum.

S. Angelus Custos animam piissimè defuncti ad cælos deducens.

Lemma.

LOCVM DATE SACRA FERENTI. Ovid. ex pont. L. 1. ep. 1.
 Sacra fero, Superi! vestras attollite portas,
 Ipsa Clientis adest mens animosa mei.
 Mens, quæ sacra tulit sacram Mytrámque Pedúmque,
 Mens sacrata aris; mens quoque Sacra Deo.
 Mens igitur sacri sacrata palatia regni
 Cernere (ne Sacri spernite) digna venit.
 Digna venit (modò ferte) *locum date Sacra ferenti;*
Reliquiis Sacris nam dedit ipse locum.

Symbolum Sextum.

Hirundines avolantes, & in campo militum exercitus. Seu Reverendissimus tempore belli mortuus.

Lemma.

PLACIDAE - PACIS AMATOR. Ovid. L. 2. eleg. 6.
 Deferit oppressos malè fausto Marte penates,
 Bellonâ trepidas linquit hirundo plagas.
 Tu terras, Præful, quam terrent bella, relinquis:
 Nimirum *placidae pacis amator* eras.
 In terram pergis, quàm pacis Amator & Auctor,
 Pectore quam mundi, pacificique tenent.
 Hanc, Venerande Pater! pacem tibi poscimus omnes,
 Quam neque bella dabunt, quam neque mundus habet.

Symbolum Septimum.

Christus patiens in Cruce, qui mortem ex voluntate Patris Divini obire voluit: seu Reverendissimus in Divinam voluntatem resignatus.

Lemma.

PATRIVM VECTIGAL SOLVERE GAUDET. Claudian. in Stilic. paneg. 2.
 Indissolubili stat mors & fœdere vita,
 Qui nasci mandat, mandat & ipse mori.
 Hoc mea, Christe! Salus, nōras hoc, optime Præful!
 Inde mori lucrum est, & Tibi dulce mori.
 Hinc anibo *Patrium vectigal solvere gaudet*,
 Regia Cælorum quo sine clausa via est.

Symbolum octavum.
Navis in portu recepta.

Lemma.

FLAVIT VELIS AVRA SECUNDA MEIS. Ovid. de Pont. L. 2.
Dum fumus in mundo, dubiis jactamur ab undis;
O quot in his undis jam periêre rates.
Tu, Pater! in portu es, ponto subducta carina,
Nam flavit velis aura secunda tuis.
Crux tibi malus erat, Spes anchora, Stella Maria,
Prora fides, velis ætherea aura fuit.

Symbolum nonum.

Statua Solis, seu Colossus Rhodius per terræ motum dejectus.

Lemma.

QVEMQVE NEGES VNQVAM POSSE, IACERE, IACET. Ovid. de Pon. L. 1, eleg. 9.
Quis duo posse putet sterni miracula mundi,
Inde decus Statuæ, Præfulis inde decus?
Et tamen hoc motus, mors hoc prostraverat: eheu!
Quosque neges unquam posse jacere, jacet.
Ambo jacent; Præful surget redivivus, at illa
Ægypti nunquam gloria surget humo.

Symbolum decimum.

Sol in occasum vergens cum tenebris superficiem terræ tegentibus:
Seu luctus Imperialis Canonix Roggenburgenfis ex obitu Reverendissimi.

Lemma.

SOLIS AD OCCASVM. Virg. Georg. L. 3.
Majores veniunt altis de montibus umbræ,
Quando foli fines Sol moriture legis.
Jure tenent vultus & tristes ora tenebræ,
Dum meus è vita Sol venerandus abit.

Symbolum undecimum.

Adamas in mensa tapetibus strata: seu dotes Reverendissimi piè defuncti.

Lemma.

SVNT MIHI BIS SEPTEM PRAESTANTI CORPORE. Virg. Æneid. 3.
Est Adamas clarus, medicus, pretiosus, amœnus,
Perpetuus, præstans, intaminatus idem.
Condecorat Cydarim, Sceptrum, digitos, loculosque,
Æra, rogos spernit, vitrificusque manet.
Magnus erat Præful, Charus, fortisque, probusque,
Clarus, Magnanimus, Munificusque fuit.
Justus, amœnus idem, fervens pietate, Modestus,
Fæcundus Sophiâ, Relligione, Deo.
En! tibi bis septem præstantia munera Patris,
Præfule digna, simul munera digna polo.

Symbolum duodecimum.

Cœlites in gloria, quos inter medius exultat Dominici Spiritus.

Lemma.

CAELÓQVE EXAMINA LUDVNT. Virg. Georg. Lib. 4.
Plaudite Cælicolæ (mortali plangere fas est)
Præful adest, vestras dignus adire Domos.
Incola sit vester, sit Civis Præful, & Hospes,
Qui meritis propè par, par sit & ipse locò.
Audimur: plaudunt, cæloque examina ludunt,
Et quem terra gemit, gaudet habere polus.

Et sic quidem circà funebrem apparatus orbati Patre filii canebant; aliam verò vitæ, laudumque epitomen ad Confœderatos scripserunt, hisce verbis conceptam.

Cecidit Sors. Act. 1. v. 26.

Fatalis demum jacta est alea, Colendissimi DD. Confœderati! fortis non minus, quàm mortis solitum, ac terribile Instrumentum: jacta est, & missa fors in urnam, & ollam, unde mors sola distribueret fortes: jacta est, dum crudelis ille humani generis latro, qui æquo pede Regum non minus principumque aulas, quàm viles rustico-

rum casus percurrit, 24. nimirum Februarii, die S. Apostolo Mathiæ sacra in Imperialem nostram Canoniam Roggenburgensem irrepsit, ibique urnam adornavit infelicissimam; & pro dolor! cecidit fors super Reverendissimum ac Amplissimum Dominum S. R. I. Prælatum, D. Dominicum, Imperialis & Candidæ nostræ Canonice Roggenburgensis Abbatem Vigilantissimum, antiquarum Ecclesiarum S. Lucii & Churwaldensis in Rhœtia Patrem-Abbatem dignissimum, cui Medici paulò ante ingemuerant illud Mors in olla; fors in mortem, cuique lacrymæ ac singultus filiorum adhucdum parentant lætuosissimè. Erat is patriâ Stoffenriedensis, ibidemque anno 1675, 13. Martii in mundum natus, cui tamen expletis in Celeberrimo ac Imperiali Monasterio Elchingensi humanioribus studiis per Professionem Religiosam in Imperiali Canonica nostra Roggenburgensi anno 1694, 11. Julii solenniter editam generosè valedixit; annus postea 1699, 29. Aprilis eundem à studiis Dilinganis reducem, postquam ibidem Majori Congregationi Academicæ unanimi calculò præficebatur, Neo-Myrtam vidit. Tum Professoris Philosophiæ, Theologiæ, & SS. Canonum vices dextrè non minùs, ac strenuè subiit. Cum demum Subprioris, Granarii, Administratoris Churwaldensis, Benedurensis, ac Cellarii Officio ad omnium vota defunctus esset, anno 1713, 5. Decembris fors in urnam missa est, & cecidit super Dominicum, cum ipso præstiti homagii die capti tres cygni hinc locorum nunquam hætenus visi mirabiliter, at luculenter alluserunt, fortis indicium optimæ. Cum insequenti anno 1714, 14. Januarii solenniter in Abbatem inauguratus esset, optimam sortem insecutus à Jove principium fecit, & Ecclesiam nostram Roggenburgensem ex antiqua in novam transformavit. Insequentibus annis Sacrum Thesaurum sex argenteis candelabris, ac argentea Crucifixi Salvatoris nostri imagine affabrè elaboratâ pro eximio in templa Zelo augmentavit, calicibus argenteis, casulis, aliisque paramentis mirandò planè numerò adjectis. Nec intrâ Canonice nostræ terminos zelosa in Deum Sanctosque pietas contineri potuit, quin potius has angustias transgressâ in universas territorii nostri Ecclesias, Sacellâque se diffudit abundè. Templum B. & Thavmaturgæ Virginis in Schiefsen, Sacellum S. Wendelini in Schlebuch, Ecclesia Tafertshovens, Ingstettensis, Breittenthalensis Biberacensis, partim prolongatâ, omnes verò ejus operâ gypsi artificiosè elaboratò, picturisque distincto exornatâ resplenduerunt. Ecclesiam nostram Roggenburgensem pretiosissimo thesauro SS. Sanguinis D. N. J. C. Particulâ S. Crucis, & quatuor Sacris ut vocant, Corporibus SS. Severinæ, Laurentiæ, Valeriæ, Venantii MM. nomine proprio, Schiefsensem verò SS. MM. Pauli & Laurentini insignem fecit, præteritis aliis plurimis vicinis Ecclesiis, quibus de simili providit thesauro. Fundator quoque extitit Pacti Eucharistici in honorem venerabilis Sacramenti, cujus adeò zelus erat Cultor, ut in profunda SS. huic Sacramento debitâ reverentiâ deficientes quoscunque quantocyus corripere. Oeconomus uti erat peritissimus, ita Canoniam sibi concreditam ære alieno liberavit, labentia restauravit, hortis, arboribus, agrisque augmentavit, & gemino inter hæc ædificiò decoravit. Studiorum ac scientiarum, quibus acquirendis omnem occasionem suppeditaverat, Evergeta zelosissimus. Post hæc tot, & tanta, cum fors in mortem apparuisset, compositis omnibus, quæ ad longum æternitatis iter conducibilia optimè noverat, intrepido, & in voluntatem Divinam eximè resignatò animò mortem expectavit, cum omnium ædificatione, & lacrymis, veniam ab unoquoque rogavit, Sacro singulis diebus propè lectum mortualem celebrato, devotissimèque audito, Sacro Viatico quotidie refici voluit, usque dum morbus & eructatio sanctissimum ejusdem usum, ultimo duntaxat die, illi inhibuit. Mirabile auditu est, quod hac occasione accidit; cum enim die Sabbathi sacrum Viaticum recepisset, sequenti verò Sabbatho extrema Unctione ad ultimam luctam dispositus fuisset, in has prorupit voces: *Die Sabbathi Sacrum Viaticum, die Sabbathi extremam accepi unktionem, dies Sabbathi quoque me in Sepulchro constituet.* Quod mirabili quodam modo eventus comprobavit. Die enim S. Apostolo Mathiæ sacra paulò ante horam tertiam vocatus est ad urnam, & cecidit fors, quam cuilibet mortalium, Reverendissimo autem Patri nostro per hydropisin dictâ horâ destinavit mors. Sed qualis tandem hæc erit Sors? Concludimus cum Isaia c. 57. v. 6. *pars tua hæc fors tua.* Si pars bona igitur fors bona: si optima, ut audivimus, fors optima: fors quidem in mortem, sed simul haud dubiè & sortem inter Sanctos actor. 26. v. 18. Quòd si Colendissimi DD. Confæderati fors hæc optima non esset, & rigorosa Divina Justitia, quæ immunditiam ferre non potest, sortem inter Sanctos ad tempus fortè negasset, junctis nobiscum ex fœdere viribus meliorem, imò optimam reddite, ut purpureo immaculati Agni Sanguine ad sortem promoveatur hæreditatis æternæ, quod nos in simili forte (quam quidem seram, attamen felicissimum vobis precamur) reciprocis officiis demereri intermitteremus minimè.

Deposuit porrò à Reverendissimo D. Joanne Evangelista, Abbate Urspergenfi, die, quam cantu vix non prophetico præcinuit, 26. Februarii, quiescit non ad Caystri,

Cystri, Lydiæ fluminis, ripam, sed proximè ad immensum gratiarum pelagus, SS. Christi Sanguinem, coram Altari SS. Crucis in medio. Lapis sepulchralis, quem quadrienniò ante mortem confici curavit, & lecticæ, in qua dormire solebat, supposuit, non alium in finem, quàm ut conscendens lectum lethum cogitaret, hæc habet.

Hæc Domus mea est,
In quam translatus sum
die 26. Mensis Februarii
Anno MDCCXXXV.
Et hinc computrescam.
Sed animam conigno meam
Jesu Christo Salvatore meo
Ejusdem pretioso Sanguine
Redemptam.
D. A. R.

§. VI.

Annotationes.

Sub felicissimo Dominici nostri regimine suam quoque sortem mutavit Canonia Sancti Lucensis. Nam Administratorum nominis pertœsa ex indulto Clementis Papæ XI. Infulam rursus imposuit Miloni Rieger, Canonico Roggenburgensi, & pro tunc Administratori ad S. Lucium, qui Mitram cum Pedito post novennium repentina morte decedens cessit.

Mariano Heifs. Is patriâ Bairfridenfis ex ditioe Urspergenfi, primò Roggenburgi professus, & SS. Theologiæ Professor, dein ad S. Lucium missus, huic Monasterio per Professionem se anno 1718. mancipavit. In Abbatem eligitur 1726, die 18. Septembris, electioni præsidente Reverendissimo DD. Dominico. Præterea actum hunc præsentia suâ condecorare dignatus est Reverendissimus & Illustrissimus DD. Ambrosius, Abbas & Princeps Babariensis, Ordinis S. Benedicti. Neo-electus tribus illicò Novitiis numerum suorum auxit, tantus Studiorum amator, ut etiam Abbatiali dignitate refulgens, Theologiam docuerit, Theses publicas Reverendissimis Circariæ Suevicæ Prælatiis dedicatas sub ejus præsidio defendentibus Plur. RR. PP. Udalrico Starzer Priore, Norberto Kauffmann, Philosophiæ Professore, & Augustino Leütter Circatore, obiit anno 1731. die 19. Decembris, electo in ejus locum

Macario Mesmer, itidem Canonico Roggenburgensi, & postea ad S. Lucium professo.

Anno 1726. Wisenbaci erecta est quædam Confraternitas sub titulo SS. Rosarii & S. Blasii pro consequendo felici transitu ex hac vita; postmodum à Benedicto XIII Pontifice Maximo approbata, variisque Indulgentiis locupletata. Præcipua Confratrum obligatio in eo consistit, ut singulis diebus Dominicis & festis Rosario in Ecclesia Confraternitatis intersint, aut impediti privatim domi recitent ad eam intentionem, ut membro proximè morituro felix obveniat mortis hora.

Anno 1728. Benedictus XIII speciales Indulgentias concessit his verbis se invicem salutantibus: *Laudetur Jesus Christus*: & responso, Amen &c.

Quàm sint mirabiles, nullòquè penetrandi ingenio fulminis effectus, suo etiam modo Ecclesia Schiefsensis vidit. Nam 5. Junii 1732. exorta subito tempestate fulminis ictus ingenti cum fragore per turrim in Ecclesiam, inde aperto per gradum lapideum foramine unius digiti fursum evolans in arâ Dolorosæ Virginis cæruleum columnæ colorem absterfit, & mille quasi venis distinxit, tum adusto Scuto deletisque aureis litteris, sex in muro foramina effregit, atque citrà damnum aliud in auras abiit. Ingstadii verò sub eadem tempestate fulmen rustici cujusdam ædibus illapsum, cribrum è muro pendulum accendit, fragor autem mox insecutus ignem denuò extinxit.

Casparus Geisler, Abbas XXI. Vicarius Generalis & Visitator, R.^{mi} S. R. I. Prælatorum Collegii in Circulo Suevico Con-Director.

§. I.

Caspari natales, Studia, & Officia.

Solem oriturum galliprænuat cantus: Stellam, non errantem, sed fixam, in hemisphærio nostro Roggenburgensi pleno jubare exorituram Cygni indicavit Iesius. Ore jamjam morituro Dominicus reviviscentem nobis omnem felicitatem vaticinatus est, si Casparus ad Abbatialem dignitatem eveheretur. Vaticinii veritatem probavit eventus, dum nunquam non felicissimi fuimus, quamdiu Casparus præfuit. Ex honestis parentibus Augustæ Vindelicorum 24. Aprilis anno 1697. natus, à baptisterio nomen Georgii Philippi tulit. Augustam in angusto sed pulcherrimo corpore animam prima mox prodidit adolescentia: unde litterarum studiis sub directione Patrum Societatis JESU applicatus humaniora, ad omnem factus humanitatem, ea cum laude absolvit in urbe patria, ut primas semper omnibus rapuerit, nulli secundus. Logicæ spina, quam imperterrito pede calcavit, spinam dorsi nequaquam fregit. At cum in Physicis curiosior sublunaria lustrat oculus, in amorem emollefcit animus, Lunæ pulchritudine captus. Nec mente captum quispiam vidit, totus esto fuerit lunaticus, nempe tenerrimus Mariæ, quæ pulchra ut Luna dicitur, amator. Cui ut totum se consecraret, Marianum Roggenburgi Ordinem præ cæteris elegit. Admissus nihil unquam remissius egit, lacteam Ordinis Præmonstratensis viam sic decurrens, ut magnos semper passus, nullum verò extrà viam fecerit. Emenso vix tyrocinio Dilingam ad Studia missus, philosophicum inoffenso pede labyrinthum egressus est, Aridne Mariæ, cujus effigiem Theses publicæ exprimebant, filum porrigente. Theologicum postea ingressus stadium, eos in Divino hoc studio progressus fecit, ut absterfo demum glorioso quadriennii pulvere, redimitus tempora lauro Theologiæ & Juris Pontificii, domum regressus fuerit. Ibi primò magnus Rhetor benè dicere, major Philosophus meliùs discurrere, maximus Theologus optimè Divina sapere, excellens Canonista ad Canonum leges Canonicos vivere docuit. Sic in Cathedris ferè semper sedens, nunquam superiori inter suos loco stare visus est. Nimirum humiliter subesse didicit, ut quondam majori cum gloria præesset. Notarius Sacræ Sedis publicus, juratus, Romæ immatriculatus, & Cancellariæ Officialis sic in omnes officiosus erat, ut tamen ea, quæ sui Officii fuerant, non negligeret, justitiæ tenacissimus. Inde ad curam animarum expositus, Pastorem, non mercenarium, egit in Schiesen zelosissimum, sua non defraudatus mercedè, eaque tam opima, ut majorem Casparus expectare, Roggenburgum Casparo dare haud potuerit. Quod mox patebit.

§. II.

Casparus in Abbatem eligitur, deputatur ad Capitulum Generale, creatur Vicarius & Visitator.

Dum Sors in mortem cecidit super Dominicum, hydropisi 24. Februarii succumbentem, penè dixissem, forti sua commisisse vota Roggenburgenses, novum electuros Abbatem. Ut enim læta & secunda foret electio, Feriam secundam post Dominicam *Lætare* actui solenni destinaverunt. Patrem expectantes gratiosum, die Joachimo, qui nuptus erat Gratia, sacra de Sponso Ecclesiæ viduatæ statuerunt providere. Ut æquo in omnes animo Præsul eligeretur, sortes miserunt in urnam ipso die, quo diei noctisque spatia in æquilibrio pendebant suspensa. Et ecce! dum omnes suspensi adstant, quis eorum esset major, lætam, secundam & æquissimam gaudent successisse electionem, dum, ut succederet Dominico, fors cecidit super Casparum, de quo non nisi secunda sibi ominabantur electores, quia ex Compromissariis secundus vigesimâ secunda Martii electus est in Abbatem. Solus ferè & unicus tristabatur Casparus, perorantes etiam inter lacrymas virium causatus debilitatem, atque de genibus rogando,

ut

ut in alium hoc formidandum transferretur onus. Sed persuasit nihil, quia scilicet sola pro concione dixit humilitas, quam presso semper pede sequitur exaltatio. Sanctitatis amictum, seu Vestes Pontificales, neo-electo illa ipsa dedit dies, quæ primâ olim innocentia stolâ vestivit, nempe 24. Aprilis.

Cùm dein anno 1738. Mense Januariò Amplissimi Circariæ Suevicæ Patres Sorethi convenissent, consultaturi, quem ad Comitìa Ordinis ab Illustrissimo Generali indicta, & Præmonstrati in Galliis celebranda Commissarium mitterent, votorum pluralitas elegit Casparum nostrum. Quare disponendis gnaviter dispositis, Canonicis filiis coram exposito Sacratissimo Sanguine D. N. J. Christi, consonante Organo majori, Itinerarium decantantibus, & P. Priore consuetas Collectas subjungente, Feriâ tertiâ post Dominicam in *Albis* rhedam horis pomeridianis conscendit, Elchingam illo die delatus, altero autem manè viam per postas Præmonstratum profecutus.

Archimandritam totius Canonici Ordinis nostri tunc agebat Claudius Honoratus Lucas de Muin, Doctor Sorbonicus, Regi Christianissimo à Sanctioribus Consiliis & Eleemofynis, Vir undequaque laudatissimus, facilis acutique ingenii, ornata ac profundissimæ doctrinæ. Hujus ita mox animum rapuit Casparus, ut semel dicentem audierit: *Tu es homo valde anabilis, tu eris meus Vicarius.* Et verò in prima statim Comitiarum Sessione nominavit Definitorem, atque maximi momenti negotia commisit enodanda. Cùm autem pro demandati à Reverendissimis Sueviæ Abbatibus Officii sui ratione semel in Confessu publico pro solenni B. Hermanni Joseph Canonizatione peroraret, non quidem surdis cantavit fabulam, Gallis tamen locutus est græca, unde & dixerunt: *date pecunias, & habebitis Sanctos.* Quasi dicerent: nos sub Abbatibus commendatariis vix habemus ossa, quæ fodamus, quomodò pretiosam Sacrorum Ossium Canonizationem fomniabimus? demum in Sessione duodecima Vicarius Generalis & Visitator per Sueviam, Alfatiam, & Grysoniam renuntiatus est.

Reducem à Comitibus Generalibus Patrem amantissimum multo filialis amoris & reverentiæ affectu excepimus ad exteriorem Monasterii portam, ubi R. P. Prior medius inter Diaconum & Subdiaconum, adstante toto Venerabili Conventu, breviter felicissimum è regione longinqua reditum aggratulatus est. Descendentem postea è curru inter lætos bombardarum fremitus, clangentibus tubis ac tympanis, consonantibus turris utriusque campanis, ad Ecclesiam deduximus, decantato ibidem in gratiarum actionem SS. Ambrosii & Augustini Hymno. Paucis post diebus in eleganti admodum Dramate Musico Sponsa in hortis aromatum anxie quæsitum, feliciter inventum excepit Sponsum, opportunè sub id temporis adveniente Reverendissimo D. Hermanno, Abbate Rothensi, ut suo in Officio Vicari Generalis Successori Cassam Provinciæ extraderet.

Ut verò abundantius muneri suo satisfaceret, anno 1739. ad diem 7. Junii Capitulum Provinciale, Roggenburgi celebrandum indixit. Pridiè igitur ad ædes nostras appulerunt Reverendissimi Abbates, Joannes Evangelista, Abbas Urspergensis cum R. P. Adriano Lehner Priore: DD. Ignatius, Abbas Rothensis, cum R. P. Hieronymo Richter Priore: DD. Antonius, Abbas Minoraugiensis, cum R. P. Joanne Chrysofomo Göttling Priore: DD. Siardus, Abbas Sorethanus, cum R. P. Benedicto Mezler Priore: DD. Udalricus, Abbas Marchtallensis, cum R. P. Edmundo Sartor Priore: nomine Reverendissimi Abbatis Sancti Lucensis RR. PP. Udalricus Starzer Prior, & Augustinus Leütter: Reverendissimi Abbates Sanctoensis & Bellelagiensis ne quidem per Commissarios comparuerunt, quod ceteri Patres Amplissimi ægerrimè tulerunt. In ipso dein Capitulo leges sanctissimæ juxta ac utilissimæ sunt lætæ, quibus similes in privatis Visitationibus condidit Vicarius pro decore Ordinis, & augmento Religionis Zelosissimus, ut propterea illius Encomiasten egerit in suis litteris ipsemet Illustrissimus Generalis.

Alia porrò sunt, quæ vicariante Reverendissimo Casparo contigerunt, memoriâ posterorum dignissima. Die 21. Octobris anno 1751. obiit, & abiit meritis ac Ecclesiæ dignitatibus insignis Purpuratus Præsul, Candidorum Præmonstratensium Protector, Eminentissimus ac Reverendissimus S. R. E. Cardinalis Hannibal Albani, ætatis suæ anno 64. Non omisit pro Officii sui ratione tristem hunc casum & occasum per litteras sub initium Februarii datas insinuarè Reverendissimo D. Præsuli nostro, utpote Circariæ Præsidi, D. Procurator Generalis Nicolaus Mayers; dolorem verò & curas Provinciæ ut mitigaret, lætum in iisdem adjunxit nuntium, exempti videlicet Ordinis nostri Protectorium à Sanctissimo Benedicto Papa XIV clementissimè collatum esse Eminentissimo Cardinali Alexandro Albani, defuncti Protectoris Fratri. Suum proin ut testaretur affectum, & tanto Principi debitos deferret honores ac reverentiam Provincia Suevica, collectis præviè Reverendissimorum Abbatum calculis, in eam itum est sententiam, ut Eminentissimo D. Protectori duo equi Hollandici (donum amplissimi Abbatis

Sancti Lucensis iudiciò gratissimùm) offerrentur in submissæ devotionis testimonium. Placuit R. mo D. Procuratori prompta hæc Provincia sinceratio, atque ut accelerarentur litteræ cambiales pro coëmendo futuro honorario, tum opportunè Romæ adventante equorum batavorum mercatore, per litteras institit. Verùm mutatus est paulò post Procuratoris animus, ubi per amicissimum quemdam intellexit, Eminentissimum D. Protectorem in statuam marmoream nimitum quantum esse affectum. Nuntiavit hoc quanto cyùs Reverendissimo nostro sæpè memoratus D. Procurator, cum addito, è re fore, si statua hæc à Reverendissimo Abbatum Collegio designaretur pro honorario. Justa videbatur singulis petitio; decreta proin unanimiter novæ Dignitatis gratulatio, & in ea Statuæ oblatio. Conceptus Litterarum, quas Reverendissimus noster, tanquam Vicarius Generalis, ad Eminentissimum D. Protectorem misit, erat sequentis tenoris:

Eminentissime, ac Reverendissime S. R. E. Cardinalis,
utriusque Sac. Cæs. Majestatis, nec non totius Ordinis Præmonstrat.
Protector longè Dignissime, Dne. Dne. ac Patrone Clementissime!

Iusto dolore contabuisset totus Ordo Præmonstratensis, maximè verò Alma Sueviæ Circaria ex obitu Eminentissimi ac Reverendissimi S. R. E. Cardinalis Hannibalis Albani, nisi in spem novam eamque floridissimam erectus fuisset nuntiò lætissimò, quo intelleximus per Procuratorem nostrum Generalem, abs SS. mo DD. Nostro Benedicto XIV, meritorum uti Censore, ita remuneratore æquissimo, Eminentissimam Dignitatem Vestram velut fraternalium virtutum, ita & Officiorum sublimissimorum dignissimum hæredem, in atefati Defuncti locum & vices substitutam fuisse. Gratulamur ea propter nobis hanc Summi Pontificis ergà totum Ordinem verè Paternam curam, & gratiam. Gaudemus gaudio magno valde, sortes, fortunam, & emolumentum omne positum fuisse in manus ter gratiosas Eminentie Vestræ. Et verò quid ni gratulemur? quid ni gaudeamus, & prospera cuncta ominemur nobis sub tam glorioso Protectore, qui, sicut Illustrissimorum & tam sagò quàm togà, quin & gestis & gubernatis D. Petri Clavibus conspicuorum Proavorum haud degener existit furculus; sic propria sua virtute, scientiis, & multifariis meritorum generibus tantundem sese supra alios extulit, ut jam apud Urbinates Doctoratus Laureà condecoratus, jam Humanistarum Academiae Caput electus, jam Pontificiorum Memorialium Expeditor factus, denique Aulæ Imperatoris Viennensis Nuntius renuntiatus, rerum agendarum dexteritate, ac sapientià ultrà ætatem maturà, summa cum laude, ac totius orbis, & Urbis admiratione arduis muneribus satisfecerit undequaque, ita quidem, ut promovente ipso Imperatore Vestris præclaris, Eminentissime Princeps, dotibus capto Purpuram, in meritorum, laborum, ac avitæ virtutis præmium retulerit, summo Romanorum, Albanæ Domûs, & Urbinatum applausu, omine haud vano, ut, qui tam teneris annis purpuram est meritis, in provectiori atate gloriosissimi Patris Clementis XI, felicis recordationis, Solum suffragante Sapientià sperare possit. Ecce Eminentissime Princeps, Cardinalis Reverendissime, hæc sunt limpidissimi gaudii argumenta, hæc nostræ internæ lætitiæ scaturigines, hæc firmissima fiducia nostræ adminicula, ut supplices pedibus Vestris nihil reformidemus, demississimè rogantes, dignetur potentissimo suo Patrocinio, valenti intercessione, gratiarumque suarum umbellâ sicut totum Ordinem, ita nominatim, & in specie Circariam Suevicam protegere, fovere, atque complecti. Dum porrò reverentiæ, filialis ac debitæ submissiois homagium hæc prima vice Eminentissimæ Dignitati Vestræ dicimus, simul limpidissimum tenerrimæ devotionis nostræ, ac gratitudinis testimonium dono offerimus Apollinis statuam, Phydæ manu ex candido marmore confectam, spe freti, fore, ut, quemadmodum ter gratiosa benevolentia hoc obligationis nostræ decentissimæ vestigal suscipiat, sic nos omnes favoribus amplissimis atque gratis in omne ævum habeat commendatos. Quod dum etiam atque etiam rogitamus, omnigenam felicitatem, ac incoluitatem in annos Nestoreos apprecamur, & æquè per nosmet ipsos, quàm concreditos nobis subditos apud Deum exorabimus perennaturi

Roggenburgi 29. Februarii

1752.

Eminentissimæ ac Reverendissimæ
Dignitatis Vestræ
Devotissimi

Casparus Abbas Roggenburgensis,
Generalis & Visitator.

Josephus Abbas Urspergensis.
Ignatius Abbas Rothenfis.
Antonius Abbas Weissenaviensis.
Magnus Abbas Sorethenfis.

Vicarius
Edmundus Abbas Marchtallensis.
Norbertus Abbas Sancti Lucensis.
Laurentius Abbas Sanctorensis.
Gregorius Abbas Bellelagiensis.

Quam

Quàm gratiosè , quàm benevolè suscepit Eminentissimus Cardinalis Protector Provinciae gratulatorias , & munus oblatum , sequentes liquidò testantur Responsoriae , verbis ultra modum & Dignitatem expressivis conceptæ. En ! lege , & Purpuratum adeò demissum mirare.

Reverendissime , ac Amplissime Domine !

Nihil mihi jucundius , nihilque optatius , quàm quæ ad me scripsit Reverendissima Dominatio Vestra humanissimis litteris pridè Calendas abeuntis mensis datis intelligere , super mihi concedita à Sanctissimo Patre inclyti Præmonstratenfis Ordinis Protectione ; quamvis enim me nihil prorsus eorum mereri conspiciam , quæ pro sua in me humanitate differit Reverendissima Dominatio vestra , ex illis tamen mihi licet deprehendere gratum acceptumque eidem , & Reverendissimis Dominis Abbatibus , quorum nomina in litteris legi , quod imposito mihi oneri humeros licèt impares supposuerim. Tibi Reverendissime Domine , & laudatis Reverendissimis Dominis Abbatibus immortales ago gratias pro singulari , qua me prosequimini , benevolentia , cujus luculentissimum testimonium exhibent non verba tantum , sed insigne marmoreæ statuæ munus , quo me prorsus immeritum cumulasti , quòdque primas in Musæo meo obtinebit. Jam singulari ergà me beneficio respondere curabo , Reverendissime Domine , quotiescunque mihi sese offerent occasiones , & tibi & inclyto tuo Ordini gratum animum meum testandi , quod equidem sæpè accidat , votis omnibus exopto , manusque Reverendissimæ Dominationi vestræ ex toto corde osculor.

Reverendissime Domine

Romæ XV. Cal. Aprilis MDCCLII.

Servitèr ex toto corde

Alexander Cardinalis Albanus.

Reverendissimus D. Procurator Generalis in responso ad Reverendissimum nostrum dato factis exprimere non potuit , quàm gratum acceptumque fuerit Eminentissimo D. Protectori hoc marmoreæ statuæ munus , in cujus comparisonem expensa sunt 300. Scuta Romanæ monetæ. Faventem diu Sacro Ordini servent benigni Superi Eminentissimum Protectorem , & Cætui Candido , quem mutus quidem Apollo rigavit denuò , per Albanum splendorem & incrementum det Deus.

§. III.

*De Caspary æconomia profana , & sacra undequaque
laudatissima.*

Magna sunt , & multa sunt , quæ Caspary ækonomiam commendant , nomen laudèque perpetuant. Nos potiora tantum recensebimus , quamquam vix alia sint , quàm magna , quæ magnus Caspary animus concepit , felicissime parturiit. Quod maximum est , primo commemoramus loco. Ad dignitatem Abbatis evectus vidit , invenit , doluitque , Monasterium , exceptis censibus annuis , sub gravi debitorum pondere adhucdum ingemiscere , quorum summa ad quatuor & viginti florenorum millia ascenderat. De illo hominum genere non erat Caspary , qui dormiunt in utramque aurem , licèt creditor perpetuò vellat aurem. Unde omnem in eo laborem posuit , ut omni debito liberaret Roggenburgum. Liberavit (Deo sint laudes) quando jam anno 1742. ad ultimum usque teruncium , quidquid debebat Roggenburgum , expunxit. Grande beneficium , quod nos quidem Caspary in acceptis ferimus , ipse autem totum adscripsit Deo , volens ea propter , ut non solum R. P. Prior solenni officio , sed plerique etiam de Sacerdotum numero ad aram grates agerent Deo , qui , quemadmodum expansis in Cruce manibus luit debita communia , modò liberalissima manu eluit nostra specialia.

Alterum ækonomiæ genus , quod hodie commendat commendabitque Caspary posteris , est publica viarum reparatio. Multa quidem ad Monasterium ducebat via , sed omnis fermè erat in via , aquosa , lutosa. Redux à Galliis , ubi complanatas viderat semitas , suas quoque reparare cepit. Incredibile est , quot labores propterea in se suscepit. Montes convertit in valles , valles ascendere iussit in montes. A primo manè ad serum usque vesperum laborantibus adstitit , sæpè manus proprias labore defatigans , nec Jovem causatus pluvium , nec infestos Sirii conquestus ignes. Quo tandem effecit , ut omnis ex omni regione accessus ad Canoniam nostram sit facillimus , magno & jumentorum & hominum emolumento.

Verus pupillorum , orphanorum & viduarum pater singulari eorundem bonis ratione consuluit. Hactenus ejuscemodi bona administraverant propinquiore cuiusvis consanguinei aut etiam agnati. Verùm irrepentibus , ut fieri amat , quibusdam defectibus , in non exiguum pupillorum damnum redundantibus , Caspary omnia illorum

Tom. VI. Collect. Monast.

Q 9

bona,

bona, possessiones, pecunias &c. sub unius Generalis Tutoris ad hoc officii genus specialiter deligendi administrationem posuit, ita quidem, ut Tutor taliter constitutus singulis annis in praesentia Reverendissimi & aliorum, quorum interest, rationem villificationis suae reddere teneatur.

Lites & diffidia, quae vix Electo causabant subditi, asserentes, se nimium gravari, nemo nostrum est, qui ignoret. Renuebant consuetum praestare homagium, hic & ibi perniciose celebrabant conventicula, exteros consulebant Advocatos, quin ferum etiam & ignes Monasterio minitabantur, ut unus de Coryphaeis sub arcta carceris custodia vix non ad mortem usque detineri debuerit. Repressit audaciam subditi prudens modestia & modesta prudentia Domini. Sed rustica gens est optima flens, & pessima ridens. Respirabat sub indefessa Caspari aëconomia; at gratitudinis loco novas spirabat technas. Conquerebatur de nimietate operarum, stolidissime calumniabatur, Steuras & Collectas in privatum Monasterii, non publicum Imperii bonum applicari. His querelis ut iret obviam, partumque adulterinum primas inter undas suffocaret Casparus, Deo ita disponente, & rebelles subditorum animos commovente, transactione & amicabile conventionem ita singulas singulis divisit operas, ut nemo deinceps conquerendi habiturus sit anam, se perpetuum quasi Monasterii esse operarium. Quod concernit alterum, ut crassissimum subditi errorem, & falsissimam suppositionem enervaret, perpetua lege fancivit, ut quot annis in praesentia Majorum de Domo ex una, ex altera verò parte praesentibus ex unaquaque Communitate Consulibus Aërarii Praefectus publicam exhiberet rationem, subscribendam ab unoquoque ex convocatis.

His ita compositis totum sese impendit augmentandis Ecclesiae bonis. Atque ut uni vel alteri Parochorum de magis congrua provideret, coemendo bona immobilia illorum auxit redditus, ita tamen, ut revocabilis duntaxat usufructus penes Parochum, Dominium verè penes Monasterium existat. Anno deinde 1742. diuturnis atque subtilibus & valde delicatis quorundam vicinorum tricis finem impositurus, Molendinum Edeggianum à molitore, alias ob causas proprietate sua cedere coacto, emptionis titulo Monasterii bonis incorporavit. Eodem jure Canonicae nostrae anno 1746. accessit villa, vulgò *der Glaserhoff*, antea in emphitevsin Michaëli Fischer concessa: domus postea destructa, bona verò immobilia ad Villam Waldhusanam proximè adjacentem reducta sunt. Villae autem Hochbuchensi pro commodiore pecorum sustentatione addidit pratum à Martino Schradi subdito Illerdissenfi anno 1748. coemptum. Publicam quoque cauponam per contractum emptionis venditionis fecit nostram. Sed haec omnia longè superat, quod subjungimus.

Aliquoties jam mentionem fecimus, quae discordiarum poma maturerint ex eo duntaxat Capite, quòd non omnia membra uni subiecta fuerint Capiti. Ut igitur filium dissensionis rumperet Casparus, petito praevidè Venerabilis Capituli consensu, subditos, qui hactenus Illustrissimis Comitibus de Styrum in Illeraicheim paruerant, suae deinceps jurisdictioni quòd ad omnia subjacere fecit, expensâ 16000. florenorum summa. Die 3. Decembris anno 1742. subditi recens adscripti in aulae triclinio praesentibus omnibus Canonicis, supremo Monasterii Praefecto, Notario publico, aliisque Cancellariae Officialibus, homagium dixere, numerò octo: villa autem hac occasione coempta cum omnibus suis appertinentiis non sine multo rei domesticæ emolumento ad aedes parochiales translata est.

Ædificia non nisi duo ad tectum ascendisse sub Casparo vidimus, sed omni exceptione majora hodieum miramur. Primum est Tusculum Waldhusanum, cujus domum è fundamentis novam, Sacellum verò renovatum gypso & picturis ad splendorem usque & adventantium admirationem illustravit. Initium & finem operis gemino complexus est Chronologico Reverendissimus; utrumque super januas in superiori atrio positas propriâ & eleganti manu legentium exhibuit oculis. Initium hæc expriment verba: *paX hVIC DoMVI eXstrVI Cæptæ anno natI nobls serVatorIs. Perfectionem verò operis ex sequentibus collige: faVentIbVs Verò sVperIs fVb pIIs D. Ioannis nep. atqVe IfIDorI patroCInIIs aD Vota perfeCtæ.* Ne quid tamen voluptatis desideraretur in amœno hoc ædificio, suam ipse manum strenuè applicavit Casparus, & ad naturæ usque invidiam varia frugum confecit genera, ut medias inter hyemes continuatum ver, vel autumnum invenirent in cubili venerandi hospites, affixis hinc inde è muro thesibus, quas propria manu coloribus illustravit.

Eadem arte & elegantia domi partem ædificii novi hospitibus destinati ad tectum eduxit, cubiculis pariter ad omnem splendorem exornatis. Quippe in aula præter alias picturas S. Norbertum pro Confirmatione Sacri Ordinis Romanæ Sedi supplicem, in cubiculo proximè adjacenti tres Magos Divinum Pusionem adorantes, in conclavi inferiori

riori S. Josephum in Somnis Verbi Incarnationem edoctrum, exterius in summitate Sca-
larum, vel ut vulgò dicitur *Stiegenhaus*, Abrahamum & Melchisedech panem & vinum of-
ferentem; in contignatione media ex uno latere Theobiten, ex altero Jacobum dor-
mientes, in medio Abrahamum Loth Fratri suo valedicentem, ad murum verò Funda-
torum imagines; demum in parte infima Rebeccam Eliezer excipientem, propè cubi-
culum Cellarii uvam ex terra promissionis allatam, propè cubile Archimagiri Manna
è cælis depluum eleganter admodum expressit Apelles.

Qui tanta pro decore domus fecit, quanta putas in ornamentum Ecclesiarum con-
tulisse Casparum? audi & obstupescere. Ecclesias Schlebuchensem nova turri, Ingstadi-
nam eleganti valde ara principe & duabus à latere positis colore obductis, Biberacen-
sem, Mefshoviensem, & Christertshovensem gypso & picturis reddidit insignes. Sa-
cræ porro Supellectili nostræ sub Casparo accedere fecit septem Casulas, quarum tres
valde sunt pretiosæ, Calices & urceolos ex argento deaurato, pyramides quatuor auro,
argento, & Sacris Reliquiis inter operas in rubro holoferico acu phrygia pictas divites,
Baldachinum ex Damasceno flavi coloris filo argenteis fimbriis ornatum, tapetes operis,
ut vocant, Turcici, & denique quinque integros Ornatus, nigrum & violaceum ex
filo damasceno, tres cæteros auro vel argento etiam ad luxum usque splendidos & ve-
rè pretiosos; thuribulum præterea cum navicula, tabulas secretas, aliæque complu-
ra & arte & pretio spectabilia, ita ut verè dicere possimus, Casparum Altare ligneum
mutasse in aureum, & Sacristiam in argenteam. Verùm ad quid, inquis, perditio
hæc? vetula est Sponsa Ecclesia, rugis deformibus obsita, sepulchro proxima. Huic
novam substituere decuit, ut paramentis aded pretiosis majus inde accresceret jubar.
Vidit hoc ipsum, & sæpè indoluit Casparus, nihilque magis in votis habuit, quam ut
videret novam adstare Ecclesiam. Sed lente festinandum esse censuit, & emunctâ cru-
menulâ opus tam magnum haud esse inchoandum judicavit emunctæ naris Abbas. Un-
de cum aliquantulum turgeret locus, mox de loco cogitare cepit, quo novam tutò mo-
liri posset fabricam. Tum 19. Novembris anno 1751. in Musæo RR. Patrum & necessi-
tatem & ingens suum exstruendæ Ecclesiæ desiderium cum summa totius Venerabilis
Capituli lætitia manifestavit zelosissimus pro gloria Dei Abbas, & ut per vota concordia
solidius tantæ molis daret fundamentum, voluit, ut omnes præberent consensum. Sed
quis tam justa & sancta proponenti sese opponere audeat? magnes attrahit ferrum, &
mellea amorisque plena Patris verba vel ferreum rapuissent hominem. Hinc uno ore
in eam itum est sententiam & preces, ut, quantum per vires liceret, tam necessari-
um, tam sanctum acceleraret opus. Et verò non distulit ardentibus Capituli velificare
votis; mox enim iussit ligna cædi, advehi lapides, & cætera præparari. Anno dein
1752. die 5. Julii à prandio Architedus, Simpertus Kramer, Edelstettensis Suevus,
vir ætate 77. annorum venerabilis, prisæ germanæque virtutis homo spatium pro fu-
turo Ecclesiæ ædificio ad amissim & regulas architectonicas dimetiri, cæteraque ita di-
sponere cepit, ut 17. Julii parata fuerint omnia solenni primi lapidis positioni. Ad
quam solennitatem invitati comparuerunt Reverendissimi DD. Abbates Elchingensis,
Urspergensis, Wettenhufanus, & Nereshemiensis; item Perillustres ac Generosi DD.
Josephus &c. L. B. de Vöhlin Dominus in Illerdissen &c. &c. & Franciscus de Voll-
mar, Dominus in Rieden &c.

Quoniam verò lege firma statuit Pontificale Romanum, ut, quando vel ubicun-
que ædificanda esset Ecclesia, *pridè* ante Lapidis positionem *Crux lignea, ubi debet esse al-
tare, figatur*, Apostolicam hanc dispositionem executurus Reverendissimus Casparus, 26
Julii operi sese accinxit. Assumptâ igitur post Vesperas Stolâ, Venerabile Capitulum
subsecutus chorò exiit: stantibus autem juxta Aram S. Crucis à dextris & à sinistris Ca-
nonicis Capitularibus, quàm decentissimè inter tubarum & tympanorum applausum à
terra sublevabatur Crux lignea à tribus studiosis ministeriali amictu indutis. Instru-
ctus mox Ordo per Ecclesiam ad locum pergebat destinatum, agmen ducente genio, qui
manu sinistrâ Scutum gestabat sequens chronologicon ex Aggæo Propheta appositè ex-
hibens:

In LoCo Isto Dabo paCeM. Aggæi. 2. v. 10.

Der Friedalhier fürwahr

Der ganzen Höll zu truz

Wirdt grünen immerdar

Unter des Creuzes Schuz.

Genium sequebatur F. Conversus inter duos Ceroferarios Crucifixi portans imaginem,
tum tympanotriba & tubicinum chorus; hunc excipiebat Studiosa juvenus, post quam
ordinatissimè bini & bini incedebant Canonici Roggenburgenses, rochetis vestiti, dein
Reverendissimus D. Abbas, agmen claudente non exiguâ plebis turmâ. Ad aream ubi

Q q 2

inter

inter continuos festivósque tubarum plausus , ac omnium campanarum concrepantium sonitus perventum , mox in altum erecta fuit Crux lignea , atque terræ immissa , Venerabili Capitulo in coronam , militibus à latere sinistro dispositis. Vix firmum terræ inhærebat Crucis signaculum , cum R. P. Cantor Hymnum Vexilla Regis prodeunt &c. intonare cæpit , quam Canonici in genua procidui prosequentes Choraliter ad finem usque perducebant , cui demùm Reverendissimus stans ante Crucem jungebat

Ÿ. Omnis terra adoret te Deus & psallat tibi

℞. Psalmum dicat nomini tuo Domine.

Ÿ. Domine exaudi &c. Ÿ. Dominus vobiscum.

Oremus.

Adesto nobis Domine Deus noster , & quos Sanctæ Crucis lætari facis honore , ejus quoque perpetuis defende subsidiis. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.
His peractis processio ordine , quo exiit , ad Ecclesiam rediit.

§. IV.

Primus ad futuram Ecclesiæ fabricam lapis sollemnissimè ponitur.

Illuxerat tandem decretoria dies , qua solennem magis feliciorémque hætenus Roggenburgum per complura sæcula non vidit unquam. Summo jam manè lata erant omnia , fremere tympana , disponi è regione Monasterii propè agros in Australi plaga minora tormenta , frequens accurrere populus , ferculum , cui lapis erat impositus , ad destinatum extrà portam efferri locum , omnia denique in ordinem dirigi. Horâ sextâ , tempore scilicet consueto , decantabant Primam & Tertiam Canonici , Capitulo usque ad *Salve Regina* submissa voce recitato. Horâ septimâ dabatur signum sexies explodendo tormenta , convenientibus interim Parochiis Tafertshovensi & Biberacensi , cum filiabus Ecclesiis Schiefsensi , Mefshoviensi , Ingstadiana & harum Parochis , parvulos suos tum operarios , tum cæmentarios , tum etiam fabros lignarios repræsentantes juxta viam , per quam ad excipiendum lapidem erat transeundum , disponentibus. Horâ octavâ denuò convocabantur Canonici ad persolvendas Horas Sextam & Nonam. Quibus penè absolutis Reverendissimus Noster Sacristiam accessit , sacras assumpturus vestes , Reverendissimis , Illustribus , cæterisque DD. Hospitibus ad aram S. Crucis processionis initium expectantibus. Mox campanæ pulsari , buccinæ verò & tympana plaufum edere , quem strenuè prosequerentur usque ad secundam portam , ubi Cantor Psalmum : *Latus sum &c.* intonare cæpit , quem Canonici absoluebant alacres.

Ad locum , ubi primus interim requieverat lapis , cum perventum , atque hunc Lapidis lectulum amœnè splendidum in humeros suscepissent quatuor RR. DD. Canonici Sacerdotes , sine mora tubâ canere tubicines , sclopleta milites , alii bombardas exonerare jussi sunt. Tum verò sensim movebatur Processio ad novæ Ecclesiæ aream.

1. Præcedebat Ductor Genius pretiosa veste Romanum in morem indutus , & manu sinistra sequentem Scuto inscriptam epigraphen tenens :

ROGGENBURGENS ERGÒ MANE , TVLIT LAPIDEM , QVEM SVPOSVERAT , ET EREXIT IN TITVLVVM ,
FVNDENS OLEVVM DESVPER. Gen. 28. v. 10.

Mit allen , die zugegen ,
Casparus gehet aus ,
Den ersten Stein zulegen
Zum neuen Gotteshaus.

2. Genium immediatè sequebatur quidam Monasterii Servus , longiori toga violacei coloris eleganter vestitus , & redimitus tempora lauro , portans imaginem Crucifixi velo magni pretii , & superne hac Chronologica inscriptione conspicuam :

DVX pro noVa æDe roggenvrgana DeVs CrVCifIXVs esto.

Nach Norberti Lehr
Nur GOtt am Creuz allein ,
Soll , wie unser Ehr ,
So auch der Führer feyn.

Ad pedes Crucifixi geminum conspiciebatur scutum ,
in uno :

PETRA AVTEM ERAT CHRISTVS.

I. Cor. 10. v. 4.

Ein Felsen Christus ist ,
Genant der gute Hirth.

in altero :

SVPRA HANC PETRAM AEDIFICABO
ECCLESIAM MEAM. Matth 16. v. 18
Auf welchen unser Kirch ,
Heut fest gegründet wirdt.

3. Parvulus quidam Architectum lepidè repræsentans , quem duo stipabant focii , Ichnographiam futuræ Ecclesiæ apertam gestantes.

4. Hos excipiebant parvuli ex paræcia filiali Schiefsensi numero quadraginta & unus, præeunte Crucifero. Opificulos sequebantur septennes aut octennes Virgunculæ , Christum parvulum & Deum magnum hujus mundi machinæ Architectum in ferculo portantes , circum circa scutulis , suprâ & infrâ volantibus schedis exornato. In umbellæ summitate hoc legendum erat Chronologicon :

Dono isto gLoriosa Mater fLorens fLoresCat.

à latere dextro :

gLorla DoMino CresCat.

à sinistro :

CanDIDA Canonla spLenDeat

Ad pedes Jesuli jacebat lapis cum gemino ex utroque latere Chronologico :

Io ! eCCe LapIDeM. sIt aD eCCLesIaM.

infrâ in medio :

soLI Deo gLorla , Casparo fLora Maneat.

4. Altera filialis Ecclesia erat Messhoviensis. Præcedentem cum scuto , cujus hæc erat inscriptio ex Lib. 3. Reg. c. 5. v. 5.

COGITO AEDIFICARE TEMPLVM NOMINI DOMINI DEI MEI. Genium sequebatur Crucifixi effigies floribus & sequenti chronologico ornata :

MatrI sVæ propItIæ fILII se sItVnt sVbDItI aggratVLantes noVa eXorta festa hILarla , atqVe soLennla.

Zur Mutter Kirch ganz freudig laufft,

Was lauffen kan , da nicht verſchnauft :

Der neue Bau die Freude macht ,

Das alles dich zu sehen tracht.

Hic sese immiscebant triginta duo pueruli trullis , malleis , securibus , aliisque instrumentis , & ad oculorum usque illicium vestiti ; tum visa Crux major cum duobus Ceroferrariis , juvenus adultior , R. D. Parochus , ac denique tota communitas utriusque sexus cum duobus majoribus vexillis.

6. Tertia quoque comparuit filia Ingstadiana , Matrem suam veneratura , præeunte genio cum scuto tres stellas , Reverendissimi insignia , exprimente , addita inferiùs è sacris paginis epigraphæ :

IPSE AEDIFICABIT DOMVM NOMINI MEO. 3. Reg. 5. v. 5.

postea jussi incedere octo pueri fabri lignarii , tum floribus elegans Crucifixi imago cum duobus ceroferrariis , sequentibus duobus 5. annorum pastorculis , tum reliqua puerorum cæmentarios & operarios repræsentantium turba : hanc sequebatur flavum Marianæ Confraternitatis SS. Rosarii vexillum , istud D. Agathæ V. & M. ferculum , hoc verò R. D. Parochus , proximè hujus vestigia premente juventute , tum viris cum rubro , & fæminis cum Labaro cæruleo agmen Ingstadianum claudentibus.

7. Nec partibus suis defuit formata parochia Biberacensis , ut pari devotione cum filiabus Ecclesiis in tantæ lætitiæ veniret partem ; suos quoque misit parvulos varia operariorum , murariorum , ac fabrorum lignariorum instrumenta partim in humeris , partim in manibus gestantes. Horum numerus ad 33. ascendit , qui omnes pariter Ductorem habuere genium scutorem , Romano more vestitum. In parmula scuti ex epistola D. Pauli ad Ephesios hæc legebantur :

SVB IPSO SVMMO ANGVLARI LAPIDE CHRISTO IESV. Ephes. 2. v. 20.

& infra :

heM pLebs De blberaCo soCIata.

Crucifixi imago genium subsecuta floribus æquè , ac voto chronologicè concepto erat conspicua.

QVI faCtVs est In CapVt angVLI , propItIVs hIC eXistat reInæDIfICandæ eCCLesIæ roggenvVrgenI.

8. Hic à quatuor RR. Patribus portabatur Lapis angularis , jacens in repositoio sub tecto holoserico aurei coloris , quadratus , in longitudinem tamen sese paululim extenuans , geminos inter genios cælestes , arte sculptoria elaboratos , quorum primus à dextris , digito in lapidem intento , parmulam finistrâ tenebat cum hoc Chronofico :

Cerne hIC LapIDeM.

à lævo genius alter , manu dextrâ pariter scutulum sustentans , novam digito designabat ecclesiam. Succincta scuti inscriptio , quemadmodum præcedens , currentem exhibebat annum hoc modo :

Tom. VI. Collect. Monast.

Rr

In

In & ad ecclesiam.

Utrique huic chronologico subjuncti legebantur versus germanici:

Der Grundstein, sieh lieber Christ!

Dis der neuen Kirchen ist.

In edito magis loco propè lapidem omnium oculis exposita stetit nova ecclesia, è ligno affabrè elaborata, suprà quam fama in orbem divulgabat sequens chrono-prognosticon: eXstrVetVr, & pLenè eXVrget sub Casparo reVerenDissIMO præfVLE.

Der neuen Kirch Modell

Wir thun vorstellen dier,

Die ein Zorobabel

Wirdt auferbauen hier.

In fronte ante lapidem geminum rursus exurgebat scutum, quod ferculum istud pene in triumphalem transformabat currum. Inscriptioni materiam subministrabat illud Genesis c. 28. v. 22.

LAPIS ISTE, QVEM EREXI IN TITVLVM, VOCABITVR DOMVS DEI.

Auff dem geweyhten Stein

Die Kirch so lang wirdt stehen,

Bis d' Welt wirdt fallen ein,

Ins erste Nichts vergehen.

Pegma istud portatile circumdabant undique armati pedites, præfixo bombardæ pugio-
ne, præeunte militariter cincto Subcenturione nostro cum tympanotriba & aliquot mi-
litum manipulis.

9. Post ferculum ita exornatum immediatè incedebant tres parvuli albis, sed rubris tæniolis distinctis vestibus amænè induti, cum trulla, malleo & labro, instrumentis ad ponendum lapidem necessariis. Unus præferebat scutulum appositum ad subsequentes continens S. Scripturæ textum:

CONSTITVIT EX EIS LATOMOS AD CAEDENDOS LAPIDES ET POLIENDOS, VT AEDIFICARETVR DOMVS DEI, I. Paralip. 22. v. 2.

Dem Maurer, Ziegler, Zimmermann

Ligt ob den Bau zu fangen an.

10. Parvulos excipiebat futuræ Ecclesiæ Architectus, D. Sympertus Kramer, ameno florum fasciculo ad brachium sinistrum decoratus. Hunc stipabant D. Joannes Martinus Kuen, cui templi picturis exornandi demandata provincia, & Joannes Georgius Bergmiller, cui Altaris summi commissum erat negotium.

11. Hos sequebantur gypsatores, cæmentarii, fabri ferrarii & ferarii, ac Laterariorum magister cum suis.

12. Tum fabrorum lignariorum magister, Josephus Brutscher de Illerdissen cum suis, secures gestantibus.

13. Postea tubicinum chorus cum Tympanista.

14. Studiofa Juventus in classes suas distincta,

15. Quam sequebantur complures de Venerabili Clero Sæculari tam Parochi, quàm Sacellani.

16. Clerum denuò excipiebat Genius Romanum in morem attalicè vestitus, scutum simul & Capsulam primo lapidi immittendam super argenteo mazonomo portans. Capsula hæc dimidium pedem in longitudine haud superat, confecta ex stanno anglico, quadrata, oblonga tamen, scilicet ad formam lapidis accomodata, fericis funiculis rubri & Cyanei coloris circumligata, & annulo abbatiali obfignata. Scuto autem hæc inscripta legebantur:

CapseLLa pro LapIDE primo.

Bey legung dieses ersten Stein

Was vorgegangen ist,

Ein Zeug muß diese Capfl feyn

Zu ewiger Zeites Frist.

Porro in Capsula ista sequentia recluduntur. Cera Papalis Clementis XII. P. M. Reliquiæ S. Maximi M, S. Perpetui M, S. Mauritii M, S. Placidi M, S. Alberti, S. Mansueti, S. Lucidi M, S. Bernardi Abbatis, S. Severiani M, S. Victoriani M, S. Dominicæ M, S. Amandi M, SS. Severinæ, Laurentiæ, Valeriæ & Venantii, quorum quatuor Sacra Corpora jam ultra annos triginta in Ecclesia Roggenburgensi requiescunt. Crux Wiblingana, & Scheda S. Agathæ V. & M. benedicta contra ignem. Item membrana pergamenea sequentia continens.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

IVgIs LaV9, & gLorIa sIt InDIVIsæ trInItatl, B. VIRgInI MarIæ, sanCtIs patrI-
bVs AVgVstIno & norberto.

Ecclesiã nostrã Matrice Roggenburgensi Sac. Cand. & Exempti Ordinis Præmon-
stratenfis apertè in ruinam subsidente, unanimi consensu, applausu, & congratulatione om-
nium, quorum intererat, Reverendissimus ac Amplissimus S. R. J. Prælatus DD. Ca-
sparus, præfatæ Ecclesiæ Abbas vigilantissimus, ejusdemque Ordinis per Sueviam, Gry-
foniam, Brisgoiam, & Helvetiam Vicarius Generalis & Visitator dignissimus, Ec-
clesiarum Sancti-Lucensis & Churwaldensis Superior jure hæreditario ordinarius, nec
non Reverendissimi S. R. J. Prælatorum Collegii Laudatissimi Circuli Suevici Condire-
ctor, anno 1752. feria secunda post Dominicam, qua Indulgentiis plenariis à Christia-
no populo lucrandis celebratur festum S. P. N. Norberti, id est 17. Julii præmissis so-
lennitatibus de jure requisitis primum lapidem pro nova Ecclesia Canonice nostræ Rog-
genburgensis aliarum, nempe Ingtadianæ, Messhovianæ, Braittenthalensis & Schief-
fensis Matrice, in honorem B. mæ sine labe conceptæ & gloriosæ Virginis Mariæ in cæ-
los assumptæ, nec non S. P. N. Augustini, uti & S. Joannis Baptistæ, in Pontificali-
bus benedixit, & posuit, assistentibus sibi

R.mo ac Ampl.mo S. R. J. Prælato, DD. Amando, Imperialis Monasterii Elchingen-
sis, Ordinis S. Benedicti Abbate vigilantissimo &c. &c.

R.mo ac Ampl.mo S. R. I. Prælato, D. D. Josepho, Imperialis Canonice Urspergensis
Ord. Præmonst. Abbate vigilantissimo Ecclesiæ nostræ Roggenburgensis Patre-Abbate
dignissimo.

R.mo ac Ampl.mo S. R. I. Prælato, DD. Melchiore, Imperialis Ecclesiæ Wettenhu-
sanæ Can. Reg. S. Augustini Abbate vigilantissimo.

R.mo ac Ampl.mo DD. Aurelio, celeberrimi Monasterii Nereshemiensis Ord. S. Benedicti
Abbate vigilantissimo.

Perillustri ac generoso DD. Josepho L. B. de Vöhlin, Domino in Illerdissen &c. &c.

Perillustri ac Generoso DD. Francisco Adamo Josepho L. B. de Vollmar, Domino in
Rieden &c. velut testibus specialiter ad hunc actum invitatis & requisitis.

Sub Pontifice Summo Benedicto XIV. ex genere Lambertinorum Bononiensi, in
Pontificem electo die 17. Augusti 1740.

Episcopo Augustano (in cujus diœcesi situm est Roggenburgum) Josepho Landgra-
vio Hasso-Darmstadiensi, electo 18. Augusti 1740.

Abbate Generali totius Ordinis Præmonstratenfis Brunone Becourt. Sub Impera-
tore Francisco I, Lotharingo, Magno Hetruriæ Duce, in Romanorum Regem electo
die 13. Septembris 1745. & in Cæsarem coronato die 14. Octobris ejusdem anni.

Imperatrice ejus conjuge, Maria Theresia Austriaca, Caroli VI Imperatoris na-
tu maxima & hæreditaria filia, Archiduce Austriæ, Regina Hungariæ & Bohemiæ,

Architecto Symperto Kramer de Edelstetten.

Fabro lignario Josepho Brutscher de Illerdissen.

Pictore Francisco Martino Kuen de Weiffenhorn.

CATALOGVS.

RR. ac RR. Canonorum Regularium Præmonstratenfium, Imperialis & Exempti Col-
legii Roggenburgensis in Suevia hoc tempore viventium.

Reverendissimus ac Amplissimus S. R. I. Prælatus DD.

CASPARUS Abbas,

Præfati Sac. Can. & Exempti Ordinis per Sueviam, Gryfoniam, Brisgoiam & Helveti-
am Vicarius Generalis ac Visitator, nec non Reverendissimi S. R. I. Prælatorum Colle-
gii laudatissimi Circuli Suevici Condirector &c. natus Augustæ Vindelicorum 24. Apri-
lis 1697. Professus 12. Septembris 1717. Neomyta 25. Octobris 1722. electus 22. Mar-
tii 1735. consecratus 24. April. 1735.

SACERDOTES.

P. R. P. Georgius Lienhardt, Uberlinganus Acronianus, Prior.

A. R. P. Augustinus Panzau, Augustanus Suevus, Subprior.

M. R. P. Franciscus Xaverius Hueber, Guettenbergensis Algoius, Senior.

R. P. Joannes Nepomucenus Haller, Augustanus Suevus.

R. P. Gerungus Frendel, Nereshemiensis Suevus.

R. P. Franciscus Holzmann, Oberwaldstettensis Suevus.

R. P. Innocentius Weygl, Ravenspurgenfis Suevus.

R. P. Cœlestinus Jacob, Wifenstaigenfis Suevus.

R. P. Jacobus Lacopijs Remmele, Ichenhusanus Suevus:

R. P. Severinus Bendel, Waldseensis Suevus.

R. P. Adrianus Becanus Hanckh, Schongaviensis Bavarus.

R r 2

R. P.

R. P. Claudius Pannœckher, Augustanus Suevus.
 R. P. Ludolphus Beckhensteiner, Dilinganus Suevus.
 R. P. Hermannus Kuen, Weiffenhornensis Suevus.
 R. P. Fridericus Baur, Landspergenſis Bavarus.
 R. P. Marianus Mockh, Sorethanus Suevus.
 R. P. Joſephus Hugl, Buchavienſis Suevus.
 R. P. Godefridus Minder, Neoburgenſis Palatinus.
 R. P. Ignatius Hauſen, Dilinganus Suevus.
 R. P. Philippus Bayrhamer, Thannhufanus Suevus.
 R. P. Caſparus Schmidt, Dilinganus Suevus.
 R. P. Melchior Eggardt, Auguſtanus Suevus.
 R. P. Balthaſar Beck, Sinnigenſis Palatinus.
 R. P. Benedictus Schmid, Auguſtanus Suevus.
 R. P. Norbertus Held, Obenhufanus Suevus.
 R. P. Siardus Höſs, Babenhufanus Suevus.
 R. P. Gilbertus Scheyrle, Marck-Diſchinganus Suevus.
 R. P. Venantius Planck, Wetenhufanus Suevus.
 R. P. Carolus Berdold, Auguſtanus Suevus.
 R. P. Edmundus Marienfeld, Ulmenſis Suevus.

FRATRES NOVITII.

F. Dominicus Köſſel, Steinbacenſis Algoius.
 F. Bernardus Kimmich, Oberwaldſtettenſis Suevus.
 F. Iſſridus Weltin, Neumillanus Suevus.
 F. Evermodus Mielich, Oetinganus Rhœtus.
 F. Wilhelmus Müller, Fiſchbacenſis Suevus.

FRATER CONVERSUS.

F. Marinus Groſs, Haſelburgenſis Algoius.
 qVI strVXêre noVas æDes tIbI, VIrgo MaRia!
 hoſCe patroCInIo, qVæſo, t Vere tVo.

Et hæc de Capſula. Jam redeamus ad ordinem.

17. Poſt Genium, alio nemine intermedio, quàm ordinatiſſimè incedebant RR. DD. Canonici Roggenburgenſes.

18. Hos tandem omnes in Pontificalibus ſequebatur Reverendiſſimus Abbas noſter Caſparus, ornatu ſplendiſſimo, auro prædivite, floſculis hinc inde acu phrygiâ artificioſè intextis circumamictus, habens ſecum Aſſiſtentem, Diaconum & Subdiaconum, præcedentibus miniſtris & Ephebis hispanico ritu veſtitis.

19. Reverendiſſimi Conductum ſequebantur Reverendiſſimi ac Ampliſſimi Abbates Elchingenſis & Urſpergenſis, Wetenhufanus & Nereshemiſis, Rochetis & Mozzeto conſpicui.

20. Tum Perilluſtris ac Generoſus D. L. B. de Vollmar.

21. Admodum Reverendi ac Religioſiſſimi DD. Hoſpites, & demum

22. Alii complures Hoſpites alicujus Conditionis & eminentiæ.

In hoc itaque ordine & magnificentia proceſſum eſt ad aream ponendi lapidis, alternantibus interim tubarum & Canonicorum choris, illis ſtrenuè applaudentibus, his Pſalmum: *Niſi Dominus ædificaverit domum &c.* in quinto tono decantantibus. Hos inter jubilos gratum ſibi onus, lapidem angularem, ante Crucem pridie poſtam depoſuere RR. Sacerdotes, ubi interim omnibus ad evitandam confuſionem ſpecialis aſſignatus eſt locus. Cunctis in ordine conſiſtentibus, mox denuò bombardæ & minora tormenta exonerata ſunt, & ſacris functionibus ad ritum Pontificalis Romani initium dedit Reverendiſſimus Abbas. Ut autem nimis diu non protraheretur actus, preces præſcriptas uſque ad Lapidis benedictionem perſolvit ſubmiſſa voce, reliquas verò cæremonias, orationeſque cantu peragendo. Vix immiſſus terræ cum Capſula fuit lapis, iteratò audiebatur tubarum plauſus, ſcolopetorum, tormentorumque fragor. Ubi tandem Reverendiſſimus cum Miniſtris, Reverendiſſimi, Perilluſtres, Plurimùm Reverendi, Prænobiles & reliqui Hoſpites ad perpetuam rei memoriam trinos dedere ictus ſuper lapidem Dum ſimiliter fecerunt alii, itum eſt ad Eccleſiam, intonante R. P. Cantore Pſalmum: *Laudate Dominum omnes gentes &c.*

Porrò locus, ubi primus requieſcit lapis, eſt orbiculare fundamentum Sacrii, cum altari ſummo in linea rectiſſima Orientem verſus.

Poſt Lapidem tanto cum apparatu poſitum Reverendiſſimus ac Ampliſſimus DD. Abbas Urſpergenſis Summum decantavit officium, & hoc finito *Hymnum Te Deum &c.* intonuit, quem virtuoſa amœnitate proſecuti ſunt Muſici, ſubjunctis dein orationibus conſuetis debitas inter gratiarum actiones, & nova vota felici Operis tam ſancti ſucceſſu felicem impo-

imposuit coronidem. Caterum hoc mirati sunt omnes, quòd dum cælum omne nubibus erat obductum, & ad pluvias pronissimum, sibi tamen quasi vim inferendo aquas retinuerit usque post reditum ad Ecclesiam, palpabili signo, quàm clementer approbet Divinum Numen Templum istud nomini suo ædificandum. Ultimò demum sub mensa, ne Hospitum, quorum plures quàm centum numeravimus, auribus suæ deefsent deliciae, Musa Roggenburgensis in Dramate Musico exhibuit Sapientiam ædificantem sibi domum, concinnè admodùm ad insignem Caspari sapientiam alludens.

§. V.

Miscellanea.

Anno 1737. R. F. Norbertus Thausean, Canonicus Roggenburgensis, Dilingam ad Studia missus, ibidem maligna febris occubuit. Ad exequias de gremio nostro missi sunt A. RR. PP. Subprior & Oeconomus. Sepulto in cœmeterio Ecclesiæ Parochialis Lapidem hoc epitaphio ab ipsomet R. mo Abbate composito posuit:

Latet
In hoc claustro
extrà Claustrum
F. Norbertus Thausean, Canonicus Roggenburgensis.

Hunc,
O mors inexorabilis!

Non candor habitus, nec locus exterus,
Non virtus, ars, Scientia, nec varietas Musicæ
Poterant eximere ab ordine morientium,
Licèt exempti Ordinis Præmonstratensium:

Sed è palæstra litteraria Dilingæ

Hyberno tempore,

In vere Juventutis

Citatus peremptoriè

Æstate febris

Ad ferias autumnales.

His ut in æternum gaudeat,

Viator

Memor sis, & Ieva.

CasparVs CoLLegII roggenvrgensis Abbas, aC s. r. I. præLatVs FILIo sVo perCharo preCatVr reqVIeM. 14. Februarii.

Cùm tantus peregrinantium affluxus, & pœnitentis populi concursus ad Thavmaturgam B. V. Mariæ in Schiefsen effugiem esset, ut quot annis solus communicantium numerus ad triginta hominum millia ascenderet, pro majori illorum solatio à Benedicto Papa XIV die 7. Martii anno 1742 impetrata est Bulla, vi cujus omnes & singuli peregrinantes semel in anno die à quovis pro libitu eligendo lucrari possunt Indulgentias plenarias. Item Confraternitas 7. dolorum B. V. M. ibidem anno 1685. solenniter erecta, incorporatur Sacro & celeberrimo Ordini Servorum B. V. Mariæ.

Anno 1745. Roggenburgi instituta & erecta est Congregatio Studiosorum in honorem B. V. Mariæ sine labe conceptæ, & B. Hermanni Joseph, confirmata, & multis privilegiis ac Indulgentiis condecorata à Benedicto XIV. Pontifice maximo.

Anno 1752. humillimè à Joanne Faulhaber Colono Eberspacensi rogatus Reverendissimus Abbas Casparus, 15. Maji primum lapidem pro Sacello ædificando posuit in Eberspach: die verò 18. Februarii solenniter benedixit campanulam in honorem S. Francisci Xaverii, eidem Sacello destinatam.

§. VI.

Morbis, Mors, & Exequiæ Caspari.

Secundo hætenus amne remigabat Roggenburgum, & lætis jamjam oculis felicitatis suæ portum spectabat, sub Navarcho peritissimo Casparo, cùm ecce in portu naufragium. Vidit, & invidit nobis mors cæca felicitatem nostram, quàm ut citius certiusque præscinderet, vitæ filum abrumpere cogitavit Casparo. Vix dolere cæpit Reverendissimum Caput, languebant membra, & sui incuria, curam omnem impendebant ægroto, evocatis etiam Krumbaco, Weiffenhornio, & Memminga peritissimis Galenis. Verùm sollicitum morbus rhevmaticus elusit artem. Unde pro auxilio cælum pulsavimus, oblati quotidie tum in ara S. Crucis, tum ad thavmaturgam Virginem in Schiefsen

Tom. VI. Collect. Monast.

S s

com-

compluribus Sacris. Ad hæc post decantatam Primam singulis diebus publicæ adorationi expositus SS. Sanguis D. N. J. C., & sub Sacro Mariæ recitatum est Rosarium dolorosum, subjunctis quibusdam aliis orationibus devotissimis. Atque ut cærtius fieret locus gratiæ, innocentissimos quosque comprecatores, parvulos nempe & puellas septem aut octo annorum constituimus. Nemo sine lacrymis, dum innocentes isti peregrinantes, cælò licet pluvio, processionaliter ex Schiefsen, Mefshoven, & Ingstetten ad Ecclesiam nostram venerunt, præeunte Crucifixi Imagine, comitantibus RR. DD. Parochis. Bini ac bini ordinatissimè incedebant, elevatis in cælum manibus, oculis in terram demissis, alta voce Pfalterium Marianum recitantes, ut nemo non crederet, cælum his precibus emolliendum. At clausa fuit janua, non referanda, nisi primò manè Sabathi, ut magnam Caspari reciperet animam.

Fluxit igitur, imò jam defluserat 22. Junii dies anni 1753, cum ultimam sibi noctem instare advertit Abbas, quod etiam expressit dicendo: *jam solus componere deleo argumentum*. Unde ut securus adiret viam æternitatis, jam 21. SS. Viatico munitus, denudè exomologesi generali scopebat animam, paulò post à R. P. Priore sanctè inunctus. Nemo adstantium tam properum divinabat abitum, solus, qui jacebat, mox sese abiturum sentiebat. Quare vocato ad se R. P. Priore, datis quibusdam Salutis monitis, valere jubet Filios, & circà horam secundam cæli diluculantis inter intensissimos pietatis affectus abiit ad Patres. Patris moriturientis lectulum pauci admodum coronabant filii, morte nimium quantum properante, ne raperent prædam.

Corpus piè defuncti ex more S. Ordinis nostri honestè lotum induebatur habitu longiori, Rocheto, Mozzeto, Cruce pectorali, Byreto violaceo, Stolâ nigra, & calceis ex corio albo, atque sic vestitum in conclavi S. Josephi adventantium oculis exponebatur, deinde verò usque ad diem Lunæ in Sarcophago ad Sacristiam delatum est, ex qua demum præfata die ad locum sepulturæ circà horam octavam antemeridianam sequenti ordine funebri deductum.

1. Agmen præibat Genius Romanus, totus peplo obductus, & manu sinistra inversum Reverendissimi piè defuncti Scutum præferens.
2. Quidam Monasterii Servus cum imagine Crucifixi, velo nigro cooperta.
3. Tubicines cum Tympanista; illi unum duntaxat vel alterum è tubis Sardinulis infixis sonum edebant, hic tympana nigro panno velata lenta manu pulsabat.
4. Consultores, Assistentes, & Præfeti utriusque Confraternitatis, Augustissimi videlicet Sacramenti, & SS. Scapularis.
5. D. Subcenturio cum suis militibus, bombardas inversas portantibus.
6. Studiosa Juventus.
7. Plurimum Reverendi & Eximii DD. Clerici Sæculares cum Decano, Camerario, & Procuratore Venerabilis Capituli Weiffenhornensis, ardentes in manibus candelas habentes.
8. Quatuor Venerandi Patres Capucini ex familia Weiffenhornensi.
9. Venerabile Capitulum Roggenburgense viduatum, Rochetis & Stolis nigris desuper pendulis indutum, ac Psalmos funebres ex more decantans.
10. Duo Ministri, quorum alter Pedum Abbatiale totum peplo obductum, Mitram alter similiter velatam portabat.
11. Reliqui Altaris Ministri præcedentes Reverendissimum & Amplissimum Dominum. S. R. I. Prælatum, D. Josephum, Abbatem Urspergensem, & Ecclesiæ nostræ Roggenburgensis Patrem Abbatem, medium inter Diaconum & Subdiaconum.
12. Feretrum Reverendissimi piè defuncti, succollatum ab octo Senioribus Imperialis Collegii Nostri Sacerdotibus. Ex utroque latere gradiebantur Ephebi hispanum in morem vestiti, sed peplo à Capite usque ad pedem tecti: manu dextera tædam funebrem, sinistra eversum defuncti Scutum ferebant.
13. Supremus Monasterii nostri Præfetus, & cæteri Officiales, pullata veste, palliis oblongis, & peplo serico nigro à pileis usque ad terram ante & retrò defluo incedentes.
14. DD. Commissarii ex vicinia submissi.
15. Famulitium domesticum, Cæmentarii, Operarii, Fabri lignarii, Subditi magno numero confluentes; & denique
16. Mulieres non pauca plangentes sequebantur eum:

Ducebatur autem agmen funebre per superiorem Conventûs hortum, & aream aulæ ad Ecclesiam, ubi sub re Divina Cadaver Castro doloris à quadraginta quatuor candelis tristè illuminato imponebatur. Propè Castrum stabant quatuor lignæ molis mortis imagines, quarum prima Pedum, altera Mitram, tertia Byretum, quarta chirothecas & anulum portabat. In fronte conspiciebatur Roggenburgum viduatum sub habitu

bitu Matronæ dolentis, sinistra veram defuncti Abbatis effigiem peplo serico velatam tenens, supra cum lemmate: *Non nisi in umbra: & infra: quis me separabit:* à dextris Monasterium Sanct-Lucense itidem sub habitu Matronæ cum epigraphè: *quò abiit?* à Sinistris Churwaldia pariter ut Matrona cum lemmate: *abscondit faciem.* Ab utroque latere stabat Genius Provinciæ & Circuli Sueviæ; prior in Scuto exhibebat flores ad Solis occasum flaccidos cum subscriptione: *marcescunt sole cadente.* Posterior præferebat Symboli loco manum cum annulo sine gemma, cum hac epigraphè: *amisi pretium.* A tergo Castri visebatur Scientia cum variis Instrumentis Arithmetices & subscriptione: *ipsa Minerva dolet tantam jacturam.* A dextris Mansuetudo cum corde aperto & lemmate: *in uno omnes.* A sinistris Pietas cum variis instrumentis pœnalibus & inscriptione: *pietate perennat.*

Summo decantatò tandem Exuviæ amantissimi Patris nostri inter crebros altòsque singultus & continuas ferè omnium adstantium lacrymas tumulo proximè ad aram S. P. N. Norberti effosso & lapidibus excavato illatæ, sed post annum denuò exhumatæ, atque in novam Monasterii nostri Ecclesiam translatae sunt.

Iisdem solennitatibus Casparo maximo parentavimus die Depositionis Tertia, Septimâ, & Trigesima, quam solenniorem fecit Oratio funebris sub Themate: *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus,* à Plurimum Reverendo, Religiosissimo ac Clarissimo D. Michaële Kuen, Can. Reg. S. Augustini ad exemptas Insulas Wengenses Ulmæ Decano meritissimo dicta, & postea typis mandata. Ut verò Præsul noster amantissimus in posterorum memoria jugiter vivat, placet adjungere litteras funebres, ita stylo lapidari conceptas.

Heu! heu! heu!

Vixit,

Qui nostrum omnium vita fuit.

Cecidit,

Per quem felices stetimus,

Propter quem nunc in tenebris sedemus,

Ingemiscimus, ploramus.

Eheu!

A nobis ablata, & tumulo illata jacet

Omnis gloria nostra, decor, & ornamentum.

Exigui modò sumus,

Quia, quidquid magnum inter nos fuit,

Momentò citis abiit,

Dum obiit

(Cum calamo tremit lingua ad ter venerandum nomen)

Reverendissimus, Perillustis, ac Amplissimus

S. R. I. Prælatus,

Dominus, Dominus

CASPARUS,

Canonix nostræ Roggenburgensis

Abbas vigilantissimus,

Sacri & Exempti Ordinis Præmonstratensis

Per Sueviam, Alsatiam, & Grysoniam

Vicarius Generalis, ac Visitator,

Reverendissimi S. R. I. Prælatorum Collegii

Circuli Suevici Condirector dignissimus.

Colendissimi DD. Confœderati!

Caligant oculi nostri,

Quia non amplius videmus Solem

Verè perillustrem,

Et sine nube splendidum,

Modò autem sub umbra mortis occultatum.

Plorabunt oculi vestri,

Si radios solares intueri nobiscum lubet.

Augusta

Tunc certè fuit urbs augustissima,

Quando solum hunc oriri vidit

24. Aprilis 1697.

Ex ortu divinare licuit,

Quàm pellucidus sit futurus in meridie,

Qui aded splendebat manè,
 Simulque optare fas erat,
 Ut nunquam occidat.
 Solem aliàs dicere solemus mundi oculum;
 Omnium ocellus
 Semper & ubique fuit CASPARUS
 Scientiæ ac probitatis radios longè latèque diffundens.
 Maculam omnem exofus,
 Ut nullam contraheret,
 Retrahere voluit radios,
 Et tantisper occultare sub nube Regularis Disciplinæ.
 Vix zodiacum hunc ingressus,
 Solares imitari studuit assidue gressus,
 Nec latum unguem ab illo egressus,
 Quem alacriter decurrit perfectionis zodiacum.
 Non mirandum igitur,
 Quòd exterorum quoque oculos Sol noster perstrinxerit
 Et animos rapuerit,
 Dilinga certè,
 Quæ Philosophiæ, Theologiæ, ac Juris radios acuit,
 Acutum probitatis splendorem satis mirari haud valuit;
 Tunc præcipuè,
 Quando Solem in Virgine,
CASPARUM Marianæ Congregationis Præfectum suspexit.
 Postquam Solis instar
 Limpidissimas Scientiarum aquas
 Ad abundantiam usque hauserat,
 SS. Theologiæ & Juris laureâ decorus,
 Has non sibi proprias,
 Sed omnibus voluit esse communes;
 Quippe teneriores primò plantulas,
 Albicantia dein Lilia
 (Fratres Studiosos) rigavit, fæcundavit
 Facundissimus & profundissimus ex Cathedra Professor.
 Post hæc,
 Ut neminem lateret,
 Quas in sinu flammæ foveret,
 Calori verbi Divini corda peccantia purgavit,
 Frigida fervore succendit,
 Cæcutientia igne illuminavit,
 Pastor in Schiessen zelosissimus.
 Interim
 Reverendissimus DD. Abbas
DOMINICUS
 Diem vidit ultimum,
 Et spissas inter tristitiæ tenebras
 Diem secundum & serenum suspiravit Roggenburgum.
 Vidit, & exultavit,
 Quando ortus est Sol
CASPARUS
 22. Martii anno 1735.
 Quamdiu Sol iste in hemispherio nostro stetit,
 Unam duntaxat numeravimus noctem,
 Nempe qua Sol cognovit occasum suum
 Pulverem,
 Quem debita nobis inspererunt;
 Omnem feliciter absterfit;
 Nec propterea multum se fecisse credidit,
 Nisi pulverem meliorem in montibus nostris
 Vigilantiæ suæ radiis excoqueret.
 Vix non dixissem, fuisse Alchymistam,
 Aded sub manibus ejus crevit auri pondus,
 Ut, quantumvis opes sat multas

Sanctè dilapidaverit in Sancta , & Sacra Loca ,
 Nunquam tamen vacuum invenerit loculum,
 Si testes asserti requiritis ,
 Multos sistimus , sed mutos ,
 Attamen vel sine voce vocales,
 Nimirum lapides diversarum Ecclesiarum ,
 Quæ ad luxum usque à Sole nostro illuminatæ stant.
 Unum dolemus maximè ,
 Et inter singultus repetitos deploramus acerbissimè,
 Quòd ,
 Priusquam nova Matricis Ecclesiæ fabrica
 Ad tectum ascenderet ,
 Reverendissimus Architectus in tumbam descenderit ,
 Sepulchrali lapide tectus,
 Ut Dominum Simeon ,
 Ita Templum Domini videre desiderabat ;
 Sed , antequam videret , quod suspirabat ,
 Expirabat.
 Quamquam quid mortem heu ! non tardam
 Calamò prævenimus ?
 Absolvit Sol noster vitæ ,
 Nos laudem vix incepimus, zodiacum.
 Nocte rubens cælum cras indicat esse serenum :
 Et nos quoque dies serenos
 Rubicundo Soli nostro in acceptis ferimus.
 Vidimus post mortem
 Cruenta mortis instrumenta ,
 Cilicia , flagella , multo sanguine horrida ;
 A quibus sæpissimè tergum innocens rubuit ,
 Delicatus quivis erubescere debuit.
 Vidimus ,
 Septimanis singulis ,
 Quoties licuit per Rubricam ,
 De Dilecto suo Candido , & in Passione Rubicundo
 Dicere Missam ,
 Ut in hora mortis
 Ille ,
 Qui tristis expalluit in hortis ,
 Missam procul faceret omnem tristitiam
 Vidimus ,
 Quoties imaginem transivit Ejus ,
 Qui inclinato Capite
 Pro nostra salute Spiritum emisit ,
 Detecto vertice spirituosè dicentem :
*Redemisti nos Domine !
 Laus tibi sit ob amaram passionem tuam.*
 Vidimus
 In omnibus suis angustiis ,
 Velut turturem gementem ,
 In Petrá doloris gladiò excavata
 Refugium suum quærere.
 Vidimus ,
 Cum Horas Canonicas diceret ,
 Psalmos singulos patienti Domino dixisse , dedicasse.
 Vidimus ,
 Quot annis sextâ majoris hebdomada feriâ
 Sitientem Dominum potâsse ,
 Dum omni vino abstinuit ,
 Et solâ frigidâ refrigeravit fauces.
 Vidimus ,
 Quantoperè tam in suo
 Quam aliis Ordinis nostri Cænobiis
 Disciplinam hebdomadariam verbò urserit ,

Exemplò promoverit.
 Vidimus ,
 Cùm mors jam hæeret in lingua ,
 Immotis labiis semper adhærentem
 Hærenti suo in Cruce Domino Christo JESU,
 Itaque fieri non potuit ,
 Ut ,
 Quia Patre derelictus in ligno expiravit ,
 Filium sui tam amantem ,
 Ad Patres suos properantem ,
 Derelinqueret suspirantem.
 Nos autem an non benè dicimus ,
 Solem nostrum arsisse in Leone ,
 Qui tanto æstuabat amore in Leonem de Tribu Juda ?
 Sed quid de Geminis ?
 Solem currere , ni sanior doceret Philosophia ,
 Nos in hoc Signo stare diceremus ;
 Certè Sol noster , quamdiu luxit ,
 Amore in proximum , amoris Dei gemino ,
 Omnibus præluxit ,
 Sibi suoque palato detraxit ,
 Ut haberet , quod esurienti adderet :
 Infirmus cum infirmo
 Bolum gratiorem in catino separavit ,
 Ut traditus infirmo firmiores redderet vires .
 In omnes partes divisit amorem ,
 Partialis tamen nunquam fuit :
 Omnes admisit ad alloquium ,
 Neminem dimisit sine solatio .
 Quivis accessit cum reverentia ,
 Nemo discessit cum displicentia .
 Soli famineo Sexui nulla ad Abbatiam patebat janua ,
 Quia per hunc viris clausam dicebat portam ,
 Quæ ducit ad vitam .
 Verba ,
 Quotquot locutus est ,
 Fuere oracula ,
 Quia semper prius bis in lima
 Quàm semel hærebant in lingua :
 Unde nullum ejus consilium fuit præceps ,
 Ut scirent omnes , Libram non esse ancipitem ,
 Quam manus tam provida regebat .
 Hæc & alia rapuere Galliam ,
 Obstupescere fecerunt Sueviam :
 Prior voluit ,
 Ut Sol noster præluceret toti Provinciæ ;
 Altera decrevit ,
 Ut colluceret in Rev.mo S. R. I. Prælatorum Collegio
 Circuli Suevici .
 Pars neutra erravit ;
 Qui enim humillimus animò
 Vicariam à cælis virtutem esse credidit ,
 VICARIUS S. Ordinis esse debuit :
 Et qui nullum in vita circulum vitiosum fecit ,
 Circulum condirigere promeruit ,
 Utroque honore dignissimus ,
 Quia nullum affectavit ,
 Imò , quantum licuit , recusavit .
 Sed ecce ! quem laudavimus ,
 Nullum in vita fecisse circulum vitiosum ,
 Deprehendimus toto aberrasse zodiaco ,
 Dum in Cancro ostepede
 Res & spes nostras utroque pede claudicare fecit .

In

In hoc Signo
 Deprehendit illum Arcitenens,
 Mors arcu & gladio armata,
 Quæ, dum venit prosternere Caput,
 Plus multò fauciavit membra.
 Febris rhevmatica præambulonem,
 Dolores acutissimi egerunt comites,
 Omnes in id unum conjurati,
 Ut Solem nostrum eclypticâ umbrâ obducerent.
 Verùm hic prius cognovit occasum,
 Quàm inimici ad perdendum surrexerint.
 Unde ut Martio Spiritu armatus hostibus procederet obviàm,
 Die Martis ultimò ad aram stetit,
 Fortium cibò roboratus.
 Exinde ne ultrà cubiculo pedem efferret,
 Dolores ligavère guttur,
 Et tam arctè compresserunt spiritum,
 Ut momentis singulis Spiritum ad Eum, qui dedit,
 Reverfurum expectaverimus.
 Prostravit nos filios mœror nimius,
 Solus amantissimus Pater inter dolores maximos,
 Dum stare haud ampliùs potuit, sedit imperterritus,
 Et linguam in sancta suspiria
 Solvit liberrimus :

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum :
Sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea ;
Veruntamen non mea,
Sed tua solius voluntas fiat.
Creasti me, de terra plasmasisti me,
Ut in terram viventium reducas me,
Per Passionem tuam rogo te.

Hæc & similia suspirans, & ritè inunctus
 Expiravit.

Ut verò totus à nobis non abiret,
 Documenta tanto Patre digna reliquit :

Commendo me, & vos Deo,

Ad quem vado :

Commendo vobis pacem,

Perfectam Charitatem,

Et NB. sanctam Simplicitatem.

Saxea sunt corda,

Quæ non emolliuntur ad ista verba.

Nobis,

Qui audivimus,

In lacrymas abierunt oculi,

Et hæ solæ, dum jacet Caput,

Stant adhuc in maxillis,

Diem obitûs nosse desideratis?

Diem ignoramus ;

Quia tenebræ factæ sunt super Roggenburgum.

Alii dixerunt nobis,

Esse vigesimam tertiam Junii,

Addentes,

Ultimam vitæ horam fuisse noctis secundam.

Ergò prò dolor ! Sol cognovit occasum suum,

Et lumen oculorum non est nobiscum ?

Fallimur :

Non occidit,

Sed ortus est Sol pro nobis in cælo,

Ut luceat nobis in perpetuas æternitates,

Nec unquam in tenebris ambulemus.

Ita speramus,

Nec fallat utique spes,

T t 2

Quia

Quia nullam in Sole maculam advertimus.
 Si tamen Sol Justitiæ
 In Sole nostro labem cujusdam injustitiæ deprehendit,
 Ac propterea à Sedibus illis,
 Ubi fulgent justii,
 Ad tempus separavit;
 Vos, Colendissimi DD. Confœderati!
 In tempore ferte citi fontes,
 Et maculam immaculati Agni Sanguine delete.
 Dum spiritus manebit in nobis,
 Beneficii memoria non recedet à corde,
 Qui fumus

Additissimi
 P. Georgius Lienhardt, Prior,
 & Capitulum viduatum.

Cæterum quod attinet Reverendissimi Abbatis insignia, eadem omnino sunt cum illis Reverendissimi Dominici, hoc solo excepto, quod tribus Cygnis substituerit tres stellas, quarum media in campo rubro, reliquæ in cæruleo resplendent.

§. VII.

Annotationes.

Alexander Albanj, modernus Sacri Ordinis nostri Præmonstratensis Protector Eminenti-
 tiffimus, cujus laudes alius à nostro descripsit calamus in epistola superius relata, in
 hoc munere successit Eminentissimo Fratri suo Hannibali Albanj, qui natus erat die 13.
 Aprilis anno 1687. hic anno 1710. Viennæ, & 1711. Francofurti ad Mænum in electio-
 ne Cæsarea Nuntii Apostolici munere perfunctus, eodem anno 14. Septembris Sacrà
 purpurâ donatus est. Variis successu temporis enituit dignitatibus. 1. fuit Protector
 Collegii D. Bonaventuræ, & Custos Clavium Sepulchri Pii V. Papæ. 2. Episcopus Por-
 tuensis. 3. Archipresbyter Vaticanus, & Præfectus fabricæ Templi S. Petri. 4. Prote-
 ctor Sacrorum Ordinum Præmonstratensis, Carthusiani, & S. Francisci de Paula. O-
 biit 1751, sepultus in templo SS. Apostolorum, ipso Summo Pontifice Benedicto XIV.
 ejus funere cum septemdecim Cardinalibus præsentia suâ parentante.

Claudius Honoratus Lucas de Muin, Doctor Sorbonicus, & Theologiæ Professor,
 Præmonstrati Alumnus, & quondam Prior, in Abbatem ac Generalem electus est, post-
 quam Philippus de Celers Domni- Martini Abbas in Abbatem Præmonstrati assumptus,
 14. Maji 1702. valedixit electioni suæ. Quadringentis Librarum millibus oppignorum
 Archicænobium non modò liberavit, sed penè totum innovavit à fundamentis. Vita
 functus est 1740, die 13. Novembris, ætatis suæ 84, Professionis Religiosæ 65, Sa-
 cerdotii 59, Generalatûs 39.

Electioibus Abbatum Reverendissimus Casparus noster præfedit anno 1739, die
 29. Januarii Rothi, ubi R. mo Hermanno liberrimè cedenti successit R. mus D. Ignatius.
 Anno 1746. die 28. Maji ad Omnes Sanctos, ubi in locum defuncti R. mi D. Joachimi
 venit R. mus D. Laurentius. 20. Junii eodem anno, cedente per liberrimam resignatio-
 nem R. mo D. Joanne Evangelista, Ecclesiæ Urspergensis præficitur R. mus D. Josephus
 Et demum anno 1748. resignanti R. mo D. Macario ad S. Lucium successit R. mus D. Nor-
 bertus.

Cum trina vice à Camino culinæ ignis Monasterio nostro ruinas minitaretur provi-
 de statutum, ut deinceps sæpiùs per annum purgetur.

Anno 1746. convenientibus 13. Julii Biberaci Amplissimis S. R. I. Prælati in Con-
 drectorem electus est R. mus Abbas noster Casparus, qui

Ejusdem anni mense Novembri solenni Benedictioni Reverendissimi DD. Anselmi II.
 Abbatis Salemitani interfuit.

Item anno 1750. tanquam Condirector Abbatialis Collegii cum R. mo Directore,
 DD. Benedicto Abbate Ochsenhusano, Marispurgum abiit, Neo- electo Celsissimo Prin-
 cipi & Episcopo Constantiensi, DD. Francisco Casmiro Antonio ex perillustri familia
 L. Baronum de Roth gratulaturus.

Anno 1751. die 26. Septembris octiduana festivissimæ celebritatis in Ober Medlin-
 gen Sacri Ordinis Prædicatorum asceterio solenne fuit initium. Solennitatis autem hæc
 erat origo. Monasterium istud à Gualtero Nobili & pientissimo Equite de Faimingen
 anno 1262. fundatum, pulsus Monialibus S. Dominici cessit furentibus Lutheranorum

manibus ; sed his per Wolfgangum Wilhelmum Ducem Palatinum & Principem verè catholicum denuò ereptum anno 1651 , traditum est RR. Patribus Dominicanis. Ue igitur sæcularem restituti Sacro Ordini Monasterii memoriam solenniùs celebraret Plurimum Reverendus , Relg.mus ac Clar.mus D. P. Augustinus Baur , SS. Theologiæ Magister , & p. t. ibidem Prior , mitratos undique Præfules humanissima invitatione convocavit , ut singuli in dies singulos præsentia suâ in Pontificalibus centenarium istum condecorarent jubulum. Præfatâ igitur die 26. Sept. comparuit Reverendissimus DD. Amandus , S. R. I. Prælatus Elchingensis , encomiasten agente R. P. Benedicto Kurz , Subpriore Elchingæ. 27. Sept. R.mus DD. Casparus , S. R. I. Prælatus Roggenburgensis , è rostris dicente R. P. Ignatio Hausen Archivario. 28. Sept. R.mus DD. Aurelius Abbas Nereshemienfis , fermonem faciente R. P. Thassilone Lucas Subpriore. 29. Sept. R.mus DD. Melchior , S. R. I. Prælatus Wettenhusanus , in Sacris exedris stante R. D. Stephano Seiz Decano. 30. Sept. R.mus DD. Cœlestinus Abbas ad S. Crucem Donauwerdæ , ad populum dicente R. P. Michaële Grazer SS. Theologiæ Professore. 1. Oct. R.mus DD. Michaël Abbas Fultenbacensis , è pulpito docente R. P. Josepho Riedmiller ibidem Capitulari. 2. Octob. R.mus DD. Michaël Abbas Degginganus , Ecclesiasten agente R. P. Anselmo Molitor. 3. Octob. seu Dominica SS. Rosarii , & Solennitati Octava R.mus DD. Cœlestinus S. R. I. Prælatus Cæsarensis , Sacri Oratoris munus obeunte R. P. Michaële de la Pesterie Priore. Denique coronidem à prandio imposuit R. P. Angelus Rhem Concionator Ordinarius Medlingæ.

Die 27. Maji 1751 placuit inscrutabili Dei voluntati Canoniam Neocellensem Ord. Præmonst. propè Frisingam in Bavaria tam subitaneo horribilique incendio visitare , ut ea integra unâ cum Templo intrâ mediæ horæ spatium à grassantibus omnemque adhibitam operam eludentibus flammis corripereetur , ac tandem miserandum in modum penitus in cineres redigeretur ; ubi potissima pars tum ornatûs Ecclesiastici , tum librorum unâ cum Bibliotheca , Abbatia cum Ecclesia , turri , & Campanis , præcipua bona mobilia , imò plerâque ad quotidianum Monasterii usum necessaria , quæ subito eripi non poterant , voracibus flammis in prædam cesserunt , & idcirco Monasterium hoc in summam miseræ abyssum est devolutum.

CAPUT XXII.

Georgius Lienhardt , Abbas XXII.

Novum tibi hîc sistimus Zorobabel , Lector benevole ! quem brevî nobiscum alterum Canonix nostræ laudabis fundatorem. In laudes Præfulis optimi , maximi , amantissimi prurit equidem excurrere calamus , sed columnas ponit religiosissima modestia , quæ laudari refugit , dum laude dignissima facit. Sub rosâ igitur loquendum est ; secreti tamen non infringes fidem , si , quæ dicimus in aurem , tu prædices super tecta.

Uberlinga , Sacri Romani Imperii Civitas , Georgii patria est. Ibi 29 Januarii 1717. ex patre D. Mathæo Lienhardt , Urbis Senatore & Tribunoplebis , matre verò Maria Joanna Schürdtin natus , ad baptisterium dictus est Christophorus Xaverius , haud absque omine , fore , ut Christum ferret in suo corpore , & nomen ejus cum Xaverio in Ordine Apostolico portaret coram gentibus. Philosophum egit satis maturè. Vix enim evacuaverat ea , quæ sunt parvuli , vacuo manibus pedibusque restitit , ad usque superabundantiam litteris plenus. Ubi verò Peripatum Dilinganum est ingressus , non rifi , aut cachinno dignum judicavit Copernicum , quodd crederet , Solum stare , currere mundum , cum ipsemet videret , omnia in orbe rotari in orbem. Secutum à vertigine asylum quærere parabat in Sylvis , non dodonæis , ubi quercus à fulmine tutas sub Jovis præsidio mentitur antiquitas , sed Hercynia , ubi sub patrocínio S. Blasii tenellæ arbusculæ sævientes rident Euros Africosque. At ecce ! dum forte in Congregatione Mariana pro patrono Menstruo obvenit S. Norbertus , displicent Sylvæ , placent alta cacumina montis. Eximia morum honestas & multa scientia scripserunt Candidato commendatitias , quæ candida dignum toga fecerunt , argumentò simul haud elumbi , præclarum quoque sagò fore , non quidem ancipiti gladio , sed forti calamò pugnatuum. Anno 1736. die 14. Octobris solennibus votis se Deo , 8. Octobris 1741. se Deus consignavit manibus Neo-Mystæ. Erudendæ juventuti præpositus , in eo studiosissimus fuit , ut eruditionis & pietatis haberet studiosos. Vix annum Scholasticum finierat , è Scamnis Alvari sublimatur ad subsellia Thomæ , cujus Summam per quadriennium summa tum sui laude tum Discipulorum utilitate explicavit , ita quidem , ut , cum in Disputatione finali Thesium locò Ogdoadem Erotematum typis mandatam ex-

poneret, Alma Universitas Dilingana speciosissimam doctrinæ solidissimæ laudem Libello præfigere non dubitaverit.

Ad Officium Prioris per gradus ascendens (nam Circatorem primò, dein Subpriorum cum Professore sociaverat) justò sexennio officiosam in omnes Matrem se probavit, omnium dignissimus, qui Patris titulò honoraretur, postquam Casparus hominem exiit. Et verò cum 17. Julii 1735. ad Canonicam novi Abbatis electionem procederet, quem priùs publicè dixerunt, fore Abbatem, per vota secretà scripserunt Abbatem, Georgium unanimi omnium consensu electum. Ut benedicendus majorem è cælis reciperet benedictionem, tridua S. Ignatii præmisit exercitia. Suis tamen diffidens precibus benedici voluit in æde illius, quæ benedicta inter mulieres terram maledictò liberavit, dum de ventre suo benedictum fructum genuit, illumque adhuc portat in brachio thymaturga in Schiefen. Dies præterea solennis inaugurationis admodum illustris fuit, nempe Augusti septima, qua olim Augusta Ethnica Afræ accendit ignem, ut certius viam iniret ad astra.

Vix cum lustro abiit annus, ex quo ad clavum federe cæpit, & tamen angustos inter hos annorum terminos tam magna tam augusta fecit gessitque, quibus perficiendis ætas emortua sæculum assignasset, victura paucis adeò diebus facta fuisse negabit, fors illò Poëtæ subnixæ: nec Romam condidit una dies. Nos de multis pauca, ut ex ungue Colossum judicet mundus. Sub tecto se stare nova lætatur Ecclesia, aris undecim, gypso ter nobili, picturis elegantibus superba: universæ fines Sueviæ capite suo inter nubes recondito prospiciunt turres: lampas argentea Chorum, Imago B. V. M. sine labe originaria conceptæ, unà cum sex candelabris affabrè elaboratis exornat aram principem, recreat oculum, fervore succendit animum. Novâ librorum copiâ abundant docta Palladis scrinia, pretiosis vestibus rerum sacrarum custodes fornices: &, si muros excipias præter aurum & argentum vix aliud videbis.

Quid mirum, si materia tam nobilis non nisi nobiliorem appetit formam? dedit hanc Georgius, qui nunquam deformem adamavit Liam, sed formosam plus semper ornavit Rachelem. Namque non solùm Sacras SS. Martyrum Venantii, Severinæ, Laurentiæ, & Valeriæ Reliquias, jam diu in Ecclesia nostra quiescentes, in novo super quatuor aras lectulo reposuit, verùm etiam pretiosissimum hunc totius Roggenburgi thesaurum insigni profusè augmento locupletavit.

Peregrinus in Israël est, qui nescit, quanta modò patres miracula, in Germania qui quondam mirabilia passus est in Jerosolyma, Christus JESUS Dominus noster. Quem flagellis dirissimè conscissum, hominem esse, dubitavit Judex Romanus, nunc, Deum esse, confitentur græci & barbari, dicentes barbarissimum stylo ferreo scripsisse in membrana Virginea, in qua Verbum unicum, scilicet Incarnatum, expresserat Pater æternus. Cruentum adeò spectaculum nostra ubique non ignoravit Germania; sed quia ætatem vixit ferream, plumbi laminâ vel celte in filice exarare, vel potius cordi suo tenaciùs insculpere neglexit vulnera, quæ ad columnam lapideam Salvatori nostro fecerunt ferrati cuspides. Igitur magni hujus Mysterii memoriam renovare cupiens Zelosissimus Abbas noster, Imaginem Christi flagellati juxta Prototypon, in campo Steingadensi, vulgò auf der Wis thymaturgum, ex ligno sculpti, sculptam attactu Imaginis Steingadensis sacrari, eidemque publico cultui exponendæ Sacellum in Ecclesia nostra præparari curavit. Rebus omnibus ritè dispositis, solenni introductioni denominavit diem 9. Julii anni 1758, qua circa horam octavam Venerabilis Conventus, subsequente in Pontificalibus cum suis Ministris Reverendissimo Abbate, processionaliter exiit extrâ portam ad Receptaculum militum, juxta quod sub Baldachino prostabat S. Imago unà cum Ectypo B. V. Mariæ Einsidlensis. Ibi inter immensum devotæ plebis concursum decantatis aliquot congruis Antiphonis & Collectis, Amplissimus Abbas utramque Statuam ritu ab Ecclesia præscripto solenniter benedixit, sicque benedictam flagellati Salvatoris Imaginem quatuor RR. Patres, alteram verò B. V. Mariæ quatuor honestæ Virgines ad templum deportaverunt, cantante Venerabili Conventu Hymnum: *Stabat mater dolorosa &c.* Status in navi Ecclesiæ hinc & inde expositis, Reverendissimus Abbas ad populum dixit super illud Evangelii: Accessit ad eum Mater filiorum Zebedæi, petens aliquid ab eo. Concionem excepit Missâ solennis in Pontificalibus decantata. Sacro finitò, ad Sacellum suum sub cantu convenientium Antiphonarum delata est utraque Statua, & illa quidem flagellati Domini in altari, altera magnæ Dominae à latere fuit reposita. Finem denique Solennitati fecit Hymnus Ambrosianus, à Choro Musico solennissimè decantatus. Quantum patienti Domino devota cruenti hujus Mysterii memoria placeat, muti jamjam clamant lapides Sacelli nostri, ex Tabulis, aliique Anathematibus votivis liquidò demonstrantes, quòd, qui olim fudit sanguinem, ad columnam ligatus, nunc effundat gratiarum imbres in eos, quibus aqua hæret.

Et

Et nunquid hoc magnum Roggenburgi solatium? enimverò quod talpa palpat, Atheniensis quoque noctua videat necessum est. Sed dilatemus non phylacteria, sed corda, & quas oculi dederunt guttas, dum manus Pontificis magni consecravit Ecclesiam, colligamus in unum, ut sciat orbis posthumus, in mari non amaro, licet, ex falsis lacrymis confluenti, nataste Roggenburgum, sed ut octo fuisse felix in numero ter octavo, nempe octavo Octobris Anni 1758. In nuce damus Iliadem, & verbis brevioribus maximum nostrum describimus gaudium.

Septimus annorum Salomoni, Sextus Georgio nostro fuit terminus laborum, quo dicere licuit: *Complevit Salomon domum Domini.* 2. Paralip. v. 11. quo temporis spatio non solum ad ultimam usque Aaronis benedictis manum Templum Domini, sed etiam domum Abbatialem & hospitem, insuper & alam Dormitorii, in quo Religiosi Filii, qui cor sunt Patris, & quibus cordi est Pater securi requiescant, ad ultimam usque tegulam perduxit. His rerum circumstantiis ita feliciter decurrentibus, per litteras ad consecrandam Basilicam humanissime invitatus est Reverendissimus & Illustrissimus DD. Franciscus Xaverius Carolus L. B. Adelman de Adelmansfelden, Episcopus Maëtarientis, Ecclesie Cathedralis Augustanae Canonicus Capitularis, Serenissimi Principis & Episcopi Augustani Suffraganeus, & in Spiritualibus Vicarius Generalis, qui, quoniam huic Solennitati dies 8. Octobris Anni 1758 determinata fuerat, pridie circa sextam vespertinam Roggenburgi adveniens à Venerabili Conventu cum debita reverentia exceptus est.

Ipso Consecrationis die sub Horis Canonicis media ad Sextam recitatis, processionaliter comparuere Parochiani Biberacenses, Schiefsenses, Ingstadiani, & Melshoviani, distaque ad populum concione ab ipsomet Reverendissimo Abbate nostro, suum Consecratio habuit initium, facta Deo sub titulis longè gloriosissimis B. V. M. sine labe conceptæ, & gloriose in cælos assumptæ, hac feliciter absoluta, consecrata pariter sunt tria Altaria, primum quidem & princeps in honorem B. V. M. sub titulis primò dictis, alterum in honorem B. V. M. Divinum partum suum expectantis, tertium in honorem S. Josephi. Consecrationem excepit Missa solennis à Reverendissimo, Perillustri, ac Amplissimo DD. S. R. I. Prælato, D. Josepho, Canon. Reg. Præmonst. Abbate Ursperg. in Pontificalibus decantata.

Die Lunæ placuit Illustrissimo DD. Episcopo, quæ supererant, aras quinque consecrare, nempe mediam in honorem Crucifixi D. N. J. C. Dolorosæ Matris, & SS. Joannis Evangelistæ & Mariæ Magdalena: primam ex cornu Evangelii in honorem S. P. N. Norberti, S. Severinæ Virg. & Mart. & S. Francisci Xaverii: secundam in honorem Sacratissimæ Familiæ, SS. Venantii & Georgii Martyrum: primam ex cornu Epistolæ in honorem B. V. M. de monte Carmelo, S. Laurentiæ Virg. & Mart. SS. Joannis Nepomuceni & Theresiæ, secundam in honorem omnium Sanctorum Præmonstratensium, S. Valeriæ Mart. & S. Martini Epif.

Die Martis idem altifatus DD. Consecrans solenni inunctione dedicavit Ecclesiam Parochialem in Oberwisenbach, à Fundamentis erectam.

Miraberis, amice Lector! volante duntaxat calamo magnam hanc atque ostiduanam Solennitatem describi. Ast scito, longiorem fuisse in Opusculo quodam typis publicis evulgato, cui titulus: Wohlriechend- und beständig blühende Lilien gesammelt bey hoher Einweyhung, und acht-tägiger Solennität der neuerbauten Closter-Kirch in Roggenburg &c. ad quod proinde curiosum remittimus oculum. Et hæc sunt, ex quibus sole meridiantè clarius deducitur, quantum decorem Domûs Dei diligit Reverendissimum Caput nostrum: restat, ut breviter perstringamus immensam propè sollicitudinem in Bonis vel conservandis, vel denuò recuperandis, quæ aut temporum injuria, aut hostium malitiâ, aut quorundam Præsulum incuriâ malè fuerant alienata. Inter hæc posterioris generis bona avulsas meritò lugemus Parochias in Reifartshoven, Ebershausen, Wallenhafen & Biberberg, pleno quondam jure Monasterio nostro unitas & incorporatas. Et quidem, quod concernit Wallenhafen & Biberberg, utriusque hujus Paræciæ Jure Patronatûs cum omnibus suis appertinentiis jam ultra Sæculum gaudebant Abbates Cæsareenses, quin ulla Roggenburgo spes affulserit, Jus illud & Juri cohærentia Bona denuò recuperandi. Tandem verò ad repetitas Amplissimi Patris nostri instantias Cæsarea prædictum Jus Patronatûs Roggenburgo restituit quo semel obtento, citatas Romam expedit litteras Reverendissimus Abbas noster, Restitutionis confirmationem, sicut & licentiam, ad Parochiam quocunque modo vacaturam exponendi Vicarium Regularem, & unum de gremio Roggenburgensi, impetraturus. Cau. sâ ab Illustrissimo DD. Nuntio Lucernensi ad ultimum usque Juris rigorem discussâ, tandem à SS. D. N. Benedicti Papa XIV, sel. record. emanavit Bulla data Calendis Septembris 1757. quæ incipit: *Romanus Pontifex Ineffabili &c. &c.* vi cujus Monasterio Roggen-

genburgensi dicta Parochia reincorporatur, & Abbati pro tempore existenti plena conceditur facultas, exponendi Vicarium Regularem ex gremio nostro. Verum Episcopali Curiâ Augustanâ contra prædictam Bullam excipiente, & ad Congregationem Sac. Concilii appellante, modò Romæ hæret causa, cujus æquitatem & justitiam ipsemet Reverendissimus Abbas noster impigro ac impertæso labore ex Documentis undequaque authenticis & solidis, Romam missis, hæctenus illustravit aded, ut dulci spe lætemur, fore, ut hoc sub Antesignano nostra causa triumphet. Nemoproin miretur, si Amplissimo & amantissimo Patri nostro corde & voce una acclamemus: qui totus vigilat pro nobis, non nisi post sæculum in pace dormiat, & requiescat.

CAPUT XXIII.

De Viris Litteratis.

Habeat suas sibi Græcia Athenas, jactet Maronem Mantua, extollat Roma Tullium, suum Cynthiæ splendorem cum molossis haud invidemus; cum nostratium quoque Scholarum subsellia non aded sint humilia, ut ab illis non prodierint viri, quibus magnum in orbe litterario nomen fuit. Absit jactantia verbis, quibus nudam eloquimur veritatem, contestando: Roggenburgum peperisse mundo Poëtas, Oratores, Philosophos, Juristas, Theologos, numeris omnibus absolutos. Vin amicè Lector? quosdam è digitis recenseamus! dabimus aliquid petitioni tuæ; sed cave suspiceris, quasi omnes in cælo stellas dinumeremus. Sunt enim non pauci, quorum licet magni nominis fuerint, nobis vix nomina recensere concessit nimium parcus prædecessorum calamus. Id ergò de tua æquitate confidimus, fore, ut ex ungue agnoscas Colossum, firmiterque credas, magnarum alarum aquilas nunquam implumes generare posse es. Igitur

Primus, quem Acta Roggenburgensia ab eminenti doctrina deprædicant, occurrit *Georgius Mabler*, Abbas tertius, ex Infulatis primus, meritis nulli secundus, de quo ita legimus: „Vir erat Antecessorum facile primus, eximiè litteratus, utriusque Juris laureâ clarus, Augustissimi Imperatoris Friderici Consiliarius, singulari rerum agendarum dexteritate, suisque meritis Urbi & Orbi notissimus

Alterum à Georgio locum tenet *Jodocus Treher*, Abbas quintus, de quo Acta Roggenburgensia: „Scientiâ tantâ erat, ut non suorum modò, sed Augustissimi quoque Cæsaris Maximiliani, cui à consiliis erat, amorem existimationemque haud vulgarem sibi conciliaverit. Et verò solus ille nomen viri doctissimi negabit Jodoco, qui nescit, Bibliothecam Roggenburgensem, olim totius Sueviæ nobilissimam, Patrem habuisse Jodocum, evidenti argumento, quòd similis amaverit similes, nempe doctus Doctores.

Tertius adest *Joannes Mayer*, Abbas octavus, Orator aded facundus & suavis, ut ab Eminentissimo Cardinale & Episcopo Augustano Ottone Civitati Lavinganæ, de Religione deferenda cogitanti, Pastor fuerit præfectus. Abbas, & Prælatorum Circuli Suevici Primas seu Director, Augustæ Vindelicorum Imperatore & Regni Proceribus è suggestu dicere jussus, teste Ordinis Præmonstratensis Annalista, omnes in sui admirationem rapuit.

Quartum sibi subsellium vendicat *Michael Probst*, Abbas XIV, Vir eximiè doctus, & præcipuè insignis Poëta, cujus Vena quàm copiosâ fontis Castali aquâ superabundaverit, orbi testatum facit „Carmen de ortu & interitu Sifridi Canonici Roggenburgensis Fundatoris filii, factum & inscriptum Reverendissimo DD. Jacobo ejusdem Monasterii Abbati à F. Michaeli Probst ibidem professo 1597. Michaeli ad clavum sedente, aliquotex Religiosis Fratribus, quos ad Dilingana studia miserat, redierunt SS. Theologiæ & Juris laureâ decori. Quos inter præcipuus erat immediatus Michaelis Successor

Fridericus Rommelius Abbas XV, de quo jure meritissimo scribit Annalista Ordinis nostri: Fridericum fuisse Musarum Delicium, & Litteraturæ cultioris Epitomen. Opusculo prorsus insigni *De Jure Abbatum* Anno 1728. quo tempore P. Bonaventura Wörle, hujatis Collegii Canonicus, & SS. Canonum Professor Canonicam Centuriam ex universo Jure Pontificio vulgavit, typus addidit alas, ut ad immortalem Reverendissimi Authoris sui laudem in orbem litterarium evolare; Titulus ita sonat: „Friderici Rommelii Reverendissimi DD. S. R. I. Prælati, Imperialis immediati ac Exempti Collegii Roggenburgensis Sac. Cand. Ord. Præmonstratensis Abbatis, & SS. Theol. Licentiatii Capita Canonica de Jure Abbatum Decretis Conciliorum illustrata, assistentiâ utriusque Juris stabilita, autoritate Theologorum ac Canonistarum obfirmata, succin-

cta

ita veritate posteritati relicta ad Abbatum jura contra quosvis insultus firmiter manutene-
da. " Atque huic Opusculo ut manum commodaret magnus Rommelius, Occasionem, re-
ferente Annalista Ordinis, dedit visitatio in Ordinis & Jurisdictionis Regularis dispendium ab
Episcopo Augustano Roggenburgi attentata, quam juridico processu & eruditis scriptis re-
pressisse notatur juris utriusque peritissimus Abbas. Idem ipse Commentarium in Regulam S.
Augustini exorsus est: sed reviviscens Martis Suecici furor calamum de manu excussit. Opus
præstantissimum, sed infectum, expectat manum & spiritum alterius Rommelii. Nobis, quæ
superfunt, fragmenta ex ungue leonem demonstrant, quem etiam Lector cognoscat ex solo
titulo, hic apposito: „ S. P. N. Aurelii Augustini Episcopi Hippõnensis eximii unius Speculi
„ Libellus, in vicem Regulæ Canonice S. Norberto Præmonstrati Ordinis Conditori exhibi-
„ tus, ab S. R. Ecclesia approbatus, à plurimis Religiosis Ordinibus postea frequentatus. "
Denique serinia nostra domestica instar thesauri custodiunt opus numeris omnibus absolu-
tum, & sic pleno titulo inscriptum: „ Adelberga, illustre apud Würtenbergios Candidi Ordi-
„ nis Cænobium, auspiciis Friderici ex Suevorum Duce Imperatoris I. extracta, ab hæresi
„ Lutherana violenter occupata Eerdinandi II. Cæs. Aug. Pii. fel. Vict. beneficio Præmon-
„ strantibus denuo restituta. Ex antiquis ejusdem Ecclesiæ monumentis, publicis Imperii
„ Actis, & aliis Germaniæ Scriptoribus concinnata. Reverendissimis in Christo Patribus ac
„ D. Dnis. Cand. Ordinis Præmonstratensis in Suevia primoribus Abbatibus dedicata à P.
„ Friderico Rommelio p. t. Subpriore Roggenburgi anno 1629.

Adalbertum Rauscher, Abbatem XVIII., Annales Ordinis deprædicant ut virum Musi-
ces, Poëseos, Philosophiæ, ac Theologiæ peritissimum.

Casparus Geisler, Abbas XXI, SS. Theologiæ & SS. Canonum Licentiatus, primam ap-
posuit manum Actis Roggenburgensibus, eaque ad annum 1735, quo ad Insulam fuit assump-
sus, felici penna deduxit. Idem ex Idiome Gallico in Latinum transtulit Opusculum quod-
dam Asceticum, hoc titulo notatum: „ Illuminator, & in via Christianæ perfectionis ductor,
„ seu Pastor fortunatæ noctis. " Qui quidem Illuminator ad huc dum sed & in tenebris serinio-
rum, suo tamen tempore prodibit in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum. Ab eodem
compositus, & typis evulgatus est: „ Ecclesiæ Roggenburgensis jamnum sexcentariæ Tri-
„ umphus Præsidii, & debita gratitudinis Tessera. *Das ist: Des in Gott frolockenden, mit neu ver-
„ mehrten himmlischen Schutz trianphirenden, und mit erstandenen Sechs- hundert jährigen Stiftungs- Al-
„ tertum beglückten Reichsstift und Gottshaus Roggenburg, bey Begebung, und mit acht tägiger Andacht
„ solemnistrten sechsten Stiftungs Seculi abgelegtes Dankopfer.* " Quo in Opere & suum & P. Chri-
stophori Kayser Can. Roggenb. oelstrum poeticum abundè demonstrat. Cæterum, quod do-
ctissimo huic Præfuli ad laudem immortalem eedit, prætereundum non est, scilicet ipso viven-
te, Musas omnes veluti ad novum Pindum convolasse Roggenburgum, & modò sub laribus
nostris domesticas esse scientias propè universas. At quid mirum? magis magisque illas
identidem fovet ac protegit

Georgius Lienhardt, Abbas felicissimè regnans, vivum omnis scientiæ compendium,
cujus in laudem Roma, Salisburgum, & Dilinga, nobis mutis, dudum vocales fuerunt. Ne
ad calcem hujus Opusculi atramento nostrò modestissimus Abbatis humillimi candor mu-
tetur in ruborem, in mediam duntaxat producemus lucem egregios eruditissimi Ingenii
sui partus, quorum primus est

Ogdoas Erotematum ex octonis Theosophiæ Scholasticæ Tractatibus publicæ luci &
concertationi exposita 1746. - Ulmæ Typis Joan. Georgii Vogelii. Opus adeò perfectum,
ut de illo scripserit censueritque Universitas Dilingana: „ Erotemata illa non solum à S. Or-
„ thodoxa fide, morumque sincera honestate nihil dissentire, sed etiam zelo nunquam satis
„ celebrando omnique tam copia quàm opera ingenii excellentis, doctrinæ ac eruditionis pro-
„ fundæ & vastæ, laborisque impigerrimi in id unum felicitate insigni conniti, ut ex integro
„ sana, secunda, & firma Religionis, morum, ac reliqua Sæ. Theoriæ placita exponant pelluci-
„ dè, stabiliant validè, promoveantque amplissimè. " Hastenus Episcopalis Facultatis Diling-
ganæ censura. Quam non obstantè displicuit partus iste cuidam Viro optimo & litteratissimo,
illicò typis *Responsa ad Scrupulos Lienhardii* opponenti, evulgantique.

Ad hæc Responsa felle potius, quàm charitatis moderationisve melle turgentia neuti-
quam obmutuit Lienhardius; sed generosè, ipsa Roma indulgente, compilavit justæ profe-
ctò molis librum sub titulo: *Moderamen inculpatæ tutelæ, seu justæ Exceptiones contra Authorem
Idea*, ab Universitate Salisburgensi speciosa prorsus approbatione donatas. Quoniam verò
vis altior judicavit, mansuetum silentium præstare contentiosis Scripturitionibus; hinc Ma-
nuscriptum lucem publicam nondum aspexit, sed in seriniis nostris asservatur, donec se-
renior rideat Phæbus.

Fætum alterum, sed necdum publici juris factum, emisit 1748, nempe: *Supplementum
Meditationum ad Festa Ordinis & Ecclesiæ Roggenburgensis.*

Tertius, obstetricante typo Lincii, genitus est 1754, sub nomine: *Exhortator Do-
mesticus*, Religiosam animam ad perfectionem excitans & tanto cum plausu & desiderio
ubique gentium exceptus, ut brevi secunda editione sit proditurus.

Quartus è prælo in orbem evolavit 1756. sub titulo: B. V. Mariæ Originaria Immunitas à sequioribus Lamindi Pritannii censuris vindicata.

Hunc quintus anno 1758. secutus est, videlicet: Causa Sanguinis & Sanctorum.

Sextus proximè lucis usuram accipiet, & vocabitur nomen ejus: Exhortatoris Domestici Volumen II, seu Disciplina Tyrocinii, qua Novelli Religiosi juxta Evangelium Christi, & Regulam S. Augustini ad perfectionem efformantur. Ex his, amice Lector! aperte conjicies, Reverendissimum Georgium nostrum verè duplicem esse Thomam, Theologia Angelicum, Alcesi Kempensem. Restat, ut in eodem quoque videas magnum Gregorium. Talem certè tum nostræ, tum alienæ sapius stupuerunt exedrà. Nos ex multis solum tres adducimus, & verba vitæ, quæ locutus est, damus synopticè:

1. *Gerechtest bejammerter Verlust des in fremde Lande abreisenden zweyten Tobias, oder Trauer-Lob- und Ehren-Predig des weyland Hochwürdigem, Wohlgebohrnen des H. R. R. Prælaten, und Herrn Melchior, eines Hochwürdigem Reichs-Stifts Wettenhausen der Regulirten Chorberren S. Augustini würdigsten Probst, und Lateranensischen Abben &c. &c. 1755. die 21. Octob.*

2. *Zweyfaches Gnaden- und Glückvolles Gastmahl Afueri und Estheris, erneueret an dem zweyfachen Hochheiligen Fest der Kirchweyh, und des H. Rosencranzes in dem uralten, obnmittelbahren Reichs-Stift und Gotteshaus Ochsenhausen, Ord. S. P. Benedicti, den 1. Tag des Monats Octobr. 1758.*

3. *Der gute mit der Cron eines Ehrwürdigem Alters belobnte Hirt, bey der zweyten solennen Jubel-Primiz des Hochwürdigem in Gott Geistlichen Hochgelehrten Herrn P. Pii Schirt, des Hochlöbl. freyen, obnmittelbahren Reichs-Stifts Marchall, Sac. Cand. & Exempti Ord. Præmonst. Capitularis & Senioris in Professione & Sacerdotio Jubilæi &c. &c. 29. Aprilis 1759.*

Et hæc sunt mitrata Ecclesiæ nostræ Capita, quorum semper honos, nomen, laudésque manebunt ob eminentem scientiarum apparatus. Sed nec filii defunt, qui Amplissimos Patres suos, licet pede non semper æquo, strenuè sunt secuti.

Hos inter primas tenet P. Joannes Luickinger, expositus Wallenhufii Parochus, Theologus adeò profundus, ut ab Episcopo Augustano denominatus misúsque fuerit Badam Helvetiæ civitatem, ad refellendos publica concertatione hæreticorum errores, ut suo jam dictum est loco.

P. Bonaventura Kleinmayr, Collegii nostri Subprior, vir æquè doctus ac pius, anno 1684. elucubravit Tractatum de Statu, fine, officio, & virtutibus Religiosorum. Plura scribere paratus, nisi filum vitæ cum calamo mors præmatura rupisset.

Plur. R. P. Meinradus Eehalt, Emeritissimus Canonici nostræ Prior, & veteranus Novitiorum Magister, cujus memoria nobis semper in benedictione erit, Librariam domûs nostræ suppellectilem auxit pretioso Opuscul. Ascetic. sub Titulo: Homo Religiosus in triplici via incipientium, proficientium & perfectorum benè instructus. 1714.

A. R. P. Antonius Westenthanner compendio docuit ire viam perfectionis, anno 1740. concinnando Compendium Introductionis ad vitæ spiritualis perfectionem in P. Herlet.

P. Josephus Hugl statura pusillus pietate magnus in lingua vernacula conscripsit Opuscula duo pietate ac utilitate plena. 1. *num dici voluit: Warbafte und sitliche Abbildung der Apocalypstischen Frau in Maria der Jungfräulichen Mutter Gottes.* Alteri nomen dedit: *Heiliger Ehestand, das ist, Unterricht junger Eheleüth, wie sie fromm leben, und ihre Kinder Christlich auferziehen sollen.* Denique

P. Philippus Bayrhamer defudavit in quibusdam Opusculis partim impressis, partim prælo maturis. 1. *Historia Monasterii Roggenburgensis &c. Ulmæ Typis Joan. Georg. Vogelii 1759.* 2. *Wohlriechend- und beständig blühende Lilien gesamlet bey hoher Einweyhung, und acht-tägiger Solennitat der neu erbauten herrlichen Closter-Kirch in Roggenburg &c. Günzburg, gedruckt bey Joh. Christoph Wagegg.* 3. *Opus imperfectum Authoris imperfectissimi Opera Perfectorum exhibens, seu Vitæ & res memorabiles Sanctorum ac Beatorum Candidiff. Ord. Præmonstratensis, stylo novo elucubrata.* 4. *Natales Sanctorum Cand. Ord. Præmonst. olim à Reverendissimo DD. Vander Sterre Abbate S. Michaelis Antverp. publicati, nunc à P. Philippo Bayrhamer, Can. Roggenburgensi augmentati.*

Conclusio.

Jam fessum suspendo calamum, qui Historiam, non fabulam scripsit. Præpositos tibi Pars prima proposuit, Abbates altera exhibuit, utraque docuit, quibus hucusque fatis jactata sit Imperialis Canonica nostra. Grates iteratò agimus Fundatori, Bertholdo, qui, dum filius unicus occidit in undis, vinò & frumentò nos stabilivit. Grates Præpositis & Abbatibus, qui vigilantia suâ pauperum bona augmentarunt: grates iis omnibus, qui gratiis suis nutantem roboraverunt, conservaverunt. Mercedem reddet ille, qui frigidam pauperi datam præmio non finit esse vacuum. Si calamum fors offendisse deprehendis Lector, ignosce, memor, etiam linguas perorantium in Cathedris

quandoque balbutire.

Ad Majorem DEI Gloriam & Honorem.